

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้
ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้
ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2569

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING ABILITY AND
LEARNING ACHIEVEMENT IN THE LITERARY WORK KHUN CHANG
KHUN PHAEN THROUGH LEARNING MANAGEMENT BASED ON
THE FOUR NOBLE TRUTHS FOR TWELFTH-GRADE STUDENTS

PHRAMAHA PAITON WISOOTTASARO (YOOKONG)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR THE
DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
PROGRAM IN TEACHING THAI LANGUAGE
FACULTY OF EDUCATION

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2026

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ชื่อนักศึกษา	พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
ปีพุทธศักราช	2569
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.แสงอาทิตย์ ไทยมิตร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(พระครูศรีวิรุณสุนทร , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อัจฉินทร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.แสงอาทิตย์ ไทยมิตร)

กรรมการ

(พระสุธีวีรธรรม , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

(พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, รองศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศรเดช นิละโยธิน)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา กิณรีวงศ์)

กรรมการ

(ดร.คชา ปราณีตพลกรัง)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ชื่อนักศึกษา	พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)
ชื่อปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
ปีพุทธศักราช	2569
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ดร.แสงอาทิตย์ ไทยมิตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียวหรือรายกรณี (One-shot case study) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 จำนวน 6 แผนการเรียนรู้รวมเวลา 12 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.67 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.33 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งทั้งสองด้านมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทั้งสองด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ทุกประการ

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, อริยสัจ 4

ABSTRACT

Thesis Topic	THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING ABILITY AND LEARNING ACHIEVEMENT IN THE LITERARY WORK KHUN CHANG KHUN PHAEN THROUGH LEARNING MANAGEMENT BASED ON THE FOUR NOBLE TRUTHS FOR TWELFTH-GRADE STUDENTS
Student's Name	Phramaha Paitoon Wisoottasaro
Degree Sought	Master of Education
Program	Program in Teaching Thai Language
Anno Domini	2026
Advisor	Dr. Saengatit Thaimit

The objectives of this research were: 1) to develop critical thinking abilities in the literature Khun Chang Khun Phaen through learning management based on the Four Noble Truths for Grade 12 students, aiming for an average score of 75% and a passing rate of at least 75% of the total students; and 2) to develop academic achievement in the same literature using the Four Noble Truths method to reach an average score of 75% and a passing rate of at least 75%. The research design employed was a one-shot case study. The sample consisted of 30 students from Grade 12/5. Research instruments included six lesson plans based on the Four Noble Truths (totaling 12 hours), a critical thinking ability test, and an academic achievement test focusing on the episode "Khun Chang Offering the Petition". Data were analyzed using mean, standard deviation (S.D.), and percentage

The research findings revealed that Grade 12 students achieved an average critical thinking score of 23.60, representing 78.67% of the total score, with 23 students 76.67% passing the criteria. For academic achievement in the literature Khun Chang Khun Phaen, students obtained an average score of 24.10, or 80.33%, with 26 students 86.67% passing the criteria. Both areas surpassed the 75% threshold, thereby successfully fulfilling all established research objectives

Keywords: Critical Thinking, Academic Achievement, The Four Noble Truths

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จอย่างยิ่งจาก ดร.แสงอาทิตย์ ไทยมิตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและ ดร.คชา ประณีตพลกรัง อาจารย์ประจำหลักสูตร ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และเมตตาอย่างยิ่งมาโดยตลอด เพื่อให้งานวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามหลักวิชาการ อาตมาภาพขอเจริญพรขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขออนุโมทนาและเจริญพรขอบพระคุณในน้ำใจท่าน รศ.ดร.สิทธิพล อาจอินทร์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณพระคุณพระมหานพรัตน์ ขนติธมโม ที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญรวมถึงเป็นธุระรับส่งเดินทางมาศึกษาตลอดการศึกษา ขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ นางฉายรัตน์ บุญพา ดร.เพ็ญศรี บุญเดช ดร.พิกุล ภูมิแสน และนางสาวจิตราวดี เกิดศิริ ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบคุณภาพและประเมินความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย ทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดความสามารถ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้โอกาสทางการศึกษาจนสำเร็จหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และขอเจริญพรขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนทรายมูลวิทยารวมถึงคณะครูทุกท่านที่ได้กรุณาอนุญาตให้ใช้สถานที่และให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนทรายมูลวิทยา จำนวน 30 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งนักเรียนทุกคนได้ให้ความร่วมมือในการเรียนรู้และทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างตั้งใจ อันเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้ผลการวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

ในท้ายที่สุดนี้ กระผม/อาตมาภาพขอขอบพระคุณคุณแม่สุขวัญ อยู่คง คุณพ่อประยูร อยู่คง และทายาททายิกาชาวบ้านเหลื่อมทุกท่าน ที่ให้ความอุปถัมภ์ในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งยังเป็นกำลังใจสำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านทุนทรัพย์และโอกาสทางการศึกษาเสมอมา รวมถึงขอเจริญพรขอบคุณเพื่อนนักศึกษารวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเพื่อบูชาพระคุณพระศาสนา และบิดามารดาครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านสืบไป

พระมหาไพฑูรย์ วิสุทฺธสาโร (อยู่คง)

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	จ
ABSTRACT	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2. คำถามการวิจัย	4
1.3. วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4. ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.6. ประโยชน์ที่ได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทรายมูลวิทยาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	9
2.2. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา	30
2.3. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4.....	39
2.4. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	48
2.5. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	66
2.6. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	91
2.7. สภาพพื้นที่วิจัย : โรงเรียนทรายมูลวิทยา.....	109
2.8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	120
2.9. กรอบแนวคิดการวิจัย	125
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	126

3.1. รูปแบบของการวิจัย.....	126
3.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	127
3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	127
3.4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	128
3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	134
3.6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	135
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	136
4.1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	137
4.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 75 ขึ้นไป....	137
4.3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการ จัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป	142
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	148
5.1. สรุปผล	149
5.2. อภิปรายผล.....	150
5.3. ข้อเสนอแนะ.....	152
บรรณานุกรม.....	154
ภาคผนวก.....	162
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	163
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ.....	165
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	171
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย	220
ภาคผนวก จ หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	222
ภาคผนวก ฉ ผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบ.....	224
ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลวิจัย.....	237
ภาคผนวก ซ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	240
ภาคผนวก ฌ ผลคะแนนการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคะแนนการ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลัก อริยสัจ 4	290
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	295

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 2.1 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
สาระที่ 1 การอ่าน.....	13
ตารางที่ 2.2 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
สาระที่ 2 การเขียน	14
ตารางที่ 2.3 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด	15
ตารางที่ 2.4 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย	16
ตารางที่ 2.5 สารและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม	17
ตารางที่ 2.6 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย 5 ภาคเรียนที่ 1	24
ตารางที่ 2.7 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย 5 ภาคเรียนที่ 2	27
ตารางที่ 2.8 แสดงวิธีขึ้นทั้งสี่ของอริยสัจกับกิจในอริยสัจสี่และวิธีการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ 4	43
ตารางที่ 2.9 สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4	47
ตารางที่ 2.10 สังเคราะห์องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้	56
ตารางที่ 2.11 สังเคราะห์ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	62
ตารางที่ 2.12 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของนักวิชาการ	73
ตารางที่ 2.13 สรุปแนวความคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบในการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	75
ตารางที่ 2.14 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของนักวิชาการ	81
ตารางที่ 2.15 สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	85
ตารางที่ 2.16 สังเคราะห์ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	96
ตารางที่ 2.17 สังเคราะห์ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	101
ตารางที่ 2.18 สังเคราะห์ลักษณะของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี	107
ตารางที่ 2.19 ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกวุฒิการศึกษาและประเภท/ตำแหน่ง	110

ตารางที่ 2.20 สรุปจำนวนครูผู้สอน จำแนกตามระดับและกลุ่มสาระการเรียนรู้	111
ตารางที่ 2.21 สรุปจำนวนครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	111
ตารางที่ 2.22 จำนวนห้องเรียน/ผู้เรียนจำแนกตามระดับที่เปิดสอน	112
ตารางที่ 2.23 มาตรฐานการศึกษาและกำหนดค่าเป้าหมาย	116
ตารางที่ 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวาย ฎีกา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	129
ตารางที่ 4.1 พัฒนาการด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 รายบุคคล.....	138
ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป	140
ตารางที่ 4.3 ผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน.....	141
ตารางที่ 4.4 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียน ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4	143
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจั ดการ เรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมี นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป	146
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียน ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน	146

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่

หน้า

รูปภาพที่ 2.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	90

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	125

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้คุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าผู้เรียนต้องสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังย้ำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนเน้นกระบวนการคิดมากกว่าการท่องจำ (สพฐ., 2552) พร้อมทั้งกำหนดให้การเรียนภาษาไทยเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาการคิด เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเป็นสื่อในการแสดงเหตุผลอย่างเป็นระบบ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ดังนั้น รายวิชาภาษาไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างผู้เรียนที่มีความสามารถทางปัญญา สามารถคิดเป็น สื่อสารเป็น และมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในบริบทของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การเรียนรู้ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ในกลุ่มสาระภาษาไทยได้รับการกำหนดให้เป็นสาระสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง โดยเฉพาะความสามารถในการวิเคราะห์ ตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์คุณค่าของวรรณศิลป์ตามมาตรฐาน ท5.1 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาของวรรณคดีเท่านั้น แต่ต้องสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในเรื่อง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผล การอ่านวรรณคดีจึงเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะการคิดอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากผู้เรียนต้องวิเคราะห์บริบท ตัวละคร ความขัดแย้ง และแง่มุมเชิงคุณค่าที่แตกต่างกันอย่างรอบด้าน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรจึงต้องออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความหมายด้วยตนเอง ผ่านการตั้งคำถาม การอภิปราย การโต้แย้งเชิงเหตุผล และการเชื่อมโยงความรู้สู่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้การเรียนวรรณคดีเป็นพื้นที่ในการพัฒนาความคิดขั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม

วรรณคดีไทย โดยเฉพาะวรรณคดีเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์และด้านสังคมศึกษา เนื่องจากสะท้อนภาพชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพสังคมไทยโบราณไว้อย่างครบถ้วน โดยตอน “ขุนช้างถวายฎีกา” ได้รับการประกาศจากวรรณคดี

สโมสรวาเป็น “ตอนแต่งดีเยี่ยม” มีความโดดเด่นด้านโวหารและการดำเนินเรื่องที่ซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการศึกษาแรงจูงใจของตัวละคร ความขัดแย้งทางสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สะท้อนในเรื่อง (อารียา หุตินทะ, 2556) นอกจากนี้ วรรณคดีตอนดังกล่าวยังเป็นบทเรียนสำคัญในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์คุณค่าทางวรรณศิลป์และนำข้อคิดในเรื่องไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (หลักสูตรแกนกลาง, 2551) การจัดการเรียนรู้วรรณคดีตอนนี้จึงควรใช้กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างรอบด้าน เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และตีความความหมายที่ซ่อนอยู่ในเรื่องได้อย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนต้องมีในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินข้อมูล วิเคราะห์เหตุผล และตัดสินใจอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของหลักฐานที่เชื่อถือได้ Ennis (1985) , Paul และ Elder (2008) อธิบายว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยความสามารถในการตั้งคำถามที่มีคุณภาพ ตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง มองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และสะท้อนคิดต่อผลลัพธ์ของการตัดสินใจ นอกจากนี้ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) ยังชี้ว่าผู้ที่มีวิจารณญาณต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ เช่น ใจกว้าง เปลี่ยนแปลงความคิดได้เมื่อพบข้อมูลใหม่ มีความละเอียดรอบคอบ และมุ่งค้นหาความจริงอย่างมีเหตุผล การเรียนวรรณคดี เช่น ขุนช้างขุนแผน จึงเป็นสื่อสำคัญในการฝึกทักษะดังกล่าว เพราะผู้เรียนต้องพิจารณาเจตนาของตัวละคร สภาพสังคมที่หล่อหลอมพฤติกรรมรวมทั้งวิเคราะห์สาเหตุและผลของเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การตีความเชิงลึก และการเชื่อมโยงแนวคิดสู่การใช้เหตุผลในสถานการณ์จริง การบูรณาการทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการเรียนวรรณคดีจึงเป็นแนวทางที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แม้ว่าโรงเรียนทราญมุลวิทยาจะมีผลการประเมินภายในอยู่ในระดับที่ดี แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยยังสะท้อนปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนการอ่านตีความ การวิเคราะห์ตัวละคร และการเชื่อมโยงแนวคิดในวรรณคดีกับชีวิตจริงต่ำกว่าที่สถานศึกษากำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ระบุว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์สาเหตุหนึ่งมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นการบอกเล่า การท่องจำ และการสรุปความหมายจากครูเป็นหลัก มากกว่าการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างลุ่มลึก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถสร้างความหมายจากวรรณคดีได้อย่างมีระบบ และไม่เกิดทักษะ

การคิดขั้นสูงตามที่หลักสูตรคาดหวัง ด้วยเหตุนี้ การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของสถานศึกษา

เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยพิจารณาว่าการนำ “หลักอริยสัจ 4” มาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สามารถตอบโจทย์การพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นโครงสร้างการคิดแบบลำดับขั้นเริ่มจากการระบุปัญหา (ทุกข์) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) แสวงหาวิธีการดับปัญหา (นิโรธ) และสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน (มรรค) (พระธรรมปิฎก, 2549) กระบวนการนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษา เช่น การเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ทางสังคม (Social Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และสรุปผลด้วยตนเอง การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้กับการเรียนวรรณคดีจึงช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงอ่านเรื่อง แต่ “คิดกับเรื่อง” และ “คิดจากเรื่อง” จนเกิดเป็นความเข้าใจเชิงลึก

อีกทั้งผลการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยังสนับสนุนอย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการตามหลักอริยสัจ 4 มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของพระรุ่งโรจน์ ธิรปุณโญ และคณะ (2565) พบว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4 นอกจากนี้ งานวิจัยต่างประเทศที่ประยุกต์อริยสัจ 4 เข้ากับกระบวนการ Problem-Solving ของ Kolb (1984) ยังยืนยันว่าโครงสร้างการคิดเชิงลำดับขั้นตามอริยสัจ 4 ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกกว่าในเนื้อหา สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และเกิดการเรียนรู้แบบถาวร (deep learning) ผลการวิจัยที่หลากหลายจึงสะท้อนว่าอริยสัจ 4 ไม่เพียงเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแต่เป็น “เครื่องมือการคิด” ที่สามารถนำมาประยุกต์ในสถานการณ์ทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉพาะวรรณคดีเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง แรงจูงใจของตัวละคร และการตัดสินใจทางศีลธรรมในบริบทสังคมไทยโบราณ ลักษณะดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้กระบวนการอริยสัจ 4 ในการตั้งคำถามต่อปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ทดลองค้นหาคำตอบ และสรุปหลักคิดจากเรื่องได้อย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจึงสามารถเข้าใจวรรณคดีในมิติต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งมากขึ้น อีกทั้งยังพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การสะท้อนคิด และการแก้ปัญหาซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พร้อมนี้เมื่อการวิจัยแล้วเสร็จจะเกิดประโยชน์ทางการศึกษา คือ พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดี

เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ดังนั้นการเลือกใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นกรอบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาที่พบในโรงเรียนและมีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

1.2. คำถามการวิจัย

1.2.1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นอย่างไร

1.2.2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร

1.3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

1.3.2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

1.4. ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 6 ห้อง จำนวน 176 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 (ข้อมูลจากงานทะเบียน โรงเรียนทรายมูลวิทยา, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนทรายมูลวิทยา ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ทั้งนี้การสุ่มอย่างง่ายเป็นวิธีที่ประชากรทุกหน่วยมีโอกาสได้รับการคัดเลือกเท่าเทียมกัน (Kerlinger, 1973; Cochran, 1977)

1.4.2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ

- 1) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

1.4.3. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิชาภาษาไทย 5 รหัสวิชา ท 33101 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ม. 4-6/1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงตามตัวชี้วัด ดังนี้

- ม. 4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักวิจารณ์เบื้องต้น
- ม. 4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต
- ม. 4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
- ม. 4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
- ม. 4-6/6 ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง

1.4.4. ระยะเวลาในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ระหว่าง เดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ณ โรงเรียนทรายมูลวิทยา ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร

1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ

อริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ ความจริงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ มีองค์ประกอบด้วย ทุกข์ (ปัญหาหรือสภาพที่ควรรู้), สมุทัย (สาเหตุของทุกข์หรือสาเหตุแห่งปัญหา), นิโรธ (ความดับทุกข์หรือการระงับปัญหา), และ มรรค (แนวทางสู่ความดับทุกข์หรือแนวทางการแก้ปัญหา) ซึ่งเป็นแก่นคำสอนอันประเสริฐสูงสุดของพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 หมายถึง หมายถึง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประยุกต์หลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา คือ อริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาใช้เป็นกรอบกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ลงมือทดลองแก้ปัญหา และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ที่เป็นลำดับ ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างความรู้ใหม่อย่างมีเหตุผล การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์) คือ ขั้นที่ผู้เรียนเรียนรู้การ “รู้ปัญหา” โดยระบุสิ่งที่ เป็นปัญหา ประเด็นสำคัญ หรือข้อสงสัยที่เกิดจากเนื้อหา ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรรู้และควรทำความเข้าใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) คือ ขั้นที่ผู้เรียนค้นหาคำว่า “อะไรเป็นสาเหตุของ ปัญหา” ผ่านการคิดวิเคราะห์และตั้งสมมติฐานทางเหตุผล

ขั้นที่ 3 ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) คือ ขั้นที่ผู้เรียน “ลงมือปฏิบัติ” เพื่อทดลอง แก้ปัญหาตามสาเหตุที่ตนเองวิเคราะห์ไว้ เป็นการหาวิธีการที่นำไปสู่การดับปัญหาหรือลด ความคลาดเคลื่อนของความเข้าใจ

ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) คือ ขั้นที่ผู้เรียนวิเคราะห์ผลการทดลอง เปรียบเทียบกับปัญหาเบื้องต้น และสรุปเป็นแนวทางแก้ปัญหาหรือองค์ความรู้ใหม่ เป็น “ทางปฏิบัติ” ที่นำไปสู่การเข้าใจเนื้อหาอย่างแท้จริง

วรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา หมายถึง วรรณคดีประเภทร้อยกรองชนิดเสภาที่ได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าสูงทางวรรณศิลป์และสะท้อนภาพสังคมไทยในอดีต อย่างลุ่มลึก โดยตอน “ขุนช้างถวายฎีกา” เป็นตอนสำคัญที่วรรณคดีสโมสรคัดเลือกเป็นตอนที่แต่ง ดีเยี่ยมมีความโดดเด่นด้านอารมณ์ ความขัดแย้งของตัวละคร และการถ่ายทอดบริบทสังคมร่วมสมัย อย่างมีศิลปะวรรณคดีตอนนี้ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 ซึ่งกำหนดให้ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และสังเคราะห์คุณค่าของวรรณคดี และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สำหรับสถาบันการศึกษาที่ทำวิจัย ได้แก่ โรงเรียนทรายมูลวิทยาได้กำหนดให้เนื้อหา “เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา” อยู่ในรายวิชา ภาษาไทย 5 (ท 33101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และกำหนดเวลาเรียน 12 ชั่วโมงสำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ของรายวิชา

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้ข้อมูลจริงและการวิเคราะห์อย่างรอบด้านในการพิจารณาเรื่องราวหรือปัญหาต่าง ๆ โดยผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณต้องมีคุณลักษณะ เช่น ใจกว้าง รับฟังข้อมูลใหม่ได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเหตุผล ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้ และสามารถไตร่ตรองผลของการคิดและการตัดสินใจของตนเองได้อย่างมีระบบ ในการวิจัยนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณถูกประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนรู้วรรณคดี โดยผู้เรียนใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละคร เหตุการณ์สำคัญ และประเด็นทางสังคมที่สะท้อนในวรรณคดีเสภา ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา เพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่าทางวรรณศิลป์และบริบทสังคมอย่างลุ่มลึก ทั้งนี้ กระบวนการคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล 4) การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ 5) การประเมินผลและการสะท้อนคิด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จทางการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนผ่านการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะหรือพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา โดยสามารถประเมินได้จากคะแนนสอบ ผลงานหรือภาระงานที่แสดงถึงการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะวัดจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ความสามารถในการวิเคราะห์ วิจารณ์ และสังเคราะห์คุณค่าของวรรณคดี รวมถึงคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนที่สะท้อนพัฒนาการจากกระบวนการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในงานวิจัยนี้มีการวัด 5 ด้านดังนี้

- 1) วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตาม หลักการวิจารณ์เบื้องต้น
- 2) วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต
- 3) วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
- 4) สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

5) การประเมินผลและการสะท้อนคิด

1.6. ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ วรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนถวายฎีกาดีขึ้น

1.6.2 นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่ดีขึ้น

1.6.3 ได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมที่มีประสิทธิภาพ

1.6.4 นักเรียนสามารถนำเอาหลักธรรมอริยสัจ 4 ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัย โดยนำเสนอสาระสำคัญตามหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทรายมูลวิทยา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.2. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา

2.3. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอริยสัจ 4

2.4. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.5. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.6. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.7. สภาพพื้นที่วิจัย โรงเรียนทรายมูลวิทยา

2.8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.9. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทรายมูลวิทยาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.1.1. วิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางไว้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้ เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.1.2.หลักการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ ซึ่งมีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน โดยประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ เพื่อให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

2.1.3.จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ กำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ รวมถึงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม รวมถึงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.1.4.สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

2.1.4.1สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- 1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล ข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดย คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม
- 2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิด สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม
- 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
- 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
- 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมี คุณธรรม

2.1.4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 2) ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีวินัย
- 4) ใฝ่เรียนรู้
- 5) อยู่อย่างพอเพียง
- 6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- 7) รักความเป็นไทย
- 8) มีจิตสาธารณะ

2.1.5.สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวถึงคู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้กำหนดสาระการเรียนรู้แกนกลาง ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษา พลังภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมไทย และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.1.6.สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ตารางที่ 2.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
สาระที่ 1 การอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน	• การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย - บทร้อยแก้วประเภทต่างๆ เช่น บทความ นวนิยาย และความเรียง - บทร้อยกรอง เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย และลิลิต
	2. ตีความ แปลความ และขยาย ความเรื่องที่อ่าน 3. วิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่านใน ทุกๆ ด้านอย่างมีเหตุผล 4. คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่ อ่านและประเมินค่าเพื่อนำความรู้ ความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาใน การดำเนินชีวิต 5. วิเคราะห์ วิวิจารณ์ แสดงความ คิดเห็นโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเสนอความคิดใหม่อย่างมีเหตุผล 6. ตอบคำถามจากการอ่านงานเขียน ประเภทต่างๆ ภายในเวลาที่กำหนด 7. อ่านเรื่องต่างๆ แล้วเขียนกรอบ แนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และรายงาน	• การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น - ข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน - บทความ - นิทาน - เรื่องสั้น - นวนิยาย - วรรณกรรมพื้นบ้าน - วรรณคดีในบทเรียน - บทโฆษณา - สารคดี - บันทึกคดี - ปาฐกถา - พระบรมราโชวาท - เทศนา

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
สาระที่ 2 การเขียน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. เขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาเรียบเรียงถูกต้อง มีข้อมูลและสาระสำคัญชัดเจน	• การเขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น - อธิบาย - บรรยาย - พรรณนา - แสดงทรรศนะ -โต้แย้ง - โน้มน้าว - เชิญชวน - ประกาศ - จดหมายกิจธุระ - โครงการและรายงานการดำเนินโครงการ - รายงานการประชุม - การกรอกแบบรายการต่างๆ
	2. เขียนเรียงความ	• การเขียนเรียงความ
	3. เขียนย่อความจากสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาหลากหลาย	• การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น - กวีนิพนธ์ และวรรณคดี - เรื่องสั้น สารคดี นวนิยาย - บทความทางวิชาการและวรรณกรรม - พินบ้าน
	4. ผลิตงานเขียนของตนเองในรูปแบบต่างๆ	• การเขียนในรูปแบบต่างๆ เช่น - สารคดี - บันเทิงคดี

5. ประเมินงานเขียนของผู้อื่น แล้วนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง	• การประเมินคุณค่างานเขียนในด้านต่างๆ เช่น - แนวคิดของผู้เขียน - การใช้ถ้อยคำ - การเรียบเรียง - สำนวนโวหาร - กลวิธีในการเขียน
6. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าเรื่องที่สนใจตามหลักการเขียนเชิงวิชาการ และใช้ข้อมูลสารสนเทศอ้างอิงอย่างถูกต้อง	• การเขียนรายงานเชิงวิชาการ • การเขียนอ้างอิงข้อมูลสารสนเทศ
7. บันทึกการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำไปพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ	• การเขียนบันทึกความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
8. มีมารยาทในการเขียน	• มารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตารางที่ 2.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. สรุปแนวคิดและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู	• การสรุปสรุปแนวคิดและการแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังและดู
	2. วิเคราะห์แนวคิดการใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดู	• การวิเคราะห์แนวคิด การใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟังและดู
	3. ประเมินเรื่องที่ฟังและดู แล้วกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต	• การเลือกเรื่องที่ฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ
	4. มีวิจารณญาณในการเลือกเรื่องที่ฟังและดู	• การประเมินเรื่องที่ฟังและดูเพื่อกำหนดแนวทางนำไปประยุกต์ใช้

5. พูดในโอกาสต่างๆ พูดแสดงทรรศนะ โต้แย้ง โน้มน้าวใจ และเสนอแนวคิดใหม่ ด้วยภาษาถูกต้องเหมาะสม	• การพูดในโอกาสต่างๆ เช่น - การพูดในที่ประชุมชน - การพูดอภิปราย - การพูดแสดงทรรศนะ - การพูดโน้มน้าวใจ
6. มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด	• มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา
และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตารางที่ 2.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. อธิบายธรรมชาติของภาษา พลังของ ภาษา และลักษณะของภาษา	• ธรรมชาติของภาษา • พลังของภาษา • ลักษณะของภาษา - เสียงในภาษา - ส่วนประกอบของภาษา - องค์ประกอบของพยางค์และคำ
	2. ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคตรง ตามวัตถุประสงค์	• การใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยค - คำและสำนวน - การร้อยเรียงประโยค - การเพิ่มคำ - การใช้คำ - การเขียนสะกดคำ
	3. ใช้ภาษาเหมาะสมแก่โอกาสกาลเทศะ และบุคคล รวมทั้งคำราชาศัพท์อย่าง เหมาะสม	• ระดับของภาษา • คำราชาศัพท์
	4. แต่งบทร้อยกรอง	• ภาพย โคลง ร่าย และฉันท
	5. วิเคราะห์อิทธิพลของภาษา ต่างประเทศและภาษาถิ่น	• อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและ ภาษาถิ่น

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	6. อธิบายและวิเคราะห์หลักการสร้างคำในภาษาไทย	• หลักการสร้างคำในภาษาไทย
	7. วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์	• การประเมินการใช้ภาษาจาก สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตารางที่ 2.5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น	• หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น - จุดมุ่งหมายการแต่งวรรณคดีและวรรณกรรม - การพิจารณารูปแบบของวรรณคดีและวรรณกรรม - การพิจารณาเนื้อหาและกลวิธีในวรรณคดีและวรรณกรรม - การวิเคราะห์และการวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม
	2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	• การวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต
	3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	• การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม - ด้านวรรณศิลป์ - ด้านสังคมและวัฒนธรรม

	4. สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	• การสังเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม
	5. รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านและอธิบายภูมิปัญญาทางภาษา	• วรรณกรรมพื้นบ้านที่แสดงถึง - ภาษากับวัฒนธรรม - ภาษาถิ่น
	6. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง	• บทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน และมาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ตามตัวชี้วัด ดังนี้

ม.4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

ม.4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาเป็นกรอบในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.1.7.หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทรายมูลวิทยา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.1.7.1. วิสัยทัศน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนทรายมูลวิทยามุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น

พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะปฏิบัติด้านสุขภาพ จนเป็นกิจนิสัย อันจะส่งผลให้สังคมโดยรวมมีคุณภาพ รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพและสอดคล้องกับท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.7.2. หลักการ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
- 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.1.7.3. จุดหมาย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโรงเรียนทรายมูลวิทยามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน ดังนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด แก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
- 3) มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข

2.1.7.4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรโรงเรียนทรายนมูลวิทยามุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มี ต่อตนเอง

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักการเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบ ที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและ ความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ สภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

2.1.7.5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรโรงเรียนทรายมูลวิทยามุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ผู้ที่รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะ ซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มีความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2) ซื่อสัตย์สุจริต ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตนตรงตาม ความเป็นจริงทั้งทางกายวาจาใจและยึดหลักความจริงความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

3) มีวินัย ผู้ที่มีวินัย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ ห้องเรียน โรงเรียน ครอบครัว และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

4) ใฝ่เรียนรู้ ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5) อยู่อย่างพอเพียง ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่า ของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

6) มุ่งมั่นในการทำงาน ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออก ถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทดมเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

7) รักความเป็นไทย ผู้ที่รักความเป็นไทย หมายถึง ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและ วัฒนธรรมไทย มีความกตัญญูกตเวทียึดมั่นไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

8) มีจิตสาธารณะ ผู้ที่มีจิต หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

2.1.7.6. โครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนทรายมูลวิทยา

รายวิชาพื้นฐาน

ท 31101 ภาษาไทย 1 จำนวน 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ท 31101 ภาษาไทย 2 จำนวน 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ท 31101 ภาษาไทย 3 จำนวน 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ท 31101 ภาษาไทย 4 จำนวน 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ท 31101 ภาษาไทย 5 จำนวน 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

ท 31101 ภาษาไทย 6 จำนวน 40 ชั่วโมง 1.0 หน่วยกิต

รายวิชาเพิ่มเติม

ท 31202 พินิจวรรณคดีมรดกเฉพาะเรื่อง จำนวน 20 ชั่วโมง 0.5 หน่วยกิต

ท 32201 วิชาการเขียนรายงานเชิงวิชาการ จำนวน 20 ชั่วโมง 0.5 หน่วยกิต

ท 32202 วิชาสร้างสรรค์งานเขียน จำนวน 20 ชั่วโมง 0.5 หน่วยกิต

ท 33201 โครงงานภาษาไทย จำนวน 20 ชั่วโมง 0.5 หน่วยกิต

ท 33202 พินิจวรรณคดีท้องถิ่น จำนวน 20 ชั่วโมง 0.5 หน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชา รหัสวิชา ท 33101 รายวิชาภาษาไทย 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1 เวลา 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกทักษะทางภาษาเกี่ยวกับ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักภาษา การใช้ภาษา วรรณคดีวรรณกรรมโดยการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดีความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นเชิงประเมินค่า เขียนเชิงสร้างสรรค์ อธิบาย บรรยาย พรรณนา วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ประเมินค่าสิ่งที่ฟัง ดู อย่างมีเหตุผล ฝึกพูดในโอกาส ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยาน ศึกษาธรรมชาติของภาษา ลักษณะของภาษาไทย ระดับของภาษา ราชศัพท์ พิจารณาคคุณค่าของงานประพันธ์วรรณคดีและวรรณกรรม โดยใช้ กระบวนการเรียนภาษา กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะสามารถพัฒนาสมรรถภาพการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้า นำความคิดไปใช้

ในการตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

รหัสตัวชี้วัด

ท 1.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/3 ,ม.6/4 ,ม.6/5

ท 2.1 ม.6/1 ,ม.6/2

ท 3.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/3 ,ม.6/4 ,ม.6/6

ท 4.1 ม.6/1 ,ม.6/3 ,ม.6/4

ท 5.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/3 ,ม.6/4 ,ม.6/6

รวม 20 ตัวชี้วัด

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ท 33102

รายวิชาภาษาไทย 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษาวิเคราะห์ ฝึกทักษะทางภาษาเกี่ยวกับ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักภาษา การใช้ภาษา วรรณคดีวรรณกรรมโดยการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ ตีความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นเชิงประเมินค่า เขียนเชิงสร้างสรรค์ อธิบาย บรรยาย พรรณนา เรียงความ การแต่งคำประพันธ์ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ประเมินค่าสิ่งที่ฟัง ดู อย่างมีเหตุผล ฝึกพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ฝึกวิธีการคิดแก้ปัญหา ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยาน ศึกษาโครงสร้างของภาษา การแสดง เหตุผล ภาษาแสดงทรรศนะ ได้แย่งและโน้มน้าวใจ ประโยชน์และอิทธิพลของภาษา ความงาม ของภาษาในบทร้อยแก้วและร้อยกรอง พิจารณาคูณค่าของงานประพันธ์วรรณคดีและวรรณกรรม โดยใช้กระบวนการเรียนภาษา กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะสามารถพัฒนา สมรรถภาพการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าความคิดไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา และสร้างวิสัยทัศน์ ในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันได้

รหัสตัวชี้วัด

ท 1.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/3 ,ม.6/4 ,ม.6/5

ท 2.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/5

ท 3.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/3 ,ม.6/4 ,ม.6/6

ท 4.1 ม.6/1 ,ม.6/3 ,ม.6/4

ท 5.1 ม.6/1 ,ม.6/2 ,ม.6/3 ,ม.6/4 ,ม.6/6

รวม 21 ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ท 33101 รายวิชาภาษาไทย 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 1 เวลา 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ตารางที่ 2.6 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย 5 ภาคเรียนที่ 1

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	การอ่านนิจสาร	ท 1.1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/4 ม. 4-6/6	การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ ผู้อ่านต้องตีความ แปลความ ขยายความ คาดคะเนเหตุการณ์ ตอบคำถาม และประเมินค่า เพื่อนำความรู้ความคิดไปแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต	4	10
2	การอ่านในชีวิตประจำวัน	ท 1.1 ม. 4-6/7 ม. 4-6/8 ท 4.1 ม. 4-6/7	การอ่านเรื่องต่าง ๆ นั้น ต้องมีการสังเคราะห์ความรู้จาก การอ่าน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ ซึ่งการอ่านเรื่องต่างๆ จะต้องรู้วิธีการเขียนกรอบแนวคิด และผังความคิด	5	10
3	การเขียนเพื่อสื่อสาร	ท 2.1 ม. 4-6/1	การเขียนเพื่อสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เช่น การเขียนบรรยาย การเขียนพรรณนา การเขียนโครงการ รายงาน การดำเนินโครงการ และ รายงานการประชุม	6	10

ท.	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			ผู้เขียนจะต้องเขียนให้ตรงตาม วัตถุประสงค์ของการเขียน มีการใช้ภาษา ที่เรียบเรียง อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยมี ข้อมูล และสาระสำคัญชัดเจน		
4	การเขียนบันทึกคดี	ท 2.1 ม. 4-6/4	บันทึกคดีเป็นงานเขียน สร้างสรรค์ซึ่งการเขียนบันทึก คดีนั้นควรเข้าใจถึง องค์ประกอบและวิธีเขียน บันทึกคดีเพื่อให้ การสร้างสรรค์งานเขียน นั้นมีคุณภาพ	4	10
5	การประเมินคุณค่า งาน เขียน	ท 2.1 ม. 4-6/5	การประเมินคุณค่าเรื่องสั้น และการประเมิน คุณค่ากวี นิพนธ์ เป็นการศึกษาวเคราะห์ งานเขียนทั้งด้านแนวคิด การใช้ภาษา กลวิธี การแต่ง รวมถึงคุณค่าที่ได้รับจากงาน เขียน เพื่อนำไปใช้ประเมินงาน เขียนที่ได้อ่าน และนำไปใช้ พัฒนางานของตนเอง	4	10
6	การฟังและดูอย่างมี ประสิทธิภาพ	ท 3.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3	การฟังและการดูข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จะต้องสรุป แนวคิดและแสดงความคิดเห็น จากเรื่องที่ฟังและ ดู แล้ว วิเคราะห์แนวคิดการใช้ภาษา และความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ ฟัง และดูอย่างมีเหตุผล	7	10
7	การพูดอภิปราย การพูดแสดงทรรศนะ และการโต้แย้ง	ท 3.1 ม. 4-6/5 ม. 4-6/6	การพูดอภิปราย พูดแสดง ทรรศนะ และการโต้แย้ง เป็นการพูดในโอกาสต่าง ๆ ผู้พูดต้องเสนอแนวคิดใหม่ใช้	4	10

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
			ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมและมีมารยาทในการพูด		
8	ระดับภาษาและอิทธิพลของการใช้ภาษา	ท 4.1 ม. 4-6/3 ม. 4-6/5	ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของคนไทย ผู้ใช้ภาษาจึงควรเลือกใช้ระดับภาษาให้เหมาะสมตามสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และต้องเข้าใจลักษณะคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย และวิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย	3	10
9	การแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันท	ท 4.1 ม. 4-6/4	การแต่งคำประพันธ์ประเภทฉันทจะต้องทราบถึงลักษณะการบังคับทางฉันทลักษณ์ของฉันทแต่ละประเภท	3	10
รวม				40	100

โครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน

รหัสวิชา ท 33102

รายวิชาภาษาไทย 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ภาคเรียนที่ 2

เวลา 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ตารางที่ 2.7 โครงสร้างรายวิชาภาษาไทย 5 ภาคเรียนที่ 2

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	เสภาเรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน ตอนขุนช้าง ถวายฎีกา	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4 ม. 4-6/6	การอ่านออกเสียงบทเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้าง ถวายฎีกา จะต้องอ่านอย่าง ถูกต้อง ไพเราะเหมาะสม วิเคราะห์วิจารณ์ตามหลัก การวิจารณ์เบื้องต้น และลักษณะเด่น โดยเชื่อมโยง กับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต คุณค่าด้านวรรณศิลป์ในฐานะ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของ ชาติมีการสังเคราะห์ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานที่มี คุณค่า เพื่อนำ ไปใช้อ้างอิง	12	30
2	สามก๊ก ตอนกวนอู ไปรับราชการกับโจ โฉ	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4	การอ่านออกเสียงเรื่อง สามก๊ก ตอนกวนอู ไปรับราชการกับโจ โฉ จะต้องอ่านอย่างถูกต้อง เหมาะสม วิเคราะห์วิจารณ์ตาม หลักการวิจารณ์เบื้องต้น และ ลักษณะเด่น โดยเชื่อมโยงกับ การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมจีนในอดีต คุณค่าด้านวรรณศิลป์และ สังเคราะห์ข้อคิด เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	6	15

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
3	กาพย์เห่เรือ	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4 ม. 4-6/6	การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง เรื่อง กาพย์เห่เรือ จะต้องอ่านอย่างถูกต้อง ไพเราะเหมาะสม วิเคราะห์วิจารณ์ตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้นและลักษณะเด่น โดยเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต คุณค่าด้านวรรณศิลป์ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ มีการสังเคราะห์ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำ บทอาขยานที่มีคุณค่าเพื่อนำไปใช้อ้างอิง	6	15
4	สามัคคีเภทคำฉันท์	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4 ม. 4-6/6	การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ จะต้องอ่านอย่างถูกต้อง ไพเราะเหมาะสม วิเคราะห์วิจารณ์ตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้นและลักษณะเด่น โดยเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต คุณค่าด้านวรรณศิลป์ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ มีการสังเคราะห์ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำ บทอาขยานที่มีคุณค่า เพื่อนำไปใช้อ้างอิง	6	15
5	ไตรภูมิพระร่วง	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4	การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง เรื่อง ไตรภูมิพระร่วง จะต้องอ่านอย่างถูกต้อง ไพเราะเหมาะสม วิเคราะห์วิจารณ์ตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้นและ	5	15

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
		ม. 4-6/6	ลักษณะเด่น โดยเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต คุณค่าด้านวรรณศิลป์ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ มีการสังเคราะห์ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำ บทอาขยานที่มีคุณค่า เพื่อนำไปใช้อ้างอิง		
6	ขัตติยพันธกรณี	ท 1.1 ม. 4-6/1 ท 5.1 ม. 4-6/1 ม. 4-6/2 ม. 4-6/3 ม. 4-6/4 ม. 4-6/6	การอ่านออกเสียงบทหรือกรองเรื่อง ขัตติยพันธกรณี จะต้องอ่านอย่างถูกต้อง ไพเราะเหมาะสม วิเคราะห์วิจารณ์ตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้นและลักษณะเด่น โดยเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต คุณค่าด้านวรรณศิลป์ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ มีการสังเคราะห์ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำ บทอาขยานที่มีคุณค่า เพื่อนำไปใช้อ้างอิง	5	10
รวม				40	100

จากหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทรายมูลวิทยา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำมาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน และมาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ตามตัวชี้วัด ดังนี้

ม.4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

ม.4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้หาประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
หน่วยการเรียนรู้ ที่ 1 เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา มาเป็นกรอบ ในการทำวิจัยเพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร เขต 28

2.2. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา

2.2.1. ความหมายของวรรณคดี

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่า วรรณกรรมที่ได้รับ ยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด เช่น พระราชนิพนธ์สิบสองเดือน มัทนะพาธา สามก๊ก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) ได้ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่างานประพันธ์ที่แสดง ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์อย่างมีศิลปะ งานประพันธ์ที่สืบทอดกันมาช้านาน มีเวลาเป็นเครื่องตัดสิน และมีผู้ยกย่องคุณค่าเป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวาง มักได้รับการเรียกขานว่าวรรณคดี ส่วนงาน ประพันธ์ในรูปแบบอย่างใหม่ซึ่งปรากฏนับแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา และมีคุณค่าในฐานะเป็น งานประพันธ์ร่วมสมัยเรียกว่า วรรณกรรม

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, ชุมสาย สุวรรณขมภู (2554) ได้ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่า คำว่า “วรรณคดี” บัญญัติใช้เป็นครั้งแรกในพระราชกฤษฎีกาตั้งวรรณคดีสโมสร ปี 2457

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2544). ได้ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่า ข้อเขียนหรือหนังสือที่แต่งดี มีความงาม ความไพเราะ และมีคุณค่าแก่ผู้อ่าน เปรียบ เหมือนงานศิลปกรรมชั้นดีที่มีคนยกย่องชื่นชมความงามต่อ ๆ กันมา

ธฤณัช อารมย์แก้ว, เด่นดาว ชลวิทย์ (2561) ได้ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่า หนังสือที่แต่งดีได้รับการยกย่อง มีคุณลักษณะเป็นเรื่องที่ดีซึ่งคนทั่วไปสามารถอ่านได้โดยไม่เสีย ประโยชน์ ใช้วิธีเรียบเรียงและภาษาที่ไพเราะ สละสลวย ยังผลให้กระทบต่ออารมณ์และสร้าง ความตรึงใจแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ลัดดา อรรถราช (2562) ได้ให้ความหมายของ วรรณคดี ไว้ว่า งานเขียนที่มีถ้อยคำคมคาย สละสลวย ให้ความเพลิดเพลิน ให้ข้อคิด มีคุณค่าต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่าน ซึ่งเมื่ออ่านแล้ว ผู้อ่านจะได้ประโยชน์และความจรรโลงใจในการอ่าน

จากทัศนะของราชบัณฑิตยสถาน (2554), รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549), จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, ชุมสาย สุวรรณชมภู (2554), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ (2544), ธฤณัช อารมย์แก้ว, เด่นดาว ชลวิทย์ (2561) และ ลัดดา อรรถราช (2562) สรุปได้ว่า วรรณคดีหมายถึง งานประพันธ์ที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี มีคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์ มีการใช้ภาษาที่ไพเราะ สละสลวย ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์อย่างมีศิลปะ และสามารถปลุกเร้าอารมณ์หรือจินตนาการของผู้อ่านได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ วรรณคดีมีลักษณะสำคัญคือมีความงามทางภาษา สื่อสารสาระหรือแนวคิดที่มีคุณค่า และได้รับการยอมรับจากสังคมในด้านศิลปะการประพันธ์

2.2.2.ความเป็นมาของวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา

ขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีกลอนเสภาमुखปาฐะที่มีตัวละคร ฉากและบรรยากาศตรงกับในสมัยกรุงศรีอยุธยา และเชื่อกันว่าเป็นเรื่องจริงในครั้งกรุงเก่า ซึ่งมีเหตุการณ์บางช่วงตอนเหมือนในพระราชพงศาวดารคำให้การชาวกรุงเก่าตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งเหตุการณ์ทั้งหมดได้เกิดขึ้นในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2034 - 2072 และนักวิชาการวรรณคดีบางท่านกล่าวว่าได้แต่งกลอนเสภาเรื่องนี้ขึ้นในช่วงแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทว่า ต้นฉบับได้สูญหายไปหมดสิ้นจนกระทั่งถึงแผ่นดินต้นรัตนโกสินทร์จึงมีการแต่งเดิมขึ้นใหม่และเลียนแบบแต่งกลอนเสภาให้เหมือนครั้งกรุงเก่า ซึ่งมีผู้แต่งอยู่หลายพระองค์และหลายคนที่ยังรับผิดชอบแต่งกลอนเสภากันคนละตอน และได้มีการจัดพิมพ์เป็นเล่มสมุดฝรั่งขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยโรงพิมพ์หมอสmith หรือแซมมวล จอห์น สมิท (Samuel John Smith) ต่อมาได้มีการรวบรวมชำระขึ้นใหม่ เรียกว่า ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ (ป. อินทรปาลิต, 2562) เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนที่ชำระแล้ว 43 ตอนนี้ วรรณคดีสโมสรซึ่งตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2474 โดยมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นประธานลงมติยกย่องว่ามี 8 ตอนที่แต่งได้ดีเยี่ยม ได้แก่

ตอนที่ 4 พลายแก้วเป็นขู้กับนางพิม

ตอนที่ 5 ขุนช้างขอนางพิม

ตอนที่ 17 ขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง

ตอนที่ 18 ขุนแผนพานางวันทองหนี

ตอนที่ 24 กำเนิดพลายงาม

ตอนที่ 35 ขุนช้างถวายฎีกา

ตอนที่ 36 ผ่านางวันทอง

ตอนที่ 38 พระไวยถูกเสน่ห์

เนื่องจากการแต่งเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนไม่นิยมบอกนามผู้แต่ง มีเพียงการสันนิษฐานผู้แต่งโดยพิจารณาจากสำนวนการแต่งเท่านั้น ซึ่งตอนที่ 35 ขุนช้างถวายฎีกาจึงไม่ทราบนามผู้แต่งที่แน่ชัด (รีนฤทัย สัจจพันธุ์, 2553) ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์จึงได้มีการชำระสำนวนต่างๆ และมีผู้แต่งแทรกไว้เพื่อให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้างและตอนขุนแผนพานางวันทองหนีเป็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ตอนขุนช้างขอนางพิมและตอนขุนช้างตามนางวันทองเป็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ และตอนกำเนิดพลายงามเป็นสำนวนของสุนทรภู่ เป็นต้น ตอนขุนช้างถวายฎีกานี้ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง แต่เป็นหนึ่งใน ๘ ตอน ที่ได้รับยกย่องจากสมาคมวรรณคดี เมื่อ พ.ศ. 2474 ว่าแต่งดีเป็นเยี่ยมโดยเฉพาะกระบวนกลอนที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

สรุปได้ว่า วรรณคดี ขุนช้างขุนแผน เป็นกลอนเสภาที่สืบทอดกันมาในรูปแบบมุขปาฐะ โดยมีฉาก ตัวละคร และบรรยากาศสอดคล้องกับยุคกรุงศรีอยุธยา และเชื่อกันว่าอิงจากเหตุการณ์จริงในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (พ.ศ. 2034–2072) ซึ่งบางตอนตรงกับพระราชพงศาวดาร ทำให้การขวกรุ่นเก่า แม้จะมีนักวิชาการบางท่านสันนิษฐานว่าการแต่งเสภาเรื่องนี้เริ่มขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ต้นฉบับเดิมได้สูญหาย ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์จึงมีการแต่งขึ้นใหม่โดยเลียนแบบกลอนเสภาโบราณ และมีการแต่งโดยหลายพระองค์และหลายคนต่างรับผิดชอบแต่งเป็นตอน ๆ กลอนเสภาที่ได้รับการพิมพ์ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยโรงพิมพ์หมอสมิท (Samuel John Smith) และภายหลังได้มีการชำระใหม่โดยหอพระสมุดวชิรญาณ จนใน พ.ศ. 2474 วรรณคดีสโมสรได้คัดเลือก 8 ตอนที่แต่งดีเยี่ยม หนึ่งในนั้นคือ ตอนที่ 35 ขุนช้างถวายฎีกา ซึ่งได้รับการยกย่องว่ามีกระบวนกลอนแสดงอารมณ์สะเทือนใจได้อย่างยอดเยี่ยม และขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกานี้ไม่ปรากฏนามผู้แต่งที่แน่ชัด เนื่องจากธรรมเนียมการแต่งเสภาในสมัยนั้นไม่นิยมระบุชื่อผู้แต่ง แต่เป็นที่ยอมรับว่ามีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์สูงและเป็นหนึ่งในตอนสำคัญของเรื่องที่สะท้อนบริบทสังคมและอารมณ์ตัวละครได้ลึกซึ้ง

2.2.3.คุณค่าของวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา

วรรณคดีนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกและถ่ายทอดอารยธรรมอันรุ่งเรืองของชาติ ผู้ประพันธ์มักสอดแทรกแนวคิด ความรู้สึก คติสอนใจ ตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของผู้คนในสังคมร่วมสมัยลงในเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียน ด้วยเหตุนี้ วรรณคดีจึงไม่เพียงเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ หากยังทำหน้าที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ทรงคุณค่า นักวิชาการได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีในหลายมิติ ดังนี้

ลัดดา อรรถราช (2562) ได้ให้ทัศนะของคุณค่าวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกาไว้ว่า วรรณคดีแสดงให้เห็นถึงชีวิตในแง่มุมต่างๆ ให้ความเพลิดเพลิน ข้อคิด คุณค่า กระตุ้นปัญญาความนึกคิดให้แก่ผู้อ่าน นอกจากนี้การศึกษาวรรณคดีทำให้เราได้เรียนรู้ภาษา ข้อมูลประวัติศาสตร์และประเพณีผ่านประสบการณ์ของผู้แต่ง ซึ่งถือว่าวรรณคดีเป็นงานเขียนที่ให้คุณค่าในหลายๆ ด้าน

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ (2504) ได้ให้ทัศนะของคุณค่าวรรณคดีว่าความมุ่งหมายในการศึกษาวรรณคดีไม่เพียงการแสวงหาความบันเทิงในยามว่าง แต่เป็นการปลูกตนเองให้ดีขึ้นซึมซับชีวิต ให้รู้จักซึมซับเห็นอกเห็นใจและเข้าใจชีวิต เล็งเห็นชีวิตในส่วนรวม เห็นความสัมพันธ์แห่งเหตุผลและส่วนต่างๆ ของชีวิต สิ่งที่เราไม่เคยนึกคือน่ารักน่าชม เราก็ได้ชมจากวรรณคดี และสิ่งที่เราได้ชิมนั้น เราก็รู้สึกรู้ว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิต การอ่านวรรณคดีจึงทำให้เรารู้จักชีวิตจิตใจของเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น

รินฤทัย สัจจพันธุ์ (2540) ได้ให้ทัศนะของคุณค่าวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีมีคุณค่าต่อผู้อ่านและผู้ศึกษา 2 ประการ คือ คุณค่าทางอารมณ์ วรรณคดีเป็นงานศิลปะที่สร้างความเพลิดเพลินด้วยสุนทรียภาพทางภาษาจากถ้อยคำและโวหารการบรรยายและพรรณนา วรรณคดีจึงมีพลังจูงใจผู้อ่านให้อารมณ์รัก เศร้า ขบขัน สมเพช สงสาร โกรธ ชื่นชมพิติ ฯลฯ คุณสมบัติของวรรณคดีข้อนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นอาหารใจ คุณค่าทางปัญญา วรรณคดีให้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่กวีถ่ายทอดไว้ทั้งอย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจ นอกจากนี้ยังให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ให้หยั่งเห็นแก่นแท้ของชีวิตเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ผู้ศึกษาจึงอาจจดจำสิ่งที่ได้จากการอ่านวรรณคดี มาเป็นประสบการณ์รองและนำเหตุการณ์ข้อคิดและความรู้ในเรื่องมาเป็นอุทาหรณ์ เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของตนเอง

ดวงมน จิตรจำนงค์ (2555) ได้ให้คุณค่าของวรรณคดีไว้ว่า เนื้อหาหรือสารในวรรณคดีเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่สะท้อนประสบการณ์ชีวิตโดยตรงของผู้แต่งและประสบการณ์ของผู้อื่นที่ผู้แต่งเฝ้าสังเกตเรียนรู้ โดยการเลือกให้คุณค่า หรือ ปฏิเสธคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมสัมพันธ์กับทัศนะของผู้แต่งที่ได้รับการกล่อมเกลามาจากสังคม หรือได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม รวมทั้งอาจมาจากการมีแนวคิดที่ขัดแย้งกับสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2565) ได้ให้คุณค่าวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกาไว้ว่า เป็นหนึ่งใน 8 ตอน ที่ได้รับยกย่องจากสมาคมวรรณคดี เมื่อ พ.ศ. 2474 ว่าแต่งดีเป็นเยี่ยมโดยเฉพาะกระบวนกลอนที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจ นอกจากจะแสดงถึงบุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละครอย่างนางวันทอง สมเด็จพระพันวษา ขุนแผน ขุนช้าง และจมื่นไวยได้อย่างน่าเห็นใจแล้วยังแฝงด้วยข้อคิดเรื่องความรักของแม่ที่มีต่อลูกอีกด้วย อีกทั้งยังแสดงค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมสมัยอยุธยา ซึ่งแม้ว่าจะไม่อาจประเมินข้อเท็จจริงทางสังคมได้เช่นเดียวกับเอกสาร

ทางประวัติศาสตร์ แต่วรรณคดีเรื่องนี้ก็เป็นภาพสะท้อน ที่แสดงให้เห็นโลกทัศน์ของครอบครัว ขุนนางในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ว่ามีความจงรัก รักดีต่อพระมหากษัตริย์อย่างสูงสุดเพียงใด

จากทัศนะของนักวิชาการสรุปได้ว่า วรรณคดี ขุนช้างขุนแผน โดยเฉพาะ ตอน “ขุนช้างถวายฎีกา” เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าทั้งทางวรรณศิลป์และการศึกษาในหลายมิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวรรณคดีในฐานะเครื่องมือในการบันทึก ถ่ายทอด และสื่อสารวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมไทยในอดีตไว้อย่างลึกซึ้ง วรรณคดีตอนนี้มี คุณค่าทางอารมณ์ อย่างเด่นชัด ด้วยการใชกลวิธีทางภาษาที่วิจิตรบรรจงและการเลือกใช้โวหารที่ลุ่มลึก ส่งผลให้ผู้อ่าน เกิดความรู้สึกร่วมไปกับตัวละคร ทั้งความรัก ความเจ็บปวด ความอาลัย และความหวังอย่างสะเทือนใจ จนได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรเมื่อ พ.ศ. 2474 ว่าเป็นตอนที่ “แต่งดีเป็นเยี่ยม” ด้วยกระบวนกลอนที่แสดงอารมณ์ได้อย่างจับใจ คุณค่าทางปัญญา วรรณคดีเรื่องนี้นำเสนอข้อมูล เกี่ยวกับภาษา ประเพณี และประวัติศาสตร์ ผ่านมุมมองและประสบการณ์ของผู้แต่งอย่างแยบยล ช่วยให้ผู้อ่านได้ซึมซับองค์ความรู้และข้อคิดต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต อาทิ ความยุติธรรม ความเสียสละ ความรัก และความขัดแย้งทางสังคม คุณค่าทางสังคมและ จิตวิญญาณ โดยกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจความหลากหลาย ทางอารมณ์และมองเห็นภาพรวมของชีวิตทั้งในระดับปัจเจกและสังคม

ดังนั้น วรรณคดีเสภา ขุนช้างขุนแผน ตอน “ขุนช้างถวายฎีกา” จึงเป็นวรรณกรรมที่ให้ คุณค่าครบถ้วนทั้งในด้านสุนทรียศาสตร์ ความรู้ และจิตสำนึกทางสังคม สมควรแก่การศึกษา ทั้งในเชิงวรรณกรรมและในบริบทวัฒนธรรมไทยโดยรวม

2.2.4.แนวทางการสอนวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา

การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีมีความสำคัญและควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องราวของผู้คนในยุคสมัยต่างๆ เพราะวรรณคดีเปรียบเสมือนกระจก ส่องสะท้อนภาพสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย ซึ่งนักวิชาการทางการศึกษาได้กล่าวถึงแนวทาง การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย ไว้ดังนี้

กิ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล (2560) ได้อธิบายถึงแนวทางการจัดการเรียนการสอน วรรณคดี ไว้ว่าควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดและคิดเป็น หากแต่ผู้เรียนจะรู้จักคิดได้นั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับ ผู้สอนที่เป็นผู้เลือก และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วรรณคดีมาเป็นสื่อในการสร้างให้ผู้เรียน เกิดการเชื่อมโยงแนวคิด ทัศนคติ ในวรรณคดี เข้าสู่กับการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบันโดยผ่าน กระบวนการกลั่นกรองทางความคิดอย่างมีเหตุผล จนเกิดเป็นมโนทัศน์ได้ในที่สุด

คชา ปราณีตพลกรัง และคณะ (2565) ได้อธิบายถึงแนวการจัดการเรียนการสอน วรรณคดีไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องนำพานักเรียนไปสู่กระบวนการ ของการเรียนรู้วรรณคดีโดยเน้นลงมือปฏิบัติ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning

ใช้รูปแบบ วิธีสอน กระบวนการ รวมถึงเทคนิค การสอน เพื่อเป็นนวัตกรรมสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าด้านการเรียนรู้ การปฏิบัติ การฝึกคิดวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง ผู้เรียนย่อมมีความตระหนักถึงคุณค่าและเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวรรณคดีไทยอย่างแท้จริง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2543) ได้อธิบายถึงแนวการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไว้ว่า ไม่ควรมุ่งให้ผู้เรียนศึกษาโดยขาดความรู้จากบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้มุมมองในการมองวรรณคดีนั้นไม่กว้างและลึกซึ้งเพียงพอ ฉะนั้นการเรียนควรเป็นแบบสหวิทยาการ ที่นำองค์ความรู้ต่าง ๆ จากนักวิชาการต่างสาขา มากกว่าการศึกษาจากเฉพาะตัววรรณคดีเท่านั้น ทั้งนี้เพราะจะทำให้เกิดการกระตุ้นให้ผู้อ่านถกเถียง และอาจตั้งคำถามใหม่อันจะนำไปสู่การหลุดพ้นจากความเคยชินของประเพณีการอ่าน และเกิดความเข้าใจวรรณคดีในมุมมองใหม่มากขึ้น

อารียา หุตินทะ (2556) ได้อธิบายถึงแนวการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไว้ว่า ควรมุ่งเน้นให้เกิดการวิพากษ์ กล่าวคือ เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง บอกข้อดี ข้อบกพร่องและความสัมพันธ์ของวรรณคดีกับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ และควรมีการวิจารณ์ เพื่อประโยชน์แก่ความเพลิดเพลินงดงามทางอารมณ์ เพื่อประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจวัฒนธรรม สังคม และชีวิตมนุษย์ต่อไป

จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยควรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดในวรรณคดีกับบริบทปัจจุบันผ่านกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติตามแนวคิด Active Learning โดยใช้กิจกรรมและนวัตกรรมการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง นอกจากนี้ควรบูรณาการองค์ความรู้จากศาสตร์อื่น ๆ เพื่อขยายมุมมองในการตีความวรรณคดีให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งยังควรเน้นการวิพากษ์และวิจารณ์วรรณคดี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคม และชีวิตมนุษย์อย่างรอบด้าน

2.2.5. เนื้อหาของวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา

เนื้อเรื่องย่อ

จมีนไวยฯ **ลักพานางวันทอง** หลังชนะคดีความกับขุนช้าง จมีนไวยฯ (พลายงาม) ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขกับภรรยาทั้งสองคนและญาติมิตรบริวาร แต่เขายังคงคิดถึงแม่วันทองมาก และรู้สึกว้าวุ่นใจที่ไม่สมควรอยู่กับขุนช้างผู้ชั่วร้าย ด้วยความแค้นขุนช้างที่เคยทำกับพ่อและแม่ และอยากให้แม่มาอยู่กับพ่อ จึงตัดสินใจจะพาแม่กลับมาในเวลากลางดึก จมีนไวยฯ ได้ทำพิธีเตรียมตัวโดยรินเหล้าข้าวปลาให้ผีพราย เสกวาดยาทาตัว ลงยันต์ราชะที่อก สวมมงกุฎ และเป่ามนต์ใส่ดาบ ก่อนจะตรงไปที่เรือนขุนช้าง เขาใช้มนต์ทำให้สิ่งอาถรรพ์เสื่อม ผู้คนหลับไหล สะเดาะกลอนเข้าไปในบ้านและเรือนขุนช้าง จนถึงห้องนอนของขุนช้างกับนางวันทอง เมื่อเห็นขุนช้างนอนกอดนางวันทอง

อยู่ จมื่นไวยฯ รู้สึกเจ็บแค้นมากจนอยากจะฆ่าขุนช้าง แต่ก็กลัวจะถูกมารดา จึงได้แต่สะอื้นและแค้นใจ เขาเห็นใจแม่ที่ต้องพลัดพรากจากพ่อและถูกขุนช้างข่มเหง จมื่นไวยฯ ขอสมามาแล้วถอนมนต์สะกด เป่ามนต์ให้นางวันทองตื่น เมื่อนางวันทองตื่นขึ้นมาเห็นลูกชายยืนอยู่ริมเตียง ตอนแรกคิดว่า เป็นโจร จึงร้องตกใจและกอดผิวแน่นด้วยความกลัว จมื่นไวยฯ รีบบอกแม่ว่าไม่ใช่โจร เป็นลูกมาหานางวันทองจำได้ว่าเป็นลูกชายก็รีบออกมาหา กอดกันร้องไห้ด้วยความดีใจ นางวันทองถามว่าทำไมมาตอนนี้ มาได้อย่างไร ไม่กลัวอันตรายหรือ และรีบเตือนลูกว่าอย่าทำเรื่องที่ไม่สมควรทำ จมื่นไวยฯ กราบเท้าแม่และบอกว่าเขารู้ว่าสิ่งที่ทำผิด แต่ทำเพราะรักแม่มาก เขาเล่าว่าชีวิตเขาสุขสบายดี มีภรรยาสองคน บ่าวไพร่ เงินทองญาติพี่น้องพร้อมหน้า แต่ขาดแม่ไป ทำให้เขารู้สึกเหมือนตายทั้งเป็น และตั้งใจจะมารับแม่กลับบ้าน นางวันทองฟังแล้วก็ร้องไห้ ตอบว่าแม่ก็ทุกข์ใจแทบตายที่ต้องอยู่กับขุนช้าง ไม่ได้หลงใหลเงินทองหรือความสุขสบาย นางบอกว่าทุกวันนี้เป็นทุกข์เหมือนมีหนามอยู่ในใจ แต่ต้องจำทนเพราะกรรม นางเล่าว่าตอนขุนแผนติดคุก ขุนช้างมาอุ้มเอาไป ทิ้งๆ ที่ต้องอยู่ ไม่ได้หนีไปเอง และเมื่อมีการตัดสินคดีความ สมเด็จพระพันวษาตัดสินให้เป็นของขุนแผนแล้ว จมื่นไวยฯ ไม่ยอมฟัง กล่าวหาว่าแม่รักขุนช้างมากกว่าพ่อ และข่มขู่ว่าจะตัดศีรษะแม่ไปหากไม่ยอมไปตีๆ นางวันทองเห็นลูกโกรธมากและชักดาบ จึงยอมทำตาม เพื่อไม่ให้เกิดเรื่องวุ่นวายในภายหน้า และจมื่นไวยฯ ก็พานางวันทองกลับไปที่บ้านของตน

ขุนช้างถวายฎีกา ขุนช้างฝันร้ายว่าตนเป็นขี้เรื้อน หมอมารักษาด้วยปรอทแต่ปรอทกลับกัดกินอวัยวะภายใน ร่างกายเน่าเปื่อย ฟันหักหมดปาก เขาตกใจตื่นขึ้นมาผวนางวันทอง แต่ไม่เห็นนาง เขาเรียกบ่าวไพร่มาช่วยกันหาทั่วบ้าน ก็ไม่พบ สังเกตเห็นประตูเปิดทิ้งไว้ ผู้คนหลบสนิทและเสแอกแตกบิน บ่าวไพร่บอกว่านางวันทองหายไปแล้ว ขุนช้างแค้นใจมากที่นางวันทองหนีไปหลายครั้งแล้ว เขาอาฆาตว่าจะต้องตามนางกลับมาให้ได้ จมื่นไวยฯ ตรัสตรองได้ว่าถ้าขุนช้างรู้ว่าตนลักพานางวันทองมา คงจะไปทูลสมเด็จพระพันวษา และมารดาจะต้องโทษ จึงเรียกหมื่นวิเศษผลผู้ที่ชอบพอกับขุนช้าง ให้ไปช่วยไกล่เกลี่ย จมื่นไวยฯ สั่งให้หมื่นวิเศษผลบอกขุนช้างว่าตนป่วยหนักหลายวัน คิดว่าแม่จะไม่ทันมาดูแลก่อนตาย เมื่อคืนจึงส่งคนไปรับแม่วันทองมา เมื่อแม่มาแล้วตนก็หายป่วย และเมื่อหายดีแล้วจะส่งแม่กลับคืนไป หมื่นวิเศษผลรีบไปบ้านขุนช้าง เห็นขุนช้างกำลังโกรธหมื่นวิเศษผลคลานเข้าไปหาและเล่าตามที่จมื่นไวยฯ สั่ง ขุนช้างแค้นใจมากแต่แกล้งทำเป็นระงับความโกรธไว้ บอกว่าไม่เป็นไร เรื่องเจ็บไข้ก็เกิดขึ้นทุกวัน ขุนช้างปิดหน้าต่างเสียงดัง และล้มตัวลงนอนด้วยความเดือดดาลใจ เขารู้สึกว่าเพราะแพ่คดีความจมื่นไวยฯ จึงกำเริบ ทั้งพ่อทั้งลูกข่มเหงใจแย่งนางวันทองไปถึงสองครั้งแล้ว ครั้งแรกขุนแผน ครั้งนี้จมื่นไวยฯ เขาคิดว่าไม่สามารถพึ่งใครได้ เพราะขุนนางต่างเกรงใจ ขุนช้างหยิบกระดานชนวนมาร่างคำฟ้องอย่างถึกถ้วน แล้วคัดลงกระดาษอาบน้ำฝนลัดผ้า รีบเข้าไปตักเฝ้าสมเด็จพระพันวษาที่พระตำหนัก เมื่อสมเด็จพระพันวษาเสด็จกลับจากประพาสชมบัว เรือพระที่นั่งเทียบท่า ขุนช้างรีบลงไปลอยคอชูหนังสือถวายฎีกา และยึดแคมเรือไว้

พนักงานมหาดเล็กตกใจ สมเด็จพระพันวษาริ้วมากที่ยื่นฎีกาไม่ถูกที่ถูกทาง รับสั่งให้รับฎีกาขุนช้าง แล้วโวยสามสิบที จากนั้นทรงมีพระบัญชาว่า หากใครปล่อยให้มีคนเข้าเฝ้าใกล้ชิดพระองค์เช่นนี้อีก จะถูกตัดหัวเจ็ดชั่วโคตร

ขุนแผนเข้าหานางวันทอง ขุนแผนมีความสุขกับนางลาวทองและนางแก้วกิริยามานาน คืบหนึ่ง หลังภรรยาทั้งสองหลับ ขุนแผนคิดถึงนางวันทองที่พลัดพรากจากกันถึงสองครั้ง เขานึกโทษตัวเองที่มีวาทะรักภรรยาคนอื่น ปล่อยให้นางวันทองเป็นทุกข์ เขาเสียใจที่คราวที่ได้เชียงใหม่มาจะทูลขอวันทองมา แต่ก็เฉยเสีย บัดนี้พระไวย (จมีนไวยฯ) ไปรับตัวนางมาแล้ว ขุนแผนจึงแต่งตัวไปหานางวันทอง เมื่อเข้าไปในห้อง เห็นนางวันทองนอนหลับอยู่ จึงปลุกให้ตื่น นางวันทองรู้สึกตัวแต่แกล้งนิ่งเงียบเพื่อลองใจว่าขุนแผนรักจริงหรือไม่ ในใจนางปั่นป่วนไปด้วยความรักความแค้นและความอาลัย ขุนแผนเห็นนางนิ่งก็รำพันด้วยคำหวานว่าตนทำผิด และยังรักนางวันทองไม่เสื่อมคลาย แล้วลงนอนกอดนาง นางวันทองลุกขึ้นกราบขุนแผน บอกว่าที่นิ่งไปไม่ใช่แสร้งนอน แต่เพราะตนเป็นคนมีมลทินเป็นคนสองใจ ที่ยังพัวพันกันอยู่ก็เพราะรักลูกรักผัว นางตัดพ้อขุนแผนที่หลงลืมตน ขุนแผนสารภาพว่าตนผิดที่ละเลยนาง แต่ก็ไม่ได้เพเลิดเพเลินกับเมียอื่น ตอนติดคุกก็เป็นทุกข์ถึงนางวันทองทุกวัน เขาแค้นใจที่ขุนช้างลุดนางไป และคิดจะหนีคุกไปตามนาง แต่ก็กลัวจะมีความผิดหนักขึ้น เมื่อไปรบเชียงใหม่กลับมาก็คิดจะตามนาง แต่จมีนไวยฯเกิดมีเรื่องกับขุนช้างจึงต้องค้างเรื่องนี้ไว้หลังเรื่องต่าง ๆ เสร็จสิ้น ก็คิดจะทูลสมเด็จพระพันวษา แต่เห็นว่าจะช้านานกว่าจะได้นางคืนมา จึงให้ลูกชายไปรับ เขาบอกว่าจะไม่ยอมให้นางจากไปอีกแล้ว และขอให้นางยกโทษ อย่าโกรธเคืองกันเลย นางวันทองบอกว่าไม่อยากให้ขุนแผนหมองใจ หากไม่รักก็คงไม่มา แม้ตัวจะไปอยู่กับขุนช้าง แต่ใจยังอยู่กับขุนแผน แต่การเป็นหญิงสองผัวนั้นกลัวจะเป็นบาปกรรม หากขุนแผนไม่ช่วยปลดเปลื้องบาปนี้ก็จะไม่ตามใจ นางเล่าถึงความทุกข์ที่ผ่านมา และว่าที่พลายงามไปตามกลับมาคงจะเดือดร้อนอีก แต่ขุนแผนไม่ฟัง เข้าก่ายกอดนางวันทองจนหลับไปด้วยกัน กลางดึก นางวันทองฝันว่าหลงทางในป่ามีเสือสองตัวกระโดดตะครุบ นางตกใจตื่น ปลุกขุนแผนมาเล่าความฝัน ขุนแผนฟังแล้วใจหายรู้ว่านางจะมีอันตรายร้ายแรงแต่ไม่อยากให้นางไม่สบายใจ เขากอดนางน้ำตาาร่วง และแกล้งทำนายว่าที่ฝันเป็นเพราะวิตกกังวลไปเอง พรุ่งนี้จะแก้เสนียดสู่ขวัญให้ อย่าเป็นทุกข์ใจไปเลย

สมเด็จพระพันวษาไต่สวนคดี รุ่งเช้า สมเด็จพระพันวษาเสด็จออกจากราชการทอดพระเนตรเห็นขุนช้างจึงรับสั่งถามถึงฎีกา จมีนศรีฯ นำมาถวาย เมื่อทอดพระเนตรแล้ว ก็กริ้วว่าทำไมเรื่องนางวันทองคนเดียวถึงไม่รู้จักจบ ครั้งที่แล้วตัดสินให้ขุนแผนแล้ว ทำไมถึงมาอยู่กับขุนช้าง รับสั่งให้จมีนศรีฯ ไปนำตัวนางวันทอง ขุนแผน และจมีนไวยฯ มาเข้าเฝ้า จมีนศรีฯ สั่งตำรวจไปที่เรือนจมีนไวยฯ แจ้งข่าวว่าขุนช้างถวายฎีกา และสมเด็จพระพันวษาฯรับสั่งให้เข้าเฝ้าทั้งสามคน นางวันทองและจมีนไวยฯ ตกใจกลัว ขุนแผนเรียกนางวันทองเข้าไปในห้อง เสกขี้ผึ้งสีปาก ให้กินหมากเวทมนตร์ทาน้ำมันพรายน้ำมันจันทน์ และเจิมหน้าด้วยผงอิทอิเจ เพื่อให้ผู้ที่เห็นนี้รัก แล้วยังเสกกระแจะ

จวงจันท์และน้ำมันให้ทำตัวอีก จากนั้นจึงพานางวันทองไปเข้าเฝ้า เมื่อทั้งสามคนเข้ามากราบถวายบังคมด้วยมนต์พิเศษของขุนแผน ทำให้สมเด็จพระพันวษาทรงรักใคร่ปรานีราวกับเป็นลูก พระองค์ตรัสถามนางวันทองว่า หลังจากกลับจากป่า ได้พระราชทานให้ขุนแผนแล้ว พอขุนแผนถูกจองจำทำไมนางวันทองถึงไปอยู่กับขุนช้าง และเมื่อกลับมาอยู่กับขุนแผนแล้ว ทำไมจึงยังย้ายถ่ายเทไปอยู่กับขุนช้างอีก แล้วก็กลับมาอีก ทำไมถึงเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาเช่นนี้ นางวันทองฟังแล้วหวาดกลัว กราบทูลอย่างกลัวๆ ว่าเมื่อพระราชทานให้ขุนแผนแล้ว ต่อมาขุนแผนติดคุก ขุนช้างก็อ้างพระราชโองการประทานให้ขุนช้าง เมื่อไม่ยอม ขุนช้างก็อุดคร่ำตัวไปทั้ง ๆ ที่ห้องอยู่ ไม่มีใครช่วยได้ สมเด็จพระพันวษารู้ขุนช้างมากที่ทำตัวเป็นโจร รับสั่งให้โบยสองหว่ายตลอดสน แล้วรับสั่งถามนางวันทองอีกว่า เมื่อถูกอุดคร่ำไปอยู่ด้วยกันนานถึงสิบแปดปี แล้วมาได้อย่างไร หนีมาเองหรือใครไปรับมา นางวันทองกราบทูลว่าจมีนไวยฯ ไปรับมา แต่ตนไม่ได้นอกใจขุนช้าง ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กับขุนแผน แต่ขุนช้างหาว่าตนหลบหนีไปขอให้ทรงโปรดปรานด้วย สมเด็จพระพันวษารู้จมีนไวยฯ ที่กำเริบทำเหมือนบ้านเมืองไม่มีเจ้านายทำตามอำเภอใจ หากเกิดการฆ่าฟันกันก็จะเกิดเรื่องให้เคืองใจ ทรงบริภาษขุนช้างที่อ้างรับสั่งอุदनางวันทองไปทั้ง ๆ ที่พระราชทานให้ขุนแผนแล้ว ทรงเห็นว่าควรลงโทษขุนช้างด้วยการตบให้สลบและโบยให้ยับ เอามะพร้าวหัวyardปากให้สาแก่ใจ แต่จมีนไวยฯ ก็มีโทษหนัก ทรงดำหนิว่า ถือว่านางวันทองเป็นแม่ ทำหุ่นหันไม่เกรงกลัว จะรับแม่ทำไมไม่ไปกลางวันหรือขุนแผนยุ้งเป็นใจเพราะ "วิวเคยขาม้าเคยซี" เป็นผิวเมียกันมาก่อน ขุนช้างฟ้องร้องเป็นสองนัยว่าจมีนไวยฯ ลักแม่มาให้บิดา หากเป็นเช่นนี้ก็มีควมผิดเพราะมัวหมอง ถ้าอยากได้ตัวแม่ ทำไมไม่ชวนพ่อไปฟ้องร้องตามกฎหมาย ทรงเห็นว่าควรโบยหลังด้วยลวด และปรับไหมเท่ากับชายชู้ จากนั้นทรงตรัสถามนางวันทองให้นางตัดสินใจว่าจะรักผู้ชายคนไหน จะได้ไปอยู่กับคนนั้น นางวันทองฟังแล้วลังเล ไม่กล้ากราบทูลเพราะกลัวพระราชอาญา ขุนช้างก็ยกคิ้วให้สัญญาณ จมีนไวยฯ ก็บ๊วยไปให้ตอบชื่อบิดาหลายครั้ง แต่นางวันทองคิดวนเวียนนั่งอยู่ไม่อาจกราบทูลได้ สมเด็จพระพันวษาเห็นนางไม่ตอบ จึงซักถามอีกว่าไม่รักใครก็ให้ตอบมา หากรักผู้คนหนึ่งซึ่งอีกคนหนึ่ง จะอยู่กับจมีนไวยฯ ผู้เป็นลูกชายก็ได้ หากเลือกอย่างไหนก็จะพระราชทานให้เด็ดขาดนับจากวันนี้ไป ในขณะนั้น นางวันทองเกิดบันดาลโทษเหตุ คิดอะไรไม่ออก เพราะสิ้นอายุขัย รู้สึกตกตะลึงเหมือนตกจากเขาพระสุเมรุ อัดอั้นตันใจจะทูลไปก็เกรงจะพุดผิด ในใจนางวันทองคิดว่า รักขุนแผนก็แสนรัก เพราะร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมามาก ส่วนขุนช้างก็ดีด้วย ไม่เคยว่าคำหนักให้เคืองใจ ให้เงินทองและบ่าวไพร่ใช้สอยเหมือนของตัวเอง จมีนไวยฯ เล่าก็เป็นเลือดเนื้อในอก รักเท่ากันกับผิว นางกลัวอาญามากจนตัวสั่น จะว่ารักขุนช้างก็กระไรได้ รักพ่อลูกหวงดังดวงชีวิต จึงคิดว่าจะทูลกลางๆ ไปว่าไม่รักใครเลยสักนิด เพื่อไม่ให้พิโรธ นางหวังให้พระทัยท้าวจะแยกให้แตกฉานเอง เมื่อคิดแล้ว นางก็กราบบังคมและทูลตอบพอสมเด็จพระพันวษาทรงฟังคำตอบของนางวันทอง ก็กริ้วดังเปลวไฟ ทรงประณามนางวันทองอย่างรุนแรงว่า เป็นหญิงหลายใจ เหมือนผักบุ้งที่อยู่ไม่ติดที่ เป็นหญิงชั่วเลวกว่าหญิงชั่วทั่วไป เพราะผู้หญิง

ชั่วคนอื่นยังมีผิวคราวละคน แต่นางกลับอยากได้ผิวทั้งสอง ทรงกล่าวว่านางวันทองหนักแผ่นดิน และทรงห้ามพระไวยไม่ให้รับนางเป็นมารดา เพราะใครรู้ก็จะอับอาย รับสั่งว่าจะหาเมียใหม่ให้พระไวย และบอกให้ตัดใจจากหญิงคนนี้เสีย แล้วรับสั่งให้นางวันทองไปประหารชีวิต ผ่าอกด้วยขวานอย่าปราณี อย่าให้โลหิตติดดิน ให้เอาใบตองรองให้หมากิน เพื่อไม่ให้เป็นอับมงคล เพื่อให้ชายหญิงทั้งหลายเห็นเป็นเยี่ยงอย่าง จะได้ไม่เอาเป็นเยี่ยงอย่าง (รินฤทัย สัจจพันธ์, 2550)

2.3. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4

2.3.1. ความหมายของหลักอริยสัจ 4

กรมศาสนา (2521) ได้ให้ความหมายของอริยสัจ 4 ว่า พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงหลักธรรม 4 ประเภทไว้ ดังนี้

1. ทุกข์ เป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้ ได้แก่ การยึดมั่นในรูป และนาม
2. สมุทัย เป็นธรรมที่ควรกำหนดละ ได้แก่ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน
3. นิโรธ เป็นธรรมที่ควรทำให้กระจางแจ้ง ได้แก่ วิชชา และวิมุตติ
4. มรรค เป็นธรรมที่ควรพัฒนา ได้แก่ สมณะ และวิปัสสนา

“ภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าหนึ่งเหล่าใดที่พวกเขาพึงอนุเคราะห์ก็ดี เหล่าชนที่พอจะรับฟังคำสอนก็ดี ไม่ว่าเป็นมิตร เป็นผู้ร่วมงาน เป็นญาติ เป็นสายโลหิตก็ตาม พวกเขาพึงชักชวน ฟังสอนให้ดำรงอยู่ ให้ประดิษฐานอยู่ในการตรัสรู้ตามเป็นจริง ซึ่งอริยสัจ 4 ประการ”

พระพรหมคุณาภรณ์ (2546) อธิบายถึงความหมายของอริยสัจ 4 ไว้ว่า พระพุทธพจน์นี้ได้เป็นการยืนยันว่า อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นประโยชน์และเหมาะกับทุกคน คำว่า อริยสัจ มี 4 ประการ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐเป็นคำสอนสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา โดยสรุปจากเนื้อหาแห่งธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร ได้แก่ ทุกข์ (ความยึดมั่นถือมั่นในขั้น 5) สมุทัย (ตัณหา อุปาทาน) นิโรธ (พระนิพพานหรือความไม่ยึดมั่นในขั้น 5) และมรรค (กระบวนการพัฒนาปัญญา) ซึ่งหัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ที่อริยสัจ 4 ประการ (จตุตถาริ อริยสัจจานิ) ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในปฐมเทศนา(ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร) แก่ปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (ปัจจุบันเรียกว่า สารนาถ) ใกล้เมืองพาราณสี ในพระธรรมเทศนาภังคนี้ พระองค์ได้ทรงแสดงอริยสัจ 4 ประการไว้เพียงย่อมน้อย แต่ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนารุ่นแรกๆ มีหลายแห่งที่ได้อธิบายอริยสัจ 4 ประการนี้ซ้ำแล้วซ้ำอีกพร้อมทั้งรายละเอียดที่มากมายหลายนัย ถ้าศึกษาอริยสัจ 4 โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิงและคำอธิบายจากคัมภีร์เหล่านี้ก็จะรู้เรื่องราวที่ดีและถูกต้องตามคำสอนอันเป็นแก่นหลักธรรมทั้งปวงของพระพุทธองค์ตรงตามคัมภีร์ดั้งเดิม อริยสัจ 4 ประการ คือ ทุกข์สมุทัย การเกิดขึ้น หรือสาเหตุแห่งทุกข์ นิโรธ ความดับทุกข์ และมรรค ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์

สรุปได้ว่า อริยสัจ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ มีองค์ประกอบด้วย ทุกข์ (ปัญหาหรือสภาพที่ควรรู้), สมุทัย (สาเหตุของทุกข์หรือสาเหตุแห่งปัญหา), นิโรธ (ความดับทุกข์หรือการระงับปัญหา), และ มรรค (แนวทางสู่ความดับทุกข์หรือแนวทางการแก้ปัญหา) ซึ่งเป็นแก่นคำสอนอันประเสริฐสูงสุดของพระพุทธศาสนา

2.3.2.องค์ประกอบของหลักอริยสัจ 4

อริยสัจนั้นเมืองประกอบหรือส่วนประกอบ 4 ประการ ดังพระบาลีว่า “จตตาริมา นิภิกขเว อริยสัจจานิ ฯ กตมานิ จตตาริ ฯ ทุกข์ อริยสัจจํ ทุกขสมุทัย อริยสัจจํ ทุกขนิโรธ อริยสัจจํ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา อริยสัจจํ ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525) ซึ่งความหมายของอริยสัจแต่ละข้อ ๆ มีอธิบายตามพระบาลี ดังนี้ “ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แล เป็นทุกขอริยสัจ คือ ชาติ (ความเกิด) ก็เป็นทุกข์ ชรา (ความแก่) ก็เป็นทุกข์ พยาธิ (ความเจ็บไข้) ก็เป็นทุกข์ มรณะ (ความตาย) ก็เป็นทุกข์ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ การพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์ บรรดาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นก็เป็นทุกข์ โดยย่ออุปาทานขันธ ๕ เป็นทุกข์ ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้แล เป็นทุกขสมุทัย อริยสัจ คือ ตัณหาที่ทำให้มีภพใหม่ประกอบด้วยความเพติดเพลินและความติดใจ คอยเพติดเพลินอยู่ในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา บรรดาอริยสัจ ๔ ประการนี้ อริยสัจที่ควรกำหนดรู้ก็มี อริยสัจที่ควรละก็มี อริยสัจที่ควรทำให้แจ้งก็มี อริยสัจที่ควรเจริญก็มี อริยสัจที่ควรกำหนดรู้ อะไรบ้าง คือทุกขอริยสัจควรกำหนดรู้ ทุกขสมุทัยอริยสัจควรละ ทุกขนิโรธอริยสัจควรทำให้แจ้ง ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจควรเจริญภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้ เธอทั้งหลายพึงทำความเพียรเพื่อรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี้ทุกข์ ฯลฯ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546)

สรุปได้ว่า อริยสัจ 4 ประกอบด้วยความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกขอริยสัจ หมายถึง ความจริงเกี่ยวกับความทุกข์ เช่น ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย และความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รัก ทุกขสมุทัยอริยสัจ คือ เหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 ประการ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ทุกขนิโรธอริยสัจ คือ ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ และทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ ได้แก่ มรรคมีองค์ 8 ทั้งนี้ อริยสัจแต่ละข้อมีหน้าที่ต่างกัน ได้แก่ ทุกข์ควรกำหนดรู้ สมุทัยควรละ นิโรธควรทำให้แจ้ง และมรรคควรเจริญ อริยสัจ 4 จึงเป็นหลักธรรมสำคัญที่แสดงถึงกระบวนการแห่งความทุกข์และแนวทางในการพ้นทุกข์อย่างเป็นระบบ

2.3.3.กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอริยสัจ 4

อภิรดี จันทรลอย (2560) ได้อธิบายกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอริยสัจ 4 ไว้ว่า กระบวนการที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบตามหลักเหตุและผล กล่าวคือ ทุกข์ (ผล) เกิดขึ้นเพราะมีเหตุคือ ตัณหา (สมุทัย) เมื่อกำหนดรู้ทุกข์อย่างถูกต้อง ย่อมเห็นความจริงของชีวิต แล้วเกิดความเบื่อหน่ายในเหตุแห่งทุกข์ และเฝ้าหาการดับทุกข์ (นิโรธ) ซึ่งต้องอาศัยหนทางแห่ง

การปฏิบัติที่ถูกต้อง (มรรค) เพื่อให้ถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง กระบวนการนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลอย่างมีลำดับชัดเจน ไม่ใช่ความเชื่อแบบไร้เหตุผล หากแต่สามารถพิสูจน์และตรวจสอบได้

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2546) ได้อธิบายกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอริยสัจ 4 ว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงกระบวนการเกิดทุกข์ผ่านหลักปฏิจจสมุปบาท ซึ่งเริ่มจากอวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร จนกระทั่งเกิดชาติ ชรา มรณะ และความทุกข์ทั้งมวล เรียกว่า สมุทัยวาร หรือ “สายเกิด” ส่วนกระบวนการดับทุกข์ก็แสดงไว้โดยย้อนกระบวนการเดิมกลับไป เริ่มจากความดับแห่งอวิชชาเป็นต้น เรียกว่า นิโรธวาร หรือ “สายดับ” ซึ่งแสดงถึงความเป็นไปแห่งธรรมตามเหตุปัจจัยโดยสมบูรณ์ อย่างไรก็ดี แม้ นิโรธวาร จะแสดงถึงการดับทุกข์ แต่ยังไม่แสดงแนวทางการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน จึงต้องอาศัยอริยสัจข้อที่ 4 คือ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หรือ อริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่การดับทุกข์อย่างแท้จริง เพื่อให้การปฏิบัติตามอริยสัจ 4 บรรลุผล พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดง กระบวนการตรวจสอบ ผ่าน ญาณ 3 ได้แก่

สัจจญาณ คือ ความรู้ในความจริงของแต่ละอริยสัจ

กิจจญาณ คือ ความรู้ในหน้าที่ที่ควรกระทำต่ออริยสัจแต่ละข้อ เช่น ทุกข์ควรรู้ สมุทัยควรละ นิโรธควรทำให้แจ้ง และมรรคควรเจริญ

กตญาณ คือ ความรู้ในผลของการปฏิบัติที่ได้กระทำแล้ว ว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

สาโรช บัวศรี (2526) ได้อธิบายกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอริยสัจ 4 ว่า ในวัฒนธรรมของชาติไทยเราได้ยอมรับนับถือว่าพระพุทธองค์เป็นบรมครูย่อมต้องมีวิธีสอนที่ดี ดังนั้นถ้าเราพบว่าวิธีสอนของพุทธองค์เป็นอย่างไรมาก่อนแล้วก็ถือว่าเป็นวิธีสอนของครูไทยที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย วิธีการสอนของพระพุทธองค์จะเขียนไว้ ณ ที่ใดบ้าง จะมีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนที่พระองค์ทรงใช้ไว้ที่ใดบ้าง ก็ไม่ทราบกันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอนุมานหรือคาดหมายเอาบ้าง โดยมากสิ่งที่เราพบเห็นกันนั้นก็คือ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ในพระไตรปิฎก ซึ่งรวบรวมสิ่งที่สำคัญทั้งหมดของพระพุทธศาสนาเอาไว้ เป็นหนังสือที่มีจำนวนมากหลายเล่ม เรายังไม่มีเวลาที่จะอ่านให้หมด จึงไม่มีโอกาสที่จะได้พบได้ว่า จะมีคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์อยู่ในพระไตรปิฎก เพียงใด แต่เพื่อความรวดเร็ว ก็ควรที่จะสามารถหรืออนุมานเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์ได้บ้างตามสมควรจากคำสอนหรือพฤติกรรมต่างๆ ของพระองค์และเนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นคำสอนที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาประการหนึ่ง ซึ่งพยายามทำการคาดหมายหรืออนุมานเอาวิธีสอนมาจากอริยสัจ 4 และพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นได้บ้างไม่มากนักน้อย จากการอนุมาน ก็พอจะมองเห็นหรือพอจะอนุมานได้ว่าวิธีการแห่งปัญญานั้น คล้ายกับวิธีการของอริยสัจ 4 อย่างที่สุด ดังจะพยายามเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนต่าง ๆ ของอริยสัจ 4

1) ทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง (ดังนั้น ปัญญาของเราก็คือ ทำอย่างไรจะได้พ้นทุกข์)

2) สมุทัย สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา (ดังนั้น เพื่อหาทางกำจัดตัณหาเสียได้ ทุกข์ก็คงจะหมดไป วิธีการที่อาจทดลองเพื่อกำจัดตัณหาอาจมีดังนี้ การอดอาหาร การนั่งสมาธิ การเข้าใจสิ่งที่ถูกต้อง)

3) นิโรธ การดับทุกข์ (ในการให้ได้มาซึ่งสภาวะนี้ จำต้องดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ทุกข์ดับไป หรือเพื่อจะได้พ้นทุกข์ จึงทำการอดอาหาร เพื่อให้เห็นว่า การทำทุกกริยาไม่อาจพ้นทุกข์ได้ก็ลองทำอย่างอื่นออกไปอีก)

4) มรรค จากการปฏิบัติต่างๆด้วยตนเองแล้ว ตกลงสรุปผลได้ว่า วิธีการที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นมีทางเดียว คือ ทางที่เรียกว่า “มรรคแปด” นั่นเอง

2. ขั้นตอนต่างๆของวิธีการแห่งปัญญา

1) การกำหนดปัญหา ได้แก่ การพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสม (ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิตเป็นความทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ก็กำหนดปัญหาได้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)

2) ตั้งสมมติฐาน เมื่อเข้าใจปัญหาโดยรอบคอบแล้ว เช่น รู้สาเหตุของปัญหาแล้ว อาจตั้งสมมติฐานหรือทดลองกำหนดหลักการในการแก้ไขได้ (เช่น กำหนดว่าจะต้องกำจัดตัณหาเสียให้สิ้นเชิง และกำหนดวิธีการย่อยลงไปอีกว่า อาจจะอดอาหาร อาจทำสมาธิ เป็นต้น)

3) การทดลองและเก็บข้อมูล ลองทำตามที่ตั้งสมมติฐานแล้ว เช่น ลองอดอาหารลองทำสมาธิ ฯลฯ จดและจำผลของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไป

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลต่าง ๆ ที่จำไว้ในขั้นตอนทดลองนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ตั้งเดิมนั้นได้หรือไม่ประการใด

5) การสรุปผล นำการสรุปให้เป็นหลักเกณฑ์ หรือข้อความที่แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีใด และได้ผลประการใด (เช่น สรุปว่า วิธีทุกกริยานั้นไม่ได้ผลในการดับทุกข์ แต่การปฏิบัติตามแนวทางของ “มรรคแปด” นั้น เป็นทางเดียวที่พ้นทุกข์ได้แต่จะพ้นได้ในระดับโลกียะหรือระดับโลกุตระก็ต้องแล้วแต่เหตุการณ์และบุคคล)

สุวิทย์ มูลคำ (2545) ได้อธิบายกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยหลักอริยสัจ 4 ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอน ของอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วย ทุกข์ (การกำหนดปัญหา) สมุทัย (การตั้งสมมติฐาน) นิโรธ (การทดลองเก็บข้อมูล) และมรรค (การวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค)

สรุปได้ว่า อริยสัจ 4 ไม่เพียงแต่แสดงหลักธรรมที่อธิบายปัญหาแห่งชีวิตอย่างลุ่มลึกเท่านั้น แต่ยังเสนอแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ ด้วยหลักเหตุและผลที่สามารถตรวจสอบได้จริง จึงเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างสมบูรณ์

หลักอริยสัจ 4 เป็นกรอบคิดที่อธิบายความจริงของชีวิตอย่างเป็นระบบตามเหตุและผล โดยชี้ว่าความทุกข์เป็นผลที่เกิดจากเหตุคือ ตัณหา การเห็นทุกข์ตามความเป็นจริงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไฝหาความดับทุกข์ ซึ่งบรรลุได้ด้วยการเดินตามหนทางปฏิบัติที่ถูกต้อง คือ มรรคมีองค์ 8 กระบวนการนี้สัมพันธ์กับหลักปฏิจางสมุปปาทที่อธิบาย “สายเกิด” และ “สายดับ” ของทุกข์อย่างมีลำดับเชิงเหตุปัจจัย เพื่อให้การปฏิบัติสัมฤทธิ์ผล พระพุทธเจ้าทรงวาง “กระบวนการตรวจสอบ” ด้วยญาณ 3 ได้แก่ สัจจญาณ (รู้ความจริงของอริยสัจแต่ละข้อ) กิจจญาณ (รู้หน้าที่ที่ต้องกระทำต่ออริยสัจนั้น ๆ) และกตญาณ (รู้ผลว่าปฏิบัติสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่) ทำให้หลักอริยสัจ 4 ไม่ใช่เพียงทฤษฎี แต่เป็นวงจรการจัดการปัญหาที่ตรวจสอบและพิสูจน์ได้ เมื่อนำมาเทียบกับ “วิธีการแห่งปัญญา” หรือกระบวนการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ อริยสัจ 4 สามารถเทียบได้กับ

- 1) การกำหนดปัญหา = ทุกข์
- 2) การตั้งสมมติฐานหรือชี้เหตุ = สมุทัย
- 3) การทดลองและพิสูจน์ผล = นิโรธ
- 4) การสรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง = มรรค

การจัดการเรียนรู้ฐานอริยสัจ 4 จึงเป็นการเรียนรู้เชิงสืบเสาะที่ผู้เรียนวินิจฉัยปัญหาค้นหาสาเหตุ ทดลองทางเลือก และสรุปแนวปฏิบัติที่ถูกต้องด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดทักษะการคิดเชิงระบบ การประเมินตน และการพัฒนาปัญญาอย่างยั่งยืน

2.3.4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

สาโรจ บัวศรี (2526) ได้อธิบายถึงวิธีการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นการสอนที่ประยุกต์จากกิจอริยสัจสี่ โดยมีขั้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์ ขั้นตั้งสมมติฐาน หรือขั้นสมุทัย ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธ และขั้นวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล หรือขั้นมรรค ดังนั้น การแสดงขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับกิจในอริยสัจสี่และวิธีการสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจตาม

ตารางที่ 2.8 แสดงวิธีขั้นทั้งสี่ของอริยสัจกับกิจในอริยสัจสี่และวิธีการสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ 4

ขั้นตอนอริยสัจ 4	กิจในอริยสัจ 4	วิธีสอนขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ
1.ทุกข์	1.ปริยญา	1. ขั้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์ เป็นการพิจารณาเพื่อกำหนดปัญหาให้ถูกต้องเหมาะสม ครูช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย

ขั้นตอนอริยสัจ 4	กิจในอริยสัจ 4	วิธีสอนขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจ
		ตนเองด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งนักเรียนต้องคิดแก้ไขได้
2.สมุทัย	2.ปหานะ	2. ขั้นตั้งสมมุติฐานหรือขั้นสมุทัย 2.1 ครูช่วยนักเรียนได้พิจารณาด้วยตนเองว่า สาเหตุของปัญหาในขั้นที่ 1 มีอะไรบ้าง 2.2 ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจในการแก้ปัญหาด้วยการ จัดลำดับหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหา 2.3 ครูช่วยนักเรียนคิดแก้ปัญหาโดยกำหนดเป็นข้อ ๆ
3.นิโรธ	3.สังนิกริยา	3. ขั้นทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ครูช่วยนักเรียนให้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดในขั้นที่ 2 จากข้อ 2.3 เมื่อทดลองได้ผลการใด บันทึกผลการทดลองแต่ละอย่างเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาขั้นต่อไป
4.มรรค	4.ภาวนา	4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล จากการทดลองกระทำหลายวิธีการผลออกมาเป็นเช่นใดเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในขั้นที่ 3 ข้อ 2 จนเห็นแจ่มแจ้งตามที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1

วิภาวรรณ พินลาและคณะ (2563) ได้อธิบายถึงวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทาง แนะนำและให้คำปรึกษา นอกเหนือจากนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนว่าจะเรียนรู้ได้มากเพียงใด กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (ขั้นทุกข์) หมายถึง การแยกแยะประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ปัญหาขึ้นหรือนักเรียนกำหนดประเด็นปัญหาเอง

2) ขั้นหาสาเหตุ (ขั้นสมุทัย) หมายถึง การให้ผู้เรียนได้ค้นหาที่มาของปัญหาด้วยตัวเองว่ามีอะไรบ้าง

3) ขั้นทดลองเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รู้ที่มาของปัญหาแล้วทดลองเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ จนกระทั่งค้นพบวิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้องและได้ผลที่สุด

4) ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล (ขั้นมรรค) หมายถึง เมื่อนักเรียนค้นพบวิธีแก้ปัญหาแล้วให้สรุปเป็นกระบวนการเพื่อนำไปปฏิบัติทั้ง 4 ขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็น

ระบบและมีเหตุผลและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

วิทย์ วิศเวทย์และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2547) ได้สรุปใจความสำคัญของวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจในตนเองโดยการพิจารณาสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดปัญหาให้เหมาะสม
- 2) ขั้นสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องคิดหาหรือคาดการณ์คำตอบล่วงหน้าก่อนจะทำการทดลอง โดยต้องอาศัยการสังเกตความรู้เดิมหรือประสบการณ์ที่เคยประสบพบมา เพื่อใช้เป็นพื้นฐานคำตอบซึ่งยังไม่ทราบของสิ่งที่คิดไว้ล่วงหน้า
- 3) ขั้นการทดลองหรือเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องทดลองหรือลงมือปฏิบัติตามการตั้งสมมติฐานที่ได้ทำการกำหนดไว้ก่อนหน้า
- 4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล (ขั้นมรรค) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง เพื่อให้รู้ว่าสิ่งใดคือตัวที่จะทำหน้าที่แก้ไขปัญหาคำหนดไว้ และสามารถแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้หรือไม่ หลังจากนั้นผู้เรียนจะต้องนำผลที่ได้มาทำการสรุปเป็นหลักเกณฑ์หรือแนวทางในการแก้ปัญหาว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการใด และผลที่ได้เป็นเช่นไร

พระพรหมคุณาภรณ์ (2555) กล่าวถึงวิธีการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจสี่ ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้ว่า

- 1) ทุกข์ คือ ตัวปัญหา เป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและกำหนดรู้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมันคืออะไร อยู่ตรงไหน มีขอบเขตอย่างไร เพื่อที่จะศึกษาหาสาเหตุของมัน
- 2) สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา เป็นสิ่งที่เราต้องค้นหาให้พบว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไรและกำจัดมันเสีย
- 3) นิโรธ คือ ความสำเร็จในการแก้ปัญหา เป็นจุดมุ่งหมายที่เรากำหนดเอาไว้และวางกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาย่างรอบด้าน
- 4) มรรค คือ ข้อปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามกลยุทธ์หรือแผนที่เรากำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จในการแก้ปัญหา

ทิสนา แคมมณี (2561) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
- 2) ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือ การให้วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมติฐาน

3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือ การให้กำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือ การนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปพระมหาศรสมเด็จ สจจกฐายี (2564) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา เป็นการคิดที่แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีเหตุและผล และเป็นลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศให้สะดวกแก่การเรียนรู้สำรวจความพร้อมของผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เริ่มเข้าสู่เนื้อหาด้วยคำถาม สื่อการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ภาพ วีดิโอ เป็นต้น ที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นสอน แบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ขั้นทุข) ประกอบด้วย

1) ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาให้กับผู้เรียน พยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและเห็นความสำคัญต่อปัญหานั้น และพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนให้เกิดความตระหนักว่า สิ่งที่ครูผู้สอนนำเสนอเป็นปัญหาของทุกคนทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหา เพื่อความสงบสุขของทุกคน

2) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขได้

ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) ประกอบด้วย

1) ผู้เรียนพิจารณาปัญหาที่ผู้สอนนำเสนอว่า ปัญหาเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากอะไร
2) ผู้สอนอธิบายและเร้าผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจและรู้สึกได้ว่า ปัญหาเหล่านั้นจะต้องถูกกำจัดไป

3) ผู้สอนให้ผู้เรียนตระหนักคิดว่า นักเรียนจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)

1) ผู้สอนนำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้แก่ผู้เรียน พร้อมอธิบายเนื้อหาและความสำคัญของหลักธรรมเหล่านั้น เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งให้ผู้เรียนสามารถนำมาประยุกต์หรือปรับใช้ในการแก้ปัญหา

2) ผู้สอนให้ผู้เรียนเสนอความคิดของตนเองในการแก้ปัญหานั้น ซึ่งผู้เรียนต้องตัดสินใจเลือกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหาน้อย 1 หลักธรรม และสามารถนำเสนอวิธีการอื่นๆ ด้วยก็ได้ พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบที่เลือกวิธีการนั้น เพื่อแก้ปัญหที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3) ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนได้รวบรวมข้อมูลวิธีการแก้ปัญหาจากผู้เรียนคนอื่น ๆ พร้อมพิจารณาว่า ผู้เรียนคนอื่น ๆ เลือกหลักธรรมและวิธีการใดมาใช้ในการแก้ปัญหา พร้อมศึกษาเหตุผลที่ผู้เรียนคนอื่น ๆ เลือกหลักธรรมและวิธีการนั้นมาใช้ในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)

ตารางที่ 2.9 สักระยะขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ขั้นตอน	นักวิชาการ						รวม
	สโรจ บัวศรี (2526)	วิภาวรรณ พินลาและคณะ (2563)	วิทย์ วิศเวทย์และเสถียรพงษ์ วารณปภ (2547)	พระพรหมคุณาภรณ์ (2555)	ทีศนา เขมณี (2561)	พระมหาศรสมเด็จ สัจจภูมิจิ (2564)	
ทุกข์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
สมุทัย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
นิโรธ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
มรรค	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6

จากตารางสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1) ขั้นทุกข์ 2) ขั้นสมุทัย 3) ขั้นนิโรธ 4) ขั้นมรรค ในแต่ละขั้นผู้วิจัยได้กำหนดคำที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4 ไว้ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกข์)

- 1.1 ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะ “รู้ปัญหา” ของตนเองหรือสิ่งรอบตัว
- 1.2 ครูช่วยชี้แนะแนวทาง ให้นักเรียนสังเกต พิจารณา และตั้งคำถาม
- 1.3 ครูช่วยส่งเสริมการกำหนดปัญหาอย่างรอบคอบและเหมาะสมกับบริบทของเนื้อหาการจัดการเรียนรู้

2. ขั้นหาสาเหตุ (สมุทัย)

2.1 ผู้เรียน “ค้นหาสาเหตุ” ที่แท้จริงของปัญหา

2.2 ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เช่น ค้นหาสาเหตุร่วม วิเคราะห์เงื่อนไขของปัญหา

2.3 ครูทำหน้าที่กระตุ้นและตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนพิจารณาอย่างลึกซึ้ง

3. ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ)

3.1 ผู้เรียน “ลงมือปฏิบัติ” ทดลองแก้ปัญหาตามวิธีที่ตนวิเคราะห์ไว้

3.2 ครูจัดสถานการณ์หรือภารกิจให้ผู้เรียนได้ใช้วิธีแก้ไขที่วางแผนไว้

3.3 มีการบันทึกผลการทดลอง เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบในขั้นถัดไป

4. ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล (มรรค)

4.1 ผู้เรียนวิเคราะห์ผลจากการทดลอง และ สรุปแนวทางแก้ปัญหา

4.2 เปรียบเทียบผลลัพธ์กับปัญหาเริ่มต้น ว่าสามารถแก้ไขได้หรือไม่

4.3 สรุปออกมาเป็นองค์ความรู้ หลักการ หรือแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้

ในสถานการณ์จริง

2.4. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.4.1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการสอนที่ครูผู้สอนคุ้นเคยกันมาแต่เดิมนั่นเอง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำแนะนำและการดูแลของผู้สอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ปฏิบัติ ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือกระทำด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมการใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น

ชวลิต ชูกำแหง (2563) ได้ให้ทัศนะของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง เอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรของครูผู้สอนที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งโดยใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาเวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพ

สำลี รักสุทธี (2563) ได้ให้ทัศนะของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า คือ แผนการหรือโครงสร้างที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อการปฏิบัติการสอนในวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

รวิวรรณ วงศ์เดชาพันธ์ (2564) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้คือแนวทางที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ โดยระบุเนื้อหา จุดประสงค์ วิธีการสอน การใช้สื่อ และการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน เพื่อให้การสอนมีเป้าหมาย ครอบคลุมเนื้อหา สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพผู้เรียน และบริบทของโรงเรียน ช่วยให้ครูสอนได้อย่าง มั่นใจ มีทิศทาง และเกิดคุณค่าต่อผู้เรียน อีกทั้งเป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้าในรูปแบบลายลักษณ์ อักษรที่สามารถนำไปใช้จริงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกรินทร์ สี่มหาศาล และคณะ (2562) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ว่า หมายถึง วัสดุ หลักสูตรที่ควรพัฒนามาจากหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนบรรลุเป้าประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เป็นส่วนที่แสดงการจัดการเรียนการสอน ตามบทเรียน และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายวันหรือรายสัปดาห์

จากการศึกษาข้อมูลจากนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า เอกสารหรือแผนงานที่ครูจัดทำ ขึ้นอย่างเป็นระบบในรูปแบบลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เนื้อหา เวลา สื่อ อุปกรณ์ และการวัดประเมินผล โดยมุ่งให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ค้นคว้า และนำความรู้ไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับหลักสูตร ศักยภาพ ของผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ แผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครู สอนได้อย่างมีทิศทาง มั่นใจ และบรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

2.4.2. ประโยชน์และความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2560) ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของ แผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 1) ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนที่ดี วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และ จิตวิทยาาสตร์การศึกษา
- 2) ช่วยให้ครูผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง และทำให้ครูมี ความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย
- 3) ช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่า การสอนของตนได้เดินไปในทิศทางใด หรือทราบว่าจะ สอนอะไรด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไร และจะวัดและประเมินผล อย่างไร
- 4) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเฝ้าศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีจัดการเรียนรู้ จะจัดหา และใช้สื่อแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล
- 5) ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอน (จัดการเรียนรู้) แทนได้
- 6) แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้และพัฒนาแล้วจะเกิดประโยชน์ต่อวงการศึกษ

7) เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญและความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน สำหรับประกอบการประเมินเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะครูให้สูงขึ้น

ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2564) ได้อธิบายความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีรายละเอียดสำคัญดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงการเป็นครุมืออาชีพ มีการเตรียมล่วงหน้า แผนการจัดการเรียนรู้จะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรม และจิตวิทยา การเรียนรู้มาผสมผสานกันหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนที่ตนเองสอนอยู่

2) แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตร เทคนิคการสอน สื่อนวัตกรรม และวิธีการวัดและประเมินผล

3) แผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนและครูที่จะปฏิบัติการสอนแทน สามารถ ปฏิบัติการ สอนแทนได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นหลักฐานที่แสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

5) แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู ซึ่งสามารถ นำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะหรือตำแหน่งได้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2563) ได้อธิบายความถึงประโยชน์และสำคัญของแผน การจัดการเรียนรู้ไว้ว่ามีหลายประการดังนี้

1) ทำให้ผู้สอนสอนด้วยความมั่นใจ เมื่อเกิดความมั่นใจในการสอนย่อมจะสอนด้วยความคล่องแคล่ว เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างราบรื่นไม่ติดขัด การสอนจะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างสมบูรณ์

2) ทำให้เป็นการสอนที่มีคุณค่าคุ้มกับเวลาที่ผ่านไป เพราะผู้สอนอย่างมีแผนมี เป้าหมาย และ มีทิศทางในการสอน มีข้อเสนออย่างเลื่อนลอย ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ความคิด เกิดเจตคติ เกิดทักษะ เกิดประสบการณ์ใหม่ตามที่ผู้สอนวางแผนไว้ ทำให้เป็นการจัดการเรียน การสอนที่มีคุณค่า

3) ทำให้เป็นการสอนที่ตรงตามหลักสูตร ทั้งนี้เพราะในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอน ต้องศึกษาหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์ เนื้อหาสาระที่จะสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้ สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผล แล้วจัดทำออกมาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร

4) ทำให้การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้สอนต้องวางแผนการจัด การเรียนรู้ อย่างรอบคอบในทุกองค์ประกอบรวมทั้งการจัดเวลาเวลา สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ความแตกต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่รอบคอบ และปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ ผลของการสอนย่อมสำเร็จได้ดีกว่าการไม่ได้วางแผนการจัดการเรียนรู้

5) ทำให้ผู้สอนมีเอกสารเตือนความจำ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสอนต่อไป ทำให้ ไม่เกิดความซ้ำซ้อนและเป็นแนวทางในการทบทวนหรือการออกข้อสอบเพื่อวัดผลและประเมินผล ผู้เรียนได้ นอกจากนี้ทำให้ผู้สอนมีเอกสารไว้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่เข้าสอนในกรณีจำเป็น เมื่อผู้สอนไม่ สามารถเข้าสอนเองได้ ผู้เรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกัน

6) ทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน ทั้งนี้เพราะผู้สอนสอนด้วยความ พร้อม เป็นความพร้อมทั้งทางด้านจิตใจ คือ ความมั่นใจในการสอน และความพร้อมทางด้านวัตถุ คือ การที่ผู้สอนได้เตรียมเอกสาร หรือสิ่งการสอนไว้อย่างพร้อมเพรียง เมื่อผู้สอนมีความพร้อมในการสอน ย่อมสอนด้วยความกระฉับกระเฉง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในบทเรียน อันจะส่งผลให้ ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อผู้สอนและต่อวิชาที่เรียน

พระมหาศรสมเด็จ สัจจภูมฺยาธิบดี (2564) ได้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้นั้นมีประโยชน์และความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้และช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับสภาพของผู้เรียน สภาพทรัพยากรของโรงเรียน ระยะเวลา และสภาพการเรียนการสอนที่แท้จริง และช่วยให้ครูสอนได้ครบถ้วน ทันเวลา และสร้างความมั่นใจในการสอนมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากนักวิชาการสามารถสรุปประโยชน์และความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนความเป็นครูมืออาชีพ เนื่องจากช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตร จุดมุ่งหมาย และบริบทของผู้เรียน อีกทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ทำให้สอนด้วยความมั่นใจ คล่องแคล่ว และครบถ้วนตามลำดับขั้นตอน ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณค่า คุ่มเวลา และบรรลุผลตามที่กำหนด อีกทั้งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นคู่มือหรือแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้สอนแทน ช่วยให้การสอนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เป็นหลักฐานทางวิชาชีพที่สะท้อนความเชี่ยวชาญ สามารถใช้ประกอบการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือวิทยฐานะได้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านความรู้ เทคนิคการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของสถานศึกษา กล่าวคือ แผนการจัดการเรียนรู้มีบทบาทเป็นทั้ง เครื่องมือวางแผน ควบคุม ทบทวน และพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้นี้มีคุณภาพสูงสุดต่อผู้เรียน และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างยั่งยืน

2.4.3.องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการสอนที่ใช้เป็นสื่อในการเตรียมความพร้อมก่อนสอน บันทึกลงเป็นหลักฐานว่าสอนอะไรถึง ไหน รวมทั้งบันทึกว่าได้ผลอย่างไร แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้ คำแนะนำและการดูแลของครูผู้สอน เน้นให้ผู้เรียนที่ได้ปฏิบัติจริงและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และนำกระบวนการไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ใน ท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เป็นเกณฑ์คุณภาพสำหรับตัวบ่งชี้ถึงระดับ ความสามารถที่ต้องการให้เกิดผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้จะบอกถึงสิ่งที่คาดหวังหรือจุดหมายไว้ อย่างชัดเจนว่า สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนรู้และปฏิบัติได้ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัด คือ ระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึง มาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการ กำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญ สำหรับการ วัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

2) จุดเน้นที่ต้องพัฒนาผู้เรียนช่วงวัย เป็นการพัฒนาคุณลักษณะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการ เรียนรู้และการประเมินผู้เรียนตามหลักสูตร ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งกำหนดไว้ตามหลักสูตร แกนกลาง การศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้น เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรกำหนด จึงต้องพัฒนา คุณลักษณะผู้เรียนในทุกชั้นปีอย่างสม่ำเสมอ โดยสอดแทรกในกิจกรรมการเรียน การสอนทั้งใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตลอดจนกิจกรรมโครงการต่าง ๆ และกิจวัตรประจำวัน ของผู้เรียน คุณลักษณะที่กำหนดเป็นจุดเน้น

3) ความคิดรวบยอด เป็นการวิเคราะห์ แก่นความรู้จากตัวชี้วัด รวมถึงสาระ การเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ติดตัวจาก ผู้เรียนไป เมื่อเรียนจบแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

4) เนื้อหา/สาระการเรียนรู้ เป็นการเขียนเนื้อหาสาระในลักษณะเป็นประเด็นสำคัญ สั้น ๆ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

5) จุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อความที่ระบุคุณลักษณะการเรียนรู้ และความสามารถ ที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการสอนในเรื่องนั้น

6) สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียนคุณลักษณะที่เด็กทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนตัว ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด

ความรู้สึกและการกระทำ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้น พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ซึ่งจะ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการ คิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี

7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากสภาพของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งทำให้มีความจำเป็นต้องเน้นและปลูกฝังลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนทุกคนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา และคุณธรรมอันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคง สงบสุขในสังคม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 8 ประการ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) วินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ

8) ชิ้นงาน ภาระงานระหว่างการจัดกิจกรรม เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนได้สั่งให้ผู้เรียนทำในช่วงจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ชิ้นงาน คือ งานเขียน ภาพ แผนภูมิ สิ่งประดิษฐ์ภาระงาน ภาระงาน คือ การทดลอง การอ่าน ชิ้นงานหรือภาระงานเป็นหลักฐาน ร่องรอยว่า นักเรียนบรรลุ มาตรฐานการ เรียนรู้ ตัวชีวิตในหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ

9) กิจกรรมการเรียนรู้ ระเบียบวิธีสอน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิค การสอนที่ หลากหลาย เมื่อกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวครบถ้วนแล้วผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ ในการเรียนรู้ และเมื่อเรียนจบครบทุกแผนผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะกระบวนการ และลักษณะ ที่พึงประสงค์ ครบถ้วนตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวชีวิต และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติในแต่ละรายชั่วโมงอย่างชัดเจน

10) สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ สื่อ แหล่งการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการ เรียนรู้จะกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน มีใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกทักษะ การเรียนรู้ เอกสารเพิ่มเติมสำหรับผู้สอนตามความเหมาะสมและบอกแหล่งเรียนรู้ที่ สำคัญที่จะช่วยให้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

11) การวัดประเมิน ทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ เรื่องการวัด และ ประเมินผลคือ หลักฐานการเรียนรู้ ร่องรอยการเรียนรู้ วิธีการการวัดผลและ ประเมินผล เครื่องมือใน การวัดและประเมินผล

12) ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นการตรวจแผน การจัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ว่า แผนเป็นอย่างไร

13) บันทึกหลังการสอน หรือบันทึกผลการเรียนรู้ หัวข้อสำหรับผู้สอนได้บันทึกผลการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายต่อไป

14) ข้อเสนอแนะของผู้ที่ได้รับมอบหมายนิเทศ/ เสนอแนะ/ รับรอง เป็นการตรวจแผนการ จัดการเรียนรู้เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของตำแหน่งรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการว่าแผนการจัดการ เรียนรู้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้นำเอาทักษะและกระบวนการมาสอนหรือไม่ เป็น แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงหรือไม่

15) ข้อเสนอแนะ/ รับรองของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนได้นำเอาทักษะและกระบวนการมาสอนหรือไม่ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริง หรือไม่

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2560) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบอาจอยู่ในรูปของ ความเรียงหรือตาราง หรือทั้งความเรียงและตารางรวมกันก็ได้ ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบได้ตาม ความเหมาะสม จะเห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนนำหรือหัวแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนประกอบที่แสดงให้เห็นภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นแผนการ จัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นใด เรื่องอะไร ใช้เวลาในการจัด กิจกรรมนานเท่าใด

ส่วนที่ 2 ตัวแผนการจัดการเรียนรู้ (องค์ประกอบที่สำคัญ)

1. สาระ
2. มาตรฐานการเรียนรู้
3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
4. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
5. สาระสำคัญ
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย

6.1 จุดประสงค์ปลายทาง

6.2 จุดประสงค์นำทาง

7. สาระการเรียนรู้/เนื้อหา
8. กิจกรรม/กระบวนการ
9. สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้
10. การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

10.1 วิธีการประเมิน

10.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

10.3 เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

11. เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้

12. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ท้ายแผนการจัดการเรียนรู้

ประกอบด้วยบันทึกผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นส่วนที่ผู้สอนบันทึก ข้อสังเกตที่พบจากการนำไปใช้ เช่น ปัญหาและแนวทางแก้ไขกิจกรรมเสนอแนะ และข้อมูลอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในการนำไปใช้ต่อไป อีกส่วนหนึ่งของท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ได้แก่เอกสารประกอบการสอน เช่น ใบงาน แบบทดสอบที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้น ๆ เป็นต้น

เอกรินทร์ สัมहाศาล และคณะ (2562) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ควร ตระหนักถึงเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องเขียนตามลำดับ องค์ประกอบและหากขาดองค์ประกอบใดก็ตาม อาจทำให้แผนการจัดการเรียนรู้นั้นไม่สมบูรณ์ เมื่อ พิจารณาแล้วการศึกษา วิเคราะห์ องค์ประกอบของแผนโดยทั่วไปจะมี 7 องค์ประกอบดังนี้

- 1) สารสำคัญ เป็นการเขียนในลักษณะเป็นความคิดรวบยอด หรือ Concept
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ เขียนในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทุกพฤติกรรมในแต่ละแผนการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ แล้วบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตัวชี้วัด และมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วย
- 3) สารการเรียนรู้ เป็นการเขียนเนื้อหาสาระในลักษณะเป็นประเด็นสำคัญสั้น ๆ สอดคล้อง กับเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้ ระบุวิธีสอน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ เมื่อเรียนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ครบถ้วนตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติในแต่ละรายชั่วโมงอย่างชัดเจน
- 5) สื่อ แหล่งการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน มีใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกทักษะการเรียนรู้เอกสารเพิ่มเติมสำหรับผู้สอนตามความเหมาะสมและบอกแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

6) การวัดและประเมินผล ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ จะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ เรื่องการวัด และประเมินผล ทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง การวัด และประเมินผล คือ หลักฐานการเรียนรู้ ร่องรอยการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล เครื่องมือ ในการวัดและประเมินผล

7) บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ เป็นการบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละ แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย

ตารางที่ 2.10 สังเคราะห์องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบ	หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	ส่วิทย์ มูลคำ และ คณะ (2560)	เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ (2562)
ข้อมูลทั่วไปของแผน	✓	✓	X
มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด	✓	✓	✓
จุดเน้นการพัฒนา ผู้เรียน/คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	✓	X	X
สาระสำคัญ/ความคิด รวบยอด	✓	✓	✓
เนื้อหาสาระการเรียนรู้	✓	✓	✓
จุดประสงค์การเรียนรู้	✓	✓	✓
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	✓	X	X
กิจกรรมการเรียนรู้	✓	✓	✓
ชิ้นงาน/ภาระงาน	✓	X	X
สื่อ อุปกรณ์ และ แหล่งการเรียนรู้	✓	✓	✓
การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓
บันทึกหลังสอน	✓	✓	✓

องค์ประกอบ	หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551	สวทศ มุลค่า และ คณะ (2560)	เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ (2562)
ความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะจาก ผู้บริหาร/ผู้เกี่ยวข้อง	✓	X	X
เอกสารประกอบ/ใบ งาน/แบบทดสอบ	X	✓	X
รวม	13	10	8

จากตารางสังเคราะห์องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของแผน – ชื่อแผน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น เรื่อง เวลาใช้ และภาพรวมของแผน
2. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด – เกณฑ์คุณภาพที่ระบุสิ่งที่คาดหวังให้ผู้เรียนรู้และปฏิบัติได้
3. จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน/คุณลักษณะอันพึงประสงค์ – คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และสมรรถนะที่ต้องการปลูกฝัง
4. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด – แก่นความรู้หรือแนวคิดหลักที่ผู้เรียนควรได้รับ
5. เนื้อหาสาระการเรียนรู้ – ประเด็นเนื้อหาสำคัญ สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด
6. จุดประสงค์การเรียนรู้ – ผลลัพธ์ที่คาดหวังในรูปแบบเชิงพฤติกรรม ทั้งจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง
7. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน – ความสามารถหลัก เช่น การสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และเทคโนโลยี
8. กิจกรรมการเรียนรู้ – กระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและหลากหลาย
9. ชิ้นงาน/ภาระงาน – ผลงานหรือภารกิจที่สะท้อนการบรรลุผลการเรียนรู้
10. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ – สื่อ นวัตกรรม และแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการเรียนการสอน
11. การวัดและประเมินผล – วิธีการ เครื่องมือ เกณฑ์การประเมิน และหลักฐานการเรียนรู้

12. บันทึกหลังสอน – การบันทึกผล ปัญหา ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

13. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้อง – การตรวจรับรองและ
แนะนำเพื่อพัฒนาแผน

2.4.4.ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

สุพล วังสินธ์ (2561) ได้เสนอแนะขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งในวิชาและรายวิชา
ที่สอน เช่น ศึกษาโครงสร้างของวิชา จุดประสงค์ของวิชา สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดในรายวิชา
คำอธิบายรายวิชาและธรรมชาติของรายวิชา

2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา และกิจกรรม วิเคราะห์ได้จาก
คำอธิบายรายวิชา โดยให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์ของวิชา และจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. หากลวิธีสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร โดยใช้ทักษะกระบวนการ และทฤษฎี
การเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนทั้งผสมผสานระหว่างประสบการณ์และจินตนาการของผู้สอนเอง คงจะไม่มี
วิธีการสอนใดที่วิเศษสุดในโลกนี้ วิธีสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มากที่สุด
จะต้องยึดให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ให้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ให้นั้นกว้างแผนและฝึกทักษะเป็นกลุ่ม
และรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเห็นช่องทางในการทำงาน
อย่างมีประสิทธิภาพ

4. จัดทำสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรม
การเรียนการสอน มักเป็นสื่อที่ใช้อยู่แล้ว หรือสื่อที่คิดขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ต้องให้เหมาะสมและสอดคล้อง
กับเนื้อหา

5. จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล เครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับ
หลักสูตร โดยเครื่องมือวัดและประเมินผลจะต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย
และทักษะ พิสัย ตลอดจนทั้งครอบคลุมถึงกระบวนการวางแผนของผู้เรียนทั้งจากสถานการณ์จริง
และสถานการณ์จำลองอีกด้วย

6. กำหนดโครงสร้างสำหรับ 1 รายวิชา การกำหนดโครงสร้าง สำหรับ 1 รายวิชา
สามารถ ปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ คือ โครงสร้างอย่างสังเขปและโครงสร้างอย่างละเอียด เป็นการวาง
โครงสร้าง โดยสัมพันธ์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน
การวัดและประเมินผล ให้เห็นเป็นภาพรวมตลอดใน 1 รายวิชา ส่วนโครงสร้างอย่างสังเขปเป็นการ
วางโครงสร้าง โดยสัมพันธ์ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและเวลา เพื่อให้เห็นเป็นภาพรวมตลอดใน 1
รายวิชา

7. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ขยายจากโครงสร้าง เป็นการเขียนแผนการจัด
การเรียนรู้ ที่จะนำไปใช้ในแต่ละคาบ 1 ชั่วโมง อย่างละเอียด และปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้โดยมี

ส่วนประกอบใน แผนการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ มีมากมาย หลากหลายข้อแตกต่างกันไป ส่วนที่สำคัญที่แผนการจัดการเรียนรู้จะต้องมีขาด ไม่ได้ คือ

7.1 เนื้อหาสาระ

7.2 จุดประสงค์

7.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

7.4 สื่อการเรียนการสอน

7.5 การวัดและประเมินผล

8. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นที่มีความสำคัญมาก ต้องคำนึงถึง จุดประสงค์ ของการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความรู้ ทัศนคติ เจตคติ โดยใช้ทักษะ กระบวนการต่างๆ ตามหลักจิตวิทยา การกำหนดกิจกรรมการสอนควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

8.1 กิจกรรมการสอน ประกอบด้วย 3 ขั้น คือ

1) นำเข้าสู่บทเรียน

2) สอน

3) สรุป

8.2 กิจกรรมจะต้องช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

8.3 กิจกรรมจะต้องเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน

8.4 กิจกรรมต้องส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาและคิดวิพากษ์วิจารณ์ได้

8.5 กิจกรรมต้องมีหลากหลาย เพื่อสนองความสนใจและความต้องการของแต่ละ

บุคคล

8.6 กิจกรรมนั้นช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทุกด้าน

8.7 กิจกรรมนั้นได้ผลคุ้มค่า ไม่เปลืองทรัพยากรและเวลา

8.8 กิจกรรมนั้นผู้เรียนทุกคนสามารถทำได้ แสดงออกได้ไม่ยากเกินไป

8.9 ควรกำหนดผลการกระทำกิจกรรมนั้นๆ ให้เห็นพฤติกรรมอย่างชัดเจน

8.10 ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมมากที่สุด

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2560) ได้ให้ทัศนะถึงขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้

ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนมีหรือ บรรลุซึ่งมีทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติจุดประสงค์การเรียนรู้จะได้มาจากจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ และจุดประสงค์ในคำอธิบายรายวิชา การเขียน

จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องเขียนให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านและเขียนในเชิงพฤติกรรม จุดประสงค์สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้ คือ

พุทธิสัย (Cognitive) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง (Head) หรือความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือในทฤษฎี

ทักษะ (Skill) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือทำ (Hand)

จิตพิสัย (Affective) คือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หรือเจตคติ หรือความรู้สึกในจิตใจ (Heart)

จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือข้อความที่ระบุลักษณะ การเรียนรู้และความสามารถที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากทีนักเรียนได้ผ่านกิจกรรม การเรียนการสอนในเรื่อง หรือบทหนึ่ง ๆ แล้ว

ขั้นที่ 2 การกำหนดแนวการจัดการเรียนการสอน (Learning) เป็นการพิจารณาว่า การเรียนการสอนในแผนนั้น มีจุดเน้นหรือสาระสำคัญอะไร จะต้องสอนเนื้อหาใดจึงจะครอบคลุม ครบถ้วนจะเลือกใช้เทคนิคหรือวิธีสอนใดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจะทำให้ผู้เรียน ครบถ้วนจะเลือกใช้เทคนิคหรือวิธีสอนใดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุ

จุดประสงค์การเรียนรู้ และจะใช้สื่อการเรียนการสอนใด จึงจะสอดคล้องเหมาะสมกับ กิจกรรมที่กำหนด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วยสาระสำคัญ สาระสำคัญ หมายถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหา หลักการ วิธีการที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียน เรื่องนั้น ๆ แล้ว ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ เจตคติ สาระสำคัญจะเป็นข้อความที่เขียนในลักษณะ สรุปเนื้อหาเป้าหมายอย่างสั้น ๆ จะเขียนเป็นความเรียงหรือเป็นข้อ ๆ ก็ได้

เนื้อหา คือ รายละเอียดของเรื่องที่ใช้จัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ประกอบด้วยทฤษฎี หลักการวิธีการ และแนวปฏิบัติ การจะเขียนเนื้อหา สาระในการสอน แต่ละจุดประสงค์ หรือแต่ละเรื่องได้นั้น ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้จากเอกสาร ตำราเรียน หนังสือคู่มือครูและแหล่งความรู้ต่าง ๆ นำมาพิจารณาใช้ประกอบให้เหมาะกับวัยและระดับของผู้เรียน ทั้งในด้านความยากง่ายและความถูกต้องเหมาะสม การเขียนเนื้อหาสาระในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูจะเขียนเนื้อหาสาระรายละเอียดทั้งหมดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามหัวข้อที่อยู่ใน แผนการจัดการเรียนรู้ก็ได้ แต่หากรายละเอียดของเนื้อหามีมากควรเขียนเฉพาะหัวข้อเรื่อง เนื้อหานั้น ๆ ไว้ส่วนรายละเอียดให้นำไปไว้ในส่วนท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ หรือนำส่วนที่เป็นเนื้อหา สาระของทุกแผนการจัดการเรียนรู้แยกไว้อีกเล่มหนึ่งต่างหากเป็นเอกสารประกอบการสอนก็ได้

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ จึงเป็นความสามารถและ

ทักษะของครูมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
2. ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน
3. เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง
5. เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาวิจัย พบว่า สื่อประเภทต่าง ๆ มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3 การกำหนดวิธีวัดและประเมินผล (Evaluation) การวัดและการประเมินผล จัดเป็นกิจกรรมสำคัญที่สอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอนจะเป็นการประเมิน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนจะเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงผลการเรียนและเพื่อให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา หรือแต่ละภาคเรียน จะเป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

อารมณ์ ไชยเที่ยง (2563) ได้อธิบายขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ว่าสามารถจัดทำได้ตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อนำไปใช้ในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา ที่ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ เวลาเรียน และน้ำหนักคะแนนในแต่ละหน่วย ซึ่งจะเห็นในภาพรวมในระดับรายวิชาว่าผู้สอนจะต้องจัดการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษา หรือภาคการศึกษาทั้งหมดก็หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียนเท่าใด

2. วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา และมาตรฐานรายวิชา โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ เพื่อนำมาเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติและค่านิยม

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชา เพื่อนำมาใช้ในการเลือกและขยายสาระที่เรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นรวมทั้งวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

4. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ ตลอดจนสาระการเรียนรู้ โดยเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติจริง มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตจริงได้

5. วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล โดยเลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือวัดที่มีความน่าเชื่อถือ และเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

6. วิเคราะห์แหล่งการเรียนรู้ โดยคัดเลือกสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้

ตารางที่ 2.11 สาระที่ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนหลัก	สุพล วังสินธ์ (2561)	วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2560)	อาภรณ์ ใจเที่ยง (2563)
1. ศึกษาหลักสูตร / วิเคราะห์รายวิชา	ศึกษาหลักสูตร โครงสร้างวิชา จุดประสงค์ คำอธิบาย รายวิชา	-	วิเคราะห์คำอธิบาย รายวิชา กำหนดหน่วย มาตรฐาน ตัวชี้วัด
2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้	วิเคราะห์จุดประสงค์ให้สัมพันธ์กับหลักสูตร	กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ครอบคลุม 3 ด้าน	วิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐาน
3. วิเคราะห์เนื้อหา / สาระสำคัญ	(รวมในขั้น 2 และ 6)	กำหนดสาระสำคัญและเนื้อหาให้ครอบคลุม	วิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากตัวชี้วัด
4. เลือกวิธีสอน / กระบวนการสอน	หาวิธีสอนสอดคล้องกับหลักสูตร เน้นผู้เรียนปฏิบัติ	กำหนดแนวการจัดการเรียนการสอน เลือกเทคนิค วิธีสอน	วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
5. จัดทำสื่อการเรียนรู้	จัดทำสื่อสอดคล้องกับกิจกรรม	ระบุสื่อการเรียนการสอน	วิเคราะห์แหล่งและสื่อการเรียนรู้
6. จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล	จัดทำเครื่องมือที่วัดพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย	กำหนดวิธีประเมินผล (ก่อน-ระหว่าง-หลังเรียน)	วิเคราะห์กระบวนการประเมินผล

ขั้นตอนหลัก	สุพล วังสินธ์ (2561)	วัฒนาพร กระจับทุกซ์ (2560)	อาภรณ์ ใจเที่ยง (2563)
7. กำหนดโครงสร้างรายวิชา	วางโครงสร้างสังเขปและละเอียด (เนื้อหา-เวลา-กิจกรรม-สื่อ-ประเมิน)	-	ครอบคลุมในชั้นการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา
8. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายคาบ	ขยายจากโครงสร้างเป็นแผนรายคาบ	-	-
9. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	กำหนดกิจกรรมละเอียด (นำเข้าสู่วิธีเรียน-สอน-สรุป) พร้อมเกณฑ์ 10 ข้อ	กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเน้นผู้เรียน	รวมอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

จากตารางสังเคราะห์สังเคราะห์ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ว่า ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้มีลักษณะร่วมที่สำคัญ คือ การเริ่มต้นจากการศึกษาหรือวิเคราะห์หลักสูตรและคำอธิบายรายวิชา เพื่อกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์สาระสำคัญและเนื้อหาเพื่อเลือกหรือออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน และจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ หรือแหล่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่วางแผนไว้ ต่อด้วยการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน พร้อมทั้งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนชัดเจน ตั้งแต่นำเข้าสู่วิธีเรียน การจัดการเรียนรู้ จนถึงสรุปบทเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งนี้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพควรมีความเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักสูตร และเป็นแนวทางที่ครูสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.5. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

สำลี รักสุทธี (2563) ได้ให้ทัศนะถึงแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนที่ดีไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน มีกิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกันตลอดแนว ที่สำคัญต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการต้องลงสู่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. เป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการไปตามความมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเองโดยครูพยายามลดบทบาทของผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถาม หรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้ หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการมุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และนำกระบวนการไปใช้จริง

4. เป็นแผนการสอนที่ส่งเสริมให้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

ศศิธร เวียงวะลัย (2562) ได้ให้ทัศนะถึงแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนที่ดีไว้ว่า ควรมีลักษณะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยผู้สอนต้องลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหา ให้ผู้เรียนคิดแก้ไขหรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำด้วยตนเอง

3. เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และสามารถนำกระบวนการไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนได้ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และผู้เรียน

5. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2560) ได้ให้ทัศนะถึงแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการสอนที่ดีไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี มีลักษณะดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ชัดเจน (ในการสอนเรื่องนั้น ๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติอะไร หรือด้านใด)

2. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ชัดเจน และนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (ระบุบทบาทของครูผู้สอนและผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรถึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล)

3. กำหนดสื่ออุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้ไว้ชัดเจน (จะใช้สื่อ อุปกรณ์หรือแหล่งเรียนรู้อะไรช่วยบ้าง และจะใช้อย่างไร)
4. กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลไว้ชัดเจน (จะใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลใด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้)
5. ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ (ในกรณีที่มีปัญหาเมื่อมีการนำไปใช้ หรือไม่สามารถกำหนดการจัดการเรียนรู้ตามแผนนั้นได้ก็สามารถปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นได้ โดยไม่กระทบต่อการเรียนการสอนและผลการเรียนรู้)
6. มีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ และสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง ที่ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่
7. แปลความได้ตรงกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนขึ้นจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกันเขียนให้อ่านเข้าใจง่าย กรณีมีการสอนแทนหรือเผยแพร่ ผู้นำไปใช้สามารถเข้าใจและใช้ได้ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้
8. มีการบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะสะท้อนให้เห็นการบูรณาการแบบองค์รวมของเนื้อหาสาระความรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้เข้าด้วยกัน
9. มีการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ใหม่ และนำไปใช้ในชีวิตจริงกับการเรียนในเรื่องต่อไป

จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ คือ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจน ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการลงมือปฏิบัติ ค้นพบคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้น และชี้แนะแนวทาง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบ สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและทรัพยากรท้องถิ่น พร้อมทั้งกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีความยืดหยุ่น ทันสมัย บูรณาการองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้อย่างกลมกลืน เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

2.5. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีแนวคิดหลายทฤษฎี และขั้นตอนหลายรูปแบบในที่นี้จะนำแนวคิดทฤษฎีหลายทฤษฎีมาสรุปเป็นขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 6 ขั้นตอนดังนี้ มลิวัลย์ สมคัต์ (2540) ได้แก่

1. การนิยามปัญหา หมายถึงการกำหนดประเด็นปัญหา โดยพิจารณาจากข้อมูล ข้อโต้แย้งเพื่อกำหนดปัญหา ซึ่งการนิยามปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะกระตุ้นให้คนเริ่มตระหนักถึงปัญหา ข้อโต้แย้งเพื่อหาคำตอบที่สมเหตุสมผล

2. การรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับประเด็นปัญหาข้อโต้แย้งที่คลุมเครือ รวมทั้งการดึงข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมมาใช้ เมื่อพบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา การรวบรวมข้อมูลถือว่ามีความจำเป็นต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. การจัดระบบข้อมูล หมายถึงการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความเพียงพอของข้อมูล และสามารถแยกแยะข้อมูลได้ว่าข้อมูลใดเป็นความคิดเห็น ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐาน

4. การตั้งสมมติฐาน หมายถึงการนำข้อมูลที่จัดระบบแล้วมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์เพื่อกำหนดแนวทางการสรุปที่ น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด หรือตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล

5. การสรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์ หมายถึงการพิจารณาทางเลือกที่สมเหตุสมผลที่สุดจากข้อมูลและหลักฐานที่มีอยู่ เพื่อนำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผล

6. การประเมินสรุปอ้างอิง หมายถึงการประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุปอ้างอิง รวมทั้งพิจารณาข้อสรุปนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ผลจะเป็นอย่างไรหากข้อสรุปนั้นมีการเปลี่ยนแปลง หรือได้รับข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งจะนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่อีกครั้งหนึ่ง หรือตั้งสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงใหม่

ดังนั้น สรุปได้ว่าการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่เสมอ จะทำให้นักเรียนรู้จักใช้เหตุผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ย่อมทำให้เป็นคนใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนเองได้ นอกจากนี้ยังรู้จักการหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยการค้นหาความรู้ ทำให้เป็นคนมีความรู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ นักเรียนสามารถนำกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.5.1. ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดที่มีกระบวนการทางสมองที่มีความซับซ้อน ซึ่งมีนักจิตวิทยา นักการศึกษาหลายคนได้ให้นิยามความหมายไว้เช่น

Dewey (1933) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นการคิดอย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

Hilgard (1962) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า ความสามารถในการตัดสินใจหรือปัญหาว่าเป็นข้อเท็จจริง หรือเป็นเหตุเป็นผลกัน

Good (1973) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ว่าหมายถึงการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมิน และมีหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการทางตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล

Ennis (1985) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อ หรือสิ่งใดควรทำ ช่วยให้ตัดสินใจสภาพการณ์ได้อย่างถูกต้อง

สุคนธ์ สิ้นรพานนท์ (2551) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง กระบวนการคิดที่ใช้เหตุใช้ผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหา และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้

กรมวิชาการ (2540) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หาสาเหตุและเหตุผลที่นำมาสนับสนุนความเชื่อเพื่อหาทางเลือก และตัดสินใจ

คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ (2544) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมี วิจารณญาณว่า หมายถึง การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาโดยยึดหลักการคิดด้วย เหตุผลจากข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าอารมณ์

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง คนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดติดกับความคิดของตนเองเป็นหลัก และเมื่อจะตัดสินใจอะไร ต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ ประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาที่เผชิญอย่างรอบคอบ และสามารถเปลี่ยนความคิดของตนเองได้หาก เห็นว่าความคิดเห็นของผู้อื่นมีเหตุผลมากกว่า

สิทธิพล อางอินทร์ (2550) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง กระบวนการทางสติปัญญา (Cognitive Process) ของบุคคล ที่จะพิจารณาข้อมูล ปัญหาหรือสถานการณ์อย่างไตร่ตรองรอบคอบ ผ่านกระบวนการแปลความหมาย การวิเคราะห์และการประเมิน

โดยอาศัยความรู้ กระบวนการคิดและประสบการณ์ของตนเอง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการ ตัดสินใจ อย่างสมเหตุสมผล ว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล รอบคอบ และเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้องเป็น พื้นฐานในการพิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจ เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงออกจาก ความคิดเห็น ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และหาทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม ตลอดจนเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดติดกับความคิดของตนเอง อันนำไปสู่ การตัดสินใจและการกระทำที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล

2.5.2.ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) สรุปคุณลักษณะของผู้ที่คิดอย่างมีวิจารณญาณว่า ประกอบด้วย 5 ลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้มีใจกว้าง คือ ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นใน ความคิดของตนเองเป็นหลัก ไม่อคติ มีใจเป็นกลาง และตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลประกอบเพียงพอ การมี ใจกว้างขวางจะทำให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวาง หลากหลาย มากพอต่อการใช้ในการตัดสินใจได้ดีมากขึ้น
2. มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นเข้าใจผู้อื่น การมีความรู้สึกที่ไวจะทำให้สามารถ รับรู้สถานการณ์ ความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีกว่า
3. เปลี่ยนความคิดเห็นที่ตนมีอยู่ได้ ถ้ามีข้อมูลที่มีเหตุผลมากกว่า
4. กระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้ การมีข้อมูลและความรู้มาก ทำให้ การตัดสินใจย่อมถูกต้องและแม่นยำ การคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องการข้อมูล ความรู้มาก ๆ เพื่อประกอบในการตัดสินใจแม้ว่าบางข้อมูลอาจมีประโยชน์น้อยก็ตาม
5. เป็นผู้มีเหตุผล ไม่ใช้อคติหรืออารมณ์ในการตัดสินใจ การยอมรับข้อมูลใด ๆ หรือการตัดสินใจใด ๆ จะไม่เชื่อมั่นในตัวบุคคลหรืออารมณ์ ข้อมูลที่มีเหตุผลจะทำให้การตัดสินใจ ดีกว่าครูจึงควรจัดบรรยากาศ และกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวให้เกิด ขึ้นกับ นักเรียน เพื่อปลูกฝังความเป็นนักคิด

สหพงศ์ จันศิริ (2562) ได้กล่าวถึงลักษณะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ว่า ลักษณะของ นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นกลาง เข้าใจผู้อื่น มีเหตุผล ไขว่คว้าหาข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการตัดสินใจ

จากแนวคิดของประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) และสหพงศ์ จันศิริ (2562) สรุปได้ว่า ผู้ที่มี การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมี เหตุผล มีความเข้าใจและไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น สามารถปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้เมื่อ

ได้รับข้อมูลหรือเหตุผลที่ดีกว่า มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลและความรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ และมีเหตุผลในการพิจารณาโดยปราศจากอคติหรืออิทธิพลทางอารมณ์ ซึ่งลักษณะเหล่านี้สะท้อนถึงการคิดอย่างรอบคอบ มีระบบ และมุ่งสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล

2.5.3.องค์ประกอบในการวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ ดังนี้

Feeley (1976) ได้แยกองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ 10 ประการ คือ

1. การแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริง และความรู้สึกหรือความคิดเห็น
2. การพิจารณาความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูล
3. การพิจารณาความถูกต้องตามข้อเท็จจริงของข้อความนั้น
4. การแยกความแตกต่างระหว่างข้อมูล ข้อคิดเห็น หรือเหตุผลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น
5. การค้นหาสิ่งที่เป็นอคติหรือความลำเอียง
6. การระบุถึงข้ออ้าง ข้อสมมติที่ไม่กล่าวไว้ก่อน
7. การระบุถึงข้อคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งที่ยังคลุมเครือ
8. การแยกความแตกต่างระหว่างข้อคิดเห็นที่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้
9. การตระหนักในสิ่งที่ไม่คงที่ตามหลักการและเหตุผล
10. การพิจารณาความมั่นคงหนักแน่นในข้อโต้แย้งหรือข้อคิดเห็น

ชนาธิป พรกุล (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณมี 4 องค์ประกอบ และในแต่ละองค์ประกอบจะมีทักษะที่สามารถนำมาใช้ในชั้นเรียน ได้แก่

1. การให้คำจำกัดความและการทำให้กระจ่าง ทักษะที่ฝึกได้แก่การระบุข้อสรุป การระบุเหตุผลที่กล่าวถึงการระบุเหตุผลที่ไม่ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างการระบุและการจัดการกับสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องและการสรุปย่อ
2. การตั้งคำถามที่เหมาะสมเพื่อทำให้กระจ่างหรือถ้าทนาย เช่น ข้อความสำคัญคืออะไร หมายความว่าอย่างไร ตัวอย่างคืออะไร อะไรไม่ใช่ตัวอย่างจะนำเรื่องนี้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร อะไรคือข้อเท็จจริง นี่คือนสิ่งที่กำลังพูดถึงหรือไม่มีอะไรที่ยังไม่ได้พูดถึง
3. การตัดสินใจที่น่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล โดยพิจารณาจากคามมีชื่อเสียง ความสอดคล้องกันระหว่างแหล่งข้อมูลความไม่ขัดแย้งประโยชน์ความสามารถในการให้เหตุผล

4. การแก้ปัญหาและการลงข้อสรุป โดยวิธีการนิรนัยและตัดสินอย่างเที่ยงตรง
วิธีการ อุปนัยและตัดสินข้อสรุปการคาดคะเนผลที่จะเกิดตามมา

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ (2537) ได้แบ่งองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
เป็น 7 ด้าน คือ

1. การระบุประเด็นปัญหา เป็นการระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา
ข้อคำถาม ข้ออ้าง หรือข้อโต้แย้ง ประกอบด้วยความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสถานการณ์ที่
ปรากฏ รวมทั้งความหมายของคำหรือความชัดเจนของข้อความ เพื่อกำหนดประเด็นข้อสงสัย
และประเด็นหลักที่ควรพิจารณาและการแสวงหาคำตอบ

2. การรวบรวมข้อมูลเป็นความสามารถในการรวบรวมข้อมูลทั้งทางตรงและ
ทางอ้อมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ซึ่งได้จากการคิด
การพูดคุยการสังเกตที่เกิดขึ้นจากตนเองและผู้อื่น

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เป็นการวัดความสามารถ
ในการพิจารณา ประเมิน ตรวจสอบ ตัดสินข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยพิจารณาถึงที่มา
ของข้อมูลสถิติและหลักฐานที่ปรากฏ รวมทั้งความเพียงพอของข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่
การลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผลหากยังไม่เกี่ยวข้องที่จะใช้พิจารณาข้อสรุป ก็จะต้องรวบรวมข้อมูล
เพิ่มเติม

4. การระบุลักษณะของข้อมูล เป็นการวัดความสามารถในการจำแนกประเภทของ
ข้อมูลระบุแนวคิดที่อยู่เบื้องตันหลังข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการพิจารณา
แยกแยะเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูล การตีความข้อมูล ประเมินว่าข้อมูลใดเป็น ข้อเท็จจริง
ข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็นรวมถึงการระบุข้อสันนิษฐานหรือข้อตกลงเบื้องต้นที่อยู่เบื้องหลังข้อมูล
ที่ปรากฏเป็นการนำความรู้ไป ใช้ในสถานการณ์ ใหม่ที่อาศัยข้อมูลจาก ประสบการณ์เดิมมาร่วม
พิจารณาเพื่อทำการสังเคราะห์จัดกลุ่มและจัดลำดับความสำเร็จของ ข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับ
การพิจารณาตั้งสมมติฐานต่อไป

5. การตั้งสมมติฐานเป็นการวัดความสามารถเพื่อกำหนดขอบเขต แนวทาง
การ พิจารณาหาข้อสรุปของคำถาม ประเด็นปัญหา และข้อโต้แย้ง ประกอบด้วยความสามารถใน
การคิดถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อระบุทางเลือกที่เป็นไปได้โดยเน้น
ที่ความสามารถพิจารณาเชื่อมโยงเหตุการณ์และสถานการณ์

6. การลงข้อสรุปเป็นการวัดความสามารถในการลงข้อสรุปโดยการใช้เหตุผลซึ่งถือว่าเป็น
ส่วนสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผลนั้นอาจใช้เหตุผล
เชิงอุปนัยหรือเหตุผลเชิงนิรนัย

6.1.การให้เหตุผลเชิงอุปนัย เป็นการสรุปความโดยพิจารณาข้อมูลหรือกรณี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะเรื่อง เพื่อไปสู่กฎเกณฑ์ในที่นี้เป็นการวัดความสามารถในการสรุปความ เหตุการณ์หรือข้อมูลที่กำหนดเป็นคำถามโดยใช้ข้อมูลหรือข้อความที่บอกมาเป็นเหตุผลหรือ กฎเกณฑ์ เพื่อการหาข้อสรุป

6.2.การใช้เหตุผลเชิงนิรนัย เป็นการสรุปความโดยพิจารณาเหตุผลจาก กฎเกณฑ์และ หลักการทั่วไปไปสู่เรื่องเฉพาะ ซึ่งเป็นการวัดความสามารถในการสรุปความ โดยพิจารณาจาก หลักการหรือกฎเกณฑ์ทั่วไปที่กำหนดไว้ แล้วตัดสินใจลงข้อสรุปในประเด็นคำถาม

7. การประเมินผล เป็นการวัดความสามารถในการพิจารณาประเมินความถูกต้อง สมเหตุสมผลของข้อสรุป ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินอย่างไตร่ตรอง รอบคอบ เพื่อพิจารณาความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะจากข้อมูลที่มีอยู่ข้อสรุปนี้สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้หรือไม่ มีผลตามมาอย่างไร มีการตัดสินใจคุณค่าได้อย่างไรและมีหลักเกณฑ์อย่างไร กล่าวได้ความเข้าใจกับประเด็นปัญหาคำถามหรือสถานการณ์ที่พบแล้วมีการรวบรวมข้อมูลหรือข้อมูล ที่เกี่ยวข้องโดยการพิจารณาว่าข้อมูลใดมีเหตุผลน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือแล้วจึงสรุปเพื่อตัดสินใจ

สิทธิพล อวจินทร์ (2550) ได้สรุปกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ว่า ประกอบด้วย

- 1) การระบุปัญหา 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
- 4) การตั้งสมมติฐาน และ 5) การสรุปอ้างอิง ซึ่งแต่ละกระบวนการย่อย ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การระบุปัญหา (Identify Problem) หมายถึง การกำหนดสถานการณ์ปัญหาและการ วิเคราะห์ทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัญหา โดยพิจารณาข้อมูลเพื่อกำหนดปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือ รวมทั้งการนิยามความหมายของคำและข้อความ การระบุปัญหาเป็น กระบวนการที่เป็นจุดเริ่มต้นของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการกระตุ้นให้บุคคลเริ่มต้นการคิด เมื่อตระหนักว่ามีปัญหาหรือข้อโต้แย้งหรือได้รับข้อมูลข่าวสารที่คลุมเครือ จะพยายามหาคำตอบ ที่สมเหตุสมผลเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหานั้น ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่เร้าซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการคิดอย่างมี วิจารณญาณ

2. การรวบรวมข้อมูล (Collecting Information) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่ เกี่ยวข้อง กับประเด็นปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือจากแหล่งต่างๆ เพื่อหาคำตอบ รวมทั้ง การดึง ข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ เมื่อบุคคลพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือ ความสงสัย จะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้นจากแหล่งต่าง ๆ ให้มากที่สุดเพื่อให้ ครอบคลุมปัญหา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่จำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดอย่างมี วิจารณญาณนั้นส่วนมากเป็นข้อมูลที่เป็นปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ ดังนั้นวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลที่เป็นสำหรับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้แก่ การสังเกตทั้งการสังเกตด้วยตนเอง และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการรายงานผลการสังเกตของผู้อื่น

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (Credibility of source of Information) หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะต้องมีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การจัดระบบข้อมูลและพิจารณาความเพียงพอของข้อมูล มีการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล เพราะข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถืออาจนำไปสู่การสรุปที่ผิดพลาดได้ ถ้าประเมินแล้วพบว่าข้อมูลใดมาจากแหล่งที่ขาดความน่าเชื่อถือก็จะต้องตัดทิ้งไป ส่วนข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือก็จะเก็บไว้ต่อไป ขณะเดียวกันจะต้องประเมินความถูกต้องและความเพียงพอของข้อมูลทั้งหมดที่จะนำไปสู่การสรุปอ้างอิงได้หรือไม่ ในการสรุปอ้างอิงถ้าข้อมูลไม่เพียงพอจะต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ ข้อมูลถูกต้องและเพียงพอแล้วจะต้องมีการจัดระบบข้อมูลโดยแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล กล่าวคือ จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนและข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกันประเด็นปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานต่อไป

4. การตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) หมายถึง การพิจารณาแนวทางการสรุปอ้างอิงของปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยการนำข้อมูลที่มีการจัดระบบแล้วมาพิจารณาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เพื่อกำหนดแนวทางการสรุปอ้างอิงที่น่าจะเป็นไปได้ว่าจากข้อมูลที่ปรากฏมีความเป็นไปได้ในทิศทางใดบ้าง เพื่อจะได้พิจารณาเลือกแนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุดเพื่อการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลในการสรุปอ้างอิงต่อไป

5. การสรุปอ้างอิง (Inference) หมายถึง การพิจารณาเลือกแนวทางที่สมเหตุสมผลที่สุดจากข้อมูลและหลักฐานที่มีอยู่ หลังจากกำหนดแนวทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ ก็จะพยายามเลือกวิธีการหรือแนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุดที่จะนำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผล การใช้เหตุผลเป็นทักษะการคิดที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ สรุปปัญหาและเป็นที่ทักษะการคิดที่สำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพราะการคิดที่ตื้นเขินขึ้นอยู่กับการใช้เหตุผลที่ดีและข้อสรุปที่ดีที่สุดจะต้องได้รับการสนับสนุนจากเหตุผลที่ดีที่สุดด้วย

สรุปได้ว่า องค์ประกอบในการวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การประเมิน และการตัดสินใจเชิงเหตุผล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ พิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน มีเหตุผล และตัดสินใจอย่างเที่ยงตรง การสังเคราะห์นี้สามารถจำแนกองค์ประกอบหลักได้ 5 ด้าน ได้แก่

1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล
3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล
4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ

5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด

ตารางที่ 2.12 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของนักวิชาการ

องค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของนักวิชาการ				สรุป
Feeley (1976)	ชนาธิป พรกุล (2554)	เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมา นุรักษ์ (2537)	สิทธิพล อาจ อินทร์ (2550)	แนวความคิด ของนักวิชาการ
1. แยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น	1. การให้คำจำกัดความและการทำให้กระจ่าง	1. การระบุประเด็นปัญหา	1) การระบุปัญหา	1.การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา
2. พิจารณาความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูล	2. การตั้งคำถามอย่างเหมาะสม	2. การรวบรวมข้อมูล	2) การเก็บรวบรวมข้อมูล	2.การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล
3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อความ	3. การตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล	3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	3.การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล
4. แยกแยะข้อมูลและเหตุผลที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง	4. การแก้ปัญหาและการลงข้อสรุป	4. การระบุลักษณะของข้อมูล	4) การตั้งสมมติฐาน	4.การตั้งสมมติฐาน
5. ค้นหาข้อดีหรือความลำเอียง		5. การตั้งสมมติฐาน	5) การสรุปอ้างอิง	5.การประเมินผลและการสะท้อนคิด
6. ระบุข้ออ้างหรือสมมติฐานแฝง		6. การลงข้อสรุป (อุปนัย/นิรนัย)		
7. ระบุข้อคิดเห็นที่คลุมเครือ		7. การประเมินผล		
8. แยกข้อคิดเห็นที่พิสูจน์ได้				

องค์ประกอบความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณตามแนวคิดของนักวิชาการ				สรุป
Feeley (1976)	ชนาธิป พรกุล (2554)	เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมา นุรักษ์ (2537)	สิทธิพล อาจ อินทร์ (2550)	แนวความคิด ของนักวิชาการ
9. ตระหนักถึงสิ่ง ที่ไม่คงที่ตาม เหตุผล 10. พิจารณา ความมั่นคงของ ข้อโต้แย้ง				

จากตารางที่ 2.12 จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบในการวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาจากการศึกษานักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ คือ

1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม ข้ออ้าง หรือข้อโต้แย้ง ประกอบด้วยความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏรวมทั้งความหมายของคำหรือความชัดเจนของข้อความ เพื่อกำหนดประเด็นข้อสงสัย และประเด็นหลักที่ควรพิจารณาและการแสวงหาคำตอบได้

2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล คือ ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการรวมข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ซึ่งได้จากการคิด การพูดคุย การสังเกตที่เกิดขึ้นจากตนเองและผู้อื่น และความสามารถในการพิจารณา ประเมิน ตรวจสอบ ตัดสินข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยพิจารณาถึงที่มาของข้อมูลสถิติและหลักฐานที่ปรากฏ รวมทั้งความเพียงพอของข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผลหากยังไม่เกี่ยวข้องที่จะใช้พิจารณาข้อสรุป ก็จะต้องรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล คือ ความสามารถในการจำแนกประเภทของข้อมูลระบุแนวคิดที่อยู่เบื้องตันหลังข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งต้องพิจารณา แยกแยะ เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลการตีความข้อมูล ประเมินว่าข้อมูลใดเป็น ข้อเท็จจริงข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็นรวมถึงการระบุข้อสันนิษฐานหรือข้อตกลงเบื้องต้นที่อยู่เบื้องหลังข้อมูลที่ปรากฏเป็นการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่อาศัยข้อมูลจากประสบการณ์เดิมมาร่วมพิจารณา เพื่อทำการสังเคราะห์จัดกลุ่มและจัดลำดับความสำเร็จของข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหา

4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ คือ ความสามารถในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยการใช้เหตุผล ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อาจใช้เหตุผลเชิงอุปนัย ซึ่งเป็นการสรุปความโดยพิจารณาข้อมูลหรือกรณี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะเรื่อง เพื่อไปสู่กฎเกณฑ์ในที่นี้เป็นการวัดความสามารถในการสรุปความ เหตุการณ์หรือข้อมูลที่กำหนดเป็นคำถามโดยใช้ข้อมูลหรือข้อความที่บอกมาเป็นเหตุผลหรือกฎเกณฑ์เพื่อการหาข้อสรุป หรือใช้เหตุผลเชิงนิรนัยซึ่งเป็นการสรุปความโดยพิจารณาเหตุผลจากกฎเกณฑ์และหลักการทั่วไปไปสู่เรื่องเฉพาะ ซึ่งเป็นการวัดความสามารถในการสรุปความโดยพิจารณาจาก หลักการหรือกฎเกณฑ์ทั่วไปที่กำหนดไว้แล้วตัดสินใจลงข้อสรุปในประเด็นคำถาม

5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด คือ ความสามารถในการพิจารณาประเมินความถูกต้อง สมเหตุสมผลของข้อสรุป ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินอย่างไตร่ตรอง รอบคอบ เพื่อพิจารณาความสมเหตุสมผลเชิงตรรกะจากข้อมูลที่มีอยู่ข้อสรุปนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่มีผลตามมาอย่างไร มีการตัดสินใจคุณค่าได้อย่างไรและมีหลักเกณฑ์อย่างไร กล่าวได้ความเข้าใจกับประเด็นปัญหาคำถาม หรือสถานการณ์ที่พบแล้วมีการรวบรวมข้อมูลหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยการพิจารณาว่าข้อมูลใดมีเหตุผลน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือแล้วจึงสรุปเพื่อตัดสินใจ

ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยสังเคราะห์และสรุปมาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงไว้ดังตารางที่ 2.9

ตารางที่ 2.13 สรุปแนวความคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับองค์ประกอบในการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	- ความสามารถในการทำความเข้าใจและกำหนดประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน โดยพิจารณาข้อมูล เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่ปรากฏ เพื่อระบุข้อสงสัย ประเด็นหลัก และแนวทางในการแสวงหาคำตอบอย่างมีเหตุผล
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	- ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม แล้วนำมาวิเคราะห์ ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพของข้อมูลอย่างรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	ถูกต้องเพียงพอต่อการตัดสินใจหรือสรุปผลอย่างมีเหตุผล
3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	- ความสามารถในการจำแนกประเภทข้อมูล แยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ประเมินความสอดคล้องและความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล เพื่อระบุข้อมูลที่เชื่อถือได้และใช้เป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาหรือสรุปผลอย่างมีตรรกะ
4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ	- ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงอุปนัยและเชิงนิรนัยในการหาข้อสรุปหรือแนวทางแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยหลักฐานข้อมูล และกฎเกณฑ์ที่ถูกต้อง เพื่อให้การตัดสินใจมีความเที่ยงตรงและเป็นระบบ
5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด	- ความสามารถในการประเมินความถูกต้องและความสมเหตุสมผลของข้อสรุป โดยใช้การไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อมูล เหตุผล และผลลัพธ์ รวมถึงการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาการตัดสินใจในอนาคต

จากตารางที่ 2.13 จะเห็นได้ว่ารายละเอียดขององค์ประกอบในการวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาทั้ง 5 ด้าน โดยการศึกษาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น สามารถนำไปใช้พิจารณาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี ซึ่งในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้องค์ประกอบในการวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านนี้

2.5.4. กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ ดังนี้

1. การทำความเข้าใจกับปัญหา / นิยาม คือ ระบุปัญหาได้ ระบุสาระสำคัญ บอกรูตต้น ของสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ได้

2. การเก็บรวบรวม การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล สังเกตและจำแนกแยกแยะข้อมูลได้ ระบุรายละเอียดได้ เปรียบเทียบ บอกความเหมือน ความต่าง ระบุจุดต่างของสิ่งต่าง ๆ จัดหมวดหมู่ข้อมูล

3. การสังเคราะห์ข้อมูลคือ เลือกใช้ข้อมูลได้ รู้ว่าข้อมูลใดชัดเจน คลุมเครือ ข้อมูลใดจำเป็น ไม่จำเป็น ข้อมูลใดน่าเชื่อถือ ไม่น่าเชื่อถือ สามารถนำข้อมูลมาประมวลแล้วสรุปเป็นความคิดได้

4. การประเมินและพิจารณาตัดสินข้อมูล คือ รู้ว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลใดเป็นความคิดเห็น สิ่งใดเกี่ยวข้อง ไม่เกี่ยวข้อง ระบุสิ่งที่เป็นคนคิด การเข้าข้างตนเอง ขจัดอารมณ์ความรู้สึก ระบุได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ สิ่งใดมีคุณค่า ไม่มีคุณค่า ในการจัดการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิด ครูหรือผู้ปกครอง อาจมีการฝึกฝนให้ได้แก่นักเรียนได้หลากหลายวิธี เช่น

1) เตรียมคำถามหรือสถานการณ์ที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตหรือ ให้คำตอบไว้แล้ว นำมาให้ นักเรียนตัดสินใจว่าข้อสังเกตนั้น มีข้อสนับสนุน ข้อคัดค้าน หรือไม่มี ความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงเลย

2) เตรียมข้อความ หรือสถานการณ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน แล้วนำมา ให้นักเรียนสรุปจากข้อความหลักที่กำหนด

3) เตรียมข้อความหรือสถานการณ์ที่มีความสัมพันธ์กัน แล้วนำมาให้นักเรียนตัดสินใจว่าข้อความใดจำเป็นที่สุด หรือจำเป็นต้องเกิดขึ้น ก่อนจึงจะสมเหตุสมผล ซึ่งนักการศึกษาต่างก็ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้หลากหลาย ดังนี้

Watson and Glaser (1964) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าประกอบด้วยทัศนคติความรู้และทักษะในเรื่องต่อไปนี้

1. การอุปนัย
2. การระบุสมมติฐาน
3. การอุปมาน
4. การตีความ
5. การประเมินการอ้างเหตุผล

Decaroli (1973) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้

1. การนิยาม เป็นการกำหนดปัญหา ทำความตกลงเกี่ยวกับความหมายของคำและข้อความ และกำหนดเกณฑ์ เป็นความสามารถในการระบุลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ระบุปัญหาได้ รวบรวมสาระสำคัญและจุดเด่นของเรื่องราวต่าง ๆ

2. ทักษะการวิเคราะห์ เป็นการพัฒนาข้อมูลอย่างละเอียด แยกย่อยโดยการคำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งนั้น จนสามารถประเมินค่าและตัดสินใจได้ สามารถสังเกต จำแนกแยกแยะ บอกรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ จุดต่าง จุดร่วมของสิ่งต่าง ๆ และสามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูล

3. ทักษะการสังเคราะห์ เป็นการประมวลผลข้อมูล ทักษะการระบุข้อมูลที่จำเป็น การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้อง และจัดระบบข้อมูลแล้วสามารถเลือกใช้ข้อมูลได้ว่า ข้อมูลใดจำเป็นหรือไม่จำเป็น ข้อมูลใดน่าเชื่อถือหรือไม่

4. การตีความข้อเท็จจริง และการสรุปอ้างอิงจากหลักฐาน การระบุอคติ การลำเอียง

5. การใช้เหตุผลโดยระบุเหตุ และความสัมพันธ์เชิงตรรกศาสตร์

6. การประเมินผล โดยการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล โดยนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับกัน รู้ว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง เป็นข้อคิดเห็น ระบุได้ว่า สิ่งใดเป็นอคติ สิ่งใดเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง สิ่งใดถูกหรือผิดจนสามารถตัดสินใจได้

7. การประยุกต์ใช้ หรือนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่

8. การประเมินความสำเร็จของคำตอบ โดยการใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจเพียงพอของคำตอบตามทฤษฎี

Kneedler (1985) ได้เสนอกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. การนิยามและทำความเข้าใจกับปัญหาประกอบด้วย
 - 1) การระบุประเด็นที่สำคัญหรือระบุปัญหา
 - 2) การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของคน ความคิด วัตถุประสงค์ของ
 - 3) การตัดสินใจว่าข้อมูลใดชัดเจน ข้อมูลใดคลุมเครือ ข้อมูลใดเกี่ยวข้อง ข้อมูลใดไม่เกี่ยวข้องข้อมูลใดมีความจำเป็น ข้อมูลใดไม่มีความจำเป็น
 - 4) การตั้งคำถามที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ชัดเจนลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องราวหรือสถานการณ์
2. การพิจารณาตัดสินใจข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับปัญหา ประกอบด้วย
 - 1) จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น
 - 2) ตัดสินว่าข้อความนั้น สิ่งนั้น หรือสัญลักษณ์ที่กำหนดนั้น มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและสอดคล้องกันทั้งหมดหรือไม่
 - 3) คาดเดาหรือระบุสมมติฐานที่ไม่ได้กล่าวไว้ในข้ออ้างเหตุผล
 - 4) ระบุความคิดเดิม ๆ ที่คนยึดติด

- 5) ระบุความมือคติปัจจัยด้านอารมณ์การโฆษณาการเข้าข้างตนเอง
 - 6) ระบุความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างค่านิยมและอุดมการณ์
3. การแก้ปัญหาและการลงข้อสรุป

- 1) ระบุความเพียงพอของข้อมูล สามารถตัดสินใจว่าข้อมูลที่มีอยู่เพียงพอหรือไม่
- 2) พยากรณ์ / ทำนายผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้

Bloom (1956) and Gagne (1985) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ ว่าเป็นกระบวนการที่เริ่มจากสัญลักษณ์ทางภาษาจนโยงมาเป็นความคิดรวบยอดเป็นกฎเกณฑ์ นำกฎเกณฑ์ไปใช้โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สังเกต ให้นักเรียนสังเกต รับรู้และพิจารณา ข้อความ หรือภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้ทำกิจกรรมรับรู้เข้าใจได้ความคิดรวบยอดที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สรุปเป็นใจความสำคัญครบถ้วนตรงตามหลักฐานข้อมูล

2. อธิบาย ให้นักเรียนอธิบายหรือตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่กำหนด เน้นการใช้เหตุผลด้วยหลักการ กฎเกณฑ์อ้างหลักฐานข้อมูลประกอบให้น่าเชื่อถือ

3. รับฟัง ให้นักเรียนได้ฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากความคิดเห็นของตน ได้ฟังและตอบคำถามตามความคิดเห็นที่ต่างกัันเน้นการปรับเปลี่ยนความคิดอย่างมีเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์หรือถือความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่

4. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้นักเรียนได้เปรียบเทียบความแตกต่างและความคล้ายคลึง ของสิ่งต่าง ๆ จัดกลุ่มสิ่งที่เป็นพวกเดียวกัน หาเหตุหรือกฎเกณฑ์มาเชื่อมโยงในลักษณะ อุปมาอุปไมย

5. วิจาร์ณจัดกิจกรรมให้นักเรียนวิเคราะห์เหตุการณ์คำกล่าวแนวคิดหรือการกระทำที่ กำหนด แล้วให้จำแนกหาข้อดีข้อด้อย ส่วนดีส่วนด้อย ส่วนสำคัญหรือส่วนที่มาสำคัญจากสิ่งนั้นด้วยการยกเหตุผลและหลักฐานประกอบ เช่น บอกว่าการกระทำนั้นไม่เหมาะสม เพราะอะไร ทำถูกต้องเพราะอะไร

6. สรุป ให้นักเรียนได้พิจารณาการกระทำหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน แล้วสรุปผลอย่างตรงไปตรงมาตามหลักฐานข้อมูล เช่น การกระทำนั้นนักเรียนเห็นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง ควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร มีเหตุผลสนับสนุนอย่างไร ข้อความที่กล่าวมานั้นเชื่อถือได้หรือไม่อย่างไร

มลิวัลย์ สมศักดิ์ (2540) กระบวนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณมีแนวคิดหลายทฤษฎี และขั้นตอนหลายรูปแบบ ในที่นี้จะนำแนวคิดทฤษฎีหลายทฤษฎีมาสรุปเป็นขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ 6 ขั้นตอนดังนี้ ได้แก่

1. การนิยามปัญหา หมายถึงการกำหนดประเด็นปัญหา โดยพิจารณาจากข้อมูลข้อโต้แย้งเพื่อกำหนดปัญหา ซึ่งการนิยามปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพราะกระตุ้นให้คนเริ่มตระหนักถึงปัญหา ข้อโต้แย้งเพื่อหาคำตอบที่สมเหตุสมผล

2. การรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับประเด็นปัญหาข้อโต้แย้งที่คลุมเครือ รวมทั้งการดึงข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมมาใช้ เมื่อพบกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา การรวบรวมข้อมูลถือว่ามีความจำเป็นต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. การจัดระบบข้อมูล หมายถึงการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความเพียงพอของข้อมูล และสามารถแยกแยะข้อมูลได้ว่าข้อมูลใดเป็นความคิดเห็น ข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐาน

4. การตั้งสมมติฐาน หมายถึงการนำข้อมูลที่จัดระบบแล้วมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เพื่อกำหนดแนวทางการสรุปที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด หรือตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล

5. การสรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์ หมายถึงการพิจารณาทางเลือกที่สมเหตุสมผลที่สุดจากข้อมูลและหลักฐานที่มีอยู่ เพื่อนำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผล

6. การประเมินสรุปอ้างอิง หมายถึงการประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุปอ้างอิง รวมทั้งพิจารณาว่าข้อสรุปนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ผลจะเป็นอย่างไรหากข้อสรุป นั้นมีการเปลี่ยนแปลง หรือได้รับข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งจะนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่อีกครั้งหนึ่ง หรือตั้งสมมติฐานและการสรุปอ้างอิงใหม่

ทศนา เขมมณีและคณะ (2541) ได้อธิบายกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งมีวิธีคิดดังนี้

1. ตั้งเป้าหมายในการคิด
2. ระบุประเด็นในการคิด
3. ประมวลข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่คิด

ทางกว้าง ลึก และไกล

4. วิเคราะห์จำแนกแยกแยะจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและเลือกข้อมูลที่จะนำมาใช้
5. ประเมินข้อมูลที่จะใช้ในแง่ความถูกต้อง ความเพียงพอ และความน่าเชื่อถือ
6. ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูล เพื่อแสวงหาทางเลือกหรือคำตอบที่ สมเหตุสมผลตามข้อที่มี

7. เลือกทางเลือกที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงผลที่จะตามมาและคุณค่าหรือความหมายที่แท้จริงของสิ่งนั้น

8. ชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสีย คุณโทษในระยะสั้นและระยะยาว

9. ไตร่ตรอง ทบทวนกลับไปกลับมาให้รอบคอบ

10. ประเมินทางเลือกและลงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่คิด

จากกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในข้างต้น สรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีกระบวนการ ดังนี้ คือ

- 1) ตั้งเป้าหมายประเด็นในการคิด
- 2) หาข้อมูล ข้อเท็จจริง
- 3) ใช้เหตุผลวิเคราะห์ ประเมินข้อมูล
- 4) เลือกใช้ข้อมูล
- 5) ลงความเห็น และประเมินผล

ตารางที่ 2.14 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของนักวิชาการ

นักวิชาการ	องค์ประกอบ
Watson and Glaser (1964)	1. การอุปนัย 2. การระบุสมมติฐาน 3. การอุปมาน 4. การตีความ 5. การประเมินการอ้างเหตุผล
Decaroli (1973)	1. การนิยาม 2. ทักษะการวิเคราะห์ 3. ทักษะการสังเคราะห์ 4. การตีความ 5. การใช้เหตุผล 6. การประเมินผล 7. การประยุกต์ใช้ 8. การประเมิน
Kneedler (1985)	1. การนิยาม 2. ตัดสินข้อมูล 3. การแก้ปัญหา
Bloom(1956) and Gagne (1985)	1. สังเกต 2. อธิบาย 3. รับฟัง 4. เชื่อมโยงความสัมพันธ์

นักวิชาการ	องค์ประกอบ
	5. วิจัย 6. สรุป
มลิวัลย์ สมศักดิ์ (2540)	1. การนิยามปัญหา 2. การรวบรวมข้อมูล 3. การจัดระบบข้อมูล 4. ตั้งสมมติฐาน 5. การสรุป 6. ประเมินสรุปอ้างอิง
ทศนา แคมมณีและคณะ (2541)	1. ตั้งเป้าหมาย 2. ระบุประเด็นการคิด 3. ประมวลข้อมูล 4. วิเคราะห์ 5. ประเมิน 6. ใช้หลักเหตุผล 7. เลือกทางเลือกที่เหมาะสม 8. ชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสีย 9. ไตร่ตรอง 10. ประเมินทางเลือก
สรุปแนวคิดของนักวิชาการ	1. การระบุปัญหาและประเด็นการคิด 2. การรวบรวม วิเคราะห์ และตีความข้อมูล 3. การใช้เหตุผลและการสรุปเชิงตรรกะ 4. การประเมินผลและการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ 5. การประยุกต์ใช้และการไตร่ตรองผลการคิด

จากตารางที่ 2.14 จะเห็นได้ว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสังเคราะห์และสรุปมาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ประกอบไปด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ

1. การระบุปัญหาและประเด็นการคิด (Identifying Problems and Issues) คือความสามารถในการทำความเข้าใจสถานการณ์หรือปัญหาที่กำลังพิจารณาอย่างถ่องแท้ โดยผู้คิดสามารถระบุและกำหนดประเด็นหลัก ประเด็นย่อย หรือข้อสงสัยที่ควรพิจารณาได้อย่างชัดเจน

มีการตั้งคำถามที่มีเหตุผลเพื่อแสวงหาความจริง รวมทั้งสามารถจำแนกแยกแยะประเด็นสำคัญออกจากประเด็นรองได้อย่างเหมาะสม องค์ประกอบนี้ถือเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการวิเคราะห์และการตัดสินใจเชิงเหตุผลในลำดับต่อไป

2. การรวบรวม วิเคราะห์ และตีความข้อมูล (Collecting, Analyzing, and Interpreting Information) คือ ความสามารถในการสืบค้น รวบรวม และคัดเลือกข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาพิจารณา วิเคราะห์ และตีความอย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความครบถ้วน และความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถจำแนกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ตรวจสอบหลักฐานและที่มาของข้อมูลได้อย่างรอบคอบ รวมทั้งตีความความหมายหรือแนวโน้มของข้อมูลที่ได้รับ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสรุปผลหรือแก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล

3. การใช้เหตุผลและการสรุปเชิงตรรกะ (Reasoning and Logical Conclusion) คือ ความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงอุปนัย (Inductive Reasoning) และเหตุผลเชิงนิรนัย (Deductive Reasoning) ในการเชื่อมโยงข้อมูลและหลักฐานเพื่อสร้างข้อสรุปที่ถูกต้องตามหลักตรรกะ ผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ระบุมุมมองที่ซ่อนอยู่ และประเมินความสมเหตุสมผลของข้อโต้แย้งได้อย่างเป็นกลาง โดยหลีกเลี่ยงอคติและการสรุปผลโดยขาดหลักฐานสนับสนุน องค์ประกอบนี้จึงเป็นแก่นสำคัญของการคิดเชิงตรรกะ ซึ่งส่งผลต่อความแม่นยำของการตัดสินใจและการแก้ปัญหา

4. การประเมินผลและการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ (Evaluation and Judgment) คือ ความสามารถในการพิจารณาและประเมินข้อมูล ข้อสรุป หรือแนวทางการแก้ปัญหาด้วยหลักเกณฑ์ที่เป็นระบบและมีเหตุผล โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์และเกณฑ์ตรรกะ ผู้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะสามารถชี้แจงน้ำหนักความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ตรวจสอบความสมเหตุสมผลของข้ออ้างอิง และเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ก่อนตัดสินใจอย่างรอบคอบ องค์ประกอบนี้สะท้อนถึงการใช้วิจารณญาณเชิงคุณค่า (Value Judgment) ซึ่งเป็นขั้นสูงของกระบวนการคิดที่ต้องอาศัยความเป็นกลาง ความเที่ยงตรง และความมีเหตุผลทางจริยธรรม

5. การประยุกต์ใช้และการไตร่ตรองผลการคิด (Application and Reflection) คือ ความสามารถในการนำผลการคิดหรือข้อสรุปที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการไตร่ตรองผลของการคิดและการตัดสินใจของตน เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงกระบวนการคิดในครั้งต่อไป ผู้คิดอย่างมีวิจารณญาณจะไม่หยุดอยู่เพียงการสรุปผล แต่จะพิจารณาผลกระทบและคุณค่าของการตัดสินใจอย่างรอบด้าน กระบวนการไตร่ตรอง (Reflection) ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่ารายละเอียดของกระบวนการหรือขั้นตอนในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมา โดยการศึกษาจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น สามารถเป็นขั้นตอนที่นำไปใช้เพื่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ซึ่งในงานวิจัย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามขั้นตอนการคิดทั้ง 5 ขั้นตอนนี้

2.5.5.แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แนวทางการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สุนทร์ สันธพานนท์ (2551) สรุปแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนว่าครูมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ ต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักคิดในสิ่งที่เรียน รู้จักคิดในแง่ของการตีความหมายในรายละเอียด รู้จักขยายผลของ สิ่งที่คิดและปรับสิ่งที่ได้จากการคิดดังกล่าวไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ฝึกให้นักเรียนได้รู้ปัญหาวิธีแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของข้อมูลต่าง ๆ โดยนำมาวิเคราะห์ พิจารณาความน่าเชื่อถือก่อนการตัดสินใจ ประเด็นสำคัญคือการสร้างให้นักเรียนรู้จักคิดก่อนทำ และสามารถอธิบายการกระทำของตนว่ามีเหตุผลอย่างไร การฝึกให้นักเรียนมีเหตุผลจะใช้คำถามว่า “ทำไม” ให้นักเรียนตอบโดยมีพื้นฐานรองรับอยู่เสมอ

2. ส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความรู้สึกที่เป็นอิสระ ซึ่งครูอาจจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน และให้นักเรียนได้มีโอกาสตัดสินใจ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการฝึกฝนและพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

3. จัดสื่อการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งสื่อมีหลายรูปแบบ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ บทความประเภทต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ นิตาน ฯลฯ เมื่อนักเรียนอ่านแล้วผู้จัดการเรียนรู้อาจใช้คำถามฝึกการคิด เช่น เรื่องนี้คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลในการอ่านจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้วิธีหนึ่ง ครูอาจจัดทำแบบฝึกหัดทักษะการเรียนรู้ให้นักเรียน ซึ่งอาจมีรูปแบบหลากหลาย เช่น สถานการณ์จำลอง และครูใช้คำถามเพื่อฝึกการคิดหลังจากนักเรียนอ่านสถานการณ์แล้ว หรือฝึกการคิดจากภาพ เป็นต้น

4. ฝึกให้นักเรียนมีการอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ในข่าวประจำวัน

จากการ์ตูนล้อการเมืองจะทำให้นักเรียนมีทักษะในการอภิปรายเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการลงข้อสรุปและรู้จักประเมินความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้นักเรียนรู้จักการอ้างเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นกลาง

5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยแนะนำให้นักเรียนวางแผนเป้าหมาย ตรวจสอบขั้นตอนการดำเนินงานว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ โดยมีข้อมูลหลักฐานในการตรวจสอบและใช้เหตุผลในการพิจารณาตัดสินใจปรับปรุง หรือดำเนินงานตามแผนและรู้จักวิธีการในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม รอบคอบ และควบคุมตนเองให้ดำเนินงานตามแผนการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่ครูฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผนการย่อมเป็นการดำเนินงานและมีการตรวจสอบ ตลอดจนเมื่อมีการดำเนินงานตามแผนแล้วมีการประเมินผลการดำเนินงานนั้นจัดได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สหพงศ์ จันศิริ (2562) ได้ให้แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้ดังนี้ คือ

- 1) กระบวนการเรียนรู้เน้นการคิดและนักเรียนมีส่วนร่วม
- 2) ส่งเสริม เปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจและรับผิดชอบด้วยตนเอง
- 3) จัดสื่อการเรียนรู้ให้หลากหลาย
- 4) ฝึกอภิปรายในหัวข้อที่เป็นที่น่าสนใจ
- 5) ประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

ตารางที่ 2.15 สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นักวิชาการ	แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สุคนธ์ สินธพานนท์ (2551)	1. ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2. ส่งเสริมให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเอง 3. จัดสื่อการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4. ฝึกให้นักเรียนมีการอภิปรายร่วมกันตามหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ 5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ
สหพงศ์ จันศิริ (2562)	1. กระบวนการเรียนรู้เน้นการคิดและนักเรียนมีส่วนร่วม 2. ส่งเสริม เปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจและรับผิดชอบด้วยตนเอง 3. จัดสื่อการเรียนรู้ให้หลากหลาย

นักวิชาการ	แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
	4. ฝึกอภิปรายในหัวข้อที่เป็นที่น่าสนใจ 5. ประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่
สรุปแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากนักวิชาการ	1. การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ส่งเสริมการคิด 2. การส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจและรับผิดชอบด้วยตนเอง 3. การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 4. การฝึกอภิปราย แลกเปลี่ยน และให้เหตุผลร่วมกัน 5. การฝึกวางแผนและประเมินผลการเรียนรู้

จากตารางที่ 2.15 สรุปได้ว่ารายละเอียดของขั้นตอนการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาจากนักวิชาการข้างต้นสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างดี ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ส่งเสริมการคิด คือ ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยเน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการเรียนรู้จากปัญหา (Problem-Based Learning) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์จริง

2. การส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจและรับผิดชอบด้วยตนเอง คือ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกแนวทางการเรียนรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ฝึกการคิดไตร่ตรอง การตัดสินใจ และการรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจนั้น เพื่อสร้างความมั่นใจและความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (Ownership of Learning)

3. การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูควรจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิด เช่น สื่อมัลติมีเดีย กรณศึกษา ข่าวสารร่วมสมัย หรือสถานการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายมุมมอง ส่งผลให้เกิดการเปรียบเทียบและประเมินอย่างมีวิจารณญาณ

4. การฝึกอภิปราย แลกเปลี่ยน และให้เหตุผลร่วมกัน คือ การอภิปรายกลุ่มหรืออภิปรายประเด็นปัญหาเป็นกิจกรรมสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงเหตุผล แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างลึกซึ้ง การพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น รวมทั้งการฝึกใช้เหตุผลเชิงตรรกะและการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

5. การฝึกวางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ คือ ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีการวางแผนการทำงาน การกำหนดเป้าหมาย และการประเมินผลด้วยตนเอง เพื่อฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ

และการสะท้อนผลการคิด (Reflective Thinking) ว่ากระบวนการหรือผลลัพธ์ของการคิดนั้นมีความสมเหตุสมผลเพียงใด ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถการคิดนี้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.5.6.แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ปรีชา เนาว์เย็นผล (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินควรแสดงให้เห็นความสามารถของนักเรียนในการแสดงสาระสำคัญทั้งหมดของการแก้ปัญหา หลักฐาน ร่องรอยเกี่ยวกับความสามารถในการถามคำถาม การใช้ข้อสารสนเทศที่กำหนดให้ และการสร้างข้อคาดการณ์ การประเมินจะใช้หลักฐานของการใช้ยุทธวิธีและเทคนิคการแก้ปัญหา รวมทั้งความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้องและอธิบายความหมายในผลลัพธ์ที่ได้ ตลอดจนความสามารถในการขยายสู่กรณีทั่วไป

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542) แบ่งประเภทของแบบทดสอบได้แตกต่างกันตามเกณฑ์ที่ใช้ ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยาที่ใช้วัด แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจตามพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher – Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยทั่วไป เมื่อต้องการใช้ก็สร้างขึ้น ใช้แล้วก็เลิกกัน ถ้านำไปใช้อีกก็ต้องดัดแปลง ปรับปรุง แก้ไข เพราะเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นใช้เฉพาะครั้ง อาจยังไม่มีมีการวิเคราะห์หาคุณภาพ

1.2) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่ได้มีการพัฒนา ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติมาแล้วหลายครั้งหลายหน จนมีคุณสมบัติสมบูรณ์ทั้งความตรง ความเที่ยง ความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเป็นปรนัยและมีเกณฑ์ปกติ (Norm) ไว้เปรียบเทียบกับ รวมความแล้วต้องมีมาตรฐานทั้งด้านการดำเนินการสอบและแปลผลคะแนนที่ได้

2) แบบวัดความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดสมรรถภาพทางสมองของคนว่ามีความรู้ ความสามารถ มากน้อยเพียงใด และมีความสามารถทางด้านใดเป็นพิเศษ แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1) แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบความถนัดที่วัดความสามารถทางวิชาการว่ามีความถนัดในวิชาอะไร ซึ่งจะแสดงถึงความสามารถในการเรียนต่อแขนงวิชานั้น และจะสามารถเรียนไปได้มากน้อยเพียงใด

2.2) แบบทดสอบความถนัดพิเศษ (Specific Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถพิเศษของบุคคล เช่น ความถนัดทางดนตรี ทางการศึกษาทางศิลปะ เป็นต้น ใช้สำหรับการแนะแนวการเลือกอาชีพ เช่น แบบทดสอบวัดความถนัดทางศิลป์

3) แบบทดสอบบุคคล - สังคม (Personal –Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดบุคลิกภาพและการปรับตัวเข้ากับสังคมของบุคคล

2. ถ้าแบ่งตามรูปแบบของการถามการตอบ จะแบ่งเป็น 2 ประเภท

1) แบบวัดความเรียง (Essay Test) แบบนี้จะกำหนดคำถามให้ ผู้ตอบจะต้องเรียบเรียงคำตอบเอง การวัดความรู้ด้วยคำถามแบบความเรียงหรือที่รู้จักกันว่าเป็นแบบอัตนัยรูปแบบจะมีเฉพาะตัวคำถามเท่านั้น ส่วนคำตอบจะเว้นที่ว่างหรือกำหนดกระดาษคำตอบให้ไว้เป็นพิเศษสำหรับผู้ตอบเขียนคำตอบลงไปเอง ผู้ตอบมีอิสระในการตอบคำถามแบบนี้ อาจจะมีคำตอบถูกในหลาย ๆ ทาง คำตอบของข้อเดียวกันอาจมีความแตกต่างกันทั้งในด้านคุณภาพและความถูกต้อง แบบทดสอบอัตนัยแบ่งประเภทได้ ดังนี้

1.1) แบบไม่จำกัดคำตอบ (Extended Response) ข้อสอบแบบอัตนัยแบบไม่จำกัดคำตอบนี้ให้อิสระแก่นักเรียนอย่างเต็มที่ในการอธิบายแสดงความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาใช้ในการสอน โดยทั่วไปข้อสอบแบบนี้จะให้นักเรียนแสดงความสามารถ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสังเคราะห์และการประเมินผล ข้อสอบนี้นับว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งในการวัดกระบวนการทางสมองที่สูงขึ้น

1.2) แบบจำกัดคำตอบ (Restricted Response) ข้อสอบแบบนี้มักกำหนดขอบเขต แบบฟอร์ม และเนื้อหาเฉพาะให้นักเรียน ไม่มีอิสระในการตอบมากนัก แบบทดสอบนี้ให้ตอบสั้นกว่าแบบแรก คำตอบอยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ในวงจำกัด โดยทั่วไปแล้วจะกำหนดขอบข่ายและความยาวในการตอบไว้ด้วย

1.3) แบบอัตนัยประยุกต์ หรือที่เรียกทั่วไปว่า MEQ (Modified Essay Question) เป็นแบบทดสอบคำถามปลายเปิด เสนอกรณีศึกษา ตามลำดับเหตุการณ์ และให้ข้อมูลเป็นตอน ๆ แล้วมีคำถามแทรกเป็นระยะ ๆ ข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับคำถามมากหรือน้อย ผู้ตอบต้องตัดสินใจเลือกข้อมูลมาสังเคราะห์คำตอบ คำถามแต่ละข้อเป็นอิสระกัน ข้อสอบแบบ MEQ กำหนดให้ผู้สอบทำข้อสอบโดยใช้ข้อมูลเฉพาะหน้านั้น ๆ มิให้ย้อนกลับไปแกข้อสอบที่ทำไปแล้วหรือเปิดไปดูข้อมูลข้างหน้า แบบทดสอบ MEQ มีข้อดี คือ สามารถวัดความสามารถในกระบวนการแก้ปัญหา มีความเป็นปณัยสูง มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการปฏิบัติจริง วัดความสามารถ

ในการกำหนดปัญหาและวางแผนการจัดการปัญหา เปิดโอกาสให้ตรวจสอบเจตคติ เหมาะกับการสอนแบบเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง และการสอนแบบบูรณาการ

3. แบ่งตามลักษณะของการตอบ จะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) แบบทดสอบปฏิบัติ (Performance Test) เป็นแบบทดสอบด้วยการให้ปฏิบัติทำจริง ๆ เช่น การแสดงละคร การช่างฝีมือ การพิมพ์ดีด การทดลอง เป็นต้น

2) การทดสอบการเขียน (Paper –Pencil Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันทั่วไป ซึ่งใช้กระดาษและดินสอหรือปากกาเป็นอุปกรณ์ช่วยตอบ ผู้ตอบต้องเขียนตอบทั้งหมด

3) แบบทดสอบปากเปล่า (Oral Test) เป็นการทดสอบที่ให้ผู้ตอบพูดแทนการเขียน มักจะเป็นการพูดคุยกันระหว่างผู้ถามกับผู้ตอบ เช่น การสอบสัมภาษณ์ การสอบวิทยานิพนธ์ของบางสถาบัน

4. แบ่งตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) แบบทดสอบที่ใช้ความเร็ว (Speed Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดเวลาให้จำกัด ต้องตอบภายในเวลานั้น มักมีจำนวนข้อคำถามมาก ๆ แต่ให้เวลาน้อย ๆ

2) แบบทดสอบให้เวลามาก (Power Test) เป็นแบบทดสอบที่ไม่กำหนดเวลา ให้เวลาตอบอย่างเต็มที่ ผู้ตอบจะใช้เวลาเท่าใดก็ได้ เสร็จแล้วเป็นเลิกกัน

5. แบ่งตามลักษณะเกณฑ์ที่ใช้วัด จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion – Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่สอบวัดตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ หรือตามเกณฑ์ภายนอก ซึ่งเป็นเนื้อหาของการวิชาการเป็นหลัก

2) แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm – Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่เปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มที่สอบด้วยกัน

จากแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณข้างต้น สรุปได้ว่า แบบวัดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นแบบอัตนัยสำหรับใช้วัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล รอบคอบ และเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานในการพิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจ เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และหาทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม ตลอดจนเปิดรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดติดกับ

ความคิดของตนเอง อันนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล ประกอบด้วย ขั้นตอนหรือกระบวนการในการคิด 5 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหาและประเด็นการคิด 2) การรวบรวม วิเคราะห์ และตีความข้อมูล 3) การใช้เหตุผลและการสรุปเชิงตรรกะ 4) การประเมินผลและการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ และ 5) การประยุกต์ใช้และการไตร่ตรองผล การคิด และมีกระบวนการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้ คือ 1) การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ส่งเสริมการคิด 2) การส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจและรับผิดชอบด้วยตนเอง 3) การจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การฝึกอภิปราย แลกเปลี่ยน และให้เหตุผลร่วมกัน และ 5) การฝึกวางแผนและประเมินผลการเรียนรู้ และมีองค์ประกอบในการวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านระบุปัญหา 2) ด้านรวบรวมข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง 3) ด้านวิเคราะห์ข้อมูล 4) ด้านแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านประเมินผลสรุปเพื่อการตัดสินใจ สรุปไว้ดังภาพที่ 2.1

รูปภาพที่ 2.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.6. เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.6.1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กัลยาภรณ์ ศิริวรประสาธ (2555) ได้ให้ทัศนะถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ทักษะ และความรู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่บุคคลได้รับประสบการณ์ทั้งที่ครูกำหนดให้ และจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความสามารถ

พระณัฐภูมิ อคควาตโน (2564) ได้ให้ทัศนะถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ ทั้งในโรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ โดยมีผลที่ได้เป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะความรู้สึกร ค่านิยม จริยธรรม สามารถวัดผลได้จากงานที่ครูมอบ คะแนน เกรดเฉลี่ย แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หรือการสังเกต โดยลักษณะของแบบทดสอบที่ดี ควรมีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นความยุติธรรม ความยาก ความยาว ความจำเพาะเจาะจง ความเป็นปรนัย ความลึกของคำถาม ค่าอำนาจจำแนก และมีประสิทธิภาพ

Good (1973) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ไว้ว่า หมายถึง การทำให้เสร็จ (Accomplishment) หรือ ประสิทธิภาพทางด้านการกระทำในทักษะที่กำหนดให้ หรือในด้านความรู้ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Attained) การพัฒนาทักษะในการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้จากครูมอบหมายงาน

พระมหาศรสมเด็จ สัจจุฐายี (2564) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าเป็นความสำเร็จที่ได้จากความสามารถ หรือคุณลักษณะของนักเรียนอันเกิดจากการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มุ่งหวังให้เกิดตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2560) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะ รวมทั้งความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของสมรรถภาพทางสมอง

ไพศาล หวังพานิช (2561) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ การเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไรมีความสามารถชนิดใด

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน การฝึกฝน และประสบการณ์ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ และค่านิยมที่ผู้เรียนได้รับ อันเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสติปัญญา เจตคติ และทักษะต่าง ๆ ไปสู่ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ทั้งนี้สามารถประเมินได้จากการปฏิบัติงาน การทดสอบ คะแนนเฉลี่ย หรือวิธีการวัดและประเมินผลอื่น ๆ ที่มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ เพื่อบ่งชี้ระดับความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.6.2.แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนับว่า เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญสำหรับครูเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเป็นการประเมินความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ทราบว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือค่าเป้าหมายทางการเรียนที่ได้ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร ทั้งนี้วิธีการวัดผลและเครื่องมือที่ใช้มีหลายชนิด โดยมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2560) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วย กระดาษและดินสอ กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2561) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความก้าวหน้าของผู้เรียนในส่วนที่เป็นมโนคติทั้งหลายในเนื้อหา แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์จะเป็นแบบทดสอบเพื่อที่แสดงให้เห็นความสามารถของผู้เรียน แบบทดสอบชนิดนี้จะรวมข้อทดสอบที่เป็นแบบวินิจัยบางข้อ และมีข้อทดสอบที่มีระดับเหนือกว่าขั้นวิเคราะห์ นอกจากนั้นข้อทดสอบในแบบทดสอบชนิดนี้จะรวมถึงการแก้ค่าของปัญหาที่ต้องใช้ความคิดขั้นวิพากษ์วิจารณ์ ความรู้ขั้นการนำไปใช้ในเรื่อง การให้เหตุผลแบบอุปมาน และแบบอนุมาน

บุญชม ศรีสะอาด (2564) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น โดยทั่วไปจะวัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่าง ๆ ที่เรียนในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

โชติกา ภาษีผล (2564) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) เป็นแบบสอบที่มุ่งวัดสมรรถภาพด้านสมอง ที่มุ่งวัด

สมรรถนะสูงสุด (Maximum Performance) อันบ่งบอกถึงสถานภาพการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอน

เยาวตี วิบูลย์ศรี (2562) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การวัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นเรียนต่างๆ ของแต่ละโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบผลสัมฤทธิ์มีทั้งที่เป็นข้อเขียนและที่เป็นภาคปฏิบัติ

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน อันเป็นผลจากกระบวนการเรียนการสอน โดยมุ่งสะท้อนถึงระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ของแต่ละวิชาและสาขาวิชาทั้งในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) เจตพิสัย (Affective domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor domain) แบบทดสอบลักษณะนี้อาจอยู่ในรูปของข้อเขียน (Paper and pencil test) การปฏิบัติจริง (Performance test) หรือแบบทดสอบที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การให้เหตุผล และการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบสมรรถภาพทางการเรียนรู้และสะท้อนความก้าวหน้าทางวิชาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2.6.3.ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2563) ให้ทัศนะไว้ว่า โดยทั่วไปแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะ กลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบ ข้อเขียน (paper and pencil test) ซึ่งแบ่งออกได้อีก ๒ ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย (subjective or essay test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถาม หรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ (objective test or short answer) เป็น แบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ (restricted response type) ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิดได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบคือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือมีมาตรฐานในการดำเนินการสอบ วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

ไพศาล วรคำ (2562) ให้ทัศนะของแบบทดสอบไว้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ซึ่งถ้าแบ่งตามประเภทที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ สามารถจำแนกได้ตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. จำแนกตามลักษณะการตรวจให้คะแนน แบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่

1.1 แบบทดสอบปรนัย (Objective Test) หมายถึง แบบทดสอบที่การตรวจให้คะแนนมีความเป็นปรนัยสูง กล่าวคือ ไม่ว่าจะให้บุคคลใดเป็นผู้ตรวจก็จะสามารถให้คะแนนได้ถูกต้องตรงกันเสมอ เช่น แบบทดสอบแบบเลือกตอบ แบบทดสอบแบบจับคู่ แบบทดสอบแบบถูก-ผิด เป็นต้น

1.2 แบบทดสอบอัตนัย (Subjective Test) หมายถึง แบบทดสอบที่การตรวจให้คะแนนมีความเป็นปรนัยต่ำหรือคะแนนที่ได้จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ตรวจให้คะแนนแต่ละคน เช่น แบบทดสอบความเรียง แบบทดสอบเติมคำ เป็นต้น

1.3 แบบทดสอบอัตนัยประยุกต์ (Modified Subjective Test) หมายถึง แบบทดสอบที่ทำการปรับปรุงมาจากแบบทดสอบอัตนัย โดยการปรับวิธีการตรวจให้คะแนนให้มีความเป็นปรนัยมากขึ้น

2. จำแนกตามลักษณะการสร้าง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่มีคณะผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา ด้านการวัดและประเมิน และนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาขึ้นภายใต้กระบวนการสร้างที่ได้มาตรฐาน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปใน ต่างประเทศจะมีแบบทดสอบมาตรฐานนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น Stanford Achievement Test , Metropolitan Achievement Test และ California Achievement Test Battery

2.2 แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างเอง (Researcher-Made Test) เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรืออาจเป็นแบบทดสอบที่มีผู้วิจัยคนอื่น ๆ สร้างไว้แล้ว แบบทดสอบประเภทนี้ยังไม่ถือว่าเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน ถึงแม้จะเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพก็ตาม ทั้งนี้เพราะถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้กับกลุ่มผู้สอบ เพียงบางกลุ่มเท่านั้น และขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ข้อดีของแบบทดสอบประเภทนี้ คือ วัดได้ตรงตามความต้องการของผู้วิจัย

3. จำแนกตามลักษณะการนำผลที่ได้ไปใช้ประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

3.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลว่า มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ส่วนใหญ่จะใช้ในการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) ดังนั้น

การวัดความรู้ความสามารถในแต่ละวัตถุประสงค์จะต้องมีข้อคำถามที่เพียงพอต่อการประเมิน โดยทั่วไป วัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ จะมีประเด็นคำถามตั้งแต่ 4 ข้อขึ้นไป

3.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลว่ามีอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับบุคคลอื่น ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ส่วนใหญ่แบบทดสอบแบบอิงกลุ่มจะใช้จัดตำแหน่งความรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่สอน หรือใช้ในการประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation) แบบทดสอบประเภทนี้ จึงมุ่งทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดให้มากที่สุด

สมนึก ภัททิพยธนี (2562) ให้ทัศนะไว้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาจแบ่ง ได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประเภทที่ครูสร้างมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มี 6 แบบ ดังนี้

1. ข้อสอบแบบอัตนัยหรือความเรียง (Subjective or Essay Test) ลักษณะทั่วไป เป็น ข้อสอบที่มีเฉพาะคำถาม แล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายตามความรู้ และข้อคิดเห็น ของแต่ละคน

2. ข้อสอบกาถูก-ผิด (True-false Test) ลักษณะทั่วไปคือข้อสอบแบบกาถูก-ผิด คือ ข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือก แต่ตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion test) ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วย ประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความลงในช่องว่างที่ เว้นไว้นั้น เพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4. ข้อสอบแบบตอบสั้น (Short Answer Test) ลักษณะทั่วไป ข้อสอบประเภทนี้ คล้ายกับ ข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆ เขียนประโยคคำถามสมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบ เป็นคนเขียนตอบ คำตอบที่ต้องการจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบ ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียง

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) ลักษณะทั่วไป เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่ง โดยมี คำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุด แล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่า แต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัว ยื่น) จะคู่กับคำหรือข้อความใดในอีกชุดหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งตามที่ ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) ลักษณะทั่วไป คำถามแบบเลือกตอบ โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือคำถาม (Stem) กับตอนเลือก (Choice) ในตอน เลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้ นักเรียนพิจารณา แล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวจากตัวเลือกอื่น ๆ

และคำถาม แบบเลือกตอบที่ดีนิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกัน ดูเผินๆจะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมด แต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

พระมหาศรสมเด็จ สจจกฐาญ (2564) ให้ทัศนะไว้ว่า ประเภทของแบบทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นประกอบด้วย

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งออกได้อีก 3 ชนิด คือ แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบอัตนัย และแบบทดสอบภาคการปฏิบัติ รวมถึงแบบทดสอบที่วัดผลด้วยการสอบปากเปล่าด้วย และ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพและมาตรฐาน

ตารางที่ 2.16 สังเคราะห์ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักวิชาการ	ประเภทแบบทดสอบ	รายละเอียด / ตัวอย่าง
พิชิต ฤทธิจรูญ (2563)	1) แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง 2) แบบทดสอบมาตรฐาน	- ครูสร้างเอง แบ่งเป็น อัตนัย และปรนัย (ถูก-ผิด, เติมคำ, จับคู่, เลือกตอบ) - มาตรฐาน สร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีมาตรฐานการสอบและ การแปลผล
ไพศาล วรคำ (2562)	1) จำแนกตามการตรวจให้คะแนน ปรนัย, อัตนัย, อัตนัยประยุกต์ 2) จำแนกตามลักษณะการสร้าง แบบมาตรฐาน, ผู้วิจัยสร้างเอง 3) จำแนกตามการใช้ผลประเมิน อิงเกณฑ์, อิงกลุ่ม	- ครอบคลุมหลายเกณฑ์ การจำแนก - ยกตัวอย่างแบบทดสอบ มาตรฐานต่างประเทศ เช่น Stanford Achievement Test
สมนึก ภัททิพยธนี (2562)	1) แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (6 แบบ) 2) แบบทดสอบมาตรฐาน	- ครูสร้างเอง อัตนัย,ถูก-ผิด เติมคำ, ตอบสั้น, จับ คู่,เลือกตอบ - มาตรฐาน มีคุณภาพตาม หลักวิชาการ

จากตารางสังเคราะห์สังเคราะห์ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้สรุปได้ว่า ประเภทของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถจำแนกได้หลากหลายตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แต่โดยภาพรวมสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. แบบทดสอบที่ครูหรือผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง (Teacher/Researcher-Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กับกลุ่มผู้เรียนเฉพาะกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของครูหรือผู้วิจัย มักอยู่ในรูปข้อสอบอัตนัย ข้อสอบปรนัย หรือการสอบภาคปฏิบัติ ข้อดีคือวัดได้ตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ยังไม่จัดว่าเป็นมาตรฐานสากลเพราะขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลร่วมกันสร้างและปรับปรุงอย่างเป็นระบบ มีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และมาตรฐานการแปลผลสูง ใช้เพื่อวัดสมรรถภาพของผู้เรียนในวงกว้าง สามารถเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มได้อย่างเป็นธรรม

นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกตาม เกณฑ์การวัดผล ได้แก่

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Test) วัดว่าผู้เรียนบรรลุเกณฑ์หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Test) วัดความสามารถของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มอ้างอิง

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) มาใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากสามารถกำหนดเนื้อหาและโครงสร้างข้อสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ที่ประยุกต์ด้วยหลักอริยสัจ 4 ได้อย่างเฉพาะเจาะจง โดยออกแบบตามเกณฑ์การวัดผลทั้งในลักษณะอิงเกณฑ์และอิงกลุ่ม เพื่อให้สามารถประเมินผลได้ทั้งในเชิงการบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้รายบุคคล และการเปรียบเทียบความสามารถภายในกลุ่ม ผลการประเมินที่ได้จึงมีได้สะท้อนเพียงระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีคุณค่าในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเฝ้าต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2.6.4.ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนการแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนับว่า เป็นกระบวนการเพื่อใช้ในการประเมินความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้ทราบว่าเป็นไปตาม

จุดประสงค์หรือค่าเป้าหมายทางการเรียนที่ได้ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร โดยมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะทางกระบวนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2561) ได้เสนอแนะทางการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์ ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหาขั้นแรกจะต้องทำการวิเคราะห์ดูว่า มีหัวข้อ เนื้อหาใดบ้างที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และที่จะต้องวัด แต่ละหัวข้อเหล่านั้นต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมหรือสมรรถภาพอะไร กำหนดออกมาให้ชัดเจน

2. กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ จากขั้นแรกพิจารณาต่อไปว่า จะวัดพฤติกรรมย่อยอะไรบ้าง อย่างละกี่ข้อพฤติกรรมดังกล่าวคือ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั่นเอง เมื่อกำหนดจำนวนข้อที่ต้องการจริงเสร็จแล้ว ต่อมาพิจารณาว่า จะต้องออกข้อสอบออก ข้อสอบเกินไว้ข้อละกี่ข้อ ควรออกเกินไว้ไม่ต่ำกว่า 25% ทั้งนี้หลังจากที่นำไปทดลองใช้และวิเคราะห์หาคุณภาพของข้อสอบรายข้อแล้ว จะตัดข้อที่ไม่มีคุณภาพไม่เข้าเกณฑ์ออก ข้อสอบที่เหลือจะได้ไม่น้อยกว่าข้อสอบที่ต้องการจริง

3. กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ ขั้นตอนนี้จะเหมือนกับขั้นที่ 2 ของการวางแผนสร้างข้อสอบ เช่น ศึกษาหลักในการเขียนคำถามแบบนั้น ๆ ศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบเพื่อจุดประสงค์ประเภทต่าง ๆ ศึกษาเทคโนโลยีในการเขียนข้อสอบของตน

4. เขียนข้อสอบ ลงมือเขียนข้อสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ตามตารางที่กำหนด จำนวนข้อสอบของแต่ละจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและใช้รูปแบบการเขียนตามที่ศึกษาในขั้นตอนที่ 3

5. ตรวจสอบข้อสอบ นำข้อสอบที่ได้เขียนไว้แล้วในขั้น 4 มาพิจารณาทบทวนอีกครั้ง โดยพิจารณาความถูกต้องตามหลักวิชา แต่ละข้อวัดพฤติกรรมย่อย หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการหรือไม่ ตัวถูกตัวลวงเหมาะสมเข้ากับเกณฑ์หรือไม่ ทำการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา นำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและข้อสอบที่วัดแต่ละจุดประสงค์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและด้านเนื้อหา จำนวนไม่ต่ำกว่า 3 คน พิจารณาว่าข้อสอบในแต่ละข้อวัดจุดประสงค์ที่ระบุไว้นั้นหรือไม่ ถ้ามีข้อที่ไม่เข้าเกณฑ์ควรพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสม เว้นแต่จะไม่สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างชัดเจน

7. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบที่ผ่านการพิจารณาว่าเหมาะสมเข้าเกณฑ์ในขั้นที่ 6 มาพิมพ์เป็นแบบทดสอบ มีคำชี้แจงเกี่ยวกับแบบทดสอบ วิธีตอบ จัดวาง รูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

8. ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง

9. พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง นำข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์ จากผลการวิเคราะห์ในขั้นที่ 8 มาพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับจริงต่อไป โดยเน้นการพิมพ์ที่ประณีต มีความถูกต้อง คำชี้แจงที่ระเอียดแจ่มชัด ผู้อ่านเข้าใจง่าย

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2560) ได้เสนอแนวทางการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างแบบทดสอบควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์ หลักสูตรเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระ และพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่เป็นผล การเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังจะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง โดยการศึกษารายวิเคราะห์ หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบ ที่จะใช้วัดว่าจะเป็นแบบใด โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้และเหมาะสม กับวัยของผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียน ข้อสอบ

4. เขียนข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยอาศัยหลักและวิธีการ เขียนข้อสอบ

5. ตรวจสอบข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบข้อสอบอีกครั้ง ก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป

6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง เมื่อตรวจสอบข้อสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบ ทั้งหมด จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบ (Instruction) และจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ การทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเป็น วิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองสอบกับกลุ่ม ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มที่ต้องการสอนจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุง ข้อสอบให้มีคุณภาพ โดยสภาพการปฏิบัติจริงของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนมักไม่ค่อยมี การทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนใหญ่นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบข้อใด ไม่มีคุณภาพหรือมีคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริง ที่จะนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

พระมหาศรีสมเด็จ สจ.จกฐาภิ (2564) ได้เสนอแนวทางการสร้างแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์จุดประสงค์
2. กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบ
3. กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ
4. เขียนข้อสอบ ลงมือเขียนข้อสอบตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. ตรวจสอบข้อสอบ
6. ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรง
7. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
8. ทดลองใช้ วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง
9. พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง

Norman E. Gronlund (1988) ได้เสนอแนวทางการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. จัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา/ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Table of Specifications)
3. เลือกชนิดข้อสอบให้สอดคล้องผลลัพธ์การเรียนรู้
4. เขียนข้อสอบตามหลักการเขียนข้อสอบที่ดี
5. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเที่ยงธรรม และคำชี้แจง
6. ทดลองใช้ (tryout)
7. วิเคราะห์ข้อสอบ (ดัชนีความยาก อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น)
8. ปรับปรุงและประกอบแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์

Robert L. Ebel & David A. Frisbie (1991) ได้เสนอถึงแก่นแนวความคิดการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. วางแผนการทดสอบ (กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหา สัดส่วนรายข้อ)
2. พัฒนา/เขียนข้อสอบตามบลูมและชนิดข้อสอบที่เหมาะสม
3. จัดเรียงและประกอบแบบทดสอบ
4. ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

5. วิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ (p, r, ความเชื่อมั่น)
6. ตรวจสอบความตรงหลักมิติและอคติที่อาจแทรกซ้อน
7. ปรับแก้และจัดทำคู่มือการให้คะแนน/การแปลความหมายคะแนน

W. James Popham (2020) ได้เสนอถึงแก่นแนวคิดการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
2. วางแผนการประเมินและกำหนดสเปกของแบบทดสอบ (blueprint)
3. เลือกชนิดภารกิจ/ข้อสอบที่สะท้อนสมรรถนะเป้าหมาย
4. เขียน ทบทวน คัดกรองข้อสอบเพื่อความยุติธรรมและลดตัวแปรแทรกซ้อน
5. ทดลองใช้/ตรวจสอบความเป็นธรรม
6. วิเคราะห์ข้อสอบและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
7. ปรับปรุง กำหนดเกณฑ์แปลผลและแนวทางใช้คะแนนเพื่อการสรุปผล/พัฒนา

ตารางที่ 2.17 สังเคราะห์ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนการสร้าง แบบทดสอบ	บุญชม (2561)	พิชิต (2560)	พระมหา ศรสมเด็จ (2564)	Gronlund (1988)	Ebel & Frisbie (1991)	Popham (2020)
วิเคราะห์หลักสูตร/ จุดประสงค์/ตัวชี้วัด	✓	✓	✓	✓	✓	✓
กำหนดพฤติกรรมย่อย/ วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
จัดทำตารางวิเคราะห์ (Table of Specifications / blueprint)	—	✓	✓	✓	✓	✓
กำหนดชนิดข้อสอบ / รูปแบบข้อสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
เขียนข้อสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ขั้นตอนการสร้าง แบบทดสอบ	บุญชม (2561)	พิชิต (2560)	พระมหา ศรสมเด็จ (2564)	Gronlund (1988)	Ebel & Frisbie (1991)	Popham (2020)
ตรวจทาน/ตรวจสอบ ข้อสอบ (ความตรง, ความยุติธรรม, ความเหมาะสม)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ	✓	–	✓	–	✓	✓
จัดพิมพ์แบบทดลอง	✓	✓	✓	–	–	–
ทดลองใช้แบบทดสอบ (Try-out)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
วิเคราะห์คุณภาพ ข้อสอบ (เช่น p, r, ความเชื่อมั่น, validity)	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ปรับปรุง/แก้ไขข้อสอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
จัดพิมพ์ฉบับจริง / ฉบับสมบูรณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวม	11	11	11	10	11	11

จากตารางสังเคราะห์ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 7 กระบวนการหลัก ได้แก่

1. การวิเคราะห์หลักสูตร/จุดประสงค์การเรียนรู้
2. การกำหนดพฤติกรรมและสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา (Table of Specifications)
3. การกำหนดชนิดข้อสอบและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ
4. การเขียนข้อสอบและการตรวจทานโดยผู้สร้าง
5. การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ
6. การทดลองใช้และวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ
7. การปรับปรุงและจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์

2.6.5.ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Herbert J. Klausmeir (1961) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า นอกจากเกิดจากตัวผู้เรียนเองและผู้สอนแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกหลายอย่าง เช่น บ้าน สิ่งแวดล้อม และการศึกษาส่วนตัวของผู้เรียน เป็นต้น เขาได้เสนอรูปแบบขององค์ประกอบเหล่านี้ไว้ 6 ประการคือ

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางสมองและความสามารถทางสติปัญญา ความพร้อมทางร่างกาย และความสามารถทางทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติ และค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ

2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรอบรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ และเพศ

3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการเรียนการสอนทั้งหลาย กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความคิด และการสอนอธิบาย ทักษะทางร่างกาย และการกระทำทางจิตใจและความรู้สึก

4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ

5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การสนองตอบ เครื่องมือ อุปกรณ์ เป็นต้น

6. แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน สิ่งแวดล้อม อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น Bloom (1976) ได้ศึกษา เกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียน ซึ่ง ประกอบด้วยความถนัดและพื้นฐานเดิมของผู้เรียน

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์หรือแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ ทักษะที่มีต่อเนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียน และระบบการเรียนรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพ

3. คุณภาพการสอน ซึ่งได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ผลว่าตนเองทำได้ถูกต้องหรือไม่

อารีย์ คงสวัสดิ์ (2561) ได้ให้ทัศนะต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า องค์ประกอบที่ทำให้เกิดผลกระทบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะการจัดระบบในโรงเรียน ประกอบด้วยขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู นักเรียนต่อห้อง นักเรียนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ด้านลักษณะของครู ประกอบด้วยอายุ วุฒิครู ประสบการณ์ของครู ความเอาใจใส่ในหน้าที่

3. ด้านคุณลักษณะด้านนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวกับการเรียน สมาชิกในครอบครัว ความพร้อมทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนการสอน

4. ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อัญญา โพธิ์พลาการ (2563) ได้ให้ทัศนะต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า มีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

1. ด้านตัวนักเรียน ประกอบด้วยสติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียน
2. ด้านตัวครู ประกอบด้วยคุณภาพครู การจัดการระบบบริหารของผู้บริหาร
3. ด้านสังคม ประกอบด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวนักเรียน

แต่ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความสนใจ สติปัญญา เจตคติต่อการเรียน ตัวครู สังคม สิ่งแวดล้อมของนักเรียน และองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีโดยตรง คือ วิธีการสอนของครู

จากการศึกษาทัศนะต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจาก Herbert J. Klausmeir (1961) , Bloom (1976) , อารีย์ คงสวัสดิ์ (2561) และ อัญญา โพธิ์พลาการ (2563) ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถจัดเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่

1. ปัจจัยด้านผู้เรียน – ความสามารถทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ แรงจูงใจ เจตคติ ค่านิยม และพื้นฐานการเรียนรู้
2. ปัจจัยด้านครูและการสอน – ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะทางวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิธีการจัดการเรียนการสอน
3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม – ครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

4. ปัจจัยด้านระบบการศึกษาและการจัดการ – ขนาดโรงเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู การจัดการบริหาร และทรัพยากรการเรียนรู้

ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดจากความสัมพันธ์เชิงซ้อนของหลายองค์ประกอบ ทั้งที่อยู่ภายในตัวผู้เรียนเองและปัจจัยแวดล้อมภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมองการเรียนรู้ในเชิงองค์รวม (holistic view of learning outcomes) ในการอธิบายความสำเร็จทางการเรียนรู้

2.6.6. ลักษณะแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

พระมหาศรีสมเด็จ สจ.จ.ภ.ร. (2564) ลักษณะแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี นั้นประกอบด้วย

1. ความเที่ยงตรง (Validity) คือ สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

2. ความเป็นปรนัย (Objective) คือ มีคุณสมบัติ 3 ประการคือ

- 1) ตั้งคำถามให้ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจความหมายตรงกัน
- 2) ตรวจให้คะแนนได้ตรงกัน
- 3) แปลความหมายคะแนนได้เหมือนกัน

3. ความจำเพาะเจาะจง (Definition) หมายถึง มีแนวทางหรือทิศทางการถามการตอบชัดเจน ไม่คลุมเครือ

4. ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ มีจำนวนข้อมากพอประมาณ ใช้เวลาสอบพอเหมาะ ประหยัดค่าใช้จ่าย จัดทำแบบทดสอบด้วยความประณีต ตรวจให้คะแนนได้รวดเร็ว รวมถึงสถานการณ์ในการสอบที่ดี

5. ความยุติธรรม (Fair) คือ ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบ เสียเปรียบในกลุ่มผู้เข้าสอบด้วยกัน ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำข้อสอบได้โดยการเอาผู้ที่ทำข้อสอบได้ ควรจะเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งและขยันเท่านั้น

6. อำนาจจำแนก (Discrimination) คือ สามารถแจกแจงผู้เรียนออกเป็นประเภท ๆ ตั้งแต่อ่อนสุดจนถึงเก่งสุด

7. เชื่อมั่น (Reliability) คือ สามารถวัดได้คงที่คงวา ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทำการสอบใหม่กี่ครั้งก็ตาม

8. ความลึกของคำถาม (Searching) หมายถึง ต้องไม่ถามผิวเผินหรือถามประเภทความรู้ความจำ แต่ต้องถามให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปคิดดัดแปลงแก้ปัญหาแล้วจึงตอบได้

9. ความขั้ว (Exemplary) หมายถึง นักเรียนทำด้วยความสนุกเพลิดเพลิน ไม่ควรใช้คำถามซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย

10. ความยาก (Difficulty) หมายถึง จำนวนคนตอบข้อสอบได้ถูกมากน้อยเพียงใด หรืออัตราส่วนของจำนวนคนตอบถูกกับจำนวนคนทั้งหมดที่เข้าสอบ

สมนึก ภัททิยธนี (2563) ให้ทัศนะถึงลักษณะของแบบทดสอบที่ดีไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้คงที่คงวาไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะทำการสอบใหม่กี่ครั้งก็ตาม

3. ความยุติธรรม (Fair) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบ เสียเปรียบในกลุ่มผู้เข้าสอบด้วยกัน ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำข้อสอบได้โดยการเอาผู้ที่ทำข้อสอบได้ ควรจะเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งและขยันเท่านั้น

4. ความลึกของคำถาม (Searching) หมายถึง ข้อสอบแต่ละข้อนั้นจะต้องไม่ถามผิวเผินหรือถามประเภทความรู้ความจำ แต่ต้องถามให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปคิดดัดแปลงแก้ปัญหาแล้วจึงตอบได้

5. ความยั่วยุ (Exemplary) หมายถึง แบบทดสอบที่นักเรียนทำด้วยความสนุกเพลิดเพลิน ไม่ควรใช้คำถามซ้ำซากซึ่งน่าเบื่อหน่าย วิธีการที่จะให้แบบทดสอบมีความยั่วยุอยากตอบก็โดยเรียงจากข้อง่ายไปหาข้อยาก ใช้ข้อสอบรูปภาพบ้าง เป็นต้น

6. ความจำเพาะเจาะจง (Definition) หมายถึง ข้อสอบที่มีแนวทางหรือทิศทางการถาม การตอบชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่แฝงกลเม็ดให้นักเรียนงง

7. ความเป็นปรนัย (Objective) แบบทดสอบจะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการคือ 1) ตั้งคำถามให้ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจความหมายตรงกัน 2) ตรวจให้คะแนนได้ตรงกัน และ 3) แปลความหมายคะแนนได้เหมือนกัน

8. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง แบบทดสอบที่มีจำนวนข้อมากพอประมาณใช้เวลาสอบพอเหมาะ ประหยัดค่าใช้จ่าย จัดทำแบบทดสอบด้วยความประณีต ตรวจให้คะแนนได้รวดเร็ว รวมถึงสถานการณ์ในการสอบที่ดี

9. อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง ความสามารถของข้อสอบในการจำแนก ผู้สอบที่มีคุณลักษณะหรือความสามารถแตกต่างกันออกจากกันได้

10. ความยาก (Difficulty) หมายถึง จำนวนคนตอบข้อสอบได้ถูกมากน้อยเพียงใด หรืออัตราส่วนของจำนวนคนตอบถูกกับจำนวนคนทั้งหมดที่เข้าสอบ

ชาวล แพร์ตกุล (2562) ได้เสนอบัญญัติ 10 ประการของแบบทดสอบที่ดี ดังนี้

1. แบบทดสอบที่ดีต้องเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง คุณสมบัติที่จะนำไปให้ผู้ใช้บรรลุถึง วัตถุประสงค์ แบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงสูง ก็คือแบบทดสอบที่สามารถทำหน้าที่วัดสิ่งที่เราต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย คือคะแนนจากข้อสอบนั้นสามารถให้ความหมายแก่เราตรงตามที่เราปรารถนา

2. แบบทดสอบที่ดีต้องยุติธรรม (Fair) คือ การออกข้อสอบให้มีความเสมอภาค โดยการออกคำถามให้ครอบคลุมหลักสูตรนั่นเอง

3. แบบทดสอบที่ดีต้องถามลึก (Searching) คือ ข้อคำถามของแบบทดสอบนั้นจะต้องไม่ถามแค่เพียงความรู้ความจำตามตำรา แต่จะถามให้เด็กนำความรู้จากตำราไปวิเคราะห์ไปขยาย และนำไปใช้ เป็นต้น

4. แบบทดสอบที่ดีต้องยั่วเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary) คือ ข้อคำถามนั้น มีลักษณะท้าทาย เชิญชวนให้เด็กคิด และประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น

5. แบบทดสอบที่ดีต้องจำเพาะเจาะจง (Definite) คือ เด็กอ่านคำถามแล้วต้องเข้าใจ แจ่มชัดว่าคำถามอะไร หรือให้คิดให้ทำอะไร ไม่ถามครอบคลุมกว้าง และไม่ถามคลุมเครือ

6. แบบทดสอบที่ดีต้องมีความเป็นปรนัย (Objective) คือ มีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ความแจ่มชัดในความหมายของคำถาม
- 2) ความแจ่มชัดในวิธีตรวจหรือมาตรฐานการให้คะแนน
- 3) ความแจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนนนั้น ๆ

7. แบบทดสอบที่ดีต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ สามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรง และเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลาและแรงงานแรงเงินที่น้อยที่สุดด้วย

8. แบบทดสอบที่ดีต้องยากพอเหมาะ (Difficulty) เพราะคะแนนที่เด็กสอบได้นั้นขึ้นอยู่กับความยากง่ายของข้อสอบเป็นประการสำคัญ

9. แบบทดสอบที่ดีต้องมีอำนาจจำแนก (Discrimination) คือ สามารถแจกแจงเด็กออกเป็นประเภท ๆ ได้ทุกชั้นทุกระดับ อย่างถนัดและครบถ้วน ตั้งแต่อ่อนสุดจนถึงเก่งสุด

10. แบบทดสอบที่ดีต้องเชื่อมั่นได้ (Reliability) คือ ข้อสอบนั้นสามารถให้คะแนนคงที่ แน่นนอน ไม่แปรผัน

ตารางที่ 2.18 สังเคราะห์ลักษณะของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี	พระมหาศรีสมเด็จ (2564)	สมนึก (2563)	ชวาล (2562)
1. ความเที่ยงตรง (Validity)	✓	✓	✓
2. ความเชื่อมั่น (Reliability)	✓	✓	✓
3. ความยุติธรรม (Fairness)	✓	✓	✓
4. ความลึกของคำถาม (Searching)	✓	✓	✓
5. ความยั่ว/สร้างแรงจูงใจ (Exemplary)	✓	✓	✓

ลักษณะของแบบทดสอบที่ดี	พระมหาศรสมเด็จ (2564)	สมนึก (2563)	ชวาล (2562)
6. ความจำเพาะเจาะจง ชัดเจน (Definition/Definiteness)	✓	✓	✓
7. ความเป็นปรนัย (Objectivity)	✓	✓	✓
8. ประสิทธิภาพ (Efficiency)	✓	✓	✓
9. อำนาจจำแนก (Discrimination)	✓	✓	✓
10. ความยากเหมาะสม (Difficulty)	✓	✓	✓
รวม	10	10	10

จากตารางสังเคราะห์ลักษณะของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีผู้วิจัยสรุปได้ว่า นักวิชาการทั้ง 3 ท่าน คือ พระมหาศรสมเด็จ (2564), สมนึก (2563), และชวาล (2562) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีควรประกอบด้วย 10 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความยุติธรรม ความลึกของคำถาม ความยั่วยุ/แรงจูงใจ ความชัดเจน ความเป็นปรนัย ประสิทธิภาพ อำนาจจำแนก และความยากที่เหมาะสม ลักษณะเหล่านี้สะท้อนถึงคุณภาพทั้งด้าน สถิติทางการวัดผล และด้าน คุณภาพการใช้งานจริง ทำให้การทดสอบมีความน่าเชื่อถือและสามารถประเมินผลผู้เรียนได้อย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิผล

2.7. สภาพพื้นที่วิจัย : โรงเรียนทรายมูลวิทยา

2.7.1. ประวัติพื้นฐานของสถานศึกษา

ชื่อ โรงเรียนทรายมูลวิทยา รหัสโรงเรียน 1035430399 ตั้งอยู่เลขที่ 142 หมู่ 16 ถนนวารีราชเดช ตำบล ทรายมูล อำเภอ ทรายมูล จังหวัดยโสธร รหัสไปรษณีย์ 35170 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โทรศัพท์ 045 787 063 โทรสาร 045 787 259 email: saimoonwit142@gmail.com website <https://smws.ac.th/> เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.7.2. วิสัยทัศน์/พันธกิจ /อัตลักษณ์/เอกลักษณ์

เอกลักษณ์ /อัตลักษณ์ : ยิ้ม หัวใจ ทักทาย

วิสัยทัศน์ (VISION) : โรงเรียนทรายมูลวิทยา ส่งเสริมวิชาการ ดนตรี และกีฬา มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่โรงเรียนคุณภาพ

พันธกิจ (MISSION)

1. เสริมสร้างความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุนนักเรียนตามบริบทของโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีสมรรถนะด้านวิชาการ มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย
3. ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา มั่นใจต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีดิจิทัล
4. มุ่งพัฒนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ
6. พัฒนาผู้เรียนและส่งเสริมทักษะด้านดนตรี กีฬา และศิลปะให้มีผลงานโดดเด่น
7. พัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน
8. ส่งเสริมจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีจิตอาสา รักสิ่งแวดล้อม
9. ส่งเสริมการรักการอ่าน การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การรักษาสถาบันหลักของชาติ และน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ
10. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้เรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย

11. มุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

2.7.3.ข้อมูลบุคลากรของสถานศึกษา / นักเรียน

1. จำนวนบุคลากร (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2567)

1.1. สรุปจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกวุฒิการศึกษาและประเภท/ตำแหน่ง

ตารางที่ 2.19 ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกวุฒิการศึกษาและประเภท/ตำแหน่ง

ประเภท/ตำแหน่ง	จำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา				รวม
	ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.โท	ป.เอก	
1. ผู้บริหารสถานศึกษา					
รอง/ผู้อำนวยการ			1	1	4
รวม			3	1	4
2. ผู้สอนการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
ครูบรรจุ		15	13		28
ครูต่างชาติ					
รวม		15	13		28
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย					
ครูบรรจุ		11	16		27
ครูต่างชาติ					
รวม		11	16		27
3. บุคลากรทางการศึกษา					
เจ้าหน้าที่ธุรการ		1			1
4. อื่นๆ (ระบุ)...- ครูพิเศษ		1			1
รวม		2			2
รวมทั้งสิ้น		28	32	1	61

สรุปอัตราส่วน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จำนวนผู้เรียนต่อครู 641 : 28

จำนวนผู้เรียนต่อห้อง 641 : 18

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวนผู้เรียนต่อครู 521 : 27

จำนวนผู้เรียนต่อห้อง 521 : 15

1.2 สรุปจำนวนครูผู้สอน จำแนกตามระดับและกลุ่มสาระการเรียนรู้

กรณีที่ 1 ครูสอนหลายระดับชั้นให้กรอกข้อมูลในระดับที่มีจำนวนชั่วโมงสอนมากที่สุด

ตารางที่ 2.20 สรุปจำนวนครูผู้สอน จำแนกตามระดับและกลุ่มสาระการเรียนรู้

ระดับ/กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนครูผู้สอน			
	มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
	ตรงเอก	ไม่ตรงเอก	ตรงเอก	ไม่ตรงเอก
ภาษาไทย	4	-	3	-
คณิตศาสตร์	4	-	5	-
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	7	-	9	-
สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม	5	-	4	-
สุขศึกษาและพลศึกษา	2	-	3	-
ศิลปะ	2	-	1	-
การงานอาชีพ	2	-	2	-
ภาษาต่างประเทศ	4	-	5	-

1.3. สรุปจำนวนครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตารางที่

2.21

สรุปจำนวนครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	จำนวนครูผู้สอน	
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย
○ กิจกรรมนักเรียน		
- ลูกเสือ	18	8
- เนตรนารี	-	-
- ยุวภาษา	16	-
- ผู้บำเพ็ญประโยชน์	-	17
- รักษาดินแดน (ร.ด.)	-	4
- กิจกรรมชุมนุม ชมรม	33	33
- อื่นๆ...ให้ระบุ	-	-
○ กิจกรรมแนะแนว	2	2

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	จำนวนครูผู้สอน	
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย
○ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	33	33

1.4 ข้อมูลนักเรียน

จำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2567 รวม 1,162 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2568)

จำนวนห้องเรียน/ผู้เรียนจำแนกตามระดับที่เปิดสอน

ตารางที่ 2.22 จำนวนห้องเรียน/ผู้เรียนจำแนกตามระดับที่เปิดสอน

ระดับที่เปิดสอน	จำนวนห้องเรียน		จำนวนผู้เรียนปกติ		จำนวนผู้เรียนห้องเรียนพิเศษ		รวมจำนวนผู้เรียน
	ห้องเรียนปกติ	ห้องเรียนพิเศษ	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น							
มัธยมศึกษาปีที่ 1	190	30	91	98	13	17	220
มัธยมศึกษาปีที่ 2	184	36	80	93	12	24	220
มัธยมศึกษาปีที่ 3	164	37	57	71	16	21	201
รวม	538	103	228	262	41	62	641
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย							
มัธยมศึกษาปีที่ 4	165	30	55	97	10	20	195
มัธยมศึกษาปีที่ 5	136	28	45	74	10	18	164
มัธยมศึกษาปีที่ 6	134	28	48	54	9	19	162
รวม	435	86	148	225	29	57	521

หมายเหตุ ห้องเรียนพิเศษเพิ่มเติมตามหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดสอน

2.7.4.สภาพการจัดการเรียนรู้/ปัญหาที่พบ

จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) พบว่า โรงเรียนทรายมูลวิทยาได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) และการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ตลอดจนการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เช่น การใช้ Google Classroom, Padlet และ Kahoot เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม แม้การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนและได้รับผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม แต่ยังคงปรากฏข้อจำกัดและปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

ประการแรก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของผู้เรียนยังไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะในบางกลุ่มสาระวิชา ผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง การใช้สื่อและเทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้อย่างประสบผลสำเร็จ ทั้งด้านความเพียงพอของอุปกรณ์ ความเสถียรของเครือข่าย และความคล่องตัวของครูและผู้เรียนในการใช้สื่อดิจิทัล นอกจากนี้ ครูบางส่วนยังคงใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้น้อยกว่าที่ควร

อีกทั้ง ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในด้านพื้นฐานทางวิชาการและแรงจูงใจ ส่งผลให้ครูต้องปรับวิธีการสอนและการประเมินผลเพิ่มเติม ซึ่งอาจทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเท่าที่ควร ขณะเดียวกัน การติดตามและประเมินผลเชิงคุณภาพยังไม่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียนอาจยังไม่ชัดเจน สุดท้ายด้านสภาพแวดล้อม และทรัพยากรการเรียนรู้ แม้ว่าจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่บางส่วน เช่น ห้องปฏิบัติการเฉพาะทางหรือสื่อการเรียนรู้ ยังไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ซึ่งจากเอกสารรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนทรายมูลวิทยา สามารถสรุปสภาพการจัดการเรียนรู้และปัญหาที่พบได้ดังนี้

โรงเรียนทรายมูลวิทยาได้รับผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาใน มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในระดับ ยอดเยี่ยม โดยมีผลการประเมินรวมเฉลี่ยร้อยละ 100 ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 82.5 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่โดดเด่นมีดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1.1 โรงเรียนมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า “โรงเรียนทรายมูลวิทยา ส่งเสริมวิชาการ ดนตรี และกีฬา มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนสู่เรียนคุณภาพ”

1.2 มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีหลักสูตรห้องเรียนคุณภาพ (AP) ที่เน้นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ รวมถึงหลักสูตรวิทยาศาสตร์พลังสิบ

1.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมที่ตรงกับความต้องการและความสนใจ เช่น กิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน

2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบโครงงาน (Project-based Learning) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

(Problem-based Learning) และการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อพัฒนาการคิด การปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 จัดการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนมาตรฐานสากลในสาระการเรียนรู้ การค้นคว้าด้วยตนเอง (IS) ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.3 มีการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.1 พัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่หลากหลาย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย และห้องเรียนออนไลน์ เช่น Google Classroom, Padlet, Google Site

3.2 มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและสัญญาณ Wi-Fi ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา

3.3 ส่งเสริมการใช้เกมทั้งรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อเพิ่มความสนใจของผู้เรียน

4. การบริหารจัดการชั้นเรียนและการวัดผล

4.1 ครูมีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก โดยใช้การเสริมแรง การมอบรางวัล การยกย่องชมเชย และการสื่อสารโดยตรง เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้

4.2 มีการตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบและตามสภาพจริง ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ และการนำเสนอผลงาน

4.3 มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน และครูได้รับการสนับสนุนให้บันทึกหลังสอนเพื่อทราบความสำเร็จและปัญหาในการจัดการเรียนรู้

5. การพัฒนาครูและบุคลากร

5.1 ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนและทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

5.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) และการนิเทศชั้นเรียน

5.3 ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และได้รับรางวัลจากผลงานการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

6. ปัญหาที่พบ/จุดที่ควรพัฒนา

แม้ว่าภาพรวมของการจัดการเรียนรู้จะอยู่ในระดับยอดเยี่ยม แต่เอกสารยังได้ระบุจุดที่ควรพัฒนาไว้ในส่วนต่างๆ ดังนี้

6.1. ด้านคุณภาพของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนจุดที่ควรพัฒนา หน้า ๘ ระบุว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษายังเป็นจุดที่ควรพัฒนา อย่างไรก็ตาม ข้อมูลในส่วนอื่นๆ ของรายงานระบุว่าผลการประเมินด้านนี้อยู่ในระดับ “ดีเลิศ” และสูงกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ (88.93% เทียบกับเป้าหมาย 62%) และยังเป็นจุดเด่นในภาพรวมด้วย ซึ่งอาจหมายถึงการตั้งเป้าหมายเพื่อยกระดับให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นความคลาดเคลื่อนในการจัดทำรายงานในแต่ละส่วน

6.2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาทักษะทางภาษาตามกรอบ CEFR เป็นจุดที่ควรพัฒนา โดยมีแผนปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ตามกรอบ CEFR การประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโดยนักเรียนควรมีการประเมินดังกล่าว เพื่อให้ครูได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และนำไปปรับปรุงในปีการศึกษาถัดไป.

6.3. ข้อเสนอแนะจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (รอบที่ผ่านมา)

1) การปรับปรุงหลักสูตร ควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับแนวโน้มทางการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเชื่อมโยงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้กับสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และบูรณาการสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกกลุ่มสาระ

2) การส่งเสริม Active Learning และ STEAM ควรเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านโครงงานและปัญหา รวมถึงจัดกิจกรรมที่เน้น STEAM ควบคู่กับการพัฒนาทักษะชีวิตให้มากยิ่งขึ้น

3) พัฒนาระบบบันทึกหลังการสอน ควรพัฒนาระบบบันทึกหลังการสอนให้สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ และนำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง

4) การวัดและประเมินผล ควรใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสมรรถนะของผู้เรียน เช่น การประเมินตามสภาพจริง การประเมินแฟ้มสะสมงาน และนำเทคโนโลยีมาช่วยติดตามพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

5) การประเมินหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการประเมินผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6) พัฒนาศักยภาพครู ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาสมัยใหม่ และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

7) ขยายเครือข่ายความร่วมมือ ควรขยายเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

8) การส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา: ควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์จริง โดยกำหนดกระบวนการ แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการประเมินผลที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป แม้โรงเรียนทรายมูลวิทยาสงจะประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย แต่ยังคงมีความท้าทายในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เทคโนโลยีการศึกษา การปรับตัวของครู และความพร้อมของทรัพยากรด้านการเรียนรู้ ซึ่งล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

2.7.5.มาตรฐานการศึกษาและกำหนดค่าเป้าหมาย

ตารางที่ 2.23 มาตรฐานการศึกษาและกำหนดค่าเป้าหมาย

มาตรฐาน	ค่าร้อยละ		สรุปผล การ ประเมิน
	เป้าหมาย	ผลการประเมิน	
มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน			
1.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน			
1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ	73	100	สูงกว่า เป้าหมาย
2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และแก้ปัญหา	72	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม	76	100	สูงกว่า เป้าหมาย
4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ การสื่อสาร	77	100	สูงกว่า เป้าหมาย

5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษา	62	88.93	สูงกว่า เป้าหมาย
6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องาน อาชีพ	78	100	สูงกว่า เป้าหมาย
๗) อื่น ๆ (ตามที่ ร.ร.กำหนดเพิ่มเติม)			
สรุปภาพรวมมาตรฐานที่ 1.1	73	98.15	สูงกว่า เป้าหมาย
มาตรฐาน	ค่าร้อยละ		สรุปผล การ ประเมิน
	เป้าหมาย	ผลการประเมิน	
1.2 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน			
1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่ สถานศึกษากำหนด	88	100	สูงกว่า เป้าหมาย
2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย	87	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและ หลากหลาย	84	100	สูงกว่า เป้าหมาย
4) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม	83	100	สูงกว่า เป้าหมาย
๕) อื่น ๆ (ตามที่ รร.กำหนดเพิ่มเติม)			
สรุปภาพรวมมาตรฐานที่ 1.2	85.5	100	สูงกว่า เป้าหมาย
สรุปผลการประเมิน มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	79.25	98.15	สูงกว่า เป้าหมาย

มาตรฐาน	คำร้อยละ		สรุปผล การ ประเมิน
	เป้าหมาย	ผลการประเมิน	
มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ			
2.1 มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษา กำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สามารถปฏิบัติได้จริง	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ที่ ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน ของสถานศึกษา ที่ได้กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จ ไว้	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
2.3 มีการดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพ ผู้เรียนอย่าง รอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและ ทุกกลุ่มเป้าหมาย	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
2.4 มีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ ทางวิชาชีพ	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
2.5 มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่ เอื้อต่อ การจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
2.6 มีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ สนับสนุนการบริหาร จัดการและการจัดการเรียนรู้	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
2.7 อื่นๆ (ตามที่ รร.กำหนดเพิ่มเติม)			

สรุปผลการประเมิน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	ยอดเยี่ยม	ยอดเยี่ยม	สูงกว่า เป้าหมาย
มาตรฐาน	คำร้อยละ		สรุปผล การ ประเมิน
	เป้าหมาย	ผลการประเมิน	
มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			
3.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตได้	86	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่ เอื้อต่อการเรียนรู้	83	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3.3 มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	82	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และ นำผลมาพัฒนาผู้เรียน	82	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อน กลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	79	100	สูงกว่า เป้าหมาย
3.6 อื่น ๆ (ตามที่ รร.กำหนดเพิ่มเติม)			
สรุปผลการประเมิน มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	82.5	100	สูงกว่า เป้าหมาย

สรุปผลการประเมินภาพรวมของสถานศึกษา	80.88	99.08	สูงกว่าเป้าหมาย

2.8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศหลายฉบับได้แสดงให้เห็นว่าการนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

พระเอกชัย มหาบุญโญ และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอริยสัจ 4 ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิดอย่างมีระบบ โดยเฉพาะในด้านการระบุปัญหา การหาสาเหตุ และการลงมือแก้ไข ส่งผลให้คะแนนทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนว่าหลักอริยสัจ 4 สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดเชิงตรรกะในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อัครเดช นิละโยธิน (2568) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 88.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งนักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการใช้สื่อ การประเมินผล และกิจกรรมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการอริยสัจ 4 สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวรรณคดีได้ลึกซึ้งมากขึ้น และมองว่าวรรณคดีเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า ผลการวิจัยในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา พบว่าสามเณรทั้งสองกลุ่มมีคะแนนหลังเรียน สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่า กลุ่มที่เรียนแบบอริยสัจมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบบูรณาการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบช่วยให้

สามเณรเข้าใจเนื้อหาสาระทางภูมิศาสตร์และสังคมศึกษาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สำหรับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ทั้งการเรียนแบบอริยสัจและแบบบูรณาการสามารถพัฒนาทักษะการคิดของสามเณรให้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างสองกลุ่มกลับพบว่า มีความสามารถในการคิดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จำเนียร กิ่งแก้ว และคณะ (2556) ได้ศึกษา เรื่อง ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าข่า จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่มีความสามารถทางความคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 และ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระรุ่งโรจน์ ธิรปุณโญ (รักษาราชการ) และคณะ (2565) ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนก็สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน นักเรียนยังมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ผลลัพธ์เหล่านี้เกิดจากที่วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เน้นให้นักเรียนคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะชีวิตด้วยตนเอง การเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การกำหนดประเด็นปัญหา การรวบรวมข้อมูล การถกเถียง และการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ล้วนเป็นกระบวนการที่พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แจ่มฉวี (2545) ที่เสนอขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เริ่มต้นจากการระบุปัญหา การประมวลข้อมูล การวิเคราะห์ การตั้งเกณฑ์ การพิจารณาเหตุผล การแสวงหาทางเลือก และการสรุป

พระมหาศรสมเด็จ สัจจภูมัย (2564) ได้ศึกษา การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยดังกล่าวมีความเป็นระบบและชัดเจน โดยเน้นกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เข้าใจเนื้อหา สามารถคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความรู้ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และทำงาน

ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ขั้นทุกข์ (การกำหนดปัญหา) ขั้นสมุทัย (การหาสาเหตุ) ขั้นนิโรธ (การทดลองและเก็บข้อมูล) และขั้นมรรค (การวิเคราะห์และสรุปผล) ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4 มีประสิทธิผลในการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อีกทั้งยังสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผสมผสานกับวรรณศิลป์ไทยเป็นการเพิ่มมิติที่น่าสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยก่อนหน้ายังสนับสนุนว่า หลักอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่เป็นระบบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาได้ทุกยุคสมัยและสถานการณ์ ทั้งด้านการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต ดังนั้นการนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้วรรณคดีเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.8.2.งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศได้มีการศึกษาและประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เช่น การเจริญสติ (Mindfulness) ในบริบททางการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการเติบโตส่วนบุคคล ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงและสนับสนุนแนวทางการวิจัยของท่านเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเสภาเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา" ด้วยหลักอริยสัจ 4 ได้อย่างมีนัยสำคัญ

การบูรณาการหลักอริยสัจ 4 กับวัฏจักรการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) Marikar & Kodithuwakku (2024) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพโดยสำรวจศักยภาพในการบูรณาการวัฏจักรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb เข้ากับหลักอริยสัจ 4 ของพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างกรอบการทำงานที่ครอบคลุมสำหรับการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล การวิเคราะห์พบว่ามีความสอดคล้องกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างวัฏจักรของ Kolb กับหลักอริยสัจ 4 โดยอธิบายว่า

การสังเกตเชิงสะท้อน (Reflective observation) ในวัฏจักรของ Kolb สอดคล้องกับการตระหนักถึงความทุกข์ (อริยสัจ 1: ทุกข์) และการระบุสาเหตุของความทุกข์นั้น (อริยสัจ 2: สมุทัย)

การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract conceptualization) สะท้อนถึงความเข้าใจในการดับทุกข์ (อริยสัจ 3: นิโรธ) ผ่านปัญญาและการหยั่งรู้ธรรมชาติของการมีอยู่

การทดลองเชิงปฏิบัติ (Active experimentation) สอดคล้องกับอริยมรรคมีองค์ 8 (อริยสัจ 4: มรรค) ซึ่งเน้นการประยุกต์ใช้การประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรม การพัฒนาจิตใจ และการพัฒนาปัญญาเพื่อบรรเทาความทุกข์

การบูรณาการนี้เสนอแนวทางแบบองค์รวมในการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล โดยการรวมการเรียนรู้จากประสบการณ์เข้ากับปัญญาทางจิตวิญญาณ ทำให้บุคคลได้รับความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสาเหตุของความทุกข์และหนทางสู่การปลดปล่อย กรอบการทำงานแบบบูรณาการนี้ยังให้ระเบียบวิธีที่มีโครงสร้างสำหรับการบ่มเพาะความยืดหยุ่น ปัญญา และความเมตตาในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาแบบองค์รวมและนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีและความสมบูรณ์ในชีวิต

Marikar & Kodithuwakku (2024) ได้ศึกษาว่า หลักอริยสัจ 4 สามารถช่วยให้ผู้สอนเข้าถึงงานของตนด้วยความเห็นอกเห็นใจ ความยืดหยุ่น และการมีสติมากขึ้น หากนำหลักการเหล่านี้ไปรวมไว้ในการสอน โดยผู้สอนควรตระหนักถึงความยากลำบากที่นักเรียนเผชิญ (อริยสัจ 1) จัดการกับรากเหง้าของความท้าทายในการเรียนรู้ (อริยสัจ 2) ส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน (อริยสัจ 3) และนำนักเรียนไปสู่เส้นทางการเรียนรู้ (อริยสัจ 4 หรืออริยมรรคมีองค์ 8) การทำความเข้าใจพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการจะทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องง่ายขึ้น เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ในคัมภีร์ภาษาบาลีเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการที่นำไปสู่หรือหลุดพ้นจากความทุกข์

บทบาทของการเจริญสติ (Mindfulness) ที่มีรากฐานจากหลักอริยสัจ 4 ในการศึกษา Gangadharaiyah et al. (2025) ได้สำรวจการเดินทางของแนวคิดการเจริญสติเข้าสู่ห้องเรียนในโลกตะวันตก ซึ่งมีรากฐานมาจากคำว่า "สติ" ในภาษาบาลีและพัฒนาขึ้นโดยพระพุทธเจ้า การเจริญสติในบริบทพุทธศาสนามีเป้าหมายหลักเพื่อหลุดพ้นจากวัฏจักรของการเกิด-แก่-เจ็บ-ตาย ในพระปฐมเทศนาของพระพุทธเจ้า องค์ประกอบของการเจริญสติสมัยใหม่ปรากฏอยู่ในคำสอนของหลักอริยสัจ 4 และอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งรวมถึง การปฏิบัติสัมมาสติ (Right mindfulness) และ สัมมาสมาธิ (Right concentration) คำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้ถูกนำเสนอในฐานะหลักคำสอนที่ต้องเชื่อ แต่เป็น "ชุดของหลักการและการปฏิบัติที่ช่วยค้ำจุนมนุษย์ในการแสวงหาความสุขและเสรีภาพทางจิตวิญญาณ" การปรับให้เป็นสากล (Secularization) Jon Kabat-Zinn (1992) ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวางว่าเป็นผู้ทำให้การเจริญสติเป็นเรื่องทางโลกและแพร่หลายในฐานะทักษะและการปฏิบัติทางบำบัดในสหรัฐอเมริกา ด้วยการสร้างโปรแกรม MBSR (Mindfulness-Based Stress Reduction) ในปี 1979 ซึ่งเชื่อมโยงการเจริญสติในฐานะการปฏิบัติทางจิตวิญญาณของพุทธศาสนา เข้ากับเครื่องมือที่สามารถวัดผลได้ในสถานการณ์ควบคุม ทำให้การเจริญสติเป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับทางวิทยาศาสตร์ ที่มีคุณค่าประโยชน์ต่อนักเรียน การเจริญสติถูกนำมาใช้ในโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมปลาย เพื่อส่งเสริมความยืดหยุ่นและเพิ่มความสามารถทางสังคมและ

อารมณ์ รวมถึงสนับสนุนการกระทำเชิงสร้างสรรค์และพฤติกรรมการดูแลเอาใจใส่ มีการระบุว่าการเจริญสติช่วยจัดการกับปัญหาสุขภาพจิต ลดความเครียด ส่งเสริมพัฒนาการเชิงบวก ปรับปรุงสมาธิ ลดความวิตกกังวล และเสริมสร้างการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ การศึกษาด้านประสาทวิทยาศาสตร์ยังชี้ให้เห็นถึงผลเชิงบวกต่อโครงสร้างของสมอง อีกทั้งประโยชน์ต่อครู การเจริญสติยังช่วยให้ครูมีสมาธิและการรับรู้ที่ดีขึ้น เพิ่มการตอบสนองความต้องการของนักเรียน และสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยจัดการกับความเครียดในการทำงาน ลดภาวะหมดไฟ และเพิ่มความสามารถในการควบคุมอารมณ์ อย่างไรก็ตามข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าการประยุกต์ใช้การเจริญสติในบริบทตะวันตกมักจะ “ถูกถอดออกจากบริบทและลดทอนความเป็นพุทธศาสนา” โดยเน้นผลลัพธ์เชิงปฏิบัติมากกว่าเป้าหมายดั้งเดิมของการหลุดพ้นทางจิตวิญญาณ ซึ่งอาจทำให้ขาดองค์ประกอบสำคัญบางประการจากแนวคิดการเจริญสติแบบดั้งเดิมของพุทธศาสนา

McClellan, J. (2019). ได้ศึกษาการรักษาหลักอริยสัจ 4 ในการสอนพระพุทธศาสนา ความสำคัญของหลักอริยสัจ 4 โดยกล่าวว่าหลักคำสอนชุดนี้เป็น “จุดเริ่มต้นและรากฐานสำคัญสูงสุด” สำหรับการทำความเข้าใจพระพุทธศาสนา และเป็นกรอบที่ใช้ทำความเข้าใจคำสอนอื่น ๆ ทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่าผู้คนศึกษาและปฏิบัติพระพุทธศาสนาเป็นเพราะพวกเขาเผชิญกับความทุกข์ ต้องการรู้สาเหตุ อยากให้ความทุกข์นั้นสิ้นสุดลง และต้องการรู้วิธีทำให้ความทุกข์นั้นสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นการกล่าวอ้างโดยตรงถึงหลักอริยสัจ 4 ซึ่งงานวิจัยนี้เน้นว่าหลักอริยสัจ 4 มีประโยชน์ในหลายระดับ ดังนี้ 1) ช่วยทำความเข้าใจความแตกแยกทางสังคม 2) ป้องกันการกลายเป็นชากฟอสซิลของพุทธศาสนา (การหยุดนิ่ง) 3) ต่อต้านแนวคิดชาติพันธุ์นิยมและวัฒนธรรมที่เป็นสาระสำคัญที่ไม่เหมาะสม 4) เป็น “พื้นฐานร่วมกัน” ระหว่างชาวพุทธจากหลากหลายนิกายและเป็นแนวทางสำหรับชาวพุทธใหม่และได้เสนอว่าผู้สอนควรนำเสนอพระพุทธศาสนาในฐานะระบบที่จัดการและไม่หลีกเลี่ยงปัญหาพื้นฐานของหลักอริยสัจ 4 และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ความทุกข์ของนักเรียนเอง เมื่อนักเรียนเรียนรู้ที่จะคิดในลักษณะนี้ พวกเขาจะสามารถทำความเข้าใจประเพณีที่เคยทำให้งุนงงได้ด้วยตนเอง แม่นักเรียนที่เคยสัมผัส “พุทธศาสนาแท้” ในรูปแบบพิธีกรรมและวัฒนธรรม ก็สามารถสัมผัสได้ว่ามัน “มีชีวิตขึ้นมา” ต่อหน้าต่อตาพวกเขาเมื่อนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอริยสัจ 4 กับหลักไตรลักษณ์ หรือพระพุทธลักษณะสี่ประการ (Four Seals of Dharma) เป็นเรื่องที่ไม่แบ่งแยกนิกายและเป็นที่ยอมรับในทุกนิกายหลักของพุทธศาสนา สามารถนำมาใช้เป็นกรอบทางปัญญาที่ใช้งานได้จริงโดยไม่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจแก่นักเรียนที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ

โดยสรุป งานวิจัยจากต่างประเทศเหล่านี้ให้มุมมองที่สำคัญว่าหลักอริยสัจ 4 และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเจริญสติ ไม่เพียงแต่เป็นหลักปรัชญาเท่านั้น แต่ยังเป็นกรอบการทำงานเชิงปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพสูง ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการส่งเสริม

การเติบโตส่วนบุคคลของผู้เรียนในบริบทการศึกษา การที่ผู้วิจัยต้องการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเสภาเรื่อง "ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา" จึงเป็นการสอดคล้องกับ แนวโน้มการศึกษาในระดับสากลที่พยายามเชื่อมโยงหลักธรรมอันลึกซึ้งเข้ากับประสบการณ์ การเรียนรู้จริงของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

2.9. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำมากำหนดเป็น กรอบแนวคิด ในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1. รูปแบบของการวิจัย

แบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental Research) แบบกลุ่มเดียวหรือรายกรณี (One shot case study) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ , 2543) ที่มีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (one group Posttest Design)

ทดลอง ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

X

T₂

ความหมายสัญลักษณ์

X	หมายถึง	การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4
T ₂	หมายถึง	ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา หลังการจัดการเรียนรู้

3.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1. ประชากร

ประชากร ของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา ตำบลทรายมูล อำเภทรายมูล จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำนวน 6 ห้อง จำนวน 176 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 (ข้อมูลจากงานทะเบียน โรงเรียนทรายมูลวิทยา, ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568)

3.2.2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนทรายมูลวิทยา ตำบลทรายมูล อำเภทรายมูล จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ทั้งนี้การสุ่มอย่างง่ายเป็นวิธีที่ประชากรทุกหน่วยมีโอกาสได้รับการคัดเลือกเท่าเทียมกัน (Kerlinger, 1973; Cochran, 1977)

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ เสาอาขุณข้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ แผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเป็นแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีองค์ประกอบในการวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล 3) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล 4) การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ 5) การประเมินผลและการสะท้อนคิด

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้ เสาอาขุณข้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วยองค์ประกอบหรือพฤติกรรมในการวัด 5 ด้าน คือ 1) วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์

เบื้องต้น 2) วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้หาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต 3) วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ 4) สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง 5) การประเมินผลและการสะท้อนคิด

3.4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.1. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สารการเรียนรู้ที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน และมาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ตามตัวชี้วัด ดังนี้ ดังนี้ (1) ม.4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น (2) ม.4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้หาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต (3) ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และ (4) ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทรายมูลวิทยา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำมาวิเคราะห์สารการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อนำมากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

2. ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สารที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อนำไปประกอบในสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

3. ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปประกอบในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

4. ศึกษาตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชา เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา เพื่อนำไปประกอบในสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

5. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง มีรายละเอียด

ตารางที่ 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อเรื่อง/แผน	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	1.เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1	ม.4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น ม.4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	2
2	2.เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2	ม.4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น ม.4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	2
3	3.เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 3	ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	2
4	4.เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 4	ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	2
5	5.เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 5	ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อเรื่อง/แผน	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
6	6.เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 6	ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	2
รวม			12

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยนพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยนพนธ์

7. นำแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป คือ แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้ใช้ได้พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.18 คือ แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก

8. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

9. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ให้มีเนื้อหาครอบคลุมถึงเนื้อหาและกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

10. เลือกสื่อและแหล่งเรียนรู้ เช่น ตัวอย่างข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ ภาพประกอบ ใบงาน และแหล่งข้อมูลออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ

11. ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำแผนไปใช้ในการสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์

3.4.2. ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การสร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการการสร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปประกอบในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2. สร้างแบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อใช้ในการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยให้มีความสอดคล้องกับขั้นตอนการแก้ปัญหาของ เวียร์ Weir.(1974) ซึ่งแบ่งเป็นขั้นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ระบุปัญหา

2.2 อธิบายสาเหตุของปัญหา

2.3 วิธีการแก้ปัญหา

2.4 ผลที่ได้รับจากการแก้ปัญหา

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันมาเป็นสถานการณ์ในการสร้างแบบทดสอบในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 2 สถานการณ์ โดยใช้ข้อคำถามปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดการเรียนรู้

3. นำแบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่สร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบถูกต้องและความเหมาะสม

4. นำแบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหามาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

5. ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัด

การเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาความตรงและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินของ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับข้อคำถามและองค์ประกอบ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับข้อคำถามและองค์ประกอบ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับข้อคำถามและองค์ประกอบ

หากค่า IOC มีค่าสูงกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ชุดนั้น ๆ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดและสามารถนำไปทดลองใช้ได้ ทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

6. ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยา อําเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและได้เรียนเรื่อง วรรณคดีขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกามาแล้ว

7. วิเคราะห์ค่าสถิติรายข้อเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยแบบทดสอบมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00 เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไปโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) ซึ่งแบบทดสอบนี้ทั้งฉบับมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.30 – 0.57 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.23-0.73 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบนี้ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

8. ปรับปรุงแบบทดสอบ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

9. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกาที่เหมาะสม จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนทรายมูลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน

10. ใช้แบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

3.4.3.ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนก่อนและหลังเรียน มีดังนี้

1. ศึกษาตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชาภาษาไทย เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา เพื่อนำไปประกอบในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ

ศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปประกอบในการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนวางวาทีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และเนื้อหา เพื่อให้สามารถสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3. สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนวางวาทีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 โดยวิเคราะห์ข้อสอบตามระดับความรู้ของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของ เบนจามิน บลูม และคณะ (Benjamin S. Bloom and other) ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ จำนวนทั้งหมด 40 ข้อ

4. นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนวางวาทีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบถูกต้องและความเหมาะสม

5. ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนวางวาทีกา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อหาความตรงและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งใช้เกณฑ์การประเมินของ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับข้อคำถามและองค์ประกอบ

0 หมายถึง ไม่แน่ว่าข้อสอบสอดคล้องกับข้อคำถามและองค์ประกอบ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับข้อคำถามและองค์ประกอบ

หากค่า IOC มีค่าสูงกว่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศรษฐกิจชุมชนแผน ตอนชุมชนวางวาทีกาด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ชุดนั้น ๆ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดและสามารถนำไปทดลองใช้ได้ ทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

6. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

7. วิเคราะห์ค่าสถิติรายข้อเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยแบบทดสอบมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ และมีค่าอำนาจ

จำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00 เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) ซึ่งแบบทดสอบนี้ทั้งฉบับมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.40 – 0.60 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-0.73 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบนี้ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

8. ปรับปรุงแบบทดสอบ และจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

9. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนชายฝั่ง ภูมิภาคที่เหมาะสม จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนทรายมูลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน

10. ใช้แบบทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ปฐมนิเทศก่อนเรียน โดยชี้แจงรายละเอียดการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนชายฝั่ง ภูมิภาค โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

2. ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชุมชนชายฝั่งแผน ตอน ชุมชนชายฝั่ง ภูมิภาค ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 6 แผน 12 คาบ พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง ชุมชนชายฝั่งแผน ตอนชุมชนชายฝั่ง ภูมิภาค มาวิเคราะห์ข้อมูล

3.6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศรษฐกิจชุมชนแผน ตอน ชุมชนวางวฏฏีกา ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. นำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” ด้วยการจัดการเรียนรู้ เสนาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ม. 4-6/1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้องไพเราะและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น ม. 4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต ม. 4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ม. 4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

4.1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สำหรับการวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

N	หมายถึง	กลุ่มประชากร
n	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ร้อยละ	หมายถึง	ค่าร้อยละ

4.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการการเรียนรู้ที่ 1 เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ม. 4-6/1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะ และเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณวรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงจำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่ 2568 สิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนจำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน ผลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 พัฒนาการด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 รายบุคคล

เลขที่	เกณฑ์การประเมิน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ					คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	ร้อยละ (100 คะแนน)	ผ่านเกณฑ์
	1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
1	5	5	5	5	4	24	80.00	1
2	5	5	5	5	5	25	83.33	1
3	5	5	4	5	5	24	80.00	1
4	5	5	4	5	5	24	80.00	1
5	5	5	5	6	5	26	86.67	1
6	5	5	5	6	4	25	83.33	1
7	6	4	5	5	5	25	83.33	1
8	5	4	4	5	5	23	76.67	1
9	5	5	5	5	4	24	80.00	1
10	4	4	4	5	4	21	70.00	0
11	4	5	5	5	5	24	80.00	1
12	5	4	4	4	4	21	70.00	0

เลขที่	เกณฑ์การประเมิน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ					คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	ร้อยละ (100 คะแนน)	ผ่านเกณฑ์ ผ่านเกณฑ์
	1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
13	4	6	5	5	4	24	80.00	1
14	5	5	4	4	5	23	76.67	1
15	6	6	5	6	5	28	93.33	1
16	5	5	5	6	5	26	86.67	1
17	5	5	5	5	5	25	83.33	1
18	5	5	5	5	5	25	83.33	1
19	5	5	5	3	5	23	76.67	1
20	5	5	5	5	6	26	86.67	1
21	4	4	4	4	4	20	66.67	0
22	5	3	5	5	5	23	76.67	1
23	4	4	5	5	5	23	76.67	1
24	5	3	4	5	5	22	73.33	0
25	6	4	4	6	5	25	83.33	1
26	5	5	5	5	4	24	80.00	1

เลขที่	เกณฑ์การประเมิน ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ					คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	ร้อยละ (100 คะแนน)	ผ่านเกณฑ์ ผ่านเกณฑ์
	1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจตรรกะ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
27	4	4	4	4	4	20	66.67	0
28	5	5	5	5	4	24	80.00	1
29	4	4	4	4	4	20	66.67	0
30	4	4	4	4	4	20	66.67	0

จากตารางที่ 4.1 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์(คน)			
					ผ่าน		ไม่ผ่าน	
					(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
30	30	23.60	2.06	78.67	23	76.67	7	23.33

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.67 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เมื่อพิจารณาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แยกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน

ความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณ	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวน นักเรียน ที่ผ่าน เกณฑ์	ร้อยละ
1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจ ปัญหา	6	4.83	80.56	22	73.33
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมี เหตุผล	6	4.60	76.67	18	60.00
3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล และแหล่งข้อมูล	6	4.60	76.67	18	60.00
4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการ ตัดสินเชิงตรรกะ	6	4.90	81.67	23	76.67
5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด	6	4.63	77.22	18	60.00

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.90 คิดเป็นร้อยละ 81.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ด้านรองลงมาคือ ด้านการระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 คิดเป็นร้อยละ 80.56 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ด้านการประเมินผลและการสะท้อนคิด มีคะแนนเฉลี่ย 4.63 คิดเป็นร้อยละ 77.22 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ด้านการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล และ ด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล และแหล่งข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.60 คิดเป็นร้อยละ 76.67 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ด้านละ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบข้อสังเกตสำคัญว่า

แม้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มในทุกด้านจะผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 แต่หากพิจารณาจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคล พบว่ามีเพียงด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะเพียงด้านเดียว เท่านั้นที่มีสัดส่วนนักเรียนสอบผ่านเกินกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ในขณะที่ด้านอื่น ๆ มีสัดส่วนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคลอยู่ในช่วงร้อยละ 60.00 ถึง 73.33

4.3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เสาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ม. 4-6/1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 สิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนจำนวน 30 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน ผลปรากฏดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

เลขที่	เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4						ร้อยละ (100 คะแนน)	ผ่านเกณฑ์
	1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตาม หลักการวิจารณ์เบื้องต้น (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี และวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)		
1	5	5	5	5	4	24	80.00	1
2	5	5	5	5	3	23	76.67	1
3	5	5	5	5	4	24	80.00	1
4	5	5	4	5	5	24	80.00	1
5	5	5	5	5	5	26	86.67	1
6	5	5	6	6	5	27	90.00	1
7	6	4	5	4	4	23	76.67	1
8	5	5	5	5	5	25	83.33	1
9	5	5	4	4	4	22	73.33	0
10	5	5	5	5	6	26	86.67	1
11	4	5	5	5	5	24	80.00	1

เลขที่	เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4						ร้อยละ (100 คะแนน)	ผ่านเกณฑ์
	1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตาม หลักการวิจารณ์เบื้องต้น (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี และวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. สังเคราะห์ข้อคิดจากการวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)		
12	5	4	6	6	5	26	86.67	1
13	4	6	5	5	4	24	80.00	1
14	5	5	4	4	5	23	76.67	1
15	6	6	5	6	5	28	93.33	1
16	3	5	3	4	4	19	63.33	0
17	6	6	5	5	5	27	90.00	1
18	5	5	5	5	5	25	83.33	1
19	5	5	5	5	5	25	83.33	1
20	5	5	5	5	6	26	86.67	1
21	5	5	5	5	4	24	80.00	1
22	5	3	5	5	5	23	76.67	1
23	4	4	5	5	5	23	76.67	1
24	6	6	5	5	5	27	90.00	1

เลขที่	เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4						ร้อยละ (100 คะแนน)	ผ่านเกณฑ์
	1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตาม หลักการวิจารณ์เบื้องต้น (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดี และวรรณกรรม ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. สังเคราะห์ข้อคิดจากการวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริง (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	คะแนนที่ได้ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)		
25	6	4	5	6	5	26	86.67	1
26	5	5	5	5	4	24	80.00	1
27	4	4	4	4	4	20	66.67	0
28	5	5	5	5	4	24	80.00	1
29	4	4	3	3	4	18	60.00	0
30	4	5	5	5	4	23	76.67	1

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ
86.67

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

จำนวน นักเรียน (คน)	คะแนน เต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์(คน)			
					ผ่าน		ไม่ผ่าน	
					(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
30	30	24.10	2.29	80.33	26	86.67	4	13.33

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.33 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 แยกเป็นรายด้านปรากฏผลดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วย การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวน นักเรียน ที่ผ่าน เกณฑ์	ร้อยละ
1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น	6	4.87	81.11	26	86.67
2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้หาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	6	4.83	80.56	26	86.67
3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	6	4.73	78.89	25	83.33

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วย การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวน นักเรียน ที่ผ่าน เกณฑ์	ร้อยละ
4. สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดี และวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง	6	4.80	80.00	26	86.67
5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด	6	4.53	75.56	18	60.00

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกด้าน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ โดยด้านที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์ และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 คิดเป็น ร้อยละ 81.11 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 สำหรับด้านอื่น ๆ มีผลการวิเคราะห์เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยดังนี้ ด้านการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีที่ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 คิดเป็นร้อยละ 80.56 ด้านการสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มีคะแนนเฉลี่ย 4.80 คิดเป็น ร้อยละ 80.00 โดยทั้งสองด้านนี้มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากันคือ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ขณะที่ด้านการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.73 คิดเป็นร้อยละ 78.89 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และพบว่าด้านการประเมินผลและ การสะท้อนคิด มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 4.53 คิดเป็นร้อยละ 75.56 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่าน เกณฑ์รายบุคคลเพียง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ซึ่งเป็นเพียงด้านเดียวที่มีสัดส่วนนักเรียนผ่าน เกณฑ์ไม่ถึงร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ช่วยส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดในเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะความสามารถในการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ความรู้จากวรรณคดี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเนื้อหาบทเรียนเรื่อง เสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ม. 4-6/1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้อย่างถูกต้อง ไพเราะและเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น ม. 4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต ม. 4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ม. 4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ใช้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา จำนวน 6 แผน เวลาสอน 12 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.18 มีคุณภาพอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.75) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 0.57 ค่าอำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.73 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) อยู่ระหว่าง

0.60–1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.37 ถึง 0.60 ค่าอำนาจจำแนก (R) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.73 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ สามารถสรุปผล อภิปรายการวิจัยได้ดังนี้

5.1. สรุปผล

5.1.1 ผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 30 คน มีคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.67 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) จากการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.90 คิดเป็นร้อยละ 81.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ด้านรองลงมาคือ ด้านการระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 คิดเป็นร้อยละ 80.56 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ด้านการประเมินผลและการสะท้อนคิด มีคะแนนเฉลี่ย 4.63 คิดเป็นร้อยละ 77.22 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ด้านการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล และ ด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล และแหล่งข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.60 คิดเป็นร้อยละ 76.67 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ด้านละ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบข้อสังเกตสำคัญว่า แม้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มในทุกด้านจะผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 แต่หากพิจารณาจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคล พบว่ามีเพียงด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่มีสัดส่วนนักเรียนสอบผ่านเกินกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ในขณะที่ด้านอื่นๆ มีสัดส่วนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคลอยู่ในช่วงร้อยละ 60.00 ถึง 73.33

5.1.2 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 30 คน มีคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.33 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) จาก

การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีขุนช้างขุนแผน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวมนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ โดยด้านที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลัก การวิจารณ์เบื้องต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 (ร้อยละ 81.11) และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 สำหรับด้านอื่น ๆ มีผลการวิเคราะห์เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยดังนี้ ด้านการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 (ร้อยละ 80.56) ด้านการสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง มีคะแนนเฉลี่ย 4.80 (ร้อยละ 80.00) โดยทั้งสองด้านนี้มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากัน คือ 26 คน (ร้อยละ 86.67) ขณะที่ ด้านการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ มีคะแนน เฉลี่ย 4.73 (ร้อยละ 78.89) และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 25 คน (ร้อยละ 83.33) อย่างไรก็ตาม พบว่า ด้านการประเมินผลและการสะท้อนคิด มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 4.53 (ร้อยละ 75.56) และมีจำนวน นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคลเพียง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ซึ่งเป็นเพียงด้านเดียวที่มีสัดส่วน นักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่ถึงร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.2. อภิปรายผล

5.2.1 วัดดูประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มี คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมี ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวน นักเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลัก อริยสัจ 4 เป็นกระบวนการคิดเชิงระบบที่มีโครงสร้างเป็นลำดับขั้นและมีเหตุผล สอดคล้องกับการ พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างชัดเจน โดยผลการวิจัยรายด้านพบว่านักเรียนมี พัฒนาการที่โดดเด่นใน ด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูง ถึงร้อยละ 81.67 และ ด้านการระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.56 ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา (2554) ที่พบว่าการเรียนรู้แบบอริยสัจ สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และสอดคล้องกับ จำเนียร กิ่งแก้ว และคณะ (2556) ที่ยืนยันว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอน แบบอริยสัจสี่มีความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระรุ่งโรจน์ ธิวัณบุญ (รักราษฎร์) และคณะ (2565) ที่อธิบายว่าอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน

คิดค้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านการกำหนดประเด็นปัญหา การรวบรวมข้อมูล และการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล กระบวนการนี้ช่วยเปลี่ยนบทบาทนักเรียนให้กลายเป็น "ผู้วิเคราะห์" โดยใน ชั้นทุกซ์ นักเรียนได้ฝึกกระบวนการจากความขัดแย้งในวรรณคดี ชั้นสมุทัย ฝึกวิเคราะห์หาสาเหตุและแรงจูงใจตัวละคร ชั้นนิโรธ ทดลองหาทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหา และชั้นมรรค สังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อสรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักตรรกะ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดที่เป็นระบบและมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้

5.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.33 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ช่วยเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจาก "ผู้รับข้อมูล" มาเป็น "ผู้วิเคราะห์และผู้แก้ปัญหา" โดยผ่านขั้นตอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีอย่างเป็นระบบ ในชั้น ทุกซ์ (กำหนดปัญหา) และ สมุทัย (หาสาเหตุ) นักเรียนได้ฝึกกระบวนการความขัดแย้งของตัวละครและวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งมากกว่าการท่องจำ ชั้น นิโรธ (ทดลองและเก็บข้อมูล) และ มรรค (วิเคราะห์และสรุปผล) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลองหาทางออกให้แก่สถานการณ์ในเรื่อง และสังเคราะห์ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง กระบวนการนี้ทำให้นักเรียน "คิดกับเรื่อง" และ "คิดจากเรื่อง" จนสามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์และภาพสะท้อนทางสังคมในตอน "ขุนช้างถว้ยฎีกา" ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการวิเคราะห์ลักษณะเด่นและความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์สูงถึงร้อยละ 80.56 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนี้จึงช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของผู้เรียนให้บรรลุตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครเดช นิละโยธิน (2568) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น” พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 88.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังเรียน

และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้สะท้อนว่าหลักอริยสัจ 4 ไม่เพียงแต่เหมาะกับการเรียนรู้ด้านศาสนา แต่ยังสามารถบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระรุ่งโรจน์ ธิวัณโณ (รักษากรุ) และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3” พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศรสมเด็จ สจจัญญายี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4” พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้นี้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้

5.3. ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยควรนำขั้นตอนของอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณคดี เนื่องจากโครงสร้างที่มีความเป็นเหตุเป็นผลช่วยเปลี่ยนบทบาทนักเรียนจากการท่องจำเนื้อเรื่องมาเป็นการ คิดกับเรื่อง และ แก้ปัญหาจากเรื่อง ซึ่งส่งผลดีต่อทักษะการคิดขั้นสูง

2) ครูควรเพิ่มกิจกรรมที่เน้นการไตร่ตรองผลของการกระทำของตัวละครในเชิงจริยธรรม และการเปรียบเทียบแนวคิดในวรรณคดีกับสถานการณ์จริงให้เข้มข้นขึ้น เพื่อฝึกให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าที่ลึกซึ้งกว่าเดิม

3) ควรส่งเสริมให้ครูใช้วรรณคดีเป็นฐานในการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันของนักเรียน เพื่อให้วรรณคดีมีชีวิตและมีคุณค่าต่อการนำไปใช้จริง เช่น การบูรณาการกิจกรรม Active Learning และสื่อร่วมสมัย จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรม และการสื่อสารผ่านสื่อสร้างสรรค์

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กับวรรณคดีประเภทอื่น ๆ หรือในระดับชั้นที่ต่างกัน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนนี้ในการสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวงกว้าง

2) ควรมีการทําวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการสอนตามหลักอริยสัจ 4 กับการสอนรูปแบบอื่นที่เน้นทักษะการคิด เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อหาจุดเด่นและแนวทางการบูรณาการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทย

3) ควรมีการวิจัยติดตามผล (Longitudinal Study) เกี่ยวกับความคงทนของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดีหลังจากผ่านการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอริยสัจ 4 ไปแล้วในระยะยาว เพื่อยืนยันว่าการสอนในรูปแบบนี้ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาที่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2540). *การออกแบบและพัฒนาแบบการวัดกระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กรมศาสนา. (2521). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง (พิมพ์ครั้งที่ 2, เล่มที่ 14)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมศาสนา. (2521). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง (พิมพ์ครั้งที่ 2, เล่มที่ 19)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กัลยาภรณ์ ศิริวรประสาธ. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กึ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2560). จะสอนวรรณคดีอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(4), 205.
- ชนิษฐา ทองดอนเกีย. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้อริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- คชา ประณีตพลกรัง และคณะ. (2565). *วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในศตวรรษที่ 21*. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 10(1), 331.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และชุมสาย สุวรรณชมพู. (2554). *วรรณคดีไทยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จำเนียร กิ่งแก้ว, สิริวรรณ ศรีพหล, และ อมรา รอดดารา. (2556). ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าช้า จังหวัดอุบลราชธานี (เอกสารการประชุมวิชาการ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชวลิต ชูกำแพง. (2563). *การวิจัยหลักสูตรและการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ขวาล แพรัตกุล. (2562). *เทคนิคการวัดผล (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิบูลย์การปก.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). *80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8)*.
กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2555). *สถานะและบทบาทของการวิจารณ์ในการศึกษาวรรณคดีไทย 2520–2550*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2543). *พัฒนาการวรรณคดีศึกษาในประเทศไทยในสถานภาพไทยศึกษา: การสำรวจเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพฯ: ตรัสวิน.
- ธิรปุณโณ พ., ศรีนอก ส., วงศ์สุวรรณ น., & พิมพ์ อ. (2022). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารจิตวิทยาพุทธศาสตร์ประยุกต์เพื่อสังคม, 8(1), 123–140.
- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2541). *การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ทิตินา แคมมณี. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.
- ทิตินา แคมมณี. (2561). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 22)*. กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ธฤณัช อารมย์แก้ว , เด่นดาว ชลวิทย์. (2561). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้น ม.3. มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- นราธิป พงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น. (2504). *ภาษา วรรณคดี และวิทยาการ*. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.
- นิตยา ย้อยแก้ว & ณัฐพล ร้าไพ. (2564). *การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันความจริงเสริม. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน*.
- นิติ เอี่ยมชื่น และคณะ. (2564). *การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา*.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- บุญชม ศรีสะอาด. (2561). *การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2564). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). *การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ป. อินทรปาลิต. (2562). *ขุนช้างขุนแผน*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2544). *กิจกรรมการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์โดยการแก้ปัญหาปลายเปิด*. มศว.
- พัฒนา พรหมณี และคณะ. (2563). *การประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน*. วารสารศึกษาศาสตร์ มมส.
- พัฒนา พรหมณี และคณะ. (2563). *แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและแบบสอบถาม*. วารสาร สสอพ.
- พระณัฐวุฒิ อคฺควทฺธโน. (2564). *การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยผลสัมฤทธิ์*. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์, 2(2), 62.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). *อริยสัจ 4: ความจริงอันประเสริฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระพุศศักดิ์ แวงสูงเนิน. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนวมปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]*.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. มจร.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). *ธรรมะฉบับเรียนลัด (พิมพ์ครั้งที่ 30)*. กรุงเทพฯ: ธรรมะอินเตอร์เน็ต.
- พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ [ปริญญาวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]*.
- พระมหาศรสมเด็จ สจฺจภูมฺมายุ (อยู่เย็น). (2564). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระมหาเอกชัย มหาบุญญ และคณะ. (2567). *การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 15(1), 272-274.

- พระรุ่งโรจน์ ธิวัชรกุล (รักษาราชการ) และคณะ (2565). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบอริยลั 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 123-140.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2560). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2560). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2563). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : แฮสส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. (2537). การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาชีผล, โชติกา. (2564). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มลิวัลย์ สมศักดิ์. (2540). รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน. มศว. มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย. (2525). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง (เล่มที่ 19). นครปฐม : โรงพิมพ์มหาภูมิ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2546). พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาฯ (เล่มที่ 19). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2546). พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาฯ (เล่มที่ 31). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์. (2544). พัฒนาการวรรณคดีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ยาวดี วิบูลย์ศรี. (2562). การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2523). ความรู้ทั่วไปทางภาษาไทย ตอนที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

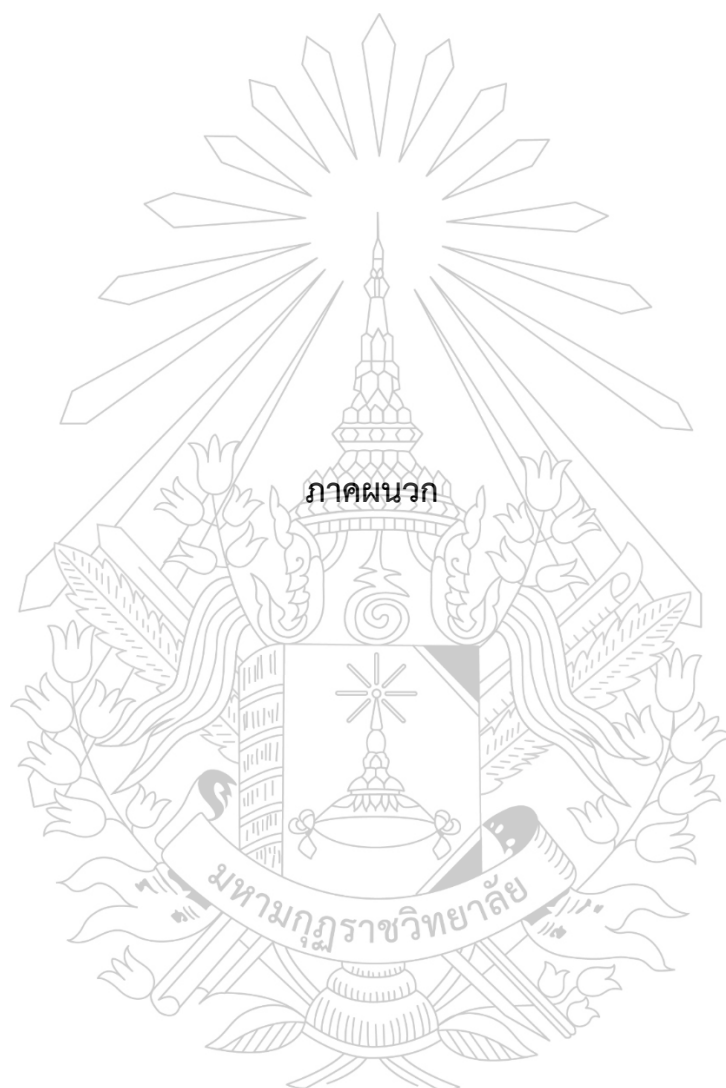
- รินฤทัย สัจพันธ์. (2540). *สัณนิษฐานวรรณศิลป์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแถมมี.
- รินฤทัย สัจพันธ์. (2549). *ความรู้ทั่วไปทางภาษาและวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รินฤทัย สัจพันธ์. (2550). *เล่าเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับสมบูรณ์ พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- รวีวรรณ วงศ์เดชาจันทร์. (2564). *Developing and writing lesson plans*. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 11(1).
- ลัดดา อรรถราช. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน*. มสธ.
- ล้วน สายยศ & อังคณา สายยศ. (2560). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2560). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอลทีเพอร์.
- วิทย์ วิศุทเททย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2547). *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิภาพรรณ พินลาและคณะ. (2563). *สังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลสิทธิ์ ทรายงกูร. (2562). *พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร เวียงวะลัย. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และ อุษา ชูชาติ. (2544). *ฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ศิริวรรณ วณิชวัฒนารชัย. (2564). *วิธีสอนทั่วไป*. นครปฐม: ม.ศิลปากร.
- สาโรช บัวศรี. (2526). *วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2562). *การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2563). *การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สหพงศ์ จันศิริ. (2562). *การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การเรียนรู้แบบ PBL*. ม.ธุรกิจบัณฑิต.
- สิทธิพล อาจอินทร์. 2550. *รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุพล วัณสินธ์. (2561). *การจัดทำแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ*. สารพัฒนากลยุทธ์.

- สุวิทย์ มูลคำ. (2545). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2560). การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. กรุงเทพฯ: อี เค บั๊ค.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. (2547). การสร้างแบบวัดเจตคติ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง.
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.
- อภริณี จันทร์ลอย. (2560). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4
(วิทยานิพนธ์). มจร.
- อัครเดช นิละโยธิน. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ตาม
แนวอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น.
วารสารวิชาการแสงอีสาน, 22(1), 82-92.
- อัญญา โพธิ์พลาการ. (2563). การพัฒนาชุดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหา
(ปริญญาานิพนธ์). มศว.
- อาภรณ์ ใจเพียง. (2563). หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารียา หุตินทะ. (2556). เบิกทางวรรณคดีศึกษาไทย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อารี พันธมณี. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อารีย์ คงสวัสดิ์. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ความเชื่อในการเรียนคณิตศาสตร์ (วิทยานิพนธ์).
มศว.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. (2562). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:
บุ๊คพอยท์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2561). การวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพศาล วรคำ. (2562). การวิจัยทางการศึกษา. กทม. สันธิ์: ประสานการพิมพ์.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. New York: David McKay.
- Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Decaroli, M. H. (1973). *What research says to the classroom teacher: Critical thinking*.
Social Education.
- Dewey, J. (1933). *How we think*. New York: Heath and Company.
- Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1991). *Essentials of educational measurement* (5th ed.).
Prentice-Hall.

- Ennis, R. H. (1985). *A logical basis for measuring critical thinking skills*. Educational Leadership, 43(2), 44–48.
- Feeley, A. J. (1976). *Argumentation and debate: Rational decision making (2nd ed.)*. Belmont: Wadsworth.
- Gagné, R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction (4th ed.)*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
- Gangadharaiah, R., Brooks, J., Boor, L., Kolodge, K., Su, H., & Jia, Y. (2025). *Pooled rideshare in the U.S.: An exploratory study of user preferences*. Vehicles, 7(2), 44. <https://doi.org/10.3390/vehicles7020044>
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw-Hill.
- Gronlund, N. E. (1988). *How to construct achievement tests (4th ed.)*. Prentice-Hall.
- Hilgard, E. R. (1962). *Introduction to psychology (3rd ed.)*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Kabat-Zinn, J., Massion, A.O., Kristeller, J., Peterson, L.G., Fletcher, KE., Pbert, L., Lenderking, W.R., Santorelli, S.F. (1992). *Effectiveness of a meditation-based stress reduction program in the treatment of anxiety disorders*. Am J Psychiatry, 149(7), 936-43.
- Kerlinger, F. N. (1973). *Foundations of behavioral research (2nd ed.)*. Holt, Rinehart and Winston.
- Klausmeier, H. J. (1961). *Learning and human abilities*. New York: Harper & Row.
- Kneedler, P. (1985). *California assesses critical thinking*. In A. L. Costa (Ed.), *Developing minds: A resource book for teaching thinking* (pp. 54–57). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Kodithuwakku, M., & Marikar, F. (2024). *Bridging experiential learning and spiritual wisdom: Integrating Kolb's cycle with the Four Noble Truths of Buddhism*. EducationalChallenges. https://educationalchallenges.org.ua/index.php/education_challenges/article/view/294
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall

- McClellan, J. (2019, Spring). *Preserving the four noble truths at the heart of Buddhist pedagogy*. APA Newsletter on Asian and Asian-American Philosophers and Philosophies, 18(2), 30–35.
- Popham, W. J. (2020). *Classroom assessment: What teachers need to know (9th ed.)*. Pearson.
- Richard Paul & Linda Elder. (2008) *The Miniature Guide to Critical Thinking Concepts and Tools*, Foundation for Critical Thinking Press.
- Watson, G., & Glaser, E. M. (1964). *Watson–Glaser critical thinking appraisal manual*. New York: Harcourt Brace.
- Weir, J. J. (1974). *Problem Solving*. The Science Teacher, 41(4), 16–19.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1. พระมหานพรัตน์ ขนดิธมโม

วุฒิการศึกษา : ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

2. นางฉายรัศมี บุญพา

วุฒิการศึกษา : ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย, ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการศึกษา

ตำแหน่ง : ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนทรายมูลวิทยา ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร

3. นางสาวจิตราวดี เกิดศิริ

วุฒิการศึกษา : ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวัดผลประเมินผล

ตำแหน่ง : ครู

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนอนุบาลยโสธร ตำบลเชียงคำ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

4. ดร.พิกุล ภูมิแสน

วุฒิการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

5. ดร.เพ็ญศรี บุญเดช

วุฒิการศึกษา : ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย, ศีษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการวัดผลประเมินผล, ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัย

ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ วิชาการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม

สถานที่ทำงาน : สำนักงานเทศบาลเมืองยโสธร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองยโสธร

จังหวัดยโสธร

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ อว ๗๔๓๔/๖๓๐๓๓๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๑๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเคียง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๕๔๔, ๐๔๓-๒๕๒-๓๔๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นางฉวีรัตน์ บุญพา

ด้วย พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร เลขทะเบียนนักศึกษา ๒๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๗ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้
จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุวิจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัย

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร โทร. ๐๔๓๒๕๒๓๐๓๐

ผู้ทรงคุณวุฒิระดับต้นในสายคุณธรรม
ศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์

(พญ.ณัฏฐ์ ฐิตะ)
ผู้อำนวยการศูนย์ฯ

๙ ธันวาคม ๒๕๖๘

ที่ อว ๗๔๑๔/ว๑๐๓๓๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

๔/๒๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในหมื่น อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

โทร ๐๔๓-๒๕๑-๕๔๘, ๐๔๓-๒๕๑-๓๘๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.เพ็ญศรี บุญเคซ

ด้วย พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑๑ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๗ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้
จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระศิวะจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัย

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร โทร. ๐๘๓๓๓๓๑๐๗๐

ผอ. ม.อ. ๒๕๖๘

(พระศิวะจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

ผอ. ม.อ. ๒๕๖๘

ที่ อว ๗๔๑๙/วค๐๓๓๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๕๔๘, ๐๔๓-๒๕๖-๓๘๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นางสาวจิตราวดี เกิดศิริ

ด้วย พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๗ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสงฆ์ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้
จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุวิจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ข้าพเจ้ามีหน้าที่เป็นผู้จัดทำ
เอกสารเครื่องมือวิจัย

(นางสาวจิตราวดี เกิดศิริ)

๒๕ ม.ค. ๖๙.

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร โทร. ๐๔๓๒๕๑๒๐๗๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๘๘๕๕

ที่ อว ๗๔๓๔/ว๑๐๓๑๓

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระมหาพรตน์ ชนติธมโม

ด้วย พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๗ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

พระสุธีวิจิตรธรรม ผศ.ดร.

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัย

นางสาวพรตน์ ชนติธมโม

ที่ อว ๗๔๑๔/ว๑๐๓๑๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๔/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๕๕๕, ๐๔๓-๒๕๓-๓๕๖

๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.พิกุล ภูมิแสน

ด้วย พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๗ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้
จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวม
ข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุนมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระสุวิจิตรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ข้าพเจ้า ดร.พิกุล ภูมิแสน อ.บ.ล.เก.น.ส.ห.ย.ว.ช.น.

ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ๖๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑

มหาวิทยาลัย

(ดร.พิกุล ภูมิแสน)

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร โทร. ๐๘๓๓๓๔๒๐๗๐

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6
โดยใช้ การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

เพื่อให้แบบประเมินดังกล่าว ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญถึงความสอดคล้องของ
 ข้อคำถามกับรายการประเมินเพื่อให้ทราบว่า “ข้อคำถามที่ตั้งมีเนื้อหาสอดคล้องกับรายการสำรวจ
 หรือไม่” จึงใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดพิจารณาข้อคำถามในแบบสอบถามข้างล่าง แล้วทำ
 เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 5, 4, 3, 2, และ 1 โดย

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เหมาะสมในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เหมาะสมในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เหมาะสมในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เหมาะสมในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้อง/เหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ขณะเดียวกัน ใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงในข้อที่ยังมีความ
 สอดคล้อง/เหมาะสมน้อย ว่าควรปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างไร

ผู้วิจัย

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ข้อเสนอแนะ เพื่อการ ปรับปรุง
		5	4	3	2	1	
1	ส่วนนำ						
	1.1 มีรายละเอียดครบถ้วน						
2	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด						
	2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
	2.2 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้						

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					
		5	4	3	2	1	ข้อเสนอแนะ เพื่อการ ปรับปรุง
	2.3 สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล						
3	สาระสำคัญ						
	3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
	3.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้						
	3.3 สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล						
4.	จุดประสงค์การเรียนรู้						
	4.1 มีองค์ประกอบครบ 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์						
	4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้						
	4.3 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้						
	4.4 สอดคล้องกับการเรียนรู้และประเมินผล						
5.	สาระการเรียนรู้						
	5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
	5.2 สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด						
	5.3 สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล						
6.	สมรรถนะของผู้เรียน						
	6.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
	6.2 สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด						
	6.3 สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล						
7.	กระบวนการจัดการเรียนรู้						
	7.1 สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลัก อริยสัจ 4						
	7.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						

ข้อ	รายการประเมิน	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ข้อเสนอแนะ เพื่อการ ปรับปรุง
		5	4	3	2	1	
	7.3 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้						
	7.4 สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล						
8.	สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้						
	8.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
	8.2 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้						
9.	การวัดและประเมินผล						
	9.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้						
	9.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้						
	9.3 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้						

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้
และการวัดผลการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดี

เบื้องต้นด้วยหลักอริยสัจ 4

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
1.1	5	4	5	4	5	23	4.60	0.55	มากที่สุด
2.1	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มาก
2.2	4	4	3	3	5	19	3.80	0.84	มาก
2.3	4	3	4	4	5	20	4.00	0.71	มาก
3.1	5	3	3	4	4	19	3.80	0.84	มาก
3.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
3.3	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
4.1	5	4	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
4.2	4	3	5	5	4	21	4.20	0.84	มาก
4.3	3	4	5	5	5	22	4.40	0.89	มาก
4.4	4	5	3	4	5	21	4.20	0.84	มาก
5.1	4	3	3	4	4	18	3.60	0.55	มาก
5.2	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
5.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.1	4	4	4	4	4	20	4.00	0.00	มาก
6.2	5	4	5	5	4	23	4.60	0.55	มากที่สุด
6.3	4	5	4	5	5	23	4.60	0.55	มากที่สุด
7.1	5	3	4	5	4	21	4.20	0.84	มาก
7.2	4	5	3	4	3	19	3.80	0.84	มาก
7.3	5	5	3	4	4	21	4.20	0.84	มาก
7.4	4	4	4	4	5	21	4.20	0.45	มาก
8.1	4	5	3	5	4	21	4.20	0.84	มาก
8.2	4	3	3	4	5	19	3.80	0.84	มาก
9.1	5	5	4	3	4	21	4.20	0.84	มาก
9.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
9.3	4	5	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
รวม							4.18	0.72	มาก

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้
และการวัดผลการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดี

เบื้องต้นด้วยหลักอริยสัจ 4

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
1.1	5	3	4	5	5	22	4.40	0.89	มาก
2.1	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มาก
2.2	4	4	3	3	5	19	3.80	0.84	มาก
2.3	4	3	4	4	5	20	4.00	0.71	มาก
3.1	5	3	3	4	4	19	3.80	0.84	มาก
3.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
3.3	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
4.1	5	4	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
4.2	4	3	5	5	4	21	4.20	0.84	มาก
4.3	3	4	5	5	5	22	4.40	0.89	มาก
4.4	4	5	3	4	5	21	4.20	0.84	มาก
5.1	4	3	3	4	4	18	3.60	0.55	มาก
5.2	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
5.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.1	5	4	4	5	4	22	4.40	0.55	มาก
6.2	4	5	5	4	4	22	4.40	0.55	มาก
6.3	4	4	5	5	5	23	4.60	0.55	มากที่สุด
7.1	5	3	4	5	4	21	4.20	0.84	มาก
7.2	4	5	3	4	3	19	3.80	0.84	มาก
7.3	4	5	3	4	4	20	4.00	0.71	มาก
7.4	4	4	4	4	5	21	4.20	0.45	มาก
8.1	5	5	3	5	4	22	4.40	0.89	มาก
8.2	4	3	3	4	5	19	3.80	0.84	มาก
9.1	5	5	4	3	4	21	4.20	0.84	มาก
9.2	4	4	3	5	5	21	4.20	0.84	มาก
9.3	5	5	4	4	3	21	4.20	0.84	มาก
รวม							4.18	0.75	มาก

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้
และการวัดผลการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่า
ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
1.1	5	3	4	5	5	22	4.40	0.89	มาก
2.1	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มาก
2.2	4	4	3	3	5	19	3.80	0.84	มาก
2.3	4	3	4	4	5	20	4.00	0.71	มาก
3.1	5	3	3	4	4	19	3.80	0.84	มาก
3.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
3.3	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
4.1	5	4	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
4.2	4	3	5	5	4	21	4.20	0.84	มาก
4.3	3	4	5	5	5	22	4.40	0.89	มาก
4.4	4	5	3	4	5	21	4.20	0.84	มาก
5.1	4	3	3	4	4	18	3.60	0.55	มาก
5.2	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
5.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.1	5	5	5	4	4	23	4.60	0.55	มากที่สุด
6.2	4	4	5	5	5	23	4.60	0.55	มากที่สุด
6.3	5	4	5	4	5	23	4.60	0.55	มากที่สุด
7.1	5	3	4	5	4	21	4.20	0.84	มาก
7.2	4	5	3	4	3	19	3.80	0.84	มาก
7.3	4	5	3	4	4	20	4.00	0.71	มาก
7.4	4	4	4	4	5	21	4.20	0.45	มาก
8.1	5	5	3	5	4	22	4.40	0.89	มาก
8.2	4	3	3	4	5	19	3.80	0.84	มาก
9.1	5	5	4	3	4	21	4.20	0.84	มาก
9.2	4	4	3	5	5	21	4.20	0.84	มาก
9.3	5	5	4	4	3	21	4.20	0.84	มาก
รวม							4.19	0.75	มาก

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้
และการวัดผลการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สักระยะข้อคิดจากวรรณคดี
และวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
1.1	5	3	4	5	5	22	4.40	0.89	มาก
2.1	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มาก
2.2	4	4	3	3	5	19	3.80	0.84	มาก
2.3	4	3	4	4	5	20	4.00	0.71	มาก
3.1	5	3	3	4	4	19	3.80	0.84	มาก
3.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
3.3	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
4.1	5	4	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
4.2	4	3	5	5	4	21	4.20	0.84	มาก
4.3	3	4	5	5	5	22	4.40	0.89	มาก
4.4	4	5	3	4	5	21	4.20	0.84	มาก
5.1	4	3	3	4	4	18	3.60	0.55	มาก
5.2	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
5.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.1	5	5	5	4	4	23	4.60	0.55	มากที่สุด
6.2	4	5	4	5	4	22	4.40	0.55	มาก
6.3	4	4	4	4	5	21	4.20	0.45	มาก
7.1	5	3	4	5	4	21	4.20	0.84	มาก
7.2	4	5	3	4	3	19	3.80	0.84	มาก
7.3	5	5	3	4	4	21	4.20	0.84	มาก
7.4	4	4	4	4	5	21	4.20	0.45	มาก
8.1	5	5	3	5	4	22	4.40	0.89	มาก
8.2	4	3	3	4	5	19	3.80	0.84	มาก
9.1	5	5	4	3	4	21	4.20	0.84	มาก
9.2	4	4	3	5	5	21	4.20	0.84	มาก
9.3	5	5	4	4	3	21	4.20	0.84	มาก
รวม							4.18	0.75	มาก

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้
และการวัดผลการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดี
สู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริงด้วยอริยสัจ 4

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
1.1	5	3	4	5	5	22	4.40	0.89	มาก
2.1	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มาก
2.2	4	4	3	3	5	19	3.80	0.84	มาก
2.3	4	3	4	4	5	20	4.00	0.71	มาก
3.1	5	3	3	4	4	19	3.80	0.84	มาก
3.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
3.3	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
4.1	5	4	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
4.2	4	3	5	5	4	21	4.20	0.84	มาก
4.3	3	4	5	5	5	22	4.40	0.89	มาก
4.4	4	5	3	4	5	21	4.20	0.84	มาก
5.1	4	3	3	4	4	18	3.60	0.55	มาก
5.2	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
5.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.1	4	4	5	5	5	23	4.60	0.55	มากที่สุด
6.2	4	5	4	4	4	21	4.20	0.45	มาก
6.3	4	4	4	5	4	21	4.20	0.45	มาก
7.1	5	3	4	5	4	21	4.20	0.84	มาก
7.2	4	5	3	4	3	19	3.80	0.84	มาก
7.3	5	5	3	4	4	21	4.20	0.84	มาก
7.4	5	4	4	4	5	22	4.40	0.55	มาก
8.1	5	5	3	5	4	22	4.40	0.89	มาก
8.2	4	3	3	4	5	19	3.80	0.84	มาก
9.1	5	5	4	3	4	21	4.20	0.84	มาก
9.2	4	4	3	5	5	21	4.20	0.84	มาก
9.3	5	5	4	4	3	21	4.20	0.84	มาก
รวม							4.18	0.75	มาก

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้
และการวัดผลการประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดี
สู่ภูมิคุ้มกันชีวิต

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
1.1	5	3	4	5	5	22	4.40	0.89	มาก
2.1	4	4	5	5	3	21	4.20	0.84	มาก
2.2	4	4	3	3	5	19	3.80	0.84	มาก
2.3	4	5	4	4	5	22	4.40	0.55	มาก
3.1	5	3	3	4	4	19	3.80	0.84	มาก
3.2	5	4	3	5	5	22	4.40	0.89	มาก
3.3	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
4.1	5	4	4	4	3	20	4.00	0.71	มาก
4.2	4	3	5	5	4	21	4.20	0.84	มาก
4.3	3	4	5	5	5	22	4.40	0.89	มาก
4.4	4	5	3	4	5	21	4.20	0.84	มาก
5.1	4	3	3	4	4	18	3.60	0.55	มาก
5.2	4	4	4	5	5	22	4.40	0.55	มาก
5.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.1	5	5	4	4	3	21	4.20	0.84	มาก
6.2	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
6.3	5	5	4	5	3	22	4.40	0.89	มาก
7.1	5	3	4	5	4	21	4.20	0.84	มาก
7.2	4	5	3	4	3	19	3.80	0.84	มาก
7.3	5	5	3	4	4	21	4.20	0.84	มาก
7.4	5	4	4	4	5	22	4.40	0.55	มาก
8.1	5	5	3	5	4	22	4.40	0.89	มาก
8.2	4	3	3	4	5	19	3.80	0.84	มาก
9.1	5	5	4	3	4	21	4.20	0.84	มาก
9.2	4	4	3	5	5	21	4.20	0.84	มาก
9.3	5	5	4	4	3	21	4.20	0.84	มาก
รวม							4.19	0.79	มาก

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของข้อทดสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

(Index of Item - Objective Congruence: IOC)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

ในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้สร้าง “แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4”

โดยแบบทดสอบดังกล่าว มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อและแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ

จึงใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดพิจารณาข้อทดสอบในแบบทดสอบข้างล่าง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง +1 หรือ 0 หรือ -1 โดย

+ 1 หมายถึง ข้อทดสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจในความสอดคล้องของข้อทดสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

-1 หมายถึง ข้อทดสอบไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ขณะเดียวกัน ใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะในข้อทดสอบที่เห็นว่าไม่เหมาะสมว่าควรปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างไร

ผู้วิจัย

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	1. วรรณคดีสโมสรยกย่องเสภาขุนช้างขุนแผนตอน ขุนช้างถวายฎีกา ว่าเป็นยอดของกลอนเสภาในปี พ.ศ. 2474 โดยมีบุคคลใดเป็นประธานในการชำระต้นฉบับ? ก. สุนทรภู่ ข. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ค. สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ง. หมื่นกวีพจน์ปริชา จ. โรงพิมพ์หมอสมิท				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	2. เหตุการณ์ในตอนขุนช้างถวายฎีกา สันนิษฐานว่าอ้างอิงประวัติศาสตร์ในรัชสมัยใด? ก. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ข. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ค. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ง. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	3. "ถวายฎีกา" ในบริบทของวรรณคดีเรื่องนี้ หมายถึงการดำเนินการในข้อใด? ก. การเขียนจดหมายรักถึงนางวันทอง ข. การร้องเรียนต่อขุนนางผู้ใหญ่ ค. การร้องทุกข์โดยตรงต่อพระมหากษัตริย์ ง. การสวดมนต์ขอพรจากเทวดา จ. การยื่นฟ้องร้องต่ออัยการศาลโรง				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	4. เหตุใดวรรณคดีสโมสรจึงยกย่องตอนนี้ว่า "แต่งดีเยี่ยม"? ก. เพราะมีการบรรยายฉากไสยศาสตร์ที่ซับซ้อน ข. เพราะนำเสนอความร้ายของขุนช้างได้อย่างชัดเจน ค. เพราะมีกระบวนกลอนที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจได้อย่างยอดเยี่ยม				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. เพราะนางวันทองสามารถแก้ปัญหาครอบครัวได้สำเร็จ จ. เพราะเป็นตอนที่ขุนแผนแสดงพลังกำลังในการรบสูงสุด				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	5. บทประพันธ์ "อีวันทองตัวมันเหมือนรักแก้ว ถัดโค่นขาดแล้วก็โอบเหี่ยว" กวีต้องการสื่อความหมายตามข้อใด? ก. วันทองเป็นสตรีที่รักธรรมชาติ ข. วันทองเป็นคนอ่อนแอเหมือนใบไม้ที่แห้งเหี่ยว ค. วันทองเป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัว ง. วันทองเป็นผู้กุมความลับเรื่องทรัพย์สินสมบัติของขุนช้าง จ. วันทองเป็นต้นเหตุที่ทำให้ต้นไม้นั้นวันตาย				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	6. จากกรณีข่าวที่สามี (พ.ต.ต.) ยิ่งภรรยาที่นอกใจ (ข่าวสด) หากเปรียบเทียบกับขุนช้าง พฤติกรรมของขุนช้างที่เลือก "ถวายฎีกา" สะท้อนถึงความเข้าใจในระบบสังคมอย่างไร? ก. ขุนช้างเป็นคนฉลาดที่ไม่กล้าใช้กำลัง ข. ขุนช้างต้องการประจานความล้มเหลวของตนเอง ค. ขุนช้างเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมในสมัยนั้นในการทวงคืนสิทธิของตน ง. ขุนช้างต้องการทำลายชื่อเสียงของจมน้อยเพียงอย่างเดียว จ. ขุนช้างเชื่อว่ากษัตริย์จะเห็นใจคนรวยมากกว่าคนจน				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	7. การที่จมน้อย "เสกขมิ้นว่านยาเข้าท้าว" ก่อนขึ้นเรือนขุนช้าง สะท้อนถึงความเชื่อในมิติใดของวิถีชีวิตไทยโบราณ? ก. ความนิยมในการดูแลผิวพรรณของชายชาตินักรบ				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ข. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลังเพื่อสร้างความมั่นใจ ค. การรักษาอาการบาดเจ็บจากการทำสงครามในอดีต ง. ค่านิยมการแต่งกายที่แปลกแยกจากชาวบ้านทั่วไป จ. การทำสัญลักษณ์เพื่อระบุตำแหน่งของกองทหาร				
การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	8. จากกรณี "พี่เพ็ญ" ในรายการโหนกระแสที่ถูกเมียนอกใจเข้าช้อน หากวิเคราะห์ตามหลักการวิจารณ์วรรณคดี ลักษณะของพี่เพ็ญมีความคล้ายคลึงกับตัวละครใดในมิติด้านความทุกข์จากการยึดติด? ก. ขุนแผน ที่รักลูกมาก ข. ขุนช้าง ที่ยึดมั่นและรอคอยความรักที่ไม่มีวันสมหวัง ค. จมื่นไวย ที่ว้าวามชิงตัวแม่ ง. สมเด็จพระพันวษา ที่ตัดสินใจเด็ดขาด จ. พระพิรุณ ที่เป็นคนกลางไกลเกลี่ย				
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	9. หากนางวันทองนำข้อคิดเรื่อง "การสื่อสารอย่างมีสติ" มาใช้ในวินาทีที่ทูลตอบพระพันวษานางควรเลือกปฏิบัติอย่างไรตามแนวทางอริยสัจ 4 (มรรค)? ก. นิ่งเฉยและปล่อยให้เป็นเรื่องของโชคชะตา ข. มีสติและตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่งอย่างเด็ดเดี่ยวตามความปรารถนาที่แท้จริง ค. ร่ายมนตร์มหาละลายเพื่อให้พระพันวษายากไร้ ง. ขอร้องให้ขุนช้างและขุนแผนตกลงกันเองในศาล จ. หนีออกจากพระที่นั่งในขณะที่กษัตริย์กำลังกริ้ว				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	10. จากข่าว TikTok เรื่อง "ผัวสุดซ้าเมียแอบคบซู้ 5 คน" หากฝ่ายชายนำหลักการ "สุดมือสอยต้องปล่อยไป" มาใช้ เขาควรดำเนินการอย่างไรให้สอดคล้องกับข้อคิดจากรวรรณคดี? ก. ตามสืบและล้างแค้นซู้ทั้ง 5 คนให้สิ้นซาก ข. ยอมรับความจริง ปล่อยวางความยึดติด และเริ่มต้นชีวิตใหม่เพื่อลูก ค. ยื่นฎีกาต่อกษัตริย์เพื่อขอความยุติธรรมเหมือนขุนช้าง ง. ใช้มนตร์คาถาเพื่อให้เมียกลับมารักตนคนเดียว จ. กัดกันไม่ให้เมียพบลูกเหมือนที่เมียทำกับตน				
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	11. พฤติกรรมของจมีนไวที่ลอบขึ้นเรือนในยามวิกาลเพื่อพาแม่กลับบ้าน หากปรับเปลี่ยนให้เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายในสมัยนั้น เขาควรทำอะไร? ก. ส่งคนไปลักพาตัวแม่ในตอนกลางวันแทน ข. ดิดสินบนขุนนางเพื่อขอตัวแม่คืน ค. ขวนบิดาไปฟ้องร้องหาเอาตามระเบียบอัยการศาลโรง ง. ทำขุนช้างดวลดาบเพื่อชิงตัวนางวันทอง จ. ไปขอบวชเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ขุนช้างปล่อยแม่				
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	12. ในกระบวนการอริยสัจ 4 ชั้น "ทุกข์" ของพี่เพ็ญในรายการโหนกระแสคือสิ่งใด? ก. การไม่มีเงินเลี้ยงดูภรรยา ข. ความเจ็บปวดจากการถูกคนรักหักหลังและการไม่ยอมปล่อยวางความสัมพันธ์ ค. การถูกญาติของภรรยาไล่ออกจากบ้าน ง. การที่ลูกชายไม่ยอมเป็นพยานให้ในคดีฟ้องซู้ จ. การที่ภรรยาทำงานราชการแต่ตนทำนา				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	13. หากนักเรียนต้องผลิตวิดีโอสั้นใน TikTok เพื่อสอนเรื่อง "สติ" โดยใช้ตัวละครมีนไวเป็นตัวอย่าง ฉากใดสอดคล้องกับการนำไปใช้เตือนใจวัยรุ่นที่สุด? ก. ฉากขี่ม้าไปตามหาขุนแผนที่เมืองกาญจนบุรี ข. ฉากที่จมีนไวใช้อารมณ์ว่าความลอบขึ้นเรือนจนสร้างปัญหาบานปลาย ค. ฉากที่จมีนไวกราบเท้าแม่เพื่อขอขมา ง. ฉากที่จมีนไวได้รับบรรดาศักดิ์จากพระพันวษา จ. ฉากที่จมีนไวทำพิธีเสกคาถาอาคม				
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	14. วิเคราะห์สาเหตุ (สมุทัย) ที่ทำให้พระพันวษาคัดสินประหารชีวิตนางวันทอง อะไรคือปัจจัยหลักในมิติด้านการปกครอง? ก. พระองค์ทรงเกลียดชังความสวยของนางวันทอง ข. นางวันทองถูกมองว่าเป็น "รากแก้ว" ของปัญหาความขัดแย้งที่ทำลายความเป็นระเบียบของสังคม ค. พระองค์ต้องการยึดทรัพย์ของขุนช้างเข้าหลวง ง. พระองค์ทรงโกรธที่ขุนแผนมีมนตร์คาถาเหนือกว่าพระองค์ จ. นางวันทองแสดงกิริยากระด้างกระเดื่องต่ออำนาจรัฐ				
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	15. การที่นางวันทองทูลตอบว่า "ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำหนักหาได้ว่าให้เคืองไม่" สะท้อนถึงการวิเคราะห์ภายในใจของนางอย่างไร? ก. นางต้องการเงินทองของขุนช้างมากกว่าความรักของขุนแผน ข. นางวิเคราะห์ถึงคุณความดีและความผูกพันที่ขุนช้างมีต่อตนในยามที่ขุนแผนละเลย ค. นางพยายามยั่วให้ขุนแผนโกรธเพื่อเรียกร้องความสนใจ				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. นางไม่กล้าพูดความจริงเพราะกลัวขุนช้างทำร้าย จ. นางวิเคราะห์ว่าพระพันวษาทรงขึ้นชอบขุนช้างมากกว่า				
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	16. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของ พ.ต.ต. (ในข่าวสด) กับ ขุนช้าง ในแง่มุมของ "การจัดการความผิดหวัง" ข้อใดวิเคราะห์ได้ถูกต้อง? ก. ทั้งคู่เลือกวิธีใช้ความรุนแรงเพื่อจบปัญหาเหมือนกัน ข. พ.ต.ต. ใช้กฎหมาย (ฟ้องหย่า) ในขณะที่ขุนช้างใช้กำลังลักพาตัว ค. ขุนช้างใช้ช่องทางกฎหมาย (ถวายฎีกา) แต่ พ.ต.ต. ในข่าวสุดท้ายกลับใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหาชีวิต ง. ทั้งคู่มีความอดทนสูงต่อความนอกใจเหมือนกัน จ. พ.ต.ต. เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม แต่ขุนช้างเชื่อเรื่องมนตร์ดำ				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	17. การวิเคราะห์บทเรียนเรื่อง "วัวเคียวฆ่าเคียวซี" ที่พระพันวษাত্রัสถึงขุนแผนและวันทอง สืบถึงสมมติฐานทางสังคมเรื่องใด? ก. คนไทยโบราณนิยมเลี้ยงสัตว์ไว้ในบ้าน ข. ความสัมพันธ์ในอดีตมักเป็นสาเหตุของความคลุ้มคลั่งและการทำผิดกฎเกณฑ์สังคม ค. ขุนแผนและวันทองแอบไปจีบมาด้วยกันในป่า ง. การที่ทั้งคู่เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกันทำให้นางวันทองตัดสินใจเลือกขุนแผนทันที จ. สังคมประณามคนที่ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	18. จากแชท LINE ของเมียงที่เพ็ญที่กอดกับชู (รายการโหนกระแส) หากวิเคราะห์ด้วยสายตาของกวีเสภา สิ่งนี้ทำหน้าที่เหมือนกับองค์ประกอบใดในวรรณคดีตอนนี้? ก. เหมือนมนตราที่สะกดให้คนรัก				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ข. เหมือน "มลทิน" และหลักฐานที่ตอกย้ำภาพลักษณ์ "หญิงสองใจ" ในสายตาผู้มีอำนาจ ค. เหมือนนางบอกเหตุร้ายในความฝันของวันทอง ง. เหมือนบัญชีทรัพย์สินที่ขุนช้างแสดงต่อศาล จ. เหมือนของขวัญที่สามีมอบให้ภรรยา				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	19. วิเคราะห์บทบาทของ "ญาติเมีย" ในกรณีที่พี่เลี้ยงที่ไล่พี่เลี้ยงออกจากบ้าน เทียบกับพฤติกรรมของนางทองประศรีในวรรณคดี ข้อใดสรุปได้ชัดเจนที่สุด? ก. ญาติในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความยุติธรรมมากกว่าอดีต ข. ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญในการกดดันหรือสนับสนุนการตัดสินใจของตัวละคร ค. นางทองประศรีมีความเป็นกลางมากกว่าญาติของเมียพี่เลี้ยง ง. ญาติของเมียพี่เลี้ยงสนับสนุนการมีคู่เพื่อหวังผลประโยชน์ จ. การใช้อำนาจของครอบครัวในอดีตไม่มีผลต่อกฎหมาย				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	20. นักเรียนประเมินการตัดสินใจของนางวันทองในวินาทีสำคัญว่า "ผิดพลาด" หรือไม่ โดยอ้างอิงจากผลลัพธ์ (ทุกข)? ก. ไม่ผิด เพราะนางพูดตามความรู้สึกจริงทั้งหมด ข. ผิด เพราะความลังเลและความเกรงใจนำไปสู่ทางตัน ที่กษัตริย์มองว่าเป็นการลบหลู่ ค. ไม่ผิด เพราะนางวันทองต้องการรักษาน้ำใจของทุกคนอย่างเท่าเทียม ง. ผิด เพราะนางควรเลือกอยู่กับขุนช้างที่มีฐานะร่ำรวยกว่า จ. ไม่ผิด เพราะชะตากรรมของนางถูกกำหนดไว้แล้วด้วยความฝัน				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	21. นักเรียนประเมินความยุติธรรมของสมเด็จพระพันวษาในการประหารนางวันทอง โดยใช้เกณฑ์จริยธรรมปัจจุบันเป็นบรรทัดฐาน? ก. มีความยุติธรรม เพราะนางวันทองทำผิด ประเพณีอย่างร้ายแรง ข. ไม่มีความยุติธรรม เพราะเป็นการใช้อำนาจเด็ดขาดตัดสินปัญหาความรู้สึกล้วนบุคคลด้วยโทษประหาร ค. มีความยุติธรรม เพราะนางวันทองทำให้บ้านเมืองวุ่นวาย ง. ไม่มีความยุติธรรม เพราะขุนช้างควรเป็นผู้ถูกประหารแทน จ. มีความยุติธรรม เพราะนางวันทองยอมรับโทษนั้นด้วยตนเอง				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	22. ประเมินบทบาทของ "ลูกชาย" ในกรณีพี่เพ็ญ (ที่ไม่ยอมเป็นพยาน) เทียบกับ "จมีนไวย" (ที่ยอมเสี่ยงชีวิตช่วยแม่) ข้อใดสะท้อนคุณค่าความกตัญญูที่สมเหตุสมผลที่สุด? ก. จมีนไวยกตัญญูมากกว่าเพราะใช้กำลังช่วยแม่ ข. ลูกชายพี่เพ็ญมีความกตัญญูเชิงป้องกัน (รักษาอาชีพแม่) แต่จมีนไวยมีความกตัญญูเชิงแสดงออก (พาแม่กลับบ้าน) ค. ทั้งคู่ไม่กตัญญูเพราะทำให้พ่อแม่ต้องเดือดร้อน ง. การที่ลูกไม่เป็นพยานในปัจจุบันแสดงถึงความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว จ. จมีนไวยกตัญญูผิดวิธีเพราะทำให้แม่ถูกประหาร				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	23. นักเรียนประเมินผลกระทบของ "การขาดสติ" ในกรณีข่าวสด (ยิงตัวตาย) กับวรรณคดีขุนช้างขุนแผน ข้อใดเป็นข้อสรุปที่มีวิจารณ์ญาณสูงสุด? ก. การตายคือการจบปัญหาที่ดีที่สุดในทุกยุคสมัย				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ข. ความรุนแรงเกิดขึ้นได้เฉพาะกับคนที่มีอาวุธปืนเท่านั้น ค. อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลในภาวะวิกฤตมักนำไปสู่ความสูญเสียที่ไม่อาจแก้ไขได้ ง. วรรณคดีไทยสอนให้คนรู้จักใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหา จ. การมีสติช่วยให้คนรอดพ้นจากความตายได้เพียงบางคนเท่านั้น				
การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	24. การที่รายการ "โหนกระแส" กลายเป็นพื้นที่ถกเถียงเรื่องครอบครัว เทียบกับการ "ถวายเป็นกุศล" ในอดีต นักเรียนประเมินคุณค่าของการมี "คนกลาง" อย่างไร? ก. คนกลางในอดีต (กษัตริย์) มีความน่าเชื่อถือมากกว่าสื่อปัจจุบัน ข. ทั้งสองพื้นที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางระบายความทุกข์และแสวงหาความยุติธรรมตามบริบทสังคมแต่ละยุค ค. สื่อในปัจจุบันทำหน้าที่ตัดสินถูกผิดได้ดีกว่ากฎหมายโบราณ ง. การมีคนกลางทำให้ปัญหาครอบครัวกลายเป็นเรื่องสนุกสนานของสังคม จ. คนกลางในอดีตให้ความสำคัญกับศีลธรรมมากกว่ากฎระเบียบ				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ	25. นักเรียนประเมินบทประพันธ์ตอน "ขุนแผนเสกขี้ผึ้งสีปาก" ก่อนพาวันทองไปเฝ้า ว่ามีคุณค่าด้านวรรณศิลป์อย่างไรในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม? ก. เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักใช้น้ำมันพราอยู่ในชีวิตจริง				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ข. สะท้อนภูมิปัญญาและความเชื่อเรื่อง "เมตตามหานิยม" ที่ฝังรากในจิตใจคนไทยมาอย่างยาวนาน ค. แสดงถึงความล้มเหลวของขุนแผนที่ต้องใช้ตัวช่วยในการพูด ง. เป็นการบรรยายความสวยงามของเครื่องสำอองไทยโบราณ จ. สะท้อนถึงการเตรียมตัวเข้าหาผู้ใหญ่ที่ถูกต้องตามมารยาท				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ	26. หากนักเรียนต้องสร้าง "ทางเลือกใหม่" ให้กับพี่เพ็ญในรายการโหนกระแส โดยใช้บทเรียนจากการยึดติดของขุนช้าง นักเรียนจะเสนอแนวทางอย่างไร? ก. ให้พี่เพ็ญทำพิธีเรียกคนรักกลับมาด้วยไสยศาสตร์ ข. เสนอให้พี่เพ็ญ "ปล่อยวาง" ยอมรับความจริง และก้าวข้ามผ่านเพื่อความสุขของตนเองและลูก ค. แนะนำให้พี่เพ็ญไปประท้วงที่ทำงานของภรรยา เพื่อให้ลูกได้ออก ง. บอกให้พี่เพ็ญรอคอยต่อไปเพราะ "วัวเคยขาม้าเคยขี่" เดี่ยวเขาก็กลับมา จ. ให้พี่เพ็ญฟ้องหย่าและเรียกค่าเสียหายให้ภรรยา กลายเป็นคนล้มละลาย				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ	27. นักเรียนจะสร้างสรรค์ "คำพูด" ใหม่ให้นางวันทองทูลตอบพระพันวษา เพื่อให้รอดพ้นจากโทษประหารและสอดคล้องกับหลัก "มรรค" ก. "ขอนิ่งเงียบเพื่อรอให้พระองค์ทรงตัดสินเองเจ้าค่ะ" ข. "ขอมอบชีวิตที่เหลืออยู่ไว้ในการดูแลของลูกชาย เพื่อยุติความขัดแย้งของชายทั้งสองเจ้าค่ะ" ค. "ขอรักทั้งสองคนเท่ากัน เพราะต่างก็มีบุญคุณเจ้าค่ะ"				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. "ขอประหารขุนช้างเสียเถิด เพื่อให้หม่อมฉันได้กลับไปหาขุนแผนเจ้าค่ะ" จ. "ขอให้พระองค์ทรงยกหม่อมฉันให้ชายอื่น เพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่เจ้าค่ะ"				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ	28. หากต้องออกแบบ "แคมเปญสื่อสังคมออนไลน์" เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในความรักจากบทเรียนเสภาตอนนี้ หัวข้อใดสร้างสรรค์และโดนใจวัยรุ่นที่สุด? ก. "ย้อนรอยคาถาขุนแผน: รักแรง หลงแรง" ข. "ถวายเป็นบุญ 2025: ร้องเรียนอย่างไรให้ได้เสียคืน" ค. รักอย่างมีสติ ชีวิตไม่ติดกับดักแบบวันทอง" ง. "วันทอง 5G: วิธีบริหารจัดการสามี 2 คนให้ลงตัว" จ. "ขุนช้างสายเปย์: รวยแค่ไหนก็โดนทิ้งได้"				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ	29. นักเรียนจะสร้างสรรค์ "ตอนจบแบบใหม่" ให้วรรณคดีเรื่องน้ออย่างไร ให้สะท้อนค่านิยมสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน? ก. ให้นางวันทองไปบวชชิตตลอดชีวิตเพื่อล้างบาป ข. ให้พระพันวษาออกกฎหมายคุ้มครองสตรีให้มีสิทธิเลือกคู่ครองได้อย่างอิสระโดยไม่มีโทษประหาร ค. ให้ขุนแผนและขุนช้างตกลงแบ่งวันดูแลนางวันทองคนละกึ่งเดือน ง. ให้นางวันทองพาลูกหนีไปอยู่ต่างเมืองและสร้างอาชีพด้วยตนเอง จ. ให้กษัตริย์ทรงอภิเษกนางวันทองเป็นพระมเหสีเพื่อยุติปัญหา				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ	30. หากนักเรียนเป็นบุคคลที่สร้างสรรค์เนื้อหาใน TikTok จะนำ "ความผิดพลาดของจิ้นไว" มาผลิตเนื้อหาอย่างไรเพื่อเตือนสติสังคมในเรื่อง "ความกตัญญูที่ขาดสติ"?				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ก. ทำคลิปสอนวิธีลอบขึ้นบ้านคนอื่นโดยไม่ให้หมาเห่า ข. ทำคลิปเปรียบเทียบ "เจตนาดีแต่ผลลัพธ์พัง" เพื่อสอนเรื่องการไตร่ตรองก่อนทำ ค. ถ่ายคลิปก้มกราบเท้าแม่เพื่อเรียกยอดโลก ง. รีวิวการใช้ดาบฟ้าฟื้นในการข่มขู่คนอื่น จ. เล่าเรื่องย่อโดยเน้นความสะใจที่ได้แย่งแม่คืนมาจากคนรวย				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ	31. จากพฤติกรรมของขุนช้างที่พยายามทำทุกวิธีเพื่อให้ได้นางวันทองกลับมาแม่ตัวนางจะไม่มีใจหากวิเคราะห์ตามหลัก "สมุทัย" (สาเหตุแห่งทุกข์) ข้อใดคือรากเหง้าสำคัญที่สุด? ก. ความเหงาจากการเป็นหม้าย ข. ความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนและต้องการเอาชนะ (อุปาทาน) ค. ความโกรธแค้นที่มีต่อขุนแผนมาตั้งแต่อดีต ง. การขาดที่ปรึกษาที่ดีในการใช้ชีวิตคู่ จ. ความเชื่อที่ว่าเงินทองสามารถซื้อความรักได้ทุกอย่าง				
การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินใจเชิงตรรกะ	32. นางวันทองฝันร้ายก่อนเกิดเหตุสลด หากเปรียบเทียบกับ "Red Flags" หรือสัญญาณเตือนภัยในความสัมพันธ์ยุคปัจจุบัน ข้อใดสะท้อนการใช้วิจารณญาณเพื่อป้องกันปัญหาได้ดีที่สุด? ก. การโปรดน้ามนต์เพื่อสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อโบราณ ข. การเพิกเฉยต่อสัญญาณเตือนเพราะคิดว่าเป็นเพียงเรื่องบังเอิญ ค. การสังเกตพฤติกรรมที่ผิดปกติของคนรอบข้างและเตรียมรับมืออย่างมีสติ ง. การตัดสินใจย้ายบ้านหนีไปต่างเมืองทันทีเพื่อความสบายใจ				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	จ. การจ้างหมอดูชื่อดังมาทำนายอนาคตเพื่อหาทางออก				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	33. หากสมเด็จพระพันวษาทรงนำหลัก "สัมมาสมาธิ" (การตั้งมั่นอย่างถูกต้อง) มาใช้ในขณะพิพากษาคดี ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นน่าจะเป็นอย่างไร? ก. ทรงประหารชีวิตทุกคนที่เกี่ยวข้องเพื่อตัดปัญหา ข. ทรงตัดสินด้วยอารมณ์กริ้วเพื่อให้ทุกคนยำเกรงในอำนาจ ค. ทรงไตร่ตรองข้อมูลอย่างรอบด้านด้วยใจที่เป็นกลางโดยไม่ใช้อารมณ์ตัดสิน ง. ทรงมอบนางวันทองให้เป็นสินธุ์ของขุนช้างเพราะเห็นแก่ความรวย จ. ทรงสั่งให้มีการทำพิธีลุยไฟพิสูจน์ความจริง				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	34. การที่นางวันทองถูกตราหน้าว่าเป็น "หญิงสองใจ" ในวรรณคดี หากเปรียบเทียบกับกรณ "ทวิรลง" หรือการล่าแม่มดในไซเชียนมีเดีย ปัจจุบัน ผลกระทบใดที่เหมือนกันที่สุด? ก. ทำให้ตัวละครมีชื่อเสียงและยอดผู้ติดตามเพิ่มขึ้น ข. การถูกกดดันจากสังคมจนนำไปสู่สภาวะบีบคั้นทางจิตใจและการตัดสินใจที่ผิดพลาด ค. ทำให้คนในสังคมหันมาสนใจอ่านวรรณคดีไทยมากขึ้น ง. ได้รับความเห็นใจและเงินบริจาคจากผู้ติดตามชาว จ. ไม่เกิดผลกระทบใดๆ เพราะเป็นเรื่องปกติของคนมีชื่อเสียง				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	35. พฤติกรรมของจมีนไวยที่พยายามจัดการชีวิตของแม่ (นางวันทอง) โดยอ้างความกตัญญู หากประเมินด้วยแนวคิด "สิทธิส่วนบุคคล" ในปัจจุบัน ข้อใดวิเคราะห์ได้ตรงประเด็นที่สุด? ก. เป็นการกระทำที่ถูกต้องแล้วเพราะลูกมีหน้าที่กตัญญูต่อพ่อแม่ ข. เป็นการละเมิดสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่นโดยใช้ความกตัญญูเป็นข้ออ้าง ค. นางวันทองควรภูมิใจที่ลูกชายเป็นห่วงและมาพาตัวกลับ ง. ชุนช้างควรเป็นผู้ตัดสินใจแทนในฐานะสามีที่ถูกต้องตามกฎหมาย จ. สถาบันครอบครัวในอดีตให้ความสำคัญกับความรักมากกว่าสิทธิ				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	36. "จะว่ารักข้างไหนไม่ว่าได้" คำตรัสนี้ของพระพันวษาสะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของสตรีในสมัยนั้นอย่างไรในมุมมองของนักวิจารณ์ปัจจุบัน? ก. สตรีไทยโบราณขาดทักษะในการสื่อสารที่ชัดเจน ข. สตรีถูกบีบให้ต้องเลือกพึงพิงอำนาจชายจนขาดอิสระในการตัดสินใจที่แท้จริง ค. พระพันวษาทรงต้องการให้นางวันทองพูดความจริงเท่านั้น ง. นางวันทองเป็นคนโลเลที่ไม่กล้าเลือกความสุขของตนเอง จ. กฎหมายสมัยนั้นให้สิทธิสตรีในการมีสามีได้หลายคน				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	37. หากนักเรียนต้องผลิต TikTok เพื่อรณรงค์เรื่อง "Toxic Relationship" โดยใช้ชุนช้างเป็นกรณีศึกษา ข้อสรุปใดที่ดูสมเหตุสมผลและมีวิจรรย์ญาณสูงสุด?				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ก. "ต้อเท่านั้นที่ครองโลก" แบบขุนช้างคือทางเลือกที่ดี ข. "ความรักที่เกิดจากการบังคับและความยึดติดมักนำไปสู่โศกนาฏกรรม" ค. "การมีเงินทองมากมายจะช่วยให้ความสัมพันธ์มั่นคง" ง. "ควรใช้ไสยศาสตร์ช่วยหากความรักไม่สมหวัง" จ. "การแย่งชิงคนรักจากผู้อื่นคือบัพทิสุนัขของรักแท้"				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	38. วิเคราะห์บทบาทของ "ขุนแผน" ที่ใช้มนตร์คาถาพานางวันทองไปเฝ้าพระพันวษา หากเปรียบกับปัจจุบัน พฤติกรรมนี้ใกล้เคียงกับการกระทำในข้อใด? ก. การใช้เส้นสายหรือการตลาดส่วนบุคคลเพื่อสร้างความประทับใจ ข. การเตรียมข้อมูลหลักฐานอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในชั้นศาล ค. การใช้อำนาจมืดหรืออิทธิพลส่วนตัวในการกดดันการตัดสินใจ ง. การแสดงความจริงใจโดยปราศจากสิ่งปรุงแต่ง จ. การขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนเพื่อสร้างกระแสสังคม				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	39. ในขั้นตอน "นิโรธ" (การดับทุกข์) หากนางวันทองต้องการพ้นจากวงจรความขัดแย้งนี้โดยไม่สูญเสียชีวิต นางควรมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรที่สอดคล้องกับโลกยุคใหม่? ก. ยอมอยู่กับขุนช้างต่อไปเพื่อความสบายของลูก ข. การสื่อสารความต้องการที่ชัดเจนและใช้กระบวนการทางกฎหมายที่เป็นธรรมในการหย่าร้าง				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ค. การหนีไปบวชตลอดชีวิตเพื่อหนีปัญหาจากชายทั้งสองคน ง. การใช้สื่อโซเชียลแฉพฤติกรรมของขุนช้างและขุนแผน จ. การรอให้พระพันวษาเป็นผู้เลือกคู่ครองให้ใหม่				
การประเมินผลและการสะท้อนคิด	40. คุณค่าสูงสุดของการศึกษาวรรณคดีตอนนี้ผ่าน "การคิดอย่างมีวิจารณญาณ" คืออะไร? ก. การท่องจำบทประพันธ์ที่สวยงามเพื่อไปสอบ ข. การเข้าใจว่าไสยศาสตร์เป็นเรื่องที่พิสูจน์ไม่ได้ในสังคมไทย ค. การนำพฤติกรรมตัวละครมาตอบทเรียนเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในชีวิตจริง ง. การเปรียบเทียบว่าพระมหากษัตริย์ในอดีตมีความยุติธรรมมากเพียงใด จ. การฝึกทักษะการตำหนิโดยใช้ภาษาตอกไม้แบบในวรรณคดี				

แบบตรวจสอบความสอดคล้องของข้อทดสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ เสาฯ ขุนช้างขุนแผน

ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

(Index of Item - Objective Congruence: IOC)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

ในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้สร้าง “แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ เสาฯ ขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4”

โดยแบบทดสอบดังกล่าว มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนรู้ เสาฯ ขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

จึงใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดพิจารณาข้อทดสอบในแบบทดสอบข้างล่าง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง +1 หรือ 0 หรือ -1 โดย

+ 1 หมายถึง ข้อทดสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจในความสอดคล้องของข้อทดสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

-1 หมายถึง ข้อทดสอบไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ขณะเดียวกัน ใคร่ขอความกรุณาท่านโปรดให้ข้อเสนอแนะในข้อทดสอบที่เห็นว่าไม่เหมาะสมว่าควรปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างไร

ผู้วิจัย

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	1. วรรณคดีสโมสรยกย่องเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ว่าเป็น "ยอดของวรรณคดีประเภทกลอนสุภาพ" โดยพิจารณาจากเหตุผลสำคัญในข้อใด? ก. มีเนื้อหาที่ใช้คำศัพท์โบราณที่หายาก ข. เป็นเรื่องที่อ้างอิงจากประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องทุกประการ ค. มีความโดดเด่นด้านโวหารและการสื่ออารมณ์ สะเทือนใจที่สมจริง ง. นำเสนอเรื่องราวการทำสงครามที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จ. สะท้อนถึงการใช้ไสยศาสตร์ที่ซับซ้อนที่สุดในวรรณคดีไทย				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	2. หากจมีนไวยต้องการพาแม่กลับไปอยู่ด้วยอย่างถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรมในสมัยนั้น (อิงจากคำตรัสของพระพันวษา) เขาควรเลือกกระทำตามข้อใด? ก. ลอบขึ้นเรือนในยามวิกาลและใช้มนต์สะกด ข. ขวนบิดาไปฟ้องร้องหาเอาตามระเบียบที่ศาลโรงอัยการ ค. ถวายฎีกาต่อพระพันวษาด้วยตนเองในขณะประพาสบัว ง. ขอให้พระพิฆิตรช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกับขุนช้าง จ. ใช้กำลังบุกชิงตัวในเวลากลางวันอย่างเปิดเผย				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	3. บทประพันธ์ที่ว่า "อีวันทองตัวมันเหมือนรากแก้ว ถ้าตัดโคนขาดแล้วก็ใบเหี่ยว" กวีจึงใจสื่อสารถึงความสัมพันธ์ของตัวละครและบริบทสังคมอย่างไร? ก. วันทองเป็นผู้กุมความลับทั้งหมดของครอบครัว ข. วันทองเป็นศูนย์กลางของความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัว ค. ความมั่นคงของบ้านเมืองขึ้นอยู่กับความดีของสตรี				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. ความรักเปรียบเสมือนต้นไม้ที่ต้องการการดูแล จ. ขุนช้างและขุนแผนเปรียบเหมือนรากแก้วที่เกี่ยวคู่กัน				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจักษ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจักษ์เบื้องต้น	4.สาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่โศกนาฏกรรมในตอนจบของนางวันทองคือข้อใด? ก. ความริษยาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดของขุนช้าง ข. การที่ขุนแผนละเลยไม่ไปรับนางวันทองคืนมาเอง ค. การตัดสินใจโดยขาดการไตร่ตรองและใช้อารมณ์วู่วามของจมีนไวย ง. ความโหดร้ายไร้ความปราณีของสมเด็จพระพันวษา จ. ความเชื่อเรื่องเวรกรรมที่ทำให้นางต้องยอมจำนน				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจักษ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจักษ์เบื้องต้น	5.นักเรียนประเมินพฤติกรรมการตัดสินใจของนางวันทองที่ทูลตอบสมเด็จพระพันวษาว่า "ความรักขุนแผนก็แสนรัก... ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำหนักหาได้ว่าให้เคืองไม่" อย่างไรก็ตามหลักเหตุผล? ก. เป็นการตัดสินใจที่ซื่อสัตย์ต่อความรู้สึกตนเองที่สุด ข. เป็นกุศโลบายที่ฉลาดเพื่อรอดูท่าทีของพระพันวษา ค. เป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด เพราะความลังเลนำไปสู่โทษภัย ง. เป็นการแสดงความกตัญญูต่อสามีทั้งสองคนอย่างเท่าเทียม จ. เป็นพฤติกรรมที่กล้าหาญในการเรียกร้องสิทธิสตรี				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจักษ์วรรณคดี	6.การตัดสินใจของสมเด็จพระพันวษาที่ให้ประหารชีวิตนางวันทอง สะท้อนถึงการประเมินค่าค่านิยมสังคมไทยในอดีตเรื่องใดเด่นชัดที่สุด?				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	ก. สตรีควรมีความรู้ความสามารถเทียบเท่าบุรุษ ข. ความยุติธรรมต้องมาจากการประนีประนอม ค. ค่านิยมความจงรักภักดีและการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม ง. สิทธิในการเลือกคู่ครองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน จ. การใช้อำนาจเด็ดขาดคือทางออกเดียวของความขัดแย้ง				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	7.หากนักเรียนต้อง "สร้าง" ทางเลือกใหม่ (Alternative Solution) ให้นางวันทองรอดพ้นจากโทษประหารในวินาทีสำคัญต่อหน้าพระที่นั่ง ข้อใดเป็นทางออกเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4? ก. ทูลขอประทานโทษและขอกลับไปบวชชีเพื่อไถ่บาป ข. มีสติและตัดสินใจเลือกอยู่กับลูกชายเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างสามีทั้งสอง ค. ร่ายมนต์มหาชะลวยเพื่อให้พระพันวษาหายกริ้ว ง. ขอให้ขุนแผนและขุนช้างต่อสู้กันเพื่อพิสูจน์ความรัก จ. ปฏิเสธการเลือกและขอให้กษัตริย์ทรงยกนางให้กับผู้อื่น				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	8.จากการสังเคราะห์ข้อคิดในเรื่อง ข้อใดคือการสร้าง "ภูมิคุ้มกันชีวิต" ที่วัยรุ่นปัจจุบันควรนำไปใช้จากกรณีศึกษาของขุนช้าง? ก. ความรักคือการเสียสละและอดทนรอคอย ข. การใช้เงินทองซื้อความรักเป็นสิ่งที่ทำได้ในโลกดิจิทัล ค. หลักการ "สุดมือสอยต้องปล่อยไป" เพื่อลดความยึดติดอันนำไปสู่ความทุกข์ ง. การเรียกร้องสิทธิของตนเองผ่านช่องทางกฎหมายให้ถึงที่สุด				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	จ. ความเชื่อมั่นในสัญชาตญาณของตนเองมากกว่าคำเตือนของผู้อื่น				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	9.หากนักเรียนต้องผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อเผยแพร่คุณค่าของวรรณคดีตอนนี้ หัวใจสำคัญที่ควรสื่อสารคืออะไร? ก. การแก้แค้นไม่มีวันสิ้นสุด ข. สติและการไตร่ตรองคือเครื่องมือสำคัญในการก้าวข้ามภาวะวิกฤตของชีวิต ค. วรรณคดีไทยคือเรื่องของโชคชะตาที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลง ง. อำนาจคือสิ่งที่ตัดสินความถูกผิดในสังคม จ. ความรักที่แท้จริงต้องมีอุปสรรคจึงจะทรงคุณค่า				
ท5.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์และ วิจารณ์วรรณคดี และ วรรณกรรมตาม หลักการ วิจารณ์เบื้องต้น	10.เหตุการณ์ในสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา เชื่อกันว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในรัชสมัยใดของกรุงศรีอยุธยา? ก. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ข. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ค. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ง. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง จ. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ ลักษณะเด่นของ วรรณคดี เชื่อมโยงกับการ เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของ สังคมในอดีต	11.การที่ขุนช้าง "ลอยคอชูหนังสือต่อเข้ามา" เพื่อยืดเค็มเรือพระที่นั่ง สะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายและการร้องทุกข์ในสมัยโบราณอย่างไร? ก. ราษฎรสามารถเข้าถึงกษัตริย์ได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่มีกฎเกณฑ์ ข. การ "ถวายฎีกา" เป็นช่องทางสุดท้ายในการขอความยุติธรรมโดยตรงจากกษัตริย์ ค. กฎหมายโบราณอนุญาตให้ราษฎรขวางเรือพระที่นั่งเพื่อความรวดเร็ว				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. การร้องทุกข์ต้องทำในน้ำเท่านั้นเพื่อแสดงความลำบาก จ. ระบบศาลในสมัยนั้นไม่มีประสิทธิภาพจนกษัตริย์ต้องลงมาตัดสินเองทุกคดี				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดี เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	12.หากนักเรียนต้องการศึกษา "การสร้างความเชื่อมั่นก่อนทำภารกิจ" ของชาวไทยในอดีต บทประพันธ์ตอนที่จมีนไวยเตรียมตัวก่อนขึ้นเรือนขุนช้างข้อใดที่ให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ด้านพิธีกรรมได้ชัดเจนที่สุด? ก. "คะเนนบ้าย่ามได้สามครา ดูเวลาปลอดห่วง ทักทิน" ข. "จับดาบเคยปราบณรงค์รบ เสร็จครบบริกรรม พระคาถา" ค. "จึงเข่นเหล้าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมื่นว่านยาเข้าท้าว" ง. "ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง จันทรกระจ่างทรงกลดหมดเมฆสิ้น" จ. "ลงยันต์ราชะเอาปะอก หยิบยกมงคลขึ้นใส่หัว"				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดี เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	13.จากการวิเคราะห์บทสนทนาที่พระพันวษตรัสว่า "ตกว่าบ้านเมืองไม่มีนาย... จึงทำตามน้ำใจเอาง่ายๆ" สะท้อนลักษณะเด่นของโครงสร้างสังคมและการปกครองในอดีตเรื่องใด? ก. การให้สิทธิเสรีภาพแก่ขุนนางในการจัดการปัญหาครอบครัว ข. ระบบอำนาจรวมศูนย์ที่กษัตริย์ทรงเป็นเจ้าของชีวิตและผู้ธำรงความเรียบร้อยของบ้านเมือง ค. ความล้มเหลวของระบบขุนนางที่ทำตามอำเภอใจโดยไม่เกรงกลัว ง. การส่งเสริมให้ราษฎรใช้กำลังตัดสินความขัดแย้งกันเอง จ. ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นที่ทำให้ขุนนางมีอำนาจเหนือราษฎร				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ ลักษณะเด่นของ วรรณคดี เชื่อมโยงกับการ เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของ สังคมในอดีต	14.บทประพันธ์ที่บรรยายว่า "ข้าไทนอนหลับลง ทับกัน... จี๋ปลาเผาไฟมันไหลเลอะ" สะท้อนวิถี ชีวิตและความสัมพันธ์ในครัวเรือนของ "บ้านขุน นาง" สมัยโบราณในแง่มุมใด? ก. การรักษาความปลอดภัยในบ้านขุนนางมีความ เข้มงวดสูง ข. ความฟุ่มเฟือยของการจัดงานเลี้ยงในยามค่ำคืน ค. สภาพความเป็นอยู่ของทาสและบริวาร จำนวนมากที่พักอาศัยรวมในบริเวณบ้าน ง. การทำเกษตรกรรมและการหาอาหารในรั้วบ้าน ขุนนาง จ. ความนิยมในการปรุงอาหารในเวลาดึก				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ ลักษณะเด่นของ วรรณคดี เชื่อมโยงกับการ เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของ สังคมในอดีต	15.นักเรียนประเมินโทษ "ตีสามสิบ" และการตั้ง "กฤษฎีกา" ของพระพันวษาหลังขุนช้างถวาย ฎีกาว่ามีความสมเหตุสมผลอย่างไรในมิติด้าน ความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ในอดีต? ก. เป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินเหตุเพราะขุนช้าง เพียงต้องการร้องทุกข์ ข. เป็นความพยายามของกษัตริย์ในการกีดกัน ราษฎรออกจากความยุติธรรม ค. เป็นการรักษาความปลอดภัยขั้นสูงสุดและ การจัดระเบียบพิธีการเพื่อป้องกันการลอบปลง พระชนม์ ง. เป็นการแสดงอำนาจบาตรใหญ่เพื่อข่มขู่ขุนนาง ที่มีความขัดแย้งกัน จ. เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อกลับแก้งขุนช้าง โดยเฉพาะ				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ ลักษณะเด่นของ วรรณคดี เชื่อมโยงกับการ	16.การที่พระพันวษาทรงกริ้วนางวันทองและ ตัดสินประหารชีวิตโดยใช้คำว่า "หนักแผ่นดิน จะอยู่ไย" หากประเมินตามค่านิยมจริยธรรมของ สตรีในสมัยนั้น ข้อใดคือเหตุผลสำคัญที่สุดทาง สังคม?				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	ก. นางวันทองหลบหลู่พระเกียรติด้วยการไม่ยอมพูดทูลตอบ ข. นางถูกประณินว่าเป็น "หญิงแพศยา" (กาลกิณี) ซึ่งขัดต่อบรรทัดฐานศีลธรรมที่สังคมยอมรับ ค. นางวันทองต้องการเลือกอยู่กับลูกชายมากกว่าสามี ง. การประหารเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างขุนช้างและขุนแผนอย่างถาวร จ. กษัตริย์ทรงต้องการแสดงอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจแทนราษฎร				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	17.หากนักเรียนได้รับมอบหมายให้ปรับปรุง "วิธีการยุติข้อพิพาท" ในตอนขุนช้างถวายฎีกา ให้สอดคล้องกับ "ระเบียบอัยการศาลโรง" ในสมัยนั้นตามที่พระพันวษาแนะนำ ข้อใดเป็นทางออกที่สร้างสรรค์และลดความสูญเสียได้ดีที่สุด? ก. ขุนแผนควรพาเมียทั้งหมดหนีไปอยู่เมืองเชียงใหม่เพื่อตัดปัญหา ข. จมื่นไวยควรชวนขุนแผนไปฟ้องร้องหาเอาตามระเบียบกฎหมายเพื่อพิสูจน์สิทธิในตัวเองวันทอง ค. นางวันทองควรหนีไปบวชชีเพื่อลดความกดดันจากทุกฝ่าย ง. ขุนช้างและขุนแผนควรทำสงครามส่วนตัวเพื่อแย่งชิงนางวันทอง จ. พระพันวษาควรให้นางวันทองจับฉลากเลือกคู่ครองเพื่อความยุติธรรม				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดี	18.หากนักเรียนต้องสร้าง "นิทรรศการมรดกชาติ" เรื่องวิถีชีวิตไทยจากเสภาตอนนี้ หัวใจสำคัญ (Core Idea) ที่ควรนำเสนอเพื่อเชื่อมโยงอดีตสู่คนรุ่นใหม่คืออะไร?				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	ก. เทคนิคการใช้ไสยศาสตร์เพื่อเอาชนะใจคนในอดีต ข. วรรณคดีในฐานะกระจกส่องภาพลักษณ์ขุนนางและกฎระเบียบสังคมไทยโบราณ ค. ความร่ำรวยของขุนช้างที่สะท้อนเศรษฐกิจในสมัยอยุธยา ง. วิธีการถวายฎีกาที่ถูกต้องตามระเบียบของกรมวัง จ. ประวัติของผู้แต่งวรรณคดีที่ไม่มีนามปรากฏ				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ ลักษณะเด่นของ วรรณคดี เชื่อมโยงกับการ เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของ สังคมในอดีต	19.ลักษณะเด่นของวรรณคดีตอนนี้ได้รับการยกย่องว่า "แต่งดีเยี่ยม" โดยวรรณคดีสโมสร ส่งผลต่อการเรียนรู้วิถีชีวิตไทยในประเด็นใดเด่นชัดที่สุด? ก. การบรรยายยุทธวิธีทางการทหารที่ละเอียดอ่อน ข. การใช้ "กระบวนกลอนที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจ" สะท้อนความกตัญญูของมนุษย์ภายใต้อำนาจรัฐ ค. การแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองด้านการค้ากับต่างประเทศ ง. การอธิบายลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างแม่นยำ จ. การนำเสนอภาพลักษณ์ของกษัตริย์ไทยในฐานะนักกฎหมายสากล				
ม.4 - 6/2 วิเคราะห์ ลักษณะเด่นของ วรรณคดี เชื่อมโยงกับการ เรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์	20.หากนักเรียนต้องการเลือกบทประพันธ์เพื่อนำมาใช้อธิบาย "ความงามของภาษาที่ใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา" เพื่อสะท้อนความต้อยต่ำของขุนช้างในสายตาจมีนไว้อยู่ ข้อใดเหมาะสมที่สุด? ก. "เจ้าเนื้อทิพหีบขึ้นอารมณ์ชาย ขอสบายสักหน่อยอย่าโกรธา"				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	ข. "ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง จันทรกระจ่างทรงกลดหมดเมฆสิ้น" ค. "ดังทองคำทำเลี่ยมปากกะลา หน้าตาดำเหมือนมินหม่อมอม" ง. "จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมิ้นว่านยาเข้าหาตัว" จ. "จะกล่าวถึงโฉมเจ้าพละงาม เมื่อเป็นความชนะขุนช้างนั้น"				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	21.บทประพันธ์ที่ว่า "ตัวมันเหมือนรากแก้ว ถ้าตัดโคนขาดแล้วก็ใบเหี่ยว" การใช้โวหารในบทนี้มีความหมายสื่อถึงคุณค่าด้านวรรณศิลป์ประเด็นใด? ก. ความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ ข. การเปรียบเทียบนางวันทองเป็นศูนย์กลางของครอบครัวที่หากขาดไปจะพังทลาย ค. ความอ่อนแอของสตรีไทยในสมัยโบราณ ง. การเปรียบเทียบความรักเหมือนต้นไม้ที่ต้องรดน้ำ จ. การใช้อำนาจของกษัตริย์ในการตัดสินชะตาชีวิตคน				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	22.หากนักเรียนต้องการเลือกบทประพันธ์เพื่อนำมาใช้อธิบาย "ความงามของภาษาที่ใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา" เพื่อสะท้อนความต้อยต่ำของขุนช้างในสายตาจมีนไวย ข้อใดเหมาะสมที่สุด? ก. "เจ้าเนื้อทิพย์ขิ่นอารมณ์ชาย ขอสบายสักหน่อยอย่าโกรธา" ข. "ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง จันทรกระจ่างทรงกลดหมดเมฆสิ้น" ค. "ดังทองคำทำเลี่ยมปากกะลา หน้าตาดำเหมือนมินหม่อมอม"				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. "จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมื่นว่านยาเข้าทาดัว" จ. "จะกล่าวถึงโฉมเจ้าพละงาม เมื่อเป็นความชนะขุนช้างนั้น"				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	23.จากการวิเคราะห์บทประพันธ์ในตอนนี้นางวันทองทูลตอบพระพันวษาว่า "ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำหนักหาได้ว่าให้เคืองไม่" กวีใช้วรรณศิลป์ในการ "สร้างความขัดแย้งในใจตัวละคร" เพื่อวัตถุประสงค์ใด? ก. เพื่อแสดงให้เห็นว่านางวันทองหลงรักขุนช้างมากกว่าขุนแผน ข. เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเกลียดชังในความโลเลของตัวละคร ค. เพื่อสะท้อนความกดดันและการตัดสินใจที่ยากลำบากของมนุษย์ในภาวะวิกฤต ง. เพื่อยกย่องขุนช้างว่าเป็นสามีที่ประเสริฐที่สุดในเรื่อง จ. เพื่อแสดงให้เห็นว่านางวันทองต้องการรักษาทรัพย์สินสมบัติของขุนช้างไว้				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	24.กลวิธีด้านวรรณศิลป์ในการใช้ "ลางสังหรณ์" ผ่านบทผีนางวันทองที่ว่า "ฝันว่าพลัดไปในไพรเถื่อน. มีพยัคฆ์ร้ายมาราวี" ส่งผลต่อการดำเนินเรื่องในมิติของมรดกทางวัฒนธรรมอย่างไร? ก. สะท้อนความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และการแก้ผีนของคนไทยโบราณ ข. เป็นกลวิธีที่ช่วยสร้างความตื่นเต้นในฐานะวรรณคดีแนวสยองขวัญ ค. ใช้สื่อถึงโศกนาฏกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นและความไม่แน่นอนของชีวิต ง. แสดงความสามารถของกวีในการบรรยายลักษณะสัตว์ป่า				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	จ. สื่อถึงความเข้มแข็งของนางวันทองที่ต้องต่อสู้กับเสือร้าย				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	25.นักเรียนประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของตอน "ขุนช้างขวยขွ่ย" ในฐานะ "มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ" อย่างไรจึงจะสมเหตุสมผลที่สุด? ก. เป็นวรรณคดีที่ไม่มีที่ติ เพราะได้รับรางวัลจากวรรณคดีสโมสร ข. เป็นเครื่องมือในการสอนภาษาไทยเรื่องการแต่งกลอนแปดเท่านั้น ค. เป็นงานศิลปะทางภาษาที่สะท้อนอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์และวิถีชีวิตไทยในอดีตอย่างชัดเจน ง. เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาล้ำสมัย ไม่ควรนำมาเป็นแบบอย่างในปัจจุบัน จ. เป็นหลักฐานทางกฎหมายที่ใช้พิสูจน์การขวยขุ่ยที่ถูกต้องที่สุด				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	26.การเลือกใช้คำประณามของพระพันวษาต่อนางวันทองว่า "อัสถ้อยจัญไรใจทมิฬ ดังเพชรนิลเกิดขึ้นในอามม" มีคุณค่าในการประเมินด้าน "พลังของภาษา" อย่างไร? ก. กวีต้องการใช้คำหยาบคายเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนาน ข. เป็นการประเมินว่าเพชรนิลมีความงามเหนือกว่าสิ่งอุจาด ค. เป็นการสะท้อนทัศนคติของสังคมโบราณที่ให้ความสำคัญต่อชื่อเสียงของสตรีเหนือกว่าความงามภายนอก ง. แสดงถึงความล้มเหลวของกษัตริย์ในการใช้คำราชาศัพท์ จ. เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันในเชิงวรรณศิลป์				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	27.หากนักเรียนได้รับมอบหมายให้ "สังเคราะห์องค์ความรู้" จากวรรณศิลป์ในตอนนี้เพื่อสร้างเป็นข้อคิด "ภูมิคุ้มกันชีวิต" (มรรค) ข้อใดสอดคล้องกับหัวใจสำคัญของเรื่องมากที่สุด? ก. การแสวงหาความร่ำรวยจะทำให้เรามีอำนาจเหนือผู้อื่น ข. "สติและการปล่อยวาง" คือทางออกของการป้องกันโศกนาฏกรรมในความรัก ค. การถวายเป็นกุศลเป็นวิธีเดียวในการเข้าถึงความยุติธรรม ง. การใช้มนต์คาถาจะช่วยให้เราชนะอุปสรรคทุกประการ จ. ความงามเป็นภัยแก่นายตัว ดังเช่นชะตากรรมของนางวันทอง				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	28.นักเรียนจะสร้างสรรค์ "นวัตกรรมการเผยแพร่วรรณคดี" เพื่อเชิดชูตอนนีให้ เป็นมรดกชาติที่ยังมีชีวิตได้อย่างไร? ก. ถ่ายคลิปวิดีโอเล่าเรื่องย่อโดยไม่อ้างอิงบทประพันธ์เดิม ข. ผลิตวิดีโอสั้นวิจารณ์พฤติกรรมตัวละครโดยเชื่อมโยงกับบทเพลงปัจจุบันเพื่อสะท้อนอารมณ์ ค. เขียนเรียงความส่งครูเพียงคนเดียวในห้องเรียน ง. จัดนิทรรศการภาพวาดลายเส้นโบราณโดยไม่มีคำอธิบาย จ. จัดทำฐานข้อมูลรายชื่อคำศัพท์ยากจากวรรณคดีลงในสมุดบันทึก				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้าน วรรณศิลป์ของวรรณคดี	29.ความสัมพันธ์ระหว่าง "การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ" กับ "การเห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม" ในวรรณคดีตอนนี้คืออะไร? ก. การจำเนื้อเรื่องได้ทั้งหมดจะทำให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรม				

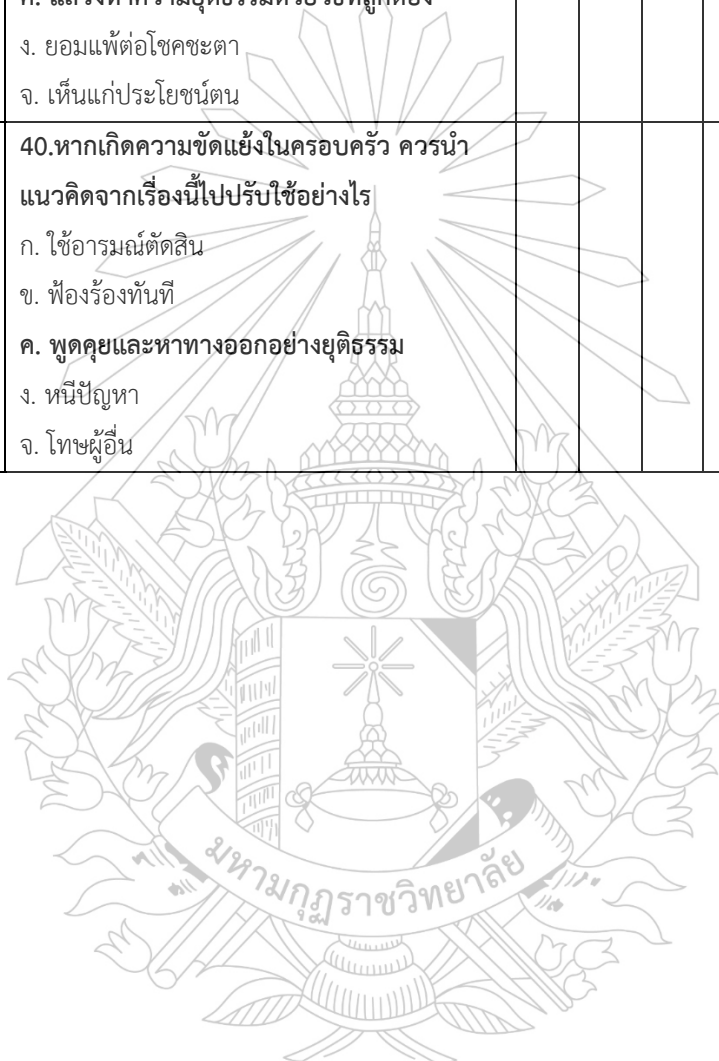
จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
และวรรณกรรม ในฐานะที่ เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมของ ชาติ	ข. การอ่านเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียวคือ หัวใจของมรดกชาติ ค. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง วรรณศิลป์กับสังคมช่วยให้เข้าใจรากเหง้าและ ชีวิตมนุษย์ลุ่มลึกขึ้น ง. การท่องจำบทอาขยานได้คือจุดสูงสุดของการ เรียนรู้วรรณคดี จ. การตัดสินว่าตัวละครใดผิดหรือถูกโดยใช้เกณฑ์ ปัจจุบันเป็นหลัก				
ท5.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์และ ประเมินคุณค่า ด้าน วรรณศิลป์ ของวรรณคดี และวรรณกรรม ในฐานะที่ เป็นมรดกทาง วัฒนธรรมของ ชาติ	30.จากบทเรียนเรื่องความสังข์เลขของนางวันทอง นักเรียน "เข้าใจ" สาเหตุแห่งความทุกข์ (สมุทัย) ในแง่มุมของการใช้ชีวิตปัจจุบัน อย่างไร? ก. ความรักเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้และต้องปล่อยให้ เป็นเรื่องของโชคชะตา ข. การมีสามีสองคนเป็นเรื่องปกติในสังคมอดีตที่ ควรทำความเข้าใจ ค. การขาดสติและการตัดสินใจที่ไม่เด็ดเดี่ยวใน ภาวะวิกฤตนำไปสู่โศกนาฏกรรม ง. ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์เลือกทางเดินชีวิตของตนเองไม่ ว่าในยุคสมัยใด จ. การใช้ไสยศาสตร์ช่วยแก้ปัญหาได้ดีกว่าการใช้ เหตุผล				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิด จากวรรณคดี และวรรณกรรม เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง	31.หากนักเรียนนำหลัก "สุดมือสอยต้องปล่อย ไป" มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่ผิดหวังจาก การสอบเข้ามหาวิทยาลัย ข้อใดเป็นการปฏิบัติที่ สอดคล้องกับ "มรรค" มากที่สุด? ก. โทษระบบการศึกษาและโชคชะตาที่ทำให้เรา ผิดหวัง ข. พยายามดิ้นรนทำทุกวิถีทางแม้จะเป็นการทุจริต เพื่อให้ได้มา				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ค. ยอมรับความเป็นจริงตามเหตุปัจจัย วางความยึดติด แล้วหาแนวทางเริ่มต้นใหม่ ง. ตัดพ้อตนเองและเก็บตัวเงียบไม่ยอมพบหน้าผู้คนเหมือนนางวันทอง จ. รอให้เวลาผ่านไปโดยไม่คิดจะแก้ไขหรือวางแผนใดๆ				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	32.การวิเคราะห์พฤติกรรมของจมีนไวยที่ "ลอบขึ้นเรือนขุนช้างยามวิกาล" สะท้อนให้เห็นถึงข้อบกพร่องในการแก้ปัญหาที่วัยรุ่นปัจจุบันควรระวังในเรื่องใด? ก. การขาดความรู้ทางด้านกฎหมายเบื้องต้น ข. การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดในการสื่อสาร ค. การใช้อารมณ์ว่าความอยู่เหนือเหตุผล จนสร้างปัญหามานปลาย ง. การไม่กตัญญูต่อบิดามารดาที่เลี้ยงดูมา จ. การเชื่อถือในอำนาจของมนตราและไสยศาสตร์มากเกินไป				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	33.จากการเปรียบเทียบกรณีศึกษา "พี่เพ็ญ" ในรายการโหนกระแส กับตัวละครขุนช้าง ข้อใดคือ "รากเหง้าของปัญหา" ที่ทั้งคู่มีร่วมกัน? ก. ความยากจนและขาดโอกาสทางสังคม ข. ความหลงผิดและการยึดติดในตัวตน จนทำร้ายตนเองและผู้อื่น ค. การถูกบีบบังคับจากผู้มีอำนาจในบ้านเมือง ง. ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมออนไลน์ จ. การขาดที่ปรึกษาที่ดีในยามเผชิญวิกฤตความรัก				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไป	34.นักเรียนประเมิน "ทางเลือก" ของนางวันทองในวินาทีที่ทูลตอบพระพันวษาอย่างไร จึงจะถือเป็นการมองด้วย "วิจรรณญาณ" เพื่อนำมาเตือนตนเอง? ก. นางทำถูกต้องแล้วที่แสดงความรักต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	ข. นางตัดสินใจผิดพลาดเพราะความเกรงใจและการพูดความจริงไม่ครบถ้วนในเวลาที่เหมาะสม ค. นางเป็นฮีโร่ที่ยอมตายเพื่อรักษาความสัมพันธ์ของสองครอบครัว ง. การตัดสินใจของนางไม่มีผลใดๆ เพราะพระพันวษาตั้งใจจะประหารอยู่แล้ว จ. นางควรเลือกรออยู่กับขุนช้างเพราะมีความมั่นคงทางทรัพย์สินมากกว่า				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	35.ข้อใดคือการประเมินคุณค่าของวรรณคดีตอนนี้ในฐานะ "บทเรียนสังคม" ได้อย่างเหมาะสมที่สุด? ก. เป็นวรรณคดีที่สอนให้รู้ว่าการศึกษามีความสำคัญที่สุด ข. เป็นกระจกสะท้อนว่าปัญหาความขัดแย้งที่ขาด "สติ" มักจบลงด้วยความสูญเสียเสมอ ค. เป็นตำราสอนเรื่องการทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ที่เห็นผลจริง ง. เป็นเรื่องราวเพื่อความบันเทิงที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับปัจจุบันได้ จ. เป็นหลักฐานที่ยืนยันว่าผู้หญิงควรยอมจำนนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	36.หากนักเรียนต้อง "สร้างนวัตกรรม" เพื่อสื่อสารข้อคิดจากวรรณคดีตอนนี้ให้โดนใจวัยรุ่น หัวข้อใดสอดคล้องกับการสังเคราะห์ "มรรค" มากที่สุด? ก. "เปิดตำราไสยศาสตร์ขุนแผน: รักแรง หลงแรง" ข. "ขุนช้าง: รวยระดับมหาเศรษฐี ทำอย่างไรให้ได้ใจเธอ" ค. "รักอย่างมีสติ ชีวิตไม่เป็นโศกนาฏกรรมแบบวันทอง"				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
	ง. "เจาะลึกภูมิกาชาชนช้าง: ขั้นตอนการฟ้องร้องกษัตริย์ในอดีต" จ. "วันทอง 2025: วิธีบริหารจัดการสามีสองคนอย่างลงตัว"				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	37.หากนักเรียนได้รับบทบาทเป็น "จมีนไวย" ในยุคปัจจุบัน และต้องการพาแม่กลับบ้านอย่างถูกต้องตามหลัก "มรรค" (ทางปฏิบัติที่ชอบ) นักเรียนควรวางแผนอย่างไร? ก. ลอบพาแม่หนีไปอยู่ต่างจังหวัดเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ ข. ใช้กระบวนการทางกฎหมาย ฟ้องร้องและพิสูจน์สิทธิ์ตามความปรารถนาของแม่ ค. ขอร้องให้แม่แก้งปวยเพื่อให้ขุนช้างสงสารและยอมปล่อยตัว ง. กดดันขุนช้างผ่านสื่อโซเชียลเพื่อให้เกิดความอับอายและคืนแม่มา จ. บวชเป็นพระเพื่อให้ทุกฝ่ายเกรงใจและยอมยุติความขัดแย้ง				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	38.การสังเคราะห์บทเรียนเรื่อง "วิวเคยขาม้าเคยชิ" สอนใจคนในยุคปัจจุบันในเรื่องใดได้ชัดเจนที่สุด? ก. เพื่อนเก่าเป็นคนที่เราควรไว้วางใจมากที่สุดเสมอ ข. การกลับไปคบหาคนรักเก่าไม่ใช่เรื่องที่ผิดศีลธรรม ค. ความคุ้นเคยเดิมๆ อาจเป็นบ่อเกิดของปัญหาความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนหากขาดการจัดการที่ถูกต้อง ง. คนเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงนิสัยสันดานเดิมของตนเองได้ จ. การให้อภัยคนรักเก่าจะช่วยให้ชีวิตมีความสุขเสมอ				

จุดประสงค์การเรียนรู้	ข้อทดสอบ	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
		+1	0	-1	
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิด จากวรรณคดี และวรรณกรรม เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง	39.ข้อคิดใดสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงจากตอน ขุนช้างขวนขี้กาคาได้ดีที่สุด ก. ใช้กำลังแก้ปัญหา ข. พึ่งไสยศาสตร์ ค. แสวงหาความยุติธรรมด้วยวิธีที่ถูกต้อง ง. ยอมแพ้ต่อโชคชะตา จ. เห็นแก่ประโยชน์ตน				
ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิด จากวรรณคดี และวรรณกรรม เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง	40.หากเกิดความขัดแย้งในครอบครัว ควรนำ แนวคิดจากเรื่องนี้ไปปรับใช้อย่างไร ก. ใช้อารมณ์ตัดสิน ข. พ้องร้องทันที ค. พุดคุยและหาทางออกอย่างยุติธรรม ง. หนีปัญหา จ. โทษผู้อื่น				

ผลวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ความเหมาะสม, IOC)

แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อที่	ประมาณค่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ยรวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	1	1	1	0	1	4	0.80
2	0	1	1	1	1	4	0.80
3	1	0	1	1	1	4	0.80
4	1	0	1	1	1	4	0.80
5	1	1	0	1	0	3	0.60
6	1	1	0	1	0	3	0.60
7	0	1	1	1	1	4	0.80
8	1	1	1	1	1	5	1.00
9	1	1	1	1	1	5	1.00
10	1	1	1	1	1	5	1.00
11	1	1	1	1	0	4	0.80
12	1	1	0	0	1	3	0.60
13	0	1	1	0	1	3	0.60
14	0	1	1	1	1	4	0.80
15	1	1	1	1	0	4	0.80
16	1	1	1	1	0	4	0.80
17	1	1	1	1	1	5	1.00
18	1	0	0	1	1	3	0.60
19	1	1	0	1	1	4	0.80
20	1	1	1	1	0	4	0.80
21	1	1	1	1	0	4	0.80
22	1	1	1	1	0	4	0.80

ผลวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ความเหมาะสม, IOC)

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ข้อที่	ประมาณค่าความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ยรวม	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	1	1	0	1	1	4	0.80
2	1	0	1	1	1	4	0.80
3	1	1	0	1	1	4	0.80
4	0	1	1	0	1	3	0.60
5	1	1	1	0	0	3	0.60
6	1	0	1	0	1	3	0.60
7	0	1	0	1	1	3	0.60
8	1	1	1	0	1	4	0.80
9	1	0	1	0	1	3	0.60
10	1	0	1	1	1	4	0.80
11	0	1	1	1	0	3	0.60
12	0	1	1	0	1	3	0.60
13	1	1	1	1	0	4	0.80
14	1	1	1	0	1	4	0.80
15	1	1	0	0	1	3	0.60
16	0	1	1	0	1	3	0.60
17	0	1	1	1	0	3	0.60
18	1	1	1	1	0	4	0.80
19	0	1	1	1	1	4	0.80
20	1	1	0	1	1	4	0.80
21	1	1	0	1	1	4	0.80
22	1	1	0	1	1	4	0.80

ที่ อว ๗๖๑๔/๐๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในแอ่ง อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐

โทร ๐๔๓-๒๔๑-๔๔๕

๑๖ มกราคม ๒๕๖๔

เลขรับที่.....๑๓๑
วันที่.....๒๗ มี.ค. ๒๕๖๔
เวลา.....๑๓.๐๐ น.

เรื่อง ขออนุญาตยืมเครื่องใช้เครื่องมือในการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม

เนื่องด้วย พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร เลขาธิการพระมหากษัตริย์ราชบัณฑิตยสถาน เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๓ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎี ๔ ของนักเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ดร.แสงอาทิตย์ ไหมมิตร เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ และเป็นไปตามกระบวนการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จังหวัดขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย (Try out) ในการทำวิทยานิพนธ์และขออนุญาตใช้หน่วยงานของท่านเป็นพื้นที่ในการทำวิทยานิพนธ์เป็นลำดับต่อไป รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ ขอบคณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสิริวัชรธรรม, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

☐ ทราบ☐ รับแล้ว☒ ดำเนินการตามเสนอ☐ แจ้งฝ่ายที่เกี่ยวข้อง☐ อื่นๆ

เห็นชอบอนุมัติ

๒๕-๓-๖๔

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ติดต่อประสานงาน : พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร โทร. ๐๔๓-๒๔๑-๒๐๗๐

๒๖ ก.พ. ๖๔

ภาคผนวก จ

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

เลขที่ 91 ถนนเทศบาล 1 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000 โทรศัพท์ 0 7321 2863 ต่อ 131

E-mail: scphylib@yala.ac.th Website: http://www.yala.ac.th/IRB-SCPHYLIB/

AF 04-03

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ชื่อโครงการวิจัย	การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎี 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6		
รหัสจริยธรรมการวิจัย	SCPHYLIB-2568/1007		
ผู้วิจัยหลัก	พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)		
สังกัด	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน		
วิธีการพิจารณา	Expedited		
วันที่ส่ง	26 ธันวาคม 2568	วันที่พิจารณา	09 มกราคม 2569
วันที่รับรอง	19 มกราคม 2569	วันหมดอายุ	18 มกราคม 2570

เอกสารที่รับรอง

1. โครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. เอกสารชี้แจงข้อมูลอาสาสมัครวิจัย
4. เอกสารแสดงความยินยอมโดยได้รับการบอกกล่าว
5. ประวัตินักวิจัย/คณะนักวิจัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ได้พิจารณาโครงการวิจัยแล้ว ตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ตามระเบียบแนวทาง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หมายเหตุ:

1. กำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า 19 มกราคม 2569 แบบฟอร์ม AF 03-19
2. กำหนดส่งรายงานสิ้นสุดโครงการ 19 กุมภาพันธ์ 2570 แบบฟอร์ม AF 03-20
3. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัยหลังได้รับ การรับรอง ให้นักวิจัยขออนุมัติเปลี่ยนแปลงแก้ไข และ AF 07-01 และ AF 07-02
4. หากดำเนินการวิจัยไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่รับรอง ให้นักวิจัยขออนุมัติขยายระยะเวลา แบบฟอร์ม AF 03-18

(นายอวิรุทธิ์ สิงห์กุล)

เลขาธิการคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

(ผศ.ดร.ภาคินธุ์ วิสุทธ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

(หนังสือรับรองมีขึ้นบนตราสัญลักษณ์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา)

สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบ
วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ชื่อแบบทดสอบ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จำนวนผู้สอบ 30 คน

จำนวนข้อสอบ 40 ข้อ

กำหนดกลุ่มสูง/กลุ่มต่ำ ร้อยละ 50

ผลการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบปรนัยแบบอิงกลุ่ม

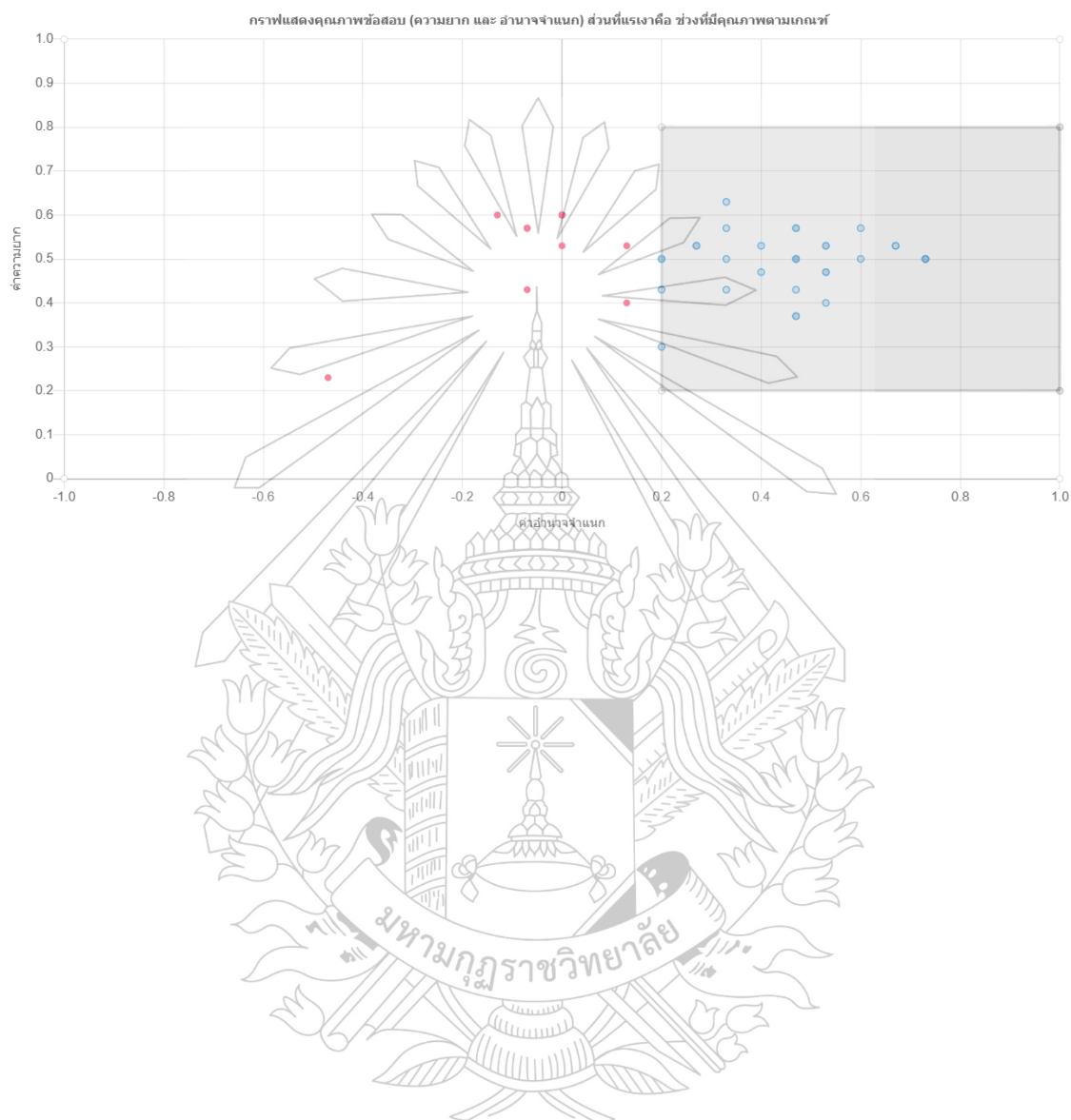
ข้อ	ตัวเลือกที่ถูกต้อง	ความยาก (p)	อำนาจจำแนก (r)	การแปลความหมาย	ผ่านเกณฑ์คุณภาพ
1	(4)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
2	(4)	0.47	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
3	(4)	0.53	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
4	(4)	0.5	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
5	(4)	0.53	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
6	(4)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
7	(4)	0.57	-0.07	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
8	(4)	0.5	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
9	(4)	0.4	0.13	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ	ไม่ผ่าน
10	(4)	0.5	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน

11	(3)	0.63	0.33	ค่อนข้างง่าย อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
12	(3)	0.57	-0.07	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
13	(3)	0.4	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
14	(3)	0.6	0	ค่อนข้างง่าย ไม่มีอำนาจจำแนก	ไม่ผ่าน
15	(3)	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
16	(3)	0.43	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
17	(3)	0.57	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
18	(3)	0.43	-0.07	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
19	(3)	0.53	0	ยากปานกลาง ไม่มีอำนาจจำแนก	ไม่ผ่าน
20	(3)	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
21	(2)	0.5	0.73	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
22	(2)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
23	(2)	0.57	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
24	(2)	0.43	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
25	(2)	0.53	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
26	(2)	0.6	-0.13	ค่อนข้างง่าย อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน

27	(2)	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
28	(2)	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
29	(2)	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
30	(2)	0.53	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
31	(1)	0.43	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
32	(1)	0.3	0.2	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
33	(1)	0.23	-0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
34	(1)	0.57	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
35	(1)	0.57	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
36	(1)	0.53	0.13	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ	ไม่ผ่าน
37	(1)	0.5	0.73	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
38	(1)	0.6	0	ค่อนข้างง่าย ไม่มีอำนาจจำแนก	ไม่ผ่าน
39	(1)	0.47	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
40	(1)	0.47	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน

สรุปผลการวิเคราะห์ความยาก และอำนาจจำแนกของข้อสอบจำนวน 40 ข้อ

มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37, 39, 40 และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7, 9, 12, 14, 18, 19, 26, 33, 36, 38

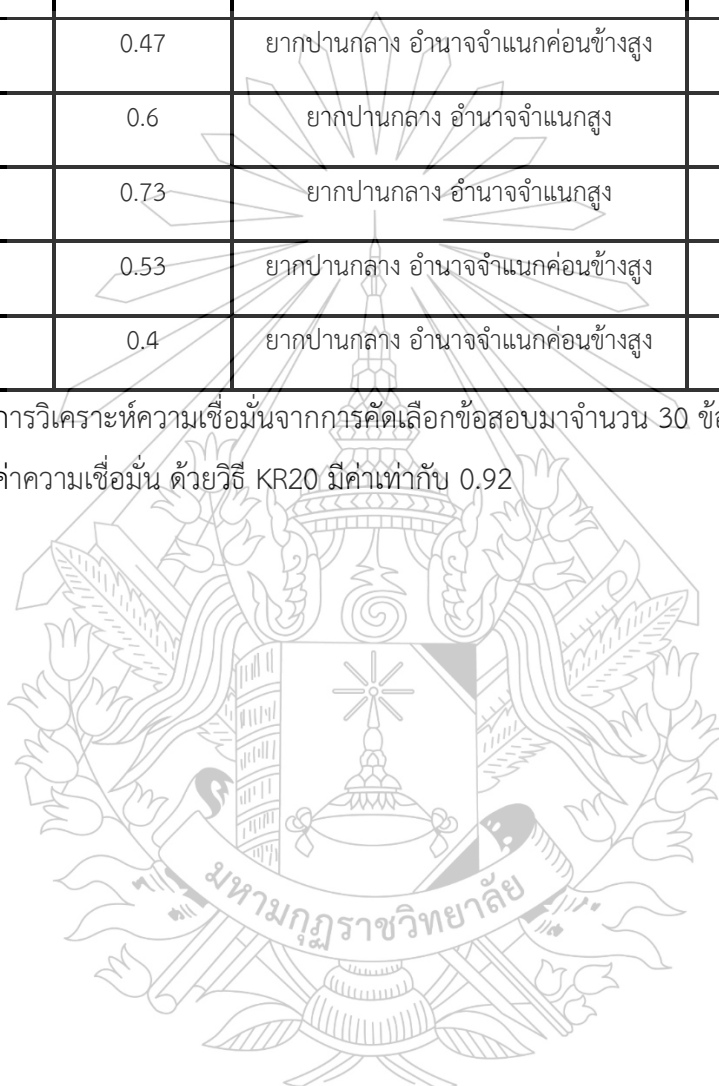
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (ด้วยวิธี KR20)

ข้อ	ความยาก (p)	อำนาจจำแนก (r)	การแปลความหมาย	ผ่านเกณฑ์คุณภาพ
1	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
2	0.47	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
3	0.53	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
4	0.5	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
5	0.53	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
6	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
8	0.5	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
10	0.5	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
11	0.63	0.33	ค่อนข้างง่าย อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
13	0.4	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
15	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
16	0.43	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
17	0.57	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
20	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
21	0.5	0.73	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
22	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
23	0.57	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
24	0.43	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
25	0.53	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
27	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน

28	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
29	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
30	0.53	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
31	0.43	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
32	0.3	0.2	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
34	0.57	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
35	0.57	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
37	0.5	0.73	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
39	0.47	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
40	0.47	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน

สรุปผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นจากการคัดเลือกข้อสอบมาจำนวน 30 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธี KR20 มีค่าเท่ากับ 0.92

สรุปผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

ชื่อแบบทดสอบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จำนวนผู้สอบ 30 คน

จำนวนข้อสอบ 40 ข้อ

กำหนดกลุ่มสูง/กลุ่มต่ำ ร้อยละ 50

ผลการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบปรนัยแบบอิงกลุ่ม

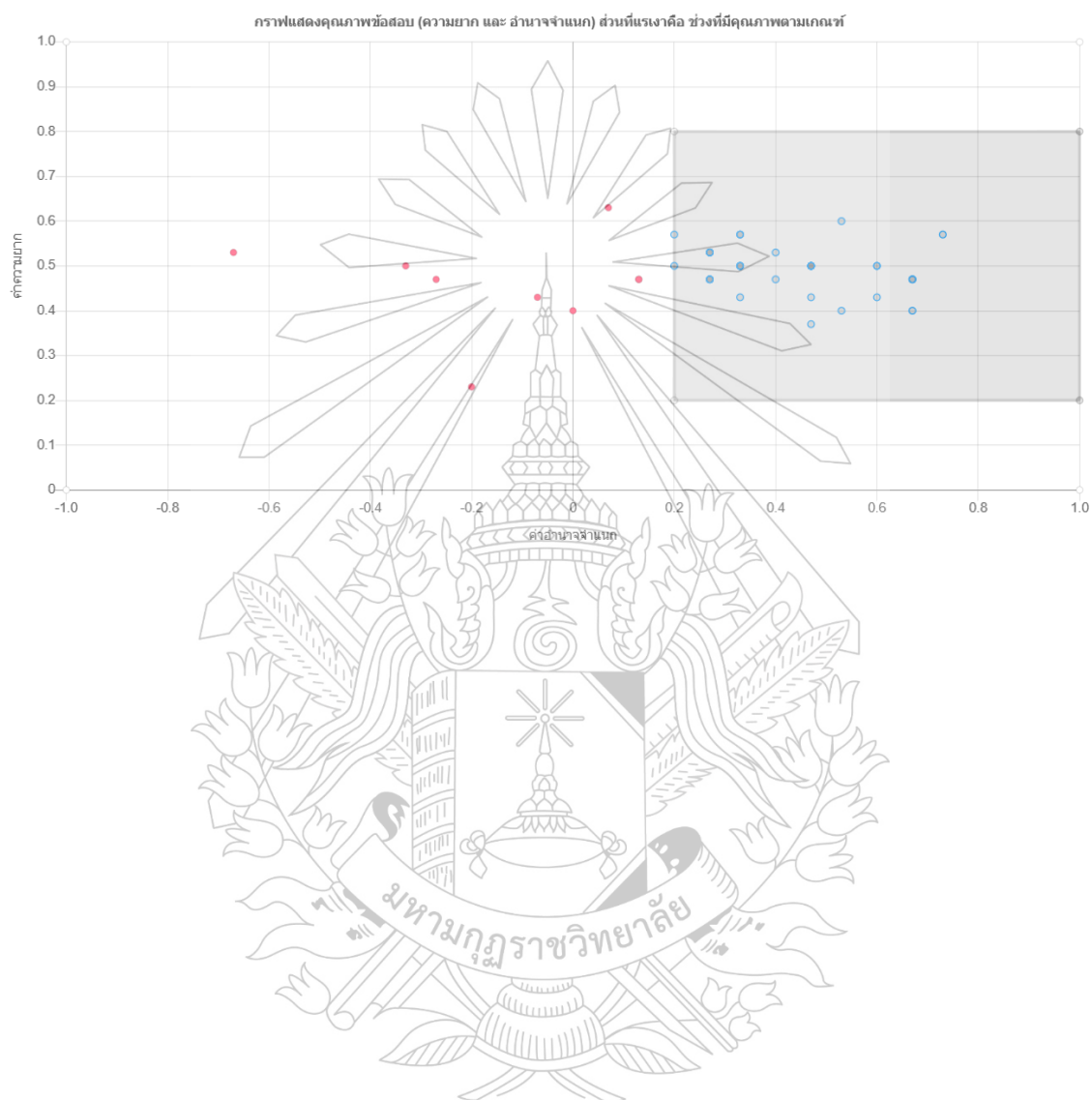
ข้อ	ตัวเลือกที่ถูกต้อง	ความยาก (p)	อำนาจจำแนก (r)	การแปลความหมาย	ผ่านเกณฑ์คุณภาพ
1	(1)	0.43	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
2	(1)	0.57	0.73	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
3	(1)	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
4	(1)	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
5	(1)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
6	(1)	0.5	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
7	(1)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
8	(1)	0.63	0.07	ค่อนข้างง่าย อำนาจจำแนกต่ำ	ไม่ผ่าน
9	(1)	0.5	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
10	(1)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
11	(2)	0.4	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
12	(2)	0.4	0	ยากปานกลาง ไม่มีอำนาจจำแนก	ไม่ผ่าน

13	(2)	0.4	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
14	(2)	0.57	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
15	(2)	0.47	0.13	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ	ไม่ผ่าน
16	(2)	0.43	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
17	(2)	0.47	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
18	(2)	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
19	(2)	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
20	(2)	0.47	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
21	(3)	0.23	-0.2	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
22	(3)	0.47	0.13	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ	ไม่ผ่าน
23	(3)	0.43	-0.07	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
24	(3)	0.47	-0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
25	(3)	0.5	-0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน
26	(3)	0.57	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
27	(3)	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
28	(3)	0.53	-0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกใช้ไม่ได้	ไม่ผ่าน

29	(3)	0.43	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
30	(3)	0.47	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
31	(4)	0.6	0.53	ค่อนข้างง่าย อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
32	(4)	0.5	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
33	(4)	0.47	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
34	(4)	0.47	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
35	(4)	0.57	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
36	(4)	0.47	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
37	(4)	0.53	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
38	(4)	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
39	(4)	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
40	(4)	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน

สรุปผลการวิเคราะห์ความยาก และอำนาจจำแนกของข้อสอบจำนวน 40 ข้อ

มีข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 31 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อ 8, 12, 15, 21, 22, 23, 24, 25, 28

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (ด้วยวิธี KR20)

ข้อ	ความยาก (p)	อำนาจจำแนก (r)	การแปลความหมาย	ผ่านเกณฑ์คุณภาพ
1	0.43	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
2	0.57	0.73	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
3	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
4	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
5	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
6	0.5	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
7	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
9	0.5	0.6	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
10	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
11	0.4	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
13	0.4	0.53	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
14	0.57	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
16	0.43	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
17	0.47	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
18	0.5	0.47	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
19	0.37	0.47	ค่อนข้างยาก อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
20	0.47	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
26	0.57	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
27	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
29	0.43	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน

30	0.47	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
31	0.6	0.53	ค่อนข้างง่าย อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
32	0.5	0.2	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
33	0.47	0.67	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกสูง	ผ่าน
34	0.47	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
35	0.57	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
36	0.47	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
37	0.53	0.4	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกค่อนข้างสูง	ผ่าน
38	0.5	0.33	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
39	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน
40	0.53	0.27	ยากปานกลาง อำนาจจำแนกปานกลาง	ผ่าน

สรุปผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นจากการคัดเลือกข้อสอบมาจำนวน 31 ข้อ
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธี KR20 มีค่าเท่ากับ 0.92

สรุปความ

ที่ อว ๗๙๑๔/๐๒๕๒

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๙/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๕๕๕, ๐๔๓-๒๕๒-๓๖๖

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

โรงเรียนทรายมูลวิทยา
รับที่..... ๐๑๕๙
วันที่..... ๐๙ ก.พ. ๒๕๖๙
เวลา..... น.

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนทรายมูลวิทยา

ด้วย พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๗๒๐๔๔๐๑๑๒๐๐๑ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๗ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การ
พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วย
การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี ศร.แสงอาทิตย์ ไทยมิตร เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดอนุญาตให้ พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร
ได้ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเครื่องมือวิจัยดังกล่าวผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว รายละเอียดตาม
เอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ นักศึกษาผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับ
ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์

เรียนเสนอ ผู้อำนวยการโรงเรียน

เพื่อทราบและพิจารณาเรื่อง

- ☐ บริหารทั่วไป
- ☒ บริหารวิชาการ
- ☐ บริหารการเงินงบประมาณ
- ☐ บริหารงานบุคคล
- ☐ บริหารกิจการนักเรียน
- ☐ บริหารนโยบาย แผนงาน

และประกันคุณภาพการศึกษา

ก

๐๙ ก.พ. ๒๕๖๙

พระมหาไพฑูริย์

ที่ศึกษาต่อ

มจร. อีสาน

รศ.ดร.ไพฑูริย์

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

เพื่อเก็บข้อมูล

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร โทร. ๐๔๓-๒๕๑-๕๕๕

ผู้อำนวยการโรงเรียนทรายมูลวิทยา

ที่ ศธ ๐๔๐๕๘.๘๒/๑๑๒

โรงเรียนทรายมูลวิทยา อำเภอทรายมูล
จังหวัดยโสธร ๓๕๑๗๐

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ตอบรับการใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

มนัสการ อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

อ้างถึง หนังสือที่ อว ๗๙๑๔/๐๒๔๒ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอความอนุเคราะห์ให้ พระมหาไพฑูริย์ วิสุทธสาโร นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๔/๒๕๖๓ ได้ใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ ๔ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๖” ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ในการนี้ โรงเรียนได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้วและจะนำผลงานทาง วิชาการเผยแพร่ตามวัตถุประสงค์ต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายศักดิ์ศรี กัญยะ)

รองผู้อำนวยการ รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการโรงเรียนทรายมูลวิทยา

กลุ่มบริหารงานวิชาการ

โทร. ๐๔๕๗๘-๖๑๐๖๓

โทรสาร. ๐๔๕๗๘-๒๕๕๔

www.smws.ac.th

“เรียนดี มีคุณธรรม”

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิชา ภาษาไทย ท33101

ภาคเรียนที่ 2/2568

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นด้วยหลักอริยสัจ 4

วันที่ เดือน

พ.ศ. เวลา น.

เวลา 2 ชั่วโมง

ครูผู้สอน พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

2. สาระสำคัญ

การวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีเป็นการทำความเข้าใจเนื้อหาในหลายมิติ ทั้งด้านจุดมุ่งหมาย รูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีในการแต่ง วรรณคดีตอนนี้ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีเยี่ยม โดยเฉพาะการใช้กลวิธีสื่ออารมณ์สะเทือนใจ, การใช้หลักอริยสัจ 4 จะช่วยให้ผู้เรียนวิพากษ์พฤติกรรมตัวละครและเหตุการณ์ได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านพุทธิพิสัย (K) อธิบายจุดมุ่งหมาย รูปแบบ และกลวิธีในวรรณคดีตอนขุนช้างถวายฎีกาได้
2. ด้านทักษะพิสัย (P) วิเคราะห์และวิจารณ์พฤติกรรมตัวละครตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้นโดยใช้กระบวนการอริยสัจ 4
3. ด้านจิตพิสัย (A) เห็นคุณค่าของวรรณศิลป์และการเลือกใช้ถ้อยคำที่ส่งผลต่ออารมณ์ของผู้อ่าน

4. สาระการเรียนรู้

- 1.จุดมุ่งหมายการแต่ง เพื่อใช้ขับเสภาให้ความบันเทิงและสะท้อนวิถีชีวิต
- 2.รูปแบบ คำประพันธ์ประเภทกลอนสุภาพหรือกลอนเสภา

3. เนื้อหาและกลวิธี การดำเนินเรื่องที่มีความขัดแย้งเชิงจริยธรรม การใช้โวหารภาพพจน์ และบรรยายความรู้สึกตัวละครอย่างละเอียด

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. ความสามารถในการสื่อสาร
3. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบอริยสัจ 4)

ชั่วโมงที่ 1 การวิเคราะห์รูปแบบและจุดมุ่งหมาย

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) – รู้ปัญหาที่ควรรู้

1. ครูเปิดภาพจิตรกรรมฝาผนัง ตอน ขุนช้างฉวยฎีกา และตั้งคำถามว่า การกระทำของขุนช้างถือเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาทั้งหมดในตอนนี้นี้หรือไม่
2. นักเรียนระบุปัญหาหลัก (ทุกข์) คือ ความวุ่นวายจากการฉวยฎีกาผิดกาลเทศะ ซึ่งนำไปสู่การไต่สวนที่ตึงเครียด

ขั้นที่ 2 หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) - วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา

1. แบ่งกลุ่มวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและรูปแบบการแต่ง โดยใช้ใบงาน "วิเคราะห์กลวิธี"
2. นักเรียนหาสาเหตุ (สมุทัย) ของความแค้นในเรื่อง เช่น ขุนช้างโกรธที่จมีนไวยลักพานางวันทองในยามวิกาล หรือการใช้เล่ห์เหลี่ยมกล่อกลียของหมื่นวิเศษผลที่ไม่เป็นผล

ชั่วโมงที่ 2 การวิจารณ์เนื้อหาและกลวิธี

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) - ลงมือปฏิบัติเพื่อดับปัญหา

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ กลวิธีด้านวรรณศิลป์ เช่น การใช้ธรรมชาติสะท้อนอารมณ์ หรือการเปรียบเทียบ
2. ทดลองเสนอแนวทางอื่น (นิโรธ) ในการวิจารณ์ว่า หากนางวันทองตัดสินใจเด็ดขาดตามคำสั่งถามของพระพันวษา เหตุการณ์จะลงเอยอย่างไร

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) - สรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

1. ผู้แทนกลุ่มนำเสนอการวิจารณ์เชิงเปรียบเทียบระหว่างตัวละคร
2. ร่วมกันสรุปข้อคิด (มรรค) เกี่ยวกับโทษของการขาดสติและการสื่อสารที่ผิดพลาด ซึ่งเป็นกลวิธีสำคัญที่กวีใช้เดินเรื่องสู่ไศกนาฏกรรม

7. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้น ม.6
2. บทประพันธ์เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างฉวยฎีกา
3. ใบงานที่ 2 ผังกราฟิกสรุปผลการวิจารณ์ "ใครฆ่าวันทอง"

4. สื่อนำเสนอ PowerPoint เรื่อง หลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น

8. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ จากการวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลของตัวละครในใบงาน (เกณฑ์ผ่านร้อยละ 70)
2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ จากการระบุรูปแบบ กลวิธี และการตอบคำถามในชั้นเรียน
3. ประเมินคุณลักษณะ สังเกตความมุ่งมั่นในการทำงานกลุ่มและการรับฟังความคิดเห็น

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (การวิเคราะห์, การสรุปเชิงตรรกะ, และการประเมินผล)	การประเมินการเขียนวิจารณ์จากกิจกรรม "วรรณคดีมีชีวิต" และการตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ผ่าน	แบบประเมินชิ้นงาน "วรรณคดีมีชีวิต" และแบบประเมินวิธีทัศน์สังเคราะห์ข้อคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี (ด้านความรู้, ทักษะ, และเจตคติ)	การจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้และการประเมินแผนผังความคิด	แบบประเมินการจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้ และแบบประเมินแผนผังความคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (เช่น ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน)	การสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ลงชื่อ
(.....)
ตำแหน่ง

10. ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง

เนื่องจาก.....

ลงชื่อ

(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

12. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

เนื่องจาก

ลงชื่อ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

13. บันทึกหลังการสอน

1. ผลการสอน/ผลการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้ (K)

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

.....

ด้านเจตคติ (A)

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค และข้อค้นพบ

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และผลการแก้ไข

.....

14. ใบงาน / ภาระงาน

ใบงานที่ 1 การวิเคราะห์และวิจารณ์ตามหลักการเบื้องต้นด้วยอริยสัจ 4

ชื่อ-นามสกุล ชั้น เลขที่

ส่วนที่ 1 การพิจารณารูปแบบและจุดมุ่งหมาย (ขั้นทุกข์ - สมุทัย)

1. การพิจารณารูปแบบคำประพันธ์

คำชี้แจง วรรณคดีเรื่องนี้ใช้คำประพันธ์ประเภทใด และมีลักษณะการอ่านอย่างไร?

2. จุดมุ่งหมายการแต่ง

คำชี้แจง กวีมีจุดมุ่งหมายหลักในการแต่งเสภาเรื่องนี้เพื่ออะไร?

3. ขึ้นกำหนดปัญหา (ทุกข์)

คำชี้แจง จากการอ่านตอน "ขุนช้างถวายฎีกา" นักเรียนคิดว่า "ปัญหาหลัก" หรือ โศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในตอนนี้เป็นอะไร?

คำตอบ.....

(แนวคำตอบ ความวุ่นวายจากการถวายฎีกาและการตัดสินใจของนางวันทองที่นำไปสู่โทษประหารชีวิต)

ส่วนที่ 2 การพิจารณาเนื้อหาและกลวิธี (ขั้นสมุทัย - นิโรธ)

4. ขึ้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)

คำชี้แจง วิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครที่เป็น "สาเหตุ" นำไปสู่ความขัดแย้ง โดยระบุหลักฐานจากบทประพันธ์

ตัวละคร.....

พฤติกรรมที่ส่งผลต่อปัญหา.....

หลักฐานจากบทประพันธ์ (ยกตัวอย่างบทที่สำคัญ).....

5. การพิจารณากลวิธี

คำชี้แจง กวีใช้กลวิธีใดในการสื่อสารอารมณ์สะเทือนใจ?

(เลือกบทประพันธ์ที่ประทับใจมา 1 บท)

บทประพันธ์

การวิเคราะห์

(เช่น การใช้โวหารอุปมาเปรียบเทียบ หรือการพรรณนาอารมณ์ที่สมจริง)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์และวิจารณ์ (ขั้นนิโรธ - มรรค)

6. ขึ้นทดลองหาทางออก (นิโรธ)

คำชี้แจง หากนักเรียนสามารถเสนอทางเลือกอื่น ให้แก่ตัวละครเพื่อยุติปัญหา นักเรียนจะเสนออย่างไร?

คำเสนอแนะ

7. ชั้นวิเคราะห์และสรุปผล (มรรค)

คำชี้แจง สรุปข้อคิดที่ได้จากการวิจารณ์วรรณคดีตอนนี้ และแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน

(เช่น บทเรียนจากอดีต การขาด "สติ" และความวุ่นวายนำมาซึ่งความสูญเสีย การประยุกต์ใช้ในปัจจุบันเราควรตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลมากกว่าอารมณ์ และเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่น)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิชา ภาษาไทย ท33101

ภาคเรียนที่ 2/2568

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นด้วยหลักอริยสัจ 4

วันที่ เดือน

พ.ศ.

เวลา น.

เวลา 2 ชั่วโมง

ครูผู้สอน พระมหาไพฑูรย์ วิสุทฺธสาโร (อยู่คง)

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-6/2 วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต

2. สาระสำคัญ

วรรณคดีเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพชีวิต ค่านิยม และสภาพสังคมไทยโบราณได้อย่างครบถ้วน การใช้กระบวนการคิดตาม หลักอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) เป็นเครื่องมือทางปัญญาในการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งในเรื่อง จะช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจรากเหง้าของปัญหาที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในอดีต พร้อมทั้งสรุปแนวทาง ปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านพุทธิพิสัย (K) อธิบายลักษณะเด่นของวรรณคดีที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ค่านิยม และ ประวัติศาสตร์ในอดีตได้
2. ด้านทักษะพิสัย (P) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในวรรณคดีโดยใช้หลักอริยสัจ 4 และ เชื่อมโยงกับบริบทสังคมในอดีตได้อย่างมีเหตุผล
3. ด้านจิตพิสัย (A) เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนบทเรียน ชีวิต

4. สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะเด่นของตัวละครและเหตุการณ์ในตอน ขุนช้างถวายฎีกา
2. วิถีชีวิตและค่านิยมสังคมไทยในอดีต เช่น ระบบครอบครัวขุนนาง ความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ บทบาทสตรี
3. การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการวิเคราะห์วรรณคดี

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. ความสามารถในการสื่อสาร
3. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบอริยสัจ 4)

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) - รู้ปัญหาที่ควรรู้

1. ครูเปิดภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนการประหารนางวันทอง และตั้งคำถามกระตุ้นคิด "เหตุใดจุดจบของนางวันทองจึงต้องเป็นความตาย"
2. นักเรียนร่วมกันระบุปัญหาหลัก (ทุกข์) ในตอนนี้ เช่น ปัญหาการตัดสินใจของนางวันทอง หรือความขัดแย้งระหว่างตัวละครที่นำไปสู่โศกนาฏกรรม

ขั้นที่ 2 หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) - วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนสืบค้นเนื้อหาและบทประพันธ์ เพื่อวิเคราะห์ว่าสาเหตุที่นางวันทองถูกประหารนั้น เกี่ยวข้องกับ วิถีชีวิตหรือค่านิยมในอดีต อย่างไร
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งสมมติฐานสาเหตุ (สมุทัย) เช่น ระบบคิดแบบชายเป็นใหญ่ในอดีต (นางวันทองไม่มีสิทธิเลือก) หรือค่านิยมเรื่องความเกรงกลัวของกษัตริย์ที่มีอำนาจเด็ดขาด

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) - ลงมือปฏิบัติเพื่อดับปัญหา

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองเพื่อหา "ทางเลือกอื่น" ที่อาจช่วยยุติปัญหาได้หากใช้บริบทสังคมปัจจุบันเปรียบเทียบ
2. บันทึกหลักฐานจากบทเสภาที่สนับสนุนความเชื่อหรือวิถีชีวิตในอดีตลงใน ผังความคิด ภายใต้อีโก้ "วิถีชีวิตในอดีตที่เป็นปัจจัยต่อปัญหา"

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) - สรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

1. ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะเด่นที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตสังคมในอดีต
2. นักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ (มรรค) และสังเคราะห์ข้อคิด เกี่ยวกับการใช้สติในการตัดสินใจ และการเข้าใจความต่างของบริบทสังคมในแต่ละยุคสมัยเพื่อนำไปปรับใช้ในปัจจุบัน

7. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้น ม.6
2. บทประพันธ์เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
3. ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนประหารนางวันทอง/วิดีโอที่ค้นประกอบ
4. กระดาษฟลิปชาร์ตและปากกาสำหรับทำผังความคิด

8. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการวิเคราะห์สาเหตุและผลในงาน
2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำผังความคิดและการสรุปเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตอดีต
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังเกตความใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงานกลุ่ม

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (การวิเคราะห์, การสรุปเชิงตรรกะ, และการประเมินผล)	การประเมินการเขียน วิจารณ์จากกิจกรรม "วรรณคดีมีชีวิต" และการตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ผ่าน	แบบประเมินชิ้นงาน "วรรณคดีมีชีวิต" และแบบประเมินวิทัศน์สังเคราะห์ข้อคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี (ด้านความรู้, ทักษะ, และเจตคติ)	การจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้และการประเมินแผนผังความคิด	แบบประเมินการจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้ และแบบประเมินแผนผังความคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (เช่น ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน)	การสังเกตพฤติกรรม ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง

10. ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง

เนื่องจาก.....

ลงชื่อ

(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

12. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

เนื่องจาก

ลงชื่อ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

13. บันทึกหลังการสอน

1. ผลการสอน/ผลการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้ (K)

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

.....

ด้านเจตคติ (A)

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค และข้อค้นพบ

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และผลการแก้ไข

.....

14. ใบงาน / ภาระงาน

ใบงานที่ 1 การกำหนดปัญหาและการวิเคราะห์สาเหตุ (ทุกซ์ - สมุทัย)

ส่วนที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (ทุกซ์ รู้ปัญหาที่ควรรู้)

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาเนื้อหาเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา แล้วระบุประเด็นปัญหาหรือความขัดแย้งที่เด่นชัดที่สุด

1. ปัญหาหลักที่นำไปสู่โศกนาฏกรรมคือ
2. จุดจบของนางวันทองเป็นความผิดของใคร.....

ส่วนที่ 2 ขั้นหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา)

คำชี้แจง วิเคราะห์สาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาโดยใช้หลักฐานจากตัวบทมาสนับสนุน

1. สาเหตุที่ 1 (ตัวละคร) หลักฐาน
- (เช่น ความวุ่นวายของจมีนไวยที่ลอบขึ้นเรือนขุนช้าง)
2. สาเหตุที่ 2 (ปัจจัยสังคม/ประวัติศาสตร์)

หลักฐาน

(เช่น ค่านิยมสตรีที่ต้องอยู่ในโอวาทบุรุษ หรืออำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์)

3. สาเหตุที่ 3 (การตัดสินใจ/ตรรกะ)

หลักฐาน

(เช่น นางวันทองกราบทูลแบบแบ่งรับแบ่งสู้เพราะความกลัว)

ใบงานที่ 2 ผังกราฟสรุปผลการวิจารณ์ (ใครฆ่าวันทอง)

ขั้นตอนและเก็บข้อมูล (นิโรธ) และ ขั้นวิเคราะห์และสรุปผล (มรรค)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดทำแผนผังความคิด (Mind Mapping) โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. ปัญหา/ผลลัพธ์ (ทุกซ์) ระบุผลลัพธ์สุดท้าย
2. ผู้มีส่วนร่วม/สาเหตุหลัก (สมุทัย) วิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครที่เกี่ยวข้อง (ขุนช้าง, ขุนแผน, พระพันวษา, พลายงาม) พร้อมอ้างอิงบทประพันธ์
3. แนวทางยุติปัญหา (นิโรธ) เสนอ "ทางเลือกอื่น" ที่ควรจะเป็นเพื่อไม่ให้เกิดโศกนาฏกรรม (เช่น หากนางวันทองใช้สติและตัดสินใจให้เด็ดขาด)
4. ข้อสรุปเชิงวิจารณ์ญาณ (มรรค) สรุปผลว่าใครควรรับผิดชอบมากที่สุดด้วยเหตุผลเชิงตรรกะ

ใบงานที่ 3 วรรณคดีมีชีวิต

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์และเชื่อมโยงตัวละคร

ตัวละครที่เลือก

ลักษณะนิสัยสำคัญ

การวิจารณ์พฤติกรรม (สมเหตุสมผลหรือไม่ อย่างไร โดยใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์)

การเชื่อมโยงสู่ปัจจุบัน ระบุข้อบทเพลงที่สอดคล้องกับบุคลิกของตัวละครนี้ และอธิบาย

เหตุผล

ส่วนที่ 2 การสังเคราะห์ข้อคิด (มรรค)

คำชี้แจง บทเรียนชีวิตจากตัวละครนี้สอนอะไรแก่เรา และจะนำไปประยุกต์ใช้ในปัจจุบันได้อย่างไร

1. ข้อคิดที่สังเคราะห์ได้

(เช่น โทษของการใช้อารมณ์รุนแรงหันหลังเล่น หรือความสำคัญของการมีสติก่อนตัดสินใจ)

2. แนวทางการนำไปใช้ในชีวิตจริง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิชา ภาษาไทย ท33101

ภาคเรียนที่ 2/2568

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นด้วยหลักอริยสัจ 4

วันที่ เดือน

พ.ศ.

เวลา น.

เวลา 2 ชั่วโมง

ครูผู้สอน พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

2. สาระสำคัญ

วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ได้รับยกย่องว่า "แต่งดีเยี่ยม" ในด้านโวหารและการสื่ออารมณ์สะเทือนใจ การประเมินคุณค่าต้องครอบคลุมทั้งด้าน วรรณศิลป์ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ และระบบกฎหมายโบราณ การใช้กระบวนการ อริยสัจ 4 จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางการประพันธ์กับความจริงทางสังคมที่หล่อหลอมให้เกิดโศกนาฏกรรมในเรื่อง

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านพุทธิพิสัย (K) อธิบายลักษณะเด่นทางวรรณศิลป์และภาพสะท้อนทางสังคมในวรรณคดีได้
2. ด้านทักษะพิสัย (P) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและประเมินคุณค่าของเรื่องได้
3. ด้านจิตพิสัย (A) ตระหนักถึงคุณค่าของวรรณคดีในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภูมิปัญญาชาติ

4. สาระการเรียนรู้

1. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ ศึกษาการเลือกใช้คำ โวหารภาพพจน์ และกลวิธีทางการประพันธ์ที่โดดเด่นในตอนขุนช้างถวายฎีกา ซึ่งได้รับการยกย่องว่า "แต่งดีเยี่ยม"
2. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ที่ปรากฏในบทประพันธ์

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของวรรณคดีผ่านการพูดอภิปราย และการเขียนประเมินค่าได้อย่างเป็นระบบ
2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม
3. สามารถใช้กระบวนการคิดเชิงระบบตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาในเรื่องและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรม
4. เข้าใจความแตกต่างของค่านิยมและวัฒนธรรมในอดีตเพื่อนำมาปรับใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบอริยสัจ 4)

ชั่วโมงที่ 1 การวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) - รู้ปัญหาที่ควรรู้

1. ครูยกบทประพันธ์ที่แสดงอารมณ์รุนแรง เช่น ตอนที่พระพันวษากริ้วนางวันทองว่า "อืแสนถ่อยจัญไรใจทมิฬ ดั่งเพชรนิลเกิดขึ้นในอาจุม"
2. นักเรียนร่วมกันตั้งคำถาม (ทุกข์) ว่า กวีใช้กลวิธีใดในการสื่อสารอารมณ์ที่รุนแรงจนผู้อ่านรู้สึกสะเทือนใจไปกับตัวละคร

ขั้นที่ 2 หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) - วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มสืบค้น ภาพพจน์และโวหาร (สมุทัย) ที่ทำให้บทประพันธ์มีพลัง เช่น การใช้อุปมาหรือการใช้ธรรมชาติสะท้อนอารมณ์
2. วิเคราะห์ว่าความงดงามทางวรรณศิลป์เหล่านี้ทำหน้าที่ "ส่งเสริม" ความเข้าใจในความทุกข์ของตัวละครอย่างไร

ชั่วโมงที่ 2 การประเมินคุณค่าด้านสังคมและมรดกวัฒนธรรม

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) - ลงมือปฏิบัติเพื่อดับปัญหา

1. แต่ละกลุ่มลงมือวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม (นิโรธ) เช่น ระบบการถวญญูกรา, อำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์, และ บทบาทสตรีที่ต้องขึ้นอยู่กับชาย
2. ให้นักเรียนทดลองเปรียบเทียบค่านิยมในอดีตกับปัจจุบัน เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมหากเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น การเรียกร้องสิทธิสตรี

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) - สรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

1. ให้นักเรียนร่วมกันสรุป (มรรค) คุณค่าของเรื่องในฐานะมรดกชาติ ว่าวรรณคดีนี้ทำหน้าที่เป็น "กระจกส่องอดีต" ที่บันทึกกฎหมายและวิถีชีวิตไทย

2. ทำกิจกรรมสังเคราะห์ข้อคิดเกี่ยวกับการใช้ "สติ" และ "การไตร่ตรอง" ก่อนตัดสินใจ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง

7. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้น ม.6
2. บทประพันธ์เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
3. ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนประหารนางวันทอง หรือวิถีทัศน์ประกอบ
4. กระดาษฟลิปชาร์ตและปากกาสำหรับทำผังความคิด

8. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการวิเคราะห์สาเหตุและผลในงาน
2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำผังความคิดและการสรุปเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตอดีต
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังเกตความใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงานกลุ่ม

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (การวิเคราะห์, การสรุปเชิงตรรกะ, และการประเมินผล)	การประเมินการเขียน วิเคราะห์จากกิจกรรม "วรรณคดีมีชีวิต" และการตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ผ่าน	แบบประเมินชิ้นงาน "วรรณคดีมีชีวิต" และแบบประเมินวิถีทัศน์สังเคราะห์ข้อคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี (ด้านความรู้, ทักษะ, และเจตคติ)	การจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้และการประเมินแผนผังความคิด	แบบประเมินการจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้ และแบบประเมินแผนผังความคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (เช่น ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน)	การสังเกตพฤติกรรม ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มและรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ลงชื่อ
(.....)

ตำแหน่ง

10. ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง

เนื่องจาก.....

ลงชื่อ
(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

12. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

เนื่องจาก

ลงชื่อ
(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

13. บันทึกหลังการสอน

1. ผลการสอน/ผลการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้ (K)

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

.....

ด้านเจตคติ (A)

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค และข้อค้นพบ

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และผลการแก้ไข

.....

14. ใบงาน / ภาระงาน

ใบงานที่ 1 พินิจวรรณศิลป์ กรองคุณค่ามรดกชาติ (ขั้นทุกซ์ - สมุทัย)

ชื่อ-นามสกุล ชั้น เลขที่

วัตถุประสงค์ วิเคราะห์กลวิธีการการประพันธ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในสังคม

1. จากบทประพันธ์ตอนที่พระพันวษากริ้วนางวันทองว่า "อืแสนถ้อยจัญไรใจทมิฬ ดังเพชรนิลเกิดขึ้นในอาจรม" นักเรียนคิดว่ากวีต้องการสื่อถึง "ความทุกข์" หรือวิกฤตการณ์ใดของตัวละครที่สะท้อนถึงความขัดแย้งในสังคมไทยยุคนั้น?

คำตอบ

2. กวีใช้กลวิธีใดในการบรรยายให้ผู้อ่านเห็นถึง "สาเหตุ" ของความโศกเศร้าและความกดดันของตัวละคร? ให้นักเรียนยกตัวอย่างบทประพันธ์ที่ใช้ อุปมาอุปมา 1 บท พร้อมอธิบายความหมาย

บทประพันธ์

ใบงานที่ 2 กระจกส่องสังคมและวัฒนธรรม (ขั้นนิโรธ)

วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม ความเชื่อ และค่านิยมในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์

1. ให้นักเรียนเลือก "ภาพสะท้อนวัฒนธรรม" ที่ปรากฏในเรื่องมา 2 ประเด็น พร้อมระบุหลักฐานจากตัวบทวรรณคดี คือประเด็นทางสังคม/วัฒนธรรม หลักฐานจากบทประพันธ์ (ตัวอย่าง ข้อความ/เหตุการณ์)

1.1 ระบบกฎหมายและการปกครอง

1.2 ความเชื่อและพิธีกรรม

ใบงานที่ 3 วรรณคดีล้ำค่า มรดกภูมิปัญญาไทย (ขั้นมรรค)

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียน "บทประพันธ์คุณค่า" ในรูปแบบเรียงความสั้นหรือแผนผังความคิด เพื่อสรุปว่าเหตุใดวรรณคดีตอนนี้จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ โดยเชื่อมโยงกับหลักอริยสัจ 4

1. ด้านวรรณศิลป์ ความเด่นของกระบวนการกลอนที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจได้อย่างยอดเยี่ยม

2. ด้านสังคม การเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนวิถีชีวิตไทยโบราณ

3. ด้านข้อคิด (ทางปฏิบัติ) บทเรียนเรื่อง "สติ" และ "การไตร่ตรอง" เพื่อไม่ให้เกิด

โศกนาฏกรรมซ้ำรอยในปัจจุบัน

4. เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา มีคุณค่าต่อสังคมไทยปัจจุบัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิชา ภาษาไทย ท33101

ภาคเรียนที่ 2/2568

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นด้วยหลักอริยสัจ 4

วันที่ เดือน

พ.ศ.

เวลา น.

เวลา 2 ชั่วโมง

ครูผู้สอน พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-6/3 วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

2. สาระสำคัญ

วรรณคดีขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ได้รับยกย่องว่าเป็นตอนที่ "แต่งดีเยี่ยม" โดยเฉพาะด้านวรรณศิลป์ที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจและภาพสะท้อนทางสังคมในสมัยอดีต การใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนมองเห็น "ความทุกข์" ของตัวละครผ่านถ้อยคำที่กวีรังสรรค์ และเข้าใจ "สาเหตุ" จากค่านิยมสังคม เพื่อประเมินคุณค่าของวรรณคดีในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิต

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านพุทธิพิสัย (K) อธิบายลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์และภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในเรื่องได้
2. ด้านทักษะพิสัย (P) วิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งและประเมินคุณค่าวรรณคดีโดยใช้กระบวนการอริยสัจ 4
3. ด้านจิตพิสัย (A) ตระหนักและเห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

4. สาระการเรียนรู้

1. การใช้โวหารภาพพจน์ การพรรณนาอารมณ์ และกลวิธีทางการประพันธ์
2. เห็นคุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม ค่านิยมเรื่องความจงรักภักดี ระบบครอบครัว และสถานภาพสตรีในอดีต
3. การประยุกต์ใช้อริยสัจ 4 ในการคิดแก้ปัญหาและวิเคราะห์คุณค่าอย่างเป็นระบบ

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของวรรณคดีผ่านการพูดอภิปราย และการเขียนประเมินค่าได้อย่างเป็นระบบ
2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม
3. สามารถใช้กระบวนการคิดเชิงระบบตามหลักอริยสัจ 4 เพื่อวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาในเรื่องและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรม
4. เข้าใจความแตกต่างของค่านิยมและวัฒนธรรมในอดีตเพื่อนำมาปรับใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบอริยสัจ 4)

ชั่วโมงที่ 1 การวิเคราะห์ความทุกข์และวรรณศิลป์ที่สื่อสารอารมณ์

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) - รู้ปัญหาที่ควรรู้

1. ครูเปิดภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนการประหารนางวันทอง และยกบทประพันธ์ที่แสดงอารมณ์รุนแรง
2. นักเรียนร่วมกันระบุปัญหา (ทุกข์) คือ โศกนาฏกรรมและการตัดสินใจที่นำไปสู่ความตาย
3. ครูตั้งคำถามนำทาง ถึงการที่กวีใช้ศิลปะแห่งถ้อยคำอย่างไรในการสะท้อนความเจ็บปวดและความขัดแย้งที่ดูเหมือนไม่มีทางออก

ขั้นที่ 2 หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) - วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนสืบค้น ภาพพจน์และโวหารในบทประพันธ์
2. วิเคราะห์สาเหตุทางสังคม ที่กีดกันตัวละคร เช่น อำนาจเด็ดขาดของพระพันวษา หรือการที่นางวันทองไม่มีสิทธิเลือกชีวิตตนเองตามค่านิยมสมัยนั้น

ชั่วโมงที่ 2 การประเมินคุณค่ามรดกวัฒนธรรมและการสรุปผล

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) - ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้ใบงาน "ใครฆ่าวันทอง" เพื่อวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมตัวละครผ่านมุมมองวรรณศิลป์และสังคม
2. ลงมือปฏิบัติ ทดลองหาทางออก หากตัวละครใช้สติมากกว่าอารมณ์ หรือหากบริบทสังคม ยุติธรรมกว่านี้ โดยอ้างอิงบทประพันธ์ประกอบ
3. บันทึกข้อมูลหลักฐานจากเรื่องที่แสดงถึง วิถีชีวิตไทย

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) - สรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

1. ผู้แทนกลุ่มนำเสนอแผนผังความคิดสรุปคุณค่าของเรื่อง

2. นักเรียนร่วมกันประเมินคุณค่าวรรณคดีว่าทำหน้าที่เป็น "มรดกชาติ" ที่สอนเรื่องโทษของการขาดสติและการสื่อสารที่ผิดพลาด

3. สังเคราะห์ข้อคิดไปใช้ในชีวิตจริง

7. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้น ม.6
2. บทประพันธ์เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
3. ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนประหารนางวันทอง หรือวิถีทัศน์ประกอบ
4. กระดาษฟลิปชาร์ตและปากกาสำหรับทำผังความคิด

8. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการวิเคราะห์สาเหตุและผลในงาน (ร้อยละ 70 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์)

2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำผังความคิดและการสรุปเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตอดีต

3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังเกตความใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงาน

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (การวิเคราะห์, การสรุปเชิงตรรกะ, และการประเมินผล)	การประเมินการเขียน วิเคราะห์จากกิจกรรม "วรรณคดีมีชีวิต" และการตอบคำถามเชิงวิเคราะห์ผ่าน	แบบประเมินชิ้นงาน "วรรณคดีมีชีวิต" และแบบประเมินวิถีทัศน์ สังเคราะห์ข้อคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี (ด้านความรู้, ทักษะ, และเจตคติ)	การจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้และการประเมินแผนผังความคิด	แบบประเมินการจัดกิจกรรมสื่อสารความรู้ และแบบประเมินแผนผังความคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป (3/4) หรือ ร้อยละ 70 ขึ้นไป
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (เช่น ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน)	การสังเกตพฤติกรรม ระหว่างการทำกิจกรรม กลุ่มและรายบุคคล	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับ ดีขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ลงชื่อ
(.....)

ตำแหน่ง

10. ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง

เนื่องจาก

.....

ลงชื่อ
(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

12. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

เนื่องจาก

.....

ลงชื่อ
(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

13. บันทึกหลังการสอน

1. ผลการสอน/ผลการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้ (K)

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

.....

ด้านเจตคติ (A)

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค และข้อค้นพบ

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และผลการแก้ไข

14. ใบงาน / ภาระงาน

ใบงานที่ 1 พินิจวรรณศิลป์ วิเคราะห์สาเหตุแห่งอารมณ์ (ขั้นทุกข์ - สมุทัย)

ชื่อ-นามสกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์บทประพันธ์ที่กำหนดเพื่อสะท้อนความทุกข์ของตัวละครและศิลปะการประพันธ์ที่กวีเลือกใช้

1. จากตอนที่พระพันวษาบังคับให้นางวันทองเลือกคู่ครองว่า "จะอยู่ด้วยลูกชายก็ไม่ว่าตามใจกูจะให้ดังวาจา แต่นี้เปื้อนหน้าขาดเตี๋ยไป" นักเรียนคิดว่า "ความทุกข์" สูงสุดที่นางวันทองเผชิญในขณะนั้นคืออะไร?

คำตอบ

2. กวีใช้ "อุปมาโวหาร" เพื่อกระตุ้นความรู้สึกของตัวละครและผู้อ่านอย่างไร? ให้นักเรียนวิเคราะห์บทประพันธ์นี้ "อีวันทองตัวมันเหมือนรากแก้ว ถัดโคนขาดแล้วก็ใบเหี่ยว" เปรียบเทียบวันทองเป็นอะไร และสื่อถึงความสำคัญหรือชะตากรรมของเธออย่างไรในบริบทสังคมสมัยนั้น

คำตอบ:

ใบงานที่ 2 กระจกส่องวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย (ขั้นนิโรธ)

คำชี้แจง ให้นักเรียนรวบรวมข้อมูลจากเนื้อเรื่องที่แสดงถึง "มรดกทางวัฒนธรรม" ทั้งด้านความเชื่อและขนบธรรมเนียม เพื่อประเมินคุณค่าของวรรณคดีในฐานะบันทึกประวัติศาสตร์

ให้นักเรียนระบุหลักฐานจากบทประพันธ์ต่อไปนี้ ที่สะท้อนวัฒนธรรมคุณค่าที่ส่งต่อถึงปัจจุบัน

1. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ "จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมนันว่านยาเข้าทาดัว"
2. ระบบการปกครอง/กฎหมาย "ลอยคอชูหนังสือคือเข้ามา... สู้ตายขอถวายซึ่งฎีกา"
3. ค่านิยมสตรีในอดีต "หญิงเดียวชายครองเป็นสองมิตร ถ้ามิปลิดเสียให้เปลืองไม่ตามใจ"

ใบงานที่ 3 วรรณคดีล้ำค่า มรดกชาติที่ยังมีชีวิต (ขั้นมรรค)

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสรุปการประเมินคุณค่าของเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ในรูปแบบ "บทความวิจารณ์สั้น" หรือ "แผนผังความคิด" โดยมีประเด็นครอบคลุมดังนี้

1. ด้านวรรณศิลป์: อธิบายว่ากวีใช้ภาษาเพื่อสื่ออารมณ์สะท้อนใจจนได้รับยกย่องว่า "แต่งดีเยี่ยม" อย่างไร
2. ด้านสังคมและวัฒนธรรม: วรรณคดีตอนนี้ช่วยให้คนรุ่นปัจจุบันเข้าใจรากเหง้าและวิถีชีวิตของบรรพบุรุษไทยในแง่มุมใดบ้าง
3. การประยุกต์ใช้ (มรรค): ข้อคิดจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดของตัวละคร (เช่น ความวู่วามของจมื่นไวย หรือความลัษณะของวันทอง) สามารถนำมาเป็นบทเรียนในการใช้ชีวิตปัจจุบันได้อย่างไร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิชา ภาษาไทย ท33101

ภาคเรียนที่ 2/2568

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีสู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริงด้วยอริยสัจ 4

วันที่ เดือน

พ.ศ.

เวลา น.

เวลา 2 ชั่วโมง

ครูผู้สอน พระมหาไพฑูรย์ วิสุทฺธสาโร (อยู่คง)

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. สาระสำคัญ

วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา มิใช่เพียงเรื่องราวในอดีต แต่เป็นบทเรียนที่สะท้อนปัญหาครอบครัว การใช้อารมณ์ และการขาดสติที่นำไปสู่โศกนาฏกรรม การใช้กระบวนการอริยสัจ 4 จะช่วยให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาในวรรณคดีและเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนในการดำเนินชีวิต

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านพุทธิพิสัย (K) สังเคราะห์ข้อคิดและบทเรียนจากพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจได้
2. ด้านทักษะพิสัย (P) นำกระบวนการอริยสัจ 4 มาใช้วิเคราะห์และเสนอแนวทางแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันที่สอดคล้องกับวรรณคดีได้
3. ด้านจิตพิสัย (A) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีสติและการปล่อยวางเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งในชีวิตจริง

4. สาระการเรียนรู้

1. การสังเคราะห์ข้อคิดจากเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
2. การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาเชิงจริยธรรม
3. การเชื่อมโยงข้อคิดจากวรรณคดีกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และทัศนะของตนเองจากการสังเคราะห์บทเรียน
2. นักเรียนสามารถรวบรวมและประมวลข้อมูลจากพฤติกรรมตัวละครและกรณีศึกษาปัจจุบันเพื่อสร้างเป็นหลักการปฏิบัติใหม่ในชีวิต และวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลของการตัดสินใจในภาวะวิกฤต และประเมินผลกระทบที่จะตามมาอย่างรอบด้าน
3. นักเรียนสามารถใช้กระบวนการ อริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้ง (ทุกข์) หาสาเหตุจากอารมณ์หรือการขาดสติ (สมุทัย) และเสนอทางเลือกเชิงบวก (นิโรธ/มรรค) เพื่อระงับปัญหาความสับสนในยุคนปัจจุบัน
4. นักเรียนสามารถเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์และความผิดหวังในความรัก โดยใช้บทเรียนจากความผิดพลาดของขุนช้างที่ยึดติดจนเกิดเรื่องบานปลาย และประยุกต์ใช้แนวคิดจากบทเรียนเพื่อสร้างความสุขและภูมิคุ้มกันทางจิตใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน
5. นักเรียนมีความสามารถในการเลือกใช้สื่อดิจิทัลและแอปพลิเคชันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเผยแพร่ข้อคิดที่ได้จากการสังเคราะห์วรรณคดีให้เข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบัน

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบอริยสัจ 4)

ชั่วโมงที่ 1 "ถอดบทเรียนจากอดีต สู่ความขัดแย้งในปัจจุบัน"

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์) - ระบุปัญหาที่ควรรู้

1. ครูเปิดคลิปข่าวหรือสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับ "การตัดสินใจที่ผิดพลาดเพราะอารมณ์ชั่ววูบ" และ "การถูกสังคมตัดสิน" ในปัจจุบัน
2. นักเรียนเปรียบเทียบกับ "ทุกข์" ของนางวันทองที่ถูกกดดันให้เลือก และการตัดสินใจถวายฎีกาของขุนช้างที่ทำไปด้วยความแค้น
3. ตั้งคำถามหลัก "หากนางวันทองหรือขุนช้างมีเครื่องมือสื่อสารหรือกฎหมายแบบปัจจุบัน จุดจบของเรื่องจะเปลี่ยนไปอย่างไร"

ขั้นที่ 2 หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) - วิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มวิเคราะห์สาเหตุ (สมุทัย) ที่แท้จริงของโศกนาฏกรรม
2. เชื่อมโยงกับปัจจุบัน วิเคราะห์ว่า "สาเหตุ" เหล่านี้ยังปรากฏอยู่ในเหตุการณ์ปัจจุบันอย่างไร

ชั่วโมงที่ 2 "สังเคราะห์ทางรอด ประยุกต์ใช้ในโลกรจริง"

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ) - ลงมือปฏิบัติเพื่อดับปัญหา

1. นักเรียนทำกิจกรรม "วรรณคดีมีชีวิต" เลือกสถานการณ์ในเรื่องมา 1 ตอน (เช่น ตอนนางวันทองลึงเลใจ) แล้วลองเสนอ "ทางออกเชิงรุก" (นิโรธ) โดยใช้ค่านิยมสิทธิเสรีภาพและกฎหมายในปัจจุบันเป็นตัวช่วย

2. แต่ละกลุ่มจำลองสถานการณ์ หรือออกแบบบทสรุปใหม่ที่สะท้อนถึงการแก้ปัญหาด้วยสติและเหตุผล

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค) - สรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง

1. นักเรียนเขียน สรุปข้อคิดหลัก (มรรค) เช่น "การรักตนเองและการมีสติก่อนการตัดสินใจ"
2. ภาระงานสร้างสรรค์ จัดทำวีดิทัศน์สั้น ภายใต้หัวข้อ "บทเรียนจากวันทองถึงเพื่อนร่วมรุ่น" เพื่อสื่อสารข้อคิดที่สังเคราะห์ได้ไปสู่สังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

7. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้น ม.6
2. บทประพันธ์เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
3. ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนประหารนางวันทอง หรือวีดิทัศน์ประกอบ
4. แอปพลิเคชันสำหรับทำวีดิทัศน์

8. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการวิเคราะห์สาเหตุและผลในงาน
2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำงานที่ครอบคลุมหมาย
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังเกตความใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงาน

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการสังเคราะห์ข้อคิด (K/P) นักเรียนสามารถประมวลข้อคิดจากพฤติกรรมตัวละครและเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ปัจจุบันเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติได้	การประเมินการเขียนสะท้อนคิดและการสังเคราะห์ทางออกของปัญหาจากกรณีศึกษา "ขุนแผน" และ "ขุนช้าง"	ใบงานที่ 3 ส่วนที่ 2 เรื่องการสังเคราะห์ข้อคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับดีขึ้นไป (3/4) หรือร้อยละ 70 ขึ้นไป
ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (P) การใช้กระบวนการอริยสัจ 4 (ทุกข์	การประเมินผลงาน วิดีทัศน์สร้างสรรค์ หรือการนำเสนอ	แบบประเมินวีดิทัศน์ สังเคราะห์ข้อคิด ภายใต้หัวข้อ	ผ่านเกณฑ์ใน ระดับดีขึ้นไป โดยพิจารณาจากความสมเหตุสมผล

สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาความรักและการยึดติด	แนวคิด "ทางเลือกใหม่" เพื่อดับทุกข์	"บทเรียนจากวันทองถึงรักในยุคดิจิทัล	ของการเชื่อมโยงอดีตสู่ปัจจุบัน
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ความตระหนักในคุณค่าของการมีสติและการปล่อยวาง (สุดมือสอยต้องปล่อยไป) เพื่อหลีกเลี่ยงโศกนาฏกรรม	การสังเกตพฤติกรรม การอภิปรายและการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างในกลุ่ม	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับดีขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ลงชื่อ
(.....)

ตำแหน่ง

10. ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง

เนื่องจาก

.....

ลงชื่อ
(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

12. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

เนื่องจาก

.....

ลงชื่อ
(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

13. บันทึกหลังการสอน

1. ผลการสอน/ผลการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้ (K)

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

.....

ด้านเจตคติ (A)

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค และข้อค้นพบ

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และผลการแก้ไข

.....

14. ใบงาน / ภาระงาน

ใบงานที่ 1 สังเคราะห์ปัญหาจากวรรณคดีสู่ชีวิตจริง (ขั้นบรรณ)

ชื่อ-นามสกุล ชั้น เลขที่

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครและสังเคราะห์ข้อคิดตามหลักอริยสัจ 4 โดยเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาจากรายการ "โหนกระแส" (กรณีพี่เพ็ญ) เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติในชีวิตปัจจุบัน

ส่วนที่ 1 การถอดบทเรียนจากตัวละคร (อดีต)

1. ตัวละครที่เลือกวิเคราะห์
.....

2. ความทุกข์ที่เกิดขึ้น (ทุกข์)
.....

(เช่น นางวันทองถูกประหารชีวิต หรือขุนช้างสูญเสียคนที่รักไปชั่วแล้วชั่วเล่า)

3. สาเหตุแห่งความผิดพลาด (สมุทัย)
.....

(เช่น การขาดสติ การใช้อารมณ์วู่วาม หรือการยึดติดไม่ยอมปล่อยวาง)

4. ข้อคิดที่สังเคราะห์ได้ (มรรค)
.....

(เช่น การตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล)

ส่วนที่ 2 วรรณคดีมีชีวิต (ปัจจุบัน)

1.คำถามจากกรณี "พี่เพ็ญ" ที่ยังยึดติดและไม่ยอมหย่ากับภรรยาแม้จะถูกนอกใจถึง 2 ครั้ง, นักเรียนคิดว่าพี่เพ็ญมีลักษณะนิสัยคล้ายกับตัวละครใดในเรื่องขุนช้างขุนแผน? และข้อคิดเรื่อง "สติและการปล่อยวาง" จะช่วยแก้ปัญหาของพี่เพ็ญได้อย่างไร?

บทวิเคราะห์
.....

แนวทาง "มรรค" สำหรับคนยุคปัจจุบัน

ภาระงานที่ 2 สร้างสรรค์ "วรรณคดีล้ำค่า มรดกชาติที่ยังมีชีวิต"

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มผลิตวิดีโอที่สั้น (ความยาว 1-3 นาที) ผ่านแอปพลิเคชัน TikTok หรือสื่อโซเชียลอื่นๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เลือก 1 ประเด็นจากข้อคิดที่สังเคราะห์ได้ (เช่น "รักอย่างไรไม่ให้เจ็บเหมือนขุนช้าง" หรือ "สติสำคัญอย่างไรในการตัดสินใจแบบวันทอง")

2. นำเสนอเหตุการณ์สั้นๆ จากวรรณคดีเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในปัจจุบันและสรุปแนวทางปฏิบัติ (มรรค) ที่วัยรุ่นสามารถนำไปใช้ได้จริง

ใบงานที่ 3 สรุป 1 สิ่งที่คุณจะนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงทันทีหลังจากเรียนจบตอน "ขุนช้างถวายฎีกา" คืออะไร

คำตอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิชา ภาษาไทย ท33101

ภาคเรียนที่ 2/2568

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีสู่ภูมิคุ้มกันชีวิต

วันที่ เดือน

พ.ศ.

เวลา น.

เวลา 2 ชั่วโมง

ครูผู้สอน พระมหาไพฑูรย์ วิสุทธสาโร (อยู่คง)

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม.4-6/4 สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. สาระสำคัญ

การสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา เป็นการนำบทเรียนจากความผิดพลาดของตัวละครที่ขาด "สติ" และการตัดสินใจบนพื้นฐานของอารมณ์ มาเป็นบทเรียนในการดำเนินชีวิต โดยใช้โครงสร้าง อริยสัจ 4 เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาและสร้างแนวทางปฏิบัติ (มรรค) เพื่อดับทุกข์ในสถานการณ์จริงของสังคมปัจจุบัน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้ (K) ระบุข้อคิดและบทเรียนที่ได้รับจากพฤติกรรมตัวละครในตอนขุนช้างถวายฎีกาได้
2. ด้านทักษะ (P) สังเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาชีวิตโดยเชื่อมโยงข้อคิดจากวรรณคดีกับเหตุการณ์ปัจจุบันผ่านกระบวนการอริยสัจ 4 ได้
3. ด้านเจตคติ (A) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีสติและการปล่อยวางเพื่อป้องกันโศกนาฏกรรมในความสัมพันธ์

4. สาระการเรียนรู้

1. การสังเคราะห์ข้อคิดจากตัวละคร
2. การเชื่อมโยงวรรณคดีกับกรณีศึกษาปัจจุบัน
3. หลักธรรมะเพื่อการสร้างสุขอย่างยั่งยืน

5. สมรรถนะของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิด คิดสังเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. ความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้หลักเหตุผลในการวางแผนชีวิต
3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต จัดการอารมณ์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบอริยสัจ 4)

ชั่วโมงที่ 1 "ถอดบทเรียนจากอดีต สู่ความขัดแย้งในปัจจุบัน"

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา (ทุกข์)

1. ครูเชื่อมโยงตอนจบของนางวันทองที่ถูกประหาร กับกรณีศึกษาปัจจุบัน (พี่เพ็ญในโนนกระแส) ที่มีความทุกข์จากการยึดติดในความรัก
2. นักเรียนระบุ "ความทุกข์ร่วม" ระหว่างอดีตและปัจจุบัน คือ "ความเจ็บปวดจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดและการไม่ยอมปล่อยวาง"

ขั้นที่ 2 หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)

1. นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ (ต้นเหตุ/ความยึดติด) ที่ทำให้ตัวละครขุนช้างและพี่เพ็ญต้องพบความทุกข์ซ้ำซาก เช่น การใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล
2. วิเคราะห์ความล้มเหลวของนางวันทองที่นำไปสู่ทางตันของชีวิต

ขั้นที่ 3 ทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ)

1. นักเรียนรวมกลุ่มอภิปรายหาทางเลือกอื่น หากตัวละครมีสติในเสี้ยววินาทีที่สำคัญ
2. รวบรวมข้อมูล "คำสอน" หรือ "ข้อคิด" จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อหาจุดสมดุลระหว่างความรักกับความถูกต้อง

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล (มรรค)

1. นักเรียนแต่ละคนเขียน "แผนที่ชีวิตใหม่" สรุปแนวทางที่ต้องปฏิบัติเพื่อไม่ให้เกิดทุกข์ตามรอยตัวละคร
2. สรุปข้อคิดสำคัญ: "สติและการปล่อยวาง" คือทางรอดที่แท้จริง

7. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้น ม.6
2. บทประพันธ์เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา
3. ภาพจิตรกรรมฝาผนังตอนประหารนางวันทอง หรือวิดีโอทัศน์ประกอบ
4. แอปพลิเคชันสำหรับทำวิดีโอทัศน์

8. การวัดและประเมินผล

1. ประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการวิเคราะห์สาเหตุและผลในใบงาน (ร้อยละ 70 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์)

2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทำงานที่ครูมอบหมาย
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สังเกตความใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงาน

กลุ่ม

สิ่งที่ต้องการวัด	วิธีการวัด	เครื่องมือในการวัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสามารถในการ สังเคราะห์ข้อคิด (K/P) นักเรียน สามารถประมวลข้อคิดจาก พฤติกรรมตัวละครและเชื่อมโยง กับเหตุการณ์ปัจจุบันเพื่อสร้าง แนวทางปฏิบัติได้	การประเมินการเขียน สะท้อนคิดและการ สังเคราะห์ทางออกของ ปัญหาจากกรณีศึกษา "ขุนแผน" และ "ขุน ช้าง"	ใบงานที่ 3 ส่วนที่ 2 เรื่องการสังเคราะห์ ข้อคิด	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับดี ขึ้นไป (3/4) หรือร้อยละ 70 ขึ้นไป
ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ (P) การใช้ กระบวนการอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ในการ วิเคราะห์รากเหง้าของปัญหา ความรักและการยึดติด	การประเมินผลงาน วิดิทัศน์สร้างสรรค์ หรือการนำเสนอ แนวคิด "ทางเลือก ใหม่" เพื่อดับทุกข์	แบบประเมินวิดิทัศน์ สังเคราะห์ข้อคิด ภายใต้หัวข้อ "บทเรียนจากวันทอง ถึงรักในยุคดิจิทัล"	ผ่านเกณฑ์ใน ระดับดี ขึ้นไป โดยพิจารณา จากความสมเหตุสมผล ของการเชื่อมโยงอดีต สู่ปัจจุบัน
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ความตระหนักในคุณค่าของ การมีสติและการปล่อยวาง (สุด มือสอยต้องปล่อยไป) เพื่อ หลีกเลี่ยงโศกนาฏกรรม	การสังเกตพฤติกรรม การอภิปรายและการ ยอมรับฟังความคิดเห็น ที่แตกต่างในกลุ่ม	แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	คะแนนผ่านเกณฑ์ ประเมินตั้งแต่ ระดับดี ขึ้นไป

9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง

10. ข้อเสนอแนะของฝ่ายวิชาการ

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ ดีมาก ☐ ดี ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง

เนื่องจาก.....

ลงชื่อ

(.....)

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

12. ข้อเสนอแนะของหัวหน้าสถานศึกษา

เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

☐ นำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

เนื่องจาก

ลงชื่อ

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

13. บันทึกหลังการสอน

1. ผลการสอน/ผลการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้ (K)

.....

ด้านทักษะ/กระบวนการ (P)

.....

ด้านเจตคติ (A)

.....

2. ปัญหา/อุปสรรค และข้อค้นพบ

.....

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และผลการแก้ไข

.....

14. ใบงาน / ภาระงาน

ใบงานที่ 1 สังเคราะห์ปัญหา ดับทุกข์ด้วยอริยสัจ 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเคราะห์บทเรียนจากวรรณคดีตอน "ขุนช้างขวยขွย" มาสร้างเป็นทางออกให้แก่ชีวิตในปัจจุบัน

1. บทเรียนจากอดีต (วรรณคดี) อะไรคือสาเหตุหลักที่ทำให้นางวันทองต้องถูกประหาร?
(แนวคำตอบ ความลึงเลใจ และการขาดการไตร่ตรองในภาวะวิกฤต)

2. บทเรียนสู่ปัจจุบัน (ชีวิตจริง) จากกรณีพิพาท นักเรียนจะนำข้อคิดเรื่อง "การรักตนเอง" และ "การปล่อยวาง" ไปแนะนำพี่เพ็ญได้อย่างไร?

คำแนะนำ:

3. มรรค (ทางปฏิบัติของฉันทัน) หากนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจในความสับสน นักเรียนจะใช้สติและกระบวนการอริยสัจ 4 มาช่วยอย่างไร?

ขั้นที่ 1 (รู้ทุกข์)

ขั้นที่ 2 (รู้เหตุ)

ขั้นที่ 3 (รู้วิธีดับ)

ขั้นที่ 4 (ลงมือทำ)

แบบทดสอบวัดความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 วิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท33101 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

คำชี้แจง: ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. วรณคดีสโมสรยกย่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ว่าเป็นยอดของกลอนเสภา ในปี พ.ศ. 2474 โดยมีบุคคลใดเป็นประธานในการชำระต้นฉบับ?

ก. สุนทรภู่

ข. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ค. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทววงศ์วโรปการ

ง. หมื่นกวีพจนปกรณ์ จ. โรงพิมพ์หมอบสมิท

2. เหตุการณ์ในตอนขุนช้างถวายฎีกา สันนิษฐานว่าอ้างอิงประวัติศาสตร์ในรัชสมัยใด?

ก. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

ข. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2

ค. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ง. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

จ. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

3. "ถวายฎีกา" ในบริบทของวรรณคดีเรื่องนี้หมายถึงการดำเนินการในข้อใด?

ก. การเขียนจดหมายรักถึงนางวันทอง

ข. การร้องเรียนต่อขุนนางผู้ใหญ่

ค. การร้องทุกข์โดยตรงต่อพระมหากษัตริย์

ง. การสวดมนต์ขอพรจากเทวดา

จ. การยื่นฟ้องร้องต่ออัยการศาลโรง

4. เหตุใดวรรณคดีสโมสรจึงยกย่องตอนนี้ว่า "แต่งดีเยี่ยม"?

ก. เพราะมีการบรรยายฉากไสยศาสตร์ที่ซับซ้อน

ข. เพราะนำเสนอความร้ายของขุนช้างได้อย่างชัดเจน

ค. เพราะเป็นตอนที่ขุนแผนแสดงพลังกำลังในการรบสูงสุด

ง. เพราะนางวันทองสามารถแก้ปัญหาครอบครัวได้สำเร็จ

จ. เพราะมีกระบวนการกลอนที่สื่ออารมณ์สะท้อนใจได้อย่างยอดเยี่ยม

5. บทประพันธ์ "อีวันทองตัวมันเหมือนรากแก้ว ถ้าตัดโคนขาดแล้วก็ใบเหี่ยว" กวีต้องการสื่อความหมายตามข้อใด?

ก. วันทองเป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัว

ข. วันทองเป็นคนอ่อนแอเหมือนใบไม้ที่แห้งเหี่ยว

ค. วันทองเป็นสตรีที่รักธรรมชาติ

ง. วันทองเป็นผู้กุมความลับเรื่องทรัพย์สินสมบัติของขุนช้าง

จ. วันทองเป็นต้นเหตุที่ทำให้ต้นไม้ในวังตาย

6. จากกรณีข่าวที่สามี (พ.ต.ต.) ยิ่งภรรยาที่นอกใจ (ข่าวสด) หากเปรียบเทียบกับขุนช้าง พฤติกรรมของขุนช้างที่เลือก "ถวายเป็นกุฎ" สะท้อนถึงความเข้าใจในระบบสังคมอย่างไร?

ก. ขุนช้างเป็นคนซื่อสัตย์ที่ไม่กล้าใช้กำลัง

ข. ขุนช้างต้องการประจานความล้มเหลวของตนเอง

ค. ขุนช้างเลือกใช้กระบวนการยุติธรรมในสมัยนั้นในการทวงคืนสิทธิของตน

ง. ขุนช้างต้องการทำลายชื่อเสียงของจมีนไว้อย่างเดียว

จ. ขุนช้างเชื่อว่ากษัตริย์จะเห็นใจคนรวยมากกว่าคนจน

7. การที่จมีนไว "เสกขมิ้นว่านยาเข้าท้าว" ก่อนขึ้นเรือนขุนช้าง สะท้อนถึงความเชื่อในมิติใดของวิถีชีวิตไทยโบราณ?

ก. ความนิยมในการดูแลผิวพรรณของชายชาตินักรบ

ข. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และเครื่องรางของขลังเพื่อสร้างความมั่นใจ

ค. การรักษาอาการบาดเจ็บจากการทำสงครามในอดีต

ง. ค่านิยมการแต่งกายที่แปลกแยกจากชาวบ้านทั่วไป

จ. การทำสัญลักษณ์เพื่อระบุตำแหน่งของกองทหาร

8. จากกรณี "พีเพ็ญ" ในรายการโหนกระแสที่ถูกเมียนอกใจซ้ำซ้อน หากวิเคราะห์ตามหลักการวิจารณ์วรรณคดี ลักษณะของพีเพ็ญมีความคล้ายคลึงกับตัวละครใดในมิติด้านความทุกข์จากการยึดติด?

ก. ขุนช้าง ที่ยึดมั่นและรอคอยความรักที่ไม่มีวันสมหวัง

ข. ขุนแผน ที่รักลูกมาก

ค. จมีนไว ที่รู้ว่าแม่จมีนไว สมเด็จพระพันวษา ที่ตัดสินใจเด็ดขาด

จ. พระพิฆิตร ที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ย

9. หากนางวันทองนำข้อคิดเรื่อง "การสื่อสารอย่างมีสติ" มาใช้ในวินาทีที่ทูลตอบพระพันวษานางควรเลือกปฏิบัติอย่างไรตามแนวทางอริยสัจ 4 (มรรค)?

- ก. นิ่งเฉยและปล่อยให้เป็นเรื่องของโชคชะตา
- ข. หนีออกจากพระที่นั่งในขณะที่กษัตริย์กำลังกริ้ว
- ค. ร่ายมนตร์มหาละลวยเพื่อให้พระพันวษาหายกริ้ว
- ง. ขอร้องให้ขุนช้างและขุนแผนตกลงกันเองในศาล

จ. มีสติและตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่งอย่างเด็ดเดี่ยวตามความปรารถนาที่แท้จริง

10. จากข่าว TikTok เรื่อง "ผัวสุดซ่าเมียแอบคบซู้ 5 คน" หากฝ่ายชายนำหลักการ "สุดมือสอยต้องปล่อยไป" มาใช้ เขาควรดำเนินการอย่างไรให้สอดคล้องกับข้อคิดจากวรรณคดี?

- ก. ตามสืบและล้างแค้นซู้ทั้ง 5 คนให้สิ้นซาก

ข. ยอมรับความจริง ปล่อยวางความยึดติด และเริ่มต้นชีวิตใหม่เพื่อลูก

- ค. ยื่นฎีกาต่อกษัตริย์เพื่อขอความยุติธรรมเหมือนขุนช้าง
- ง. ใช้มนตร์คาถาเพื่อให้เมียกลับมารักตนคนเดียว
- จ. กีดกันไม่ให้เมียพบลูกเหมือนที่เมียทำกับตน

11. พฤติกรรมของจมนไวที่ลอบขึ้นเรือนในยามวิกาลเพื่อพาแม่กลับบ้าน หากปรับเปลี่ยนให้เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายในสมัยนั้น เขาควรทำอะไร?

- ก. ส่งคนไปลักพาตัวแม่ในตอนกลางคืน
- ข. ตัดสินบนขุนนางเพื่อขอตัวแม่คืน
- ค. ทำขุนช้างตลดบเพื่อชิงตัวนางวันทอง

ง. ขวนบิดาไปฟ้องร้องหาเอาตามระเบียบอัยการศาลโรง

- จ. ไปขอบวชเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ขุนช้างปล่อยแม่

12. ในกระบวนการอริยสัจ 4 ชั้น "ทุกข์" ของพี่เพ็ญในรายการโหนกระแสคือสิ่งใด?

- ก. การไม่มีเงินเลี้ยงดูภรรยา
- ข. การที่ลูกชายไม่ยอมเป็นพยานให้ในคดีฟ้องซู้
- ค. การถูกญาติของภรรยาไล่ออกจากบ้าน

ง. ความเจ็บปวดจากการถูกคนรักหักหลังและการไม่ยอมปล่อยวางความสัมพันธ์

- จ. การที่ภรรยาทำงานราชการแต่ต้นทำนา

13. หากนักเรียนต้องผลิตวิดีโอสั้นใน TikTok เพื่อสอนเรื่อง "สติ" โดยใช้ตัวละครจิ้นไวเป็นตัวอย่าง ฉากใดสอดคล้องกับการนำไปใช้เตือนใจวัยรุ่นนที่สุด?

ก. ฉากที่จิ้นไวใช้อารมณ์ว่าความลอบขึ้นเรือนจนสร้างปัญหาบานปลาย

ข. ฉากที่จิ้นไวไปตามหาขุนแผนที่เมืองกาญจนบุรี

ค. ฉากที่จิ้นไวกราบเท้าแม่เพื่อขอขมา

ง. ฉากที่จิ้นไวได้รับบรรดาศักดิ์จากพระพันวษา

จ. ฉากที่จิ้นไวทำพิธีเสกคาถาอาคม

14. วิเคราะห์สาเหตุ (สมุทัย) ที่ทำให้พระพันวษาดัดสินประหารชีวิตนางวันทอง อะไรคือปัจจัยหลักในมิติด้านการปกครอง?

ก. พระองค์ทรงเกลียดชังความสวยของนางวันทอง

ข. นางวันทองถูกมองว่าเป็น "รากแก้ว" ของปัญหาความขัดแย้งที่ทำลายความเป็นระเบียบของสังคม

ค. พระองค์ต้องการยึดทรัพย์ของขุนช้างเข้าหลวง

ง. พระองค์ทรงโกรธที่ขุนแผนมีนครคาถาเหนือกว่าพระองค์

จ. นางวันทองแสดงกิริยากระด้างกระเดื่องต่ออำนาจรัฐ

15. การที่นางวันทองตอบว่า "ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำหนักหาได้ทำให้เคืองไม่" สะท้อนถึงการวิเคราะห์ภายในใจ (Internal Conflict) ของนางอย่างไร?

ก. นางต้องการเงินทองของขุนช้างมากกว่าความรักของขุนแผน

ข. นางพยายามยั่วให้ขุนแผนโกรธเพื่อเรียกร้องความสนใจ

ค. นางวิเคราะห์ถึงคุณความดีและความผูกพันที่ขุนช้างมีต่อตนในยามที่ขุนแผนละเลย

ง. นางไม่กล้าพูดความจริงเพราะกลัวขุนช้างทำร้าย

จ. นางวิเคราะห์ว่าพระพันวษาทรงขึ้นชอบขุนช้างมากกว่า

16. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของ พ.ต.ต. (ในข่าวสด) กับ ขุนช้าง ในแง่มุมของ "การจัดการความผิดหวัง" ข้อใดวิเคราะห์ได้ถูกต้อง?

ก. ทั้งคู่เลือกวิธีใช้ความรุนแรงเพื่อจบปัญหาเหมือนกัน

ข. พ.ต.ต. ใช้กฎหมาย (ฟ้องหย่า) ในขณะที่ขุนช้างใช้กำลังลักพาตัว

ค. ขุนช้างใช้ช่องทางกฎหมาย (ถวายฎีกา) แต่ พ.ต.ต. ในข่าวสุดท้ายกลับใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหาชีวิต

ง. ทั้งคู่มีความอดทนสูงต่อความนอกใจเหมือนกัน

จ. พ.ต.ต. เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม แต่ขุนช้างเชื่อเรื่องมนตร์ดำ

17. การวิเคราะห์บทเรียนเรื่อง "วัวเคยขาม้าเคยซี่" ที่พระพันวษাত্রัสถึงขุนแผนและวันทอง สือถึงสมมติฐานทางสังคมเรื่องใด?

ก. คนไทยโบราณนิยมเลี้ยงสัตว์ไว้ในบ้าน

ข. ความสัมพันธ์ในอดีตมักเป็นสาเหตุของความคลุ้มคลั่งและการทำผิดกฎเกณฑ์สังคม

ค. ขุนแผนและวันทองแอบไปขี่ม้าด้วยกันในป่า

ง. การที่ทั้งคู่เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขกันทำให้นางวันทองตัดสินใจเลือกขุนแผนทันที

จ. สังคมประณามคนที่ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง

18. จากแชท LINE ของเมียพี่เพ็ญที่กอดกับชู (รายการโหนกระแส) หากวิเคราะห์ด้วยสายตาของกวีเสภา สิ่งนี้ทำหน้าที่เหมือนกับองค์ประกอบใดในวรรณคดีตอนนี้?

ก. เหมือน "มลทิน" และหลักฐานที่ตอกย้ำภาพลักษณ์ "หญิงสองใจ" ในสายตาผู้มีอำนาจ

ข. เหมือนมนตราที่สะกดให้คนรัก

ค. เหมือนนางบอกเหตุร้ายในความฝันของวันทอง

ง. เหมือนบัญชีทรัพย์สินที่ขุนช้างแสดงต่อศาล

จ. เหมือนของขวัญที่สามีมอบให้ภรรยา

19. วิเคราะห์บทบาทของ "ญาติเมีย" ในกรณีพี่เพ็ญที่ไล่พี่เพ็ญออกจากบ้าน เทียบกับพฤติกรรมของนางทองประศรีในวรรณคดี ข้อใดสรุปได้ชัดเจนที่สุด?

ก. ญาติในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความยุติธรรมมากกว่าอดีต

ข. การใช้อำนาจของครอบครัวในอดีตไม่มีผลต่อกฎหมาย

ค. นางทองประศรีมีความเป็นกลางมากกว่าญาติของเมียพี่เพ็ญ

ง. ญาติของเมียพี่เพ็ญสนับสนุนการมีชูเพื่อหวังผลประโยชน์

จ. ครอบครัวและสิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญในการกดดันหรือสนับสนุนการตัดสินใจของตัวละคร

20. นักเรียนประเมินการตัดสินใจของนางวันทองในวินาทีสำคัญว่า "ผิดพลาด" หรือไม่ โดยอ้างอิงจากผลลัพธ์ (ทุกข้อ)?

ก. ไม่ผิด เพราะนางพูดตามความรู้สึกจริงทั้งหมด

ข. ไม่ผิด เพราะชะตากรรมของนางถูกกำหนดไว้แล้วด้วยความฝัน

ค. ไม่ผิด เพราะนางวันทองต้องการรักษาน้ำใจของทุกคนอย่างเท่าเทียม

ง. ผิด เพราะนางควรเลือกอยู่กับขุนช้างที่มีฐานะร่ำรวยกว่า

จ. ผิด เพราะความลังเลและความเกรงใจนำไปสู่ทางตัน ที่กษัตริย์มองว่าเป็นการลบลู่

21. นักเรียนประเมินความยุติธรรมของสมเด็จพระพันวษาในการประหารนางวันทอง โดยใช้เกณฑ์จริยธรรมปัจจุบันเป็นบรรทัดฐาน?

- ก. มีความยุติธรรม เพราะนางวันทองทำผิดประเพณีอย่างร้ายแรง
- ข. มีความยุติธรรม เพราะนางวันทองยอมรับโทษนั้นด้วยตนเอง
- ค. มีความยุติธรรม เพราะนางวันทองทำให้บ้านเมืองวุ่นวาย
- ง. ไม่มีความยุติธรรม เพราะขุนช้างควรเป็นผู้ถูกประหารแทน

จ. ไม่มีความยุติธรรม เพราะเป็นการใช้อำนาจเด็ดขาดตัดสินปัญหาความรู้สึกส่วนบุคคลด้วยโทษประหาร

22. ประเมินบทบาทของ "ลูกชาย" ในกรณีพี่เพี้ย (ที่ไม่ยอมเป็นพยาน) เทียบกับ "จมีนไวย" (ที่ยอมเสี่ยงชีวิตช่วยแม่) ข้อใดสะท้อนคุณค่าความกตัญญูที่สมเหตุสมผลที่สุด?

- ก. จมีนไวยกตัญญูมากกว่าเพราะใช้กำลังช่วยแม่
- ข. ลูกชายพี่เพี้ยมีความกตัญญูเชิงป้องกัน แต่จมีนไวยมีความกตัญญูเชิงแสดงออก**
- ค. ทั้งคู่ไม่กตัญญูเพราะทำให้พ่อแม่ต้องเดือดร้อน
- ง. การที่ลูกไม่เป็นพยานในปัจจุบันแสดงถึงความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว
- จ. จมีนไวยกตัญญูผิดวิธีเพราะทำให้แม่ถูกประหาร

23. นักเรียนประเมินผลกระทบของ "การขาดสติ" ในกรณีข่าวสด (ยิงตัวตาย) กับวรรณคดีขุนช้างขุนแผน ข้อใดเป็นข้อสรุปที่มีวิจารณ์ญาณสูงสุด?

- ก. การตายคือการจบปัญหาที่ดีที่สุดในทุกยุคสมัย
- ข. ความรุนแรงเกิดขึ้นได้เฉพาะกับคนที่มีอาวุธปืนเท่านั้น
- ค. อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลในภาวะวิกฤตมักนำไปสู่ความสูญเสียที่ไม่อาจแก้ไขได้**
- ง. วรรณคดีไทยสอนให้คนรู้จักใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหา
- จ. การมีสติช่วยให้คนรอดพ้นจากความตายได้เพียงบางคนเท่านั้น

24. การที่รายการ "โหนกระแส" กลายเป็นพื้นที่ถกเถียงเรื่องครอบครัว เทียบกับการ "ถวายฎีกา" ในอดีต นักเรียนประเมินคุณค่าของการมี "คนกลาง" อย่างไร?

- ก. ทั้งสองพื้นที่ทำหน้าที่เป็นช่องทางระบายความทุกข์และแสวงหาความยุติธรรมตามบริบทสังคมแต่ละยุค**
- ข. คนกลางในอดีต (กษัตริย์) มีความน่าเชื่อถือมากกว่าสื่อปัจจุบัน
- ค. สื่อในปัจจุบันทำหน้าที่ตัดสินถูกผิดได้ดีกว่ากฎหมายโบราณ
- ง. การมีคนกลางทำให้ปัญหาครอบครัวกลายเป็นเรื่องสนุกสนานของสังคม
- จ. คนกลางในอดีตให้ความสำคัญกับศีลธรรมมากกว่ากฎหมาย

25. นักเรียนประเมินบทประพันธ์ตอน "ขุนแผนเสกขีผิ้งสีปาก" ก่อนพาวันทองไปเฝ้า ว่ามีคุณค่าด้านวรรณศิลป์อย่างไรในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม?

ก. เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักใช้น้ำมันพรายในชีวิตจริง

ข. แสดงถึงความล้มเหลวของขุนแผนที่ต้องใช้ตัวช่วยในการพูด

ค. สะท้อนภูมิปัญญาและความเชื่อเรื่อง "เมตตามหานิยม" ที่ฝังรากในจิตใจคนไทยมาอย่างยาวนาน

ง. เป็นการบรรยายความสวยงามของเครื่องสำอางไทยโบราณ

จ. สะท้อนถึงการเตรียมตัวเข้าหาผู้ใหญ่ที่ถูกต้องตามมารยาท

26. หากนักเรียนต้องสร้าง "ทางเลือกใหม่" (Alternative Solution) ให้กับพี่เพ็ญในรายการโทรทัศน์ กระแส โดยใช้บทเรียนจากการยึดติดของขุนช้าง นักเรียนจะเสนอแนวทางอย่างไร?

ก. ให้พี่เพ็ญทำพิธีเรียกคนรักกลับมาด้วยไสยศาสตร์

ข. บอกให้พี่เพ็ญรอคอยต่อไปเพราะ "ว้าวเคยขาม้าเคยขี่" เดี่ยวเขาก็กลับมา

ค. แนะนำให้พี่เพ็ญไปประท้วงที่ที่ทำงานของภรรยาเพื่อให้ถูกไล่ออก

ง. เสนอให้พี่เพ็ญปล่อยวางยอมรับความจริง และก้าวข้ามผ่านเพื่อความสุขของตนเองและลูก

จ. ให้พี่เพ็ญฟ้องหย่าและเรียกค่าเสียหายให้ภรรยากลายเป็นคนล้มละลาย

27. นักเรียนจะสร้างสรรค์ "คำพูด" ใหม่ให้นางวันทองทูลตอบพระพันวษา เพื่อให้รอดพ้นจากโทษประหารและสอดคล้องกับหลัก "มรรค" (การมีสติ)?

ก. "ขอนิ่งเงียบเพื่อรอให้พระองค์ทรงตัดสินใจเองเจ้าค่ะ"

ข. "ขอมอบชีวิตที่เหลืออยู่ไว้ในการดูแลของลูกชาย เพื่อยุติความขัดแย้งของชายทั้งสองเจ้าค่ะ"

ค. "ขอรักทั้งสองคนเท่ากัน เพราะต่างก็มีบุญคุณเจ้าค่ะ"

ง. "ขอประหารขุนช้างเสียเถิด เพื่อให้หม่อมฉันได้กลับไปหาขุนแผนเจ้าค่ะ"

จ. "ขอให้พระองค์ทรงยกหม่อมฉันให้ชายอื่น เพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่เจ้าค่ะ"

28. หากต้องออกแบบ "แคมเปญสื่อสารสังคมออนไลน์" เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในความรักจากบทเรียนเสภาตอนนี้ หัวข้อใดสร้างสรรค์และโดนใจวัยรุ่นที่สุด?

ก. "ย้อนรอยคาถาขุนแผน: รักแรง หลงแรง"

ข. "ถวายเป็นกุศล 2025: ร้องเรียนอย่างไรให้ได้เมียคืน"

ค. "ขุนช้างสายเปย์: รวยแค่ไหนก็โดนทิ้งได้"

ง. "วันทอง 5G: วิธีบริหารจัดการสามี 2 คนให้ลงตัว"

จ. "Love with Sati: รักอย่างมีสติ ชีวิตไม่ติดกับดักแบบวันทอง"

29. นักเรียนจะสร้างสรรค์ "ตอนจบแบบใหม่" (Alternative Ending) ให้วรรณคดีเรื่องนี้อย่างไร ให้สะท้อนค่านิยมสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน?

ก. ให้พระพันวษาออกกฎหมายคุ้มครองสตรีให้มีสิทธิ์เลือกคู่ครองได้อย่างอิสระโดยไม่มีโทษประหาร

ข. ให้นางวันทองไปบวชตลอดชีวิตเพื่อล้างบาป

ค. ให้ขุนแผนและขุนช้างตกลงแบ่งวันดูแลนางวันทองคนละกึ่งเดือน

ง. ให้นางวันทองพาลูกหนีไปอยู่ต่างเมืองและสร้างอาชีพด้วยตนเอง

จ. ให้กษัตริย์ทรงอภิเษกนางวันทองเป็นพระมเหสีเพื่อยุติปัญหา

30. หากนักเรียนเป็น Content Creator ใน TikTok จะนำ "ความผิดพลาดของจมื่นไวย" มาผลิตเนื้อหาอย่างไรเพื่อเตือนสติสังคมในเรื่อง "ความกตัญญูที่ขาดสติ"?

ก. ทำคลิปสอนวิธีลอบขึ้นบ้านคนอื่นโดยไม่ให้หมาเห่า

ข. รีวิวการใช้ดาบฟ้าฟื้นในการข่มขู่คนอื่น

ค. ถ่ายคลิปก้มกราบเท้าแม่เพื่อเรียกกยศดโลก

ง. ทำคลิปเปรียบเทียบ "เจตนาดีแต่ผลลัพธ์พัง" เพื่อสอนเรื่องการไตร่ตรองก่อนทำ

จ. เล่าเรื่องย่อโดยเน้นความสะใจที่ได้แย่งแม่คืนมาจากคนรวย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วรรณคดี เสนาขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 วิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท33101 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 คำชี้แจง: ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. วรรณคดีสโมสรยกย่องเสนาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ว่าเป็น "ยอดของ
 วรรณคดีประเภทกลอนสุภาพ" โดยพิจารณาจากเหตุผลสำคัญในข้อใด?

ก. มีความโดดเด่นด้านโวหารและการสื่ออารมณ์สะเทือนใจที่สมจริง

ข. เป็นเรื่องที่อ้างอิงจากประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องทุกประการ

ค. มีเนื้อหาที่ใช้คำศัพท์โบราณที่หายาก

ง. นำเสนอเรื่องราวการทำสงครามที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

จ. สะท้อนถึงการใช้ไสยศาสตร์ที่ซับซ้อนที่สุดในวรรณคดีไทย

2. หากจมีนไวยต้องการพาแม่กลับไปอยู่ด้วยอย่างถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรมในสมัยนั้น
 (อิงจากคำตรัสของพระพันวษา) เขาควรเลือกกระทำตามข้อใด?

ก. ลอบขึ้นเรือนในยามวิกาลและใช้มันต์สะกด

ข. ขวนบิดาไปฟ้องร้องหาเอาตามระเบียบที่ศาลโรงอัยการ

ค. ถวายฎีกาต่อพระพันวษาด้วยตนเองในขณะประพาสบัว

ง. ขอให้พระพิจิตรช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกับขุนช้าง

จ. ใช้กำลังบุกชิงตัวในเวลากลางวันอย่างเปิดเผย

3. บทประพันธ์ที่ว่า "อีวันทองตัวมันเหมือนรากแก้ว ถ้าตัดโค่นขาดแล้วก็ใบเหี่ยว" กวีจึงใจสื่อสาร
 ถึงความสัมพันธ์ของตัวละครและบริบทสังคมอย่างไร?

ก. วันทองเป็นผู้กุมความลับทั้งหมดของครอบครัว

ข. ความมั่นคงของบ้านเมืองขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของสตรี

ค. วันทองเป็นศูนย์กลางของความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัว

ง. ความรักเปรียบเสมือนต้นไม้ที่ต้องการการดูแล

จ. ขุนช้างและขุนแผนเปรียบเหมือนรากแก้วที่เกี่ยวคู่กัน

4. สาเหตุที่แท้จริงที่นำไปสู่โศกนาฏกรรมในตอนจบของนางวันทองคือข้อใด?

ก. ความริษยาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดของขุนช้าง

ข. การที่ขุนแผนละเลยไม่ไปรับนางวันทองคืนมาเอง

ค. การตัดสินใจโดยขาดการไตร่ตรองและใช้อารมณ์วู่วามของจมีนไวย

ง. ความโหดร้ายไร้ความปราณีของสมเด็จพระพันวษา

จ. ความเชื่อเรื่องเวรกรรมที่ทำให้นางต้องยอมจำนน

5.นักเรียนประเมินพฤติกรรมการตัดสินใจของนางวันทองที่ทูลตอบสมเด็จพระพันวษาว่า "ความรักขุนแผนก็แสนรัก. ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำหนักหาได้ว่าให้เคืองไม่" อย่างไรตามหลักเหตุผล?

- ก. เป็นการตัดสินใจที่ซื่อสัตย์ต่อความรู้สึกตนเองที่สุด
- ข. เป็นกุศโลบายที่ฉลาดเพื่อรอดูท่าทีของพระพันวษา
- ค. เป็นพฤติกรรมที่กล้าหาญในการเรียกร้องสิทธิสตรี
- ง. เป็นการแสดงความกตัญญูต่อสามีทั้งสองคนอย่างเท่าเทียม

จ. เป็นการตัดสินใจที่ผิดพลาด เพราะความลังเลนำไปสู่โทษภัย

6.การตัดสินใจของสมเด็จพระพันวษาที่ให้ประหารชีวิตนางวันทอง สะท้อนถึงการประเมินค่าค่านิยมสังคมไทยในอดีตเรื่องใดเด่นชัดที่สุด?

- ก. สตรีควรมีความรู้ความสามารถเทียบเท่าบุรุษ
- ข. ความยุติธรรมต้องมาจากการประนีประนอม
- ค. สิทธิในการเลือกคู่ครองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

ง. ค่านิยมความจงรักภักดีและการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

จ. การใช้อำนาจเด็ดขาดคือทางออกเดียวของความขัดแย้ง

7.หากนักเรียนต้อง "สร้าง" ทางเลือกใหม่ ให้นางวันทองรอดพ้นจากโทษประหารในวินาทีสำคัญ ต่อหน้าพระที่นั่ง ข้อใดเป็นทางออกเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจ 4?

ก. ทูลขอประทานโทษและขอกลับไปบวชชีเพื่อไถ่บาป

ข. มีสติและตัดสินใจเลือกอยู่กับลูกชายเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างสามีทั้งสอง

ค. ร่ายมนต์มหาละลวยเพื่อให้พระพันวษหายกริ้ว

ง. ขอให้ขุนแผนและขุนช้างต่อสู้กันเพื่อพิสูจน์ความรัก

จ. ปฏิเสธการเลือกและขอให้กษัตริย์ทรงยกนางให้กับผู้อื่น

8.จากการสังเคราะห์ข้อคิดในเรื่อง ข้อใดคือการสร้าง "ภูมิคุ้มกันชีวิต" ที่วัยรุ่นปัจจุบันควรนำไปใช้จากกรณีศึกษาของขุนช้าง?

ก. ความรักคือการเสียสละและอดทนรอคอย

ข. การใช้เงินทองซื้อความรักเป็นสิ่งที่ทำได้ในโลกดิจิทัล

ค. หลักการ "สุดมือสอยต้องปล่อยไป" เพื่อลดความยึดติดอันนำไปสู่ความทุกข์

ง. การเรียกร้องสิทธิของตนเองผ่านช่องทางกฎหมายให้ถึงที่สุด

จ. ความเชื่อมั่นในสัญชาตญาณของตนเองมากกว่าคำเตือนของผู้อื่น

9. หากนักเรียนต้องผลิตสื่อสร้างสรรค์เพื่อเผยแพร่คุณค่าของวรรณคดีตอนนี้ หัวใจสำคัญที่ควรสื่อสารคืออะไร?

ก. สติและการไตร่ตรองคือเครื่องมือสำคัญในการก้าวข้ามภาวะวิกฤตของชีวิต

ข. การแก้แค้นไม่มีวันสิ้นสุด

ค. วรรณคดีไทยคือเรื่องของโชคชะตาที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลง

ง. อำนาจคือสิ่งที่ตัดสินความถูกต้องในสังคม

จ. ความรักที่แท้จริงต้องมีอุปสรรคจึงจะทรงคุณค่า

10. เหตุการณ์ในเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา เชื่อกันว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในรัชสมัยใดของกรุงศรีอยุธยา?

ก. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1

ข. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2

ค. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

ง. สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

จ. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

11. การที่ขุนช้าง "ลอยคอชูหนังสือตื้อเข้ามา" เพื่อยึดแถมเรือพระที่นั่ง สะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับระบบกฎหมายและการร้องทุกข์ในสมัยโบราณอย่างไร?

ก. ราษฎรสามารถเข้าถึงกษัตริย์ได้ทุกที่ทุกเวลาโดยไม่มีกฎเกณฑ์

ข. การร้องทุกข์ต้องทำในน้ำเท่านั้นเพื่อแสดงความลำบาก

ค. กฎหมายโบราณอนุญาตให้ราษฎรขวางเรือพระที่นั่งเพื่อความรวดเร็ว

ง. การ "ถวายฎีกา" เป็นช่องทางสุดท้ายในการขอความยุติธรรมโดยตรงจากกษัตริย์

จ. ระบบศาลในสมัยนั้นไม่มีประสิทธิภาพจนกษัตริย์ต้องลงมาตัดสินเองทุกคดี

12. หากนักเรียนต้องการศึกษา "การสร้างเชื่อมั่นก่อนทำภารกิจ" ของชาวไทยในอดีต บทประพันธ์ตอนที่จมีนไวยเตรียมตัวก่อนขึ้นเรือนขุนช้างข้อใดที่ให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ด้านพิธีกรรมได้ชัดเจนที่สุด?

ก. "จึงเซ็นเหล้าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมิ้นว่านยาเข้าทาตัว"

ข. "จับดาบเคยปราบณรงค์รบ เสรีจครบบริกรรมพระคาถา"

ค. "คะแนนบ่ย้ายมาได้สามครา ดูเวลาปลอดห่วงทักทิน"

ง. "ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง จันทรกระจ่างทรงกลดหมดเมฆสิ้น"

จ. "ลงยันต์ราชะเอาปะอก หยิบยกมวงคลขึ้นใส่หัว"

13.จากการวิเคราะห์บทสนทนาที่พระพันวษาทรงว่า "ตกว่าบ้านเมืองไม่มีนาย... จึงทำตามน้ำใจเองง่ายง่าย" สะท้อนลักษณะเด่นของโครงสร้างสังคมและการปกครองในอดีตเรื่องใด?

- ก. การให้สิทธิเสรีภาพแก่ขุนนางในการจัดการปัญหาครอบครัว
- ข. ความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นที่ทำให้ขุนนางมีอำนาจเหนือราษฎร
- ค. ความล้มเหลวของระบบขุนนางที่ทำตามอำเภอใจโดยไม่เกรงกลัว
- ง. การส่งเสริมให้ราษฎรใช้กำลังตัดสินความขัดแย้งกันเอง

จ. ระบบอำนาจรวมศูนย์ที่กษัตริย์ทรงเป็นเจ้าของชีวิตและผู้อ้างความเรียบร้อยของบ้านเมือง

14.บทประพันธ์ที่บรรยายว่า "ข้าไทนอนหลับลงทับกัน... จีบลาคาไฟมันไหลเลอะ" สะท้อนวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ในครัวเรือนของ "บ้านขุนนาง" สมัยโบราณในแง่มุมใด?

ก. สภาพความเป็นอยู่ของทาสและบริวารจำนวนมากที่พักอาศัยรวมในบริเวณบ้าน

- ข. ความฟุ่มเฟือยของการจัดงานเลี้ยงในยามค่ำคืน
- ค. การรักษาความปลอดภัยในบ้านขุนนางมีความเข้มงวดสูง
- ง. การทำเกษตรกรรมและการหาอาหารในรั้วบ้านขุนนาง
- จ. ความนิยมในการปรุงอาหารในเวลาตึก

15.นักเรียนประเมินโทษ "ตีสามสิบ" และการตั้ง "กฤษฎีกา" ของพระพันวษาหลังขุนช้างถวายฎีกาว่ามีความสมเหตุสมผลอย่างไรในมิติด้านความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ในอดีต?

- ก. เป็นการลงโทษที่รุนแรงเกินเหตุเพราะขุนช้างเพียงต้องการร้องทุกข์
- ข. เป็นความพยายามของกษัตริย์ในการกีดกันราษฎรออกจากความยุติธรรม

ค. เป็นการรักษาความปลอดภัยขั้นสูงสุดและการจัดระเบียบพิธีการเพื่อป้องกันการลอบปลงพระชนม์

- ง. เป็นการแสดงอำนาจบาตรใหญ่เพื่อข่มขู่ขุนนางที่มีความขัดแย้งกัน
- จ. เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อกลั่นแกล้งขุนช้างโดยเฉพาะ

16.การที่พระพันวษาทรงกริ้วนางวันทองและตัดสินประหารชีวิตโดยใช้คำว่า "หนักแผ่นดินกูจะอยู่ไย" หากประเมินตามค่านิยมจริยธรรมของสตรีในสมัยนั้น ข้อใดคือเหตุผลสำคัญที่สุดทางสังคม?

- ก. นางวันทองลบลู่พระเกียรติด้วยการไม่ยอมพุดทูลตอบ

ข. นางถูกประเมินว่าเป็น "หญิงแพศยา" (กาลกิณี) ซึ่งขัดต่อบรรทัดฐานศีลธรรมที่สังคมยอมรับ

- ค. นางวันทองต้องการเลือกอยู่กับลูกชายมากกว่าสามี
- ง. การประหารเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างขุนช้างและขุนแผนอย่างถาวร
- จ. กษัตริย์ทรงต้องการแสดงอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจแทนราษฎร

17. หากนักเรียนได้รับมอบหมายให้ปรับปรุง "วิธีการยุดีข้อพิพาท" ในตอนขุนช้างถวายฎีกาให้สอดคล้องกับ "ระเบียบอัยการศาลโรง" ในสมัยนั้นตามที่พระพันวษาแนะนำ ข้อใดเป็นทางออกที่สร้างสรรค์และลดความสูญเสียได้ดีที่สุด?

- ก. ขุนแผนควรพาเมียทั้งหมดหนีไปอยู่เมืองเชียงใหม่เพื่อตัดปัญหา
- ข. ขุนช้างและขุนแผนควรทำสงครามส่วนตัวเพื่อแย่งชิงนางวันทอง
- ค. นางวันทองควรหนีไปบวชชีเพื่อลดความกดดันจากทุกฝ่าย

ง. จมื่นไวยควรชวนขุนแผนไปฟ้องร้องหาเอาตามระเบียบกฎหมายเพื่อพิสูจน์สิทธิในตัวนางวันทอง

- จ. พระพันวษาควรให้นางวันทองจับฉลากเลือกคู่ครองเพื่อความยุติธรรม

18. หากนักเรียนต้องสร้าง "นิทรรศการมรดกชาติ" เรื่องวิถีชีวิตไทยจากเสภาตอนนี้ หัวใจสำคัญที่ควรนำเสนอเพื่อเชื่อมโยงอดีตสู่คนรุ่นใหม่คืออะไร?

- ก. เทคนิคการใช้ไสยศาสตร์เพื่อเอาชนะใจคนในอดีต

ข. วรรณคดีในฐานะกระจกส่องภาพลักษณ์ขุนนางและกฎระเบียบสังคมไทยโบราณ

- ค. ความร่ำรวยของขุนช้างที่สะท้อนเศรษฐกิจในสมัยอยุธยา

ง. วิธีการถวายฎีกาที่ถูกต้องตามระเบียบของกรมวัง

- จ. ประวัติของผู้แต่งวรรณคดีที่ไม่มีนามปรากฏ

19. ลักษณะเด่นของวรรณคดีตอนนี้ที่ได้รับการยกย่องว่า "แต่งดีเยี่ยม" โดยวรรณคดีสโมสร ส่งผลต่อการเรียนรู้วิถีชีวิตไทยในประเด็นใดเด่นชัดที่สุด?

ก. การใช้ "กระบวนกลอนที่สื่ออารมณ์สะท้อนใจ" สะท้อนความกดดันของมนุษย์ภายใต้อำนาจรัฐ

- ข. การบรรยายยุทธวิธีทางการทหารที่ละเอียดอ่อน

ค. การแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองด้านการค้ากับต่างประเทศ

ง. การอธิบายลักษณะทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างแม่นยำ

- จ. การนำเสนอภาพลักษณ์ของกษัตริย์ไทยในฐานะนักกฎหมายสากล

20. หากนักเรียนต้องการเลือกบทประพันธ์เพื่อนำมาใช้อธิบาย "ความงามของภาษาที่ใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา" เพื่อสะท้อนความด้อยต่ำของขุนช้างในสายตาจมื่นไวย ข้อใดเหมาะสมที่สุด?

- ก. "เจ้าเนื้อทิพย์ขื่นอารมณ์ชาย ขอสบายสักหน่อยอย่าโกรธา"

ข. "ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง จันทรกระจ่างทรงกลมดนมเมฆสิ้น"

ค. "ดังทองคำทำเลี่ยมปากกะลา หน้าตาคล้ายหมิ่นหม่อมม"

ง. "จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมื่นว่านยาเข้าทาดัว"

- จ. "จะกล่าวถึงโฉมเจ้าพลายงาม เมื่อเป็นความชนะขุนช้างนั้น"

21.บทประพันธ์ที่ว่า "ตัวมันเหมือนรากแก้ว ถ้าตัดโคนขาดแล้วก็ใบเหี่ยว" การใช้โวหารในบทนี้มีความหมายสื่อถึงคุณค่าด้านวรรณศิลป์ประเด็นใด?

- ก. ความสำคัญของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์
- ข. การใช้อำนาจของกษัตริย์ในการตัดสินชะตาชีวิตคน
- ค. ความอ่อนแอของสตรีไทยในสมัยโบราณ
- ง. การเปรียบเทียบความรักเหมือนต้นไม้ที่ต้องรดน้ำ

จ. การเปรียบเทียบนางวันทองเป็นศูนย์กลางของครอบครัวที่หากขาดไปจะพังทลาย

22.หากนักเรียนต้องการเลือกบทประพันธ์เพื่อนำมาใช้อธิบาย "ความงามของภาษาที่ใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา" เพื่อสะท้อนความต้อยต่ำของขุนช้างในสายตาเจ้านาย ข้อใดเหมาะสมที่สุด?

- ก. "เจ้าเนื้อทิพย์หีบขึ้นอารมณ์ชาย ขอสบายสักหน่อยอย่าโกรธา"
- ข. "ฟ้าขาวดาวเด่นดวงสว่าง จันทรีกระจ่างทรงกลดหมดเมฆสิ้น"
- ค. "จึงเช่นเหล่าข้าวปลาให้พรายกิน เสกขมิ้นว่านยาเข้าหาตัว"

ง. "ตั้งทองคำทำเลี่ยมปากกะลา หน้าตาตัวเหมือนมินหม่อม"

- จ. "จะกล่าวถึงโฉมเจ้าพละงาม เมื่อเป็นความชนะขุนช้างนั้น"

23.จากการวิเคราะห์บทประพันธ์ในตอนนี้นางวันทองทูลตอบพระพันวษาว่า "ขุนช้างแต่อยู่ด้วยกันมา คำหนักหาได้ว่าให้เคืองไม่" กวีใช้วรรณศิลป์ในการ "สร้างความขัดแย้งในใจตัวละคร" เพื่อวัตถุประสงค์ใด?

- ก. เพื่อแสดงให้เห็นว่านางวันทองหลงรักขุนช้างมากกว่าขุนแผน
- ข. เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเกลียดชังในความโลเลของตัวละคร

ค. เพื่อสะท้อนความกดดันและการตัดสินใจที่ยากลำบากของมนุษย์ในภาวะวิกฤต

- ง. เพื่อยกย่องขุนช้างว่าเป็นสามีที่ประเสริฐที่สุดในเรื่อง
- จ. เพื่อแสดงให้เห็นว่านางวันทองต้องการรักษาทรัพย์สินสมบัติของขุนช้างไว้

24.กลวิธีด้านวรรณศิลป์ในการใช้ "لاغสังหรณ์" ผ่านบทผืนของนางวันทองที่ว่า "ฝันว่าพลัดไปในไพรเถื่อน มีพยัคฆ์ร้ายมาราวี" ส่งผลต่อการดำเนินเรื่องในมิติของมรดกทางวัฒนธรรมอย่างไร?

- ก. สะท้อนความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และการแก้ผันของคนไทยโบราณ

ข. ใช้สื่อถึงโศกนาฏกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้นและความไม่แน่นอนของชีวิต

- ค. เป็นกลวิธีที่ช่วยสร้างความตื่นเต้นในฐานะวรรณคดีแนวสยองขวัญ
- ง. แสดงความสามารถของกวีในการบรรยายลักษณะสัตว์ป่า
- จ. สื่อถึงความเข้มแข็งของนางวันทองที่ต้องต่อสู้กับเสือร้าย

25.นักเรียนประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของตอน "ขุนช้างถวายฎีกา" ในฐานะ "มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ" อย่างไรจึงจะสมเหตุสมผลที่สุด?

- ก. เป็นวรรณคดีที่ไม่มีที่ติ เพราะได้รับรางวัลจากวรรณคดีสโมสร
- ข. เป็นเครื่องมือในการสอนภาษาไทยเรื่องการแต่งกลอนแปดเท่านั้น
- ค. เป็นหลักฐานทางกฎหมายที่ใช้พิสูจน์การถวายฎีกาที่ถูกต้องที่สุด
- ง. เป็นวรรณคดีที่มีเนื้อหาล้าสมัย ไม่ควรนำมาเป็นแบบอย่างในปัจจุบัน

จ. เป็นงานศิลปะทางภาษาที่สะท้อนอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์และวิถีชีวิตไทยในอดีตอย่างชัดเจน

26.การเลือกใช้คำประณามของพระพันวษาต่อนางวันทองว่า "อีแสนถ่อยจัญไรใจทมิฬ ดั่งเพชรนิลเกิดขึ้นในอามจม" มีคุณค่าในการประเมินด้าน "พลังของภาษา" อย่างไร?

ก. เป็นการสะท้อนทัศนคติของสังคมโบราณที่ให้ค่าความซื่อสัตย์ของสตรีเหนือกว่าความงามภายนอก

- ข. เป็นการประเมินว่าเพชรนิลมีความงามเหนือกว่าสิ่งอุจาด
- ค. กวีต้องการใช้คำหยาบคายเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนาน
- ง. แสดงถึงความล้มเหลวของกษัตริย์ในการใช้คำราชาศัพท์
- จ. เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกันในเชิงวรรณศิลป์

27.หากนักเรียนได้รับมอบหมายให้ "สังเคราะห์ห้องค์ความรู้" จากวรรณศิลป์ในตอนนี้เพื่อสร้างเป็นข้อคิด "ภูมิคุ้มกันชีวิต" (มรรค) ข้อใดสอดคล้องกับหัวใจสำคัญของเรื่องมากที่สุด?

- ก. การแสวงหาความร่ำรวยจะทำให้เรามีอำนาจเหนือผู้อื่น
- ข. "สติและการปล่อยวาง" คือทางออกของการป้องกันโศกนาฏกรรมในความรัก**
- ค. การถวายฎีกาเป็นวิธีเดียวในการเข้าถึงความยุติธรรม
- ง. การใช้มนต์คาถาจะช่วยให้เราชนะอุปสรรคทุกประการ
- จ. ความงามเป็นภัยแก่นายตัว ดังเช่นชะตากรรมของนางวันทอง

28.นักเรียนจะสร้างสรรค์ "นวัตกรรมการเผยแพร่วรรณคดี" เพื่อเชิดชูตอนนี้ให้เป็นมรดกชาติที่ยังมีชีวิตได้อย่างไร?

- ก. ถ่ายคลิปวิดีโอเล่าเรื่องย่อโดยไม่อ้างอิงบทประพันธ์เดิม
- ข. จัดทำฐานข้อมูลรายชื่อคำศัพท์ยากจากวรรณคดีลงในสมุดบันทึก
- ค. เขียนเรียงความส่งครูเพียงคนเดียวในห้องเรียน
- ง. จัดนิทรรศการภาพวาดลายเส้นโบราณโดยไม่มีคำอธิบาย

จ. ผลิตวิดีโอสั้นวิจารณ์พฤติกรรมตัวละครโดยเชื่อมโยงกับบทเพลงปัจจุบันเพื่อสะท้อนอารมณ์

29.ความสัมพันธ์ระหว่าง "การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ" กับ "การเห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม" ในวรรณคดีตอนนี้คืออะไร?

ก. การจำเนื้อเรื่องได้ทั้งหมดจะทำให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรม

ข. การอ่านเพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียวคือหัวใจของมรดกชาติ

ค. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับสังคมช่วยให้เข้าใจรากเหง้าและชีวิตมนุษย์ ลุ่มลึกขึ้น

ง. การท่องจำบทอาขยานได้คือจุดสูงสุดของการเรียนรู้วรรณคดี

จ. การตัดสินว่าตัวละครใดผิดหรือถูกโดยใช้เกณฑ์ปัจจุบันเป็นหลัก

30.จากบทเรียนเรื่องความล้มเหลวของนางวันทอง นักเรียน "เข้าใจ" สาเหตุแห่งความทุกข์ (สมุทัย) ในแง่มุมของการใช้ชีวิตปัจจุบันอย่างไร?

ก. ความรักเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้และต้องปล่อยให้เป็นเรื่องของโชคชะตา

ข. การขาดสติและการตัดสินใจที่ไม่เด็ดเดี่ยวในภาวะวิกฤตนำไปสู่โศกนาฏกรรม

ค. การมีสามีสองคนเป็นเรื่องปกติในสังคมอดีตที่ควรทำความเข้าใจ

ง. ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์เลือกทางเดินชีวิตของตนเองไม่ว่าในยุคสมัยใด

จ. การใช้ไสยศาสตร์ช่วยแก้ปัญหาได้ดีกว่าการใช้เหตุผล

ภาคผนวก ณ
ผลคะแนนการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
และคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน
ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ผลคะแนนการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา

เลขที่.	เกณฑ์การประเมินความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ					คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
	1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและ แหล่งข้อมูล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสิน เชิงตรรกะ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
1	5	5	5	5	4	30	24	80.00
2	5	5	5	5	5	30	25	83.33
3	5	5	4	5	5	30	24	80.00
4	5	5	4	5	5	30	24	80.00
5	5	5	5	6	5	30	26	86.67
6	5	5	5	6	4	30	25	83.33
7	6	4	5	5	5	30	25	83.33
8	5	4	4	5	5	30	23	76.67
9	5	5	5	5	4	30	24	80.00
10	4	4	4	5	4	30	21	70.00
11	4	5	5	5	5	30	24	80.00
12	5	4	4	4	4	30	21	70.00
13	4	6	5	5	4	30	24	80.00
14	5	5	4	4	5	30	23	76.67
15	6	6	5	6	5	30	28	93.33
16	5	5	5	6	5	30	26	86.67
17	5	5	5	5	5	30	25	83.33
18	5	5	5	5	5	30	25	83.33
19	5	5	5	3	5	30	23	76.67

เลขที่	เกณฑ์การประเมินความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ					คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
	1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและ แหล่งข้อมูล (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสิน เชิงตรรกะ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
20	5	5	5	5	6	30	26	86.67
21	4	4	4	4	4	30	20	66.67
22	5	3	5	5	5	30	23	76.67
23	4	4	5	5	5	30	23	76.67
24	5	3	4	5	5	30	22	73.33
25	6	4	4	6	5	30	25	83.33
26	5	5	5	5	4	30	24	80.00
27	4	4	4	4	4	30	20	66.67
28	5	5	5	5	4	30	24	80.00
29	4	4	4	4	4	30	20	66.67
30	4	4	4	4	4	30	20	66.67

ผลคะแนนคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน

ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา

เลขที่	เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน					คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
	1) วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2) วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3) วิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4) สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5) การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
1	5	5	5	5	4	30	24	80.00
2	5	5	5	5	3	30	25	83.33
3	5	5	5	5	4	30	24	80.00
4	5	5	4	5	5	30	24	80.00
5	5	5	5	6	5	30	26	86.67
6	5	5	6	6	5	30	25	83.33
7	6	4	5	4	4	30	25	83.33
8	5	5	5	5	5	30	23	76.67
9	5	5	4	4	4	30	24	80.00
10	5	5	5	5	6	30	21	70.00
11	4	5	5	5	5	30	24	80.00
12	5	4	6	6	5	30	21	70.00
13	4	6	5	5	4	30	24	80.00
14	5	5	4	4	5	30	23	76.67
15	6	6	5	6	5	30	28	93.33
16	3	5	3	4	4	30	26	86.67
17	6	6	5	5	5	30	24	80.00
18	5	5	5	5	5	30	23	76.67

เลขที่.	เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน					คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
	1) วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	2) วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	3) วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	4) สังเคราะห์ข้อคิดจากการณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)	5) การประเมินผลและการสะท้อนคิด (คะแนนเต็ม 6 คะแนน)			
19	5	5	5	5	5	30	24	80.00
20	5	5	5	5	6	30	24	80.00
21	5	5	5	5	4	30	26	86.67
22	5	3	5	5	5	30	27	90.00
23	4	4	5	5	5	30	23	76.67
24	6	6	5	5	5	30	25	83.33
25	6	4	5	6	5	30	22	73.33
26	5	5	5	5	4	30	26	86.67
27	4	4	4	4	4	30	24	80.00
28	5	5	5	5	4	30	26	86.67
29	4	4	3	3	4	30	24	80.00
30	4	5	5	5	4	30	23	76.67

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	พระมหาไพฑูรย์ วิสุทฺธสาโร (อยู่คง)
วัน เดือน ปี เกิด	7 มิถุนายน 2532
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 3 บ้านเหลื่อม ตำบลชุมเงิน อำเภอมะนังยโสธร จังหวัดยโสธร
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2545 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองบัว พ.ศ.2548 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านชุมเงิน พ.ศ.2558 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลปริยัติวิทยา พ.ศ.2565 ได้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาการสอนภาษาไทย พ.ศ.2554 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรี พ.ศ.2555 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นโท พ.ศ.2556 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก พ.ศ.2556 สอบไล่ได้บาลีประโยค หนึ่ง-สอง พ.ศ.2557 สอบไล่ได้เปรียญธรรม สาม ประโยค พ.ศ.2560 สอบไล่ได้เปรียญธรรม สี่ ประโยค
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดบ้านเหลื่อม เลขที่ 122 หมู่ที่ 3 ตำบลชุมเงิน อำเภอมะนังยโสธร จังหวัดยโสธร
ผลงานตีพิมพ์	คำสมาสในภาษาไทย : การบูรณาการกับรูปแบบการจัดการเรียน* การสอนเชิงรุกTHAI COMPOUND WORDS: INTEGRATION WITH ACTIVE LEARNING INSTRUCTIONAL MODELS
รางวัลที่ได้รับ	-